

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU SİYASİ TARİHİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANA BİLİM DALI

TÜRKİYE VE SURİYE YEREL YÖNETİMLERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİH KAPLAN

İSTANBUL 2007

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
ORTADOĞU SİYASİ TARİHİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANA BİLİM DALI

TÜRKİYE VE SURİYE YEREL YÖNETİMLERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİH KAPLAN

TEZ DANIŞMANI
YARD. DOÇ. DR. ESRA HATİPOĞLU

İSTANBUL 2007

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM YEREL YÖNETİMLER

1.1. Kavramsal Çerçeve	6
1.2. Dünya’da Yerel Yönetimlerdeki Gelişmeler	14
1.3. Gelişmekte Olan Ülkelerde Yerel Yönetimler	16
1.4. Avrupa Birliği’nde Yerel Yönetimler	22
1.5. Yerelleşme ve Demokrasi Alanında Yerel Yönetimler	30

II. BÖLÜM TÜRKİYE DE YEREL YÖNETİMLER

2.1. Cumhuriyet Öncesi Yerel Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler	42
2.1.1. Tanzimat Öncesi Dönemdeki Gelişmeler	43
2.1.2. Tanzimat Sonrası Dönemdeki Gelişmeler	44
2.2. Cumhuriyet Sonrası Yerel Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler	48
2.2.1. 1923-1946 Dönemindeki Gelişmeler	49
2.2.2. 1946-1960 Dönemindeki Gelişmeler	50
2.2.3 Planlı Dönem Sonrası Gelişmeler	53
2.2.4. 1980 Sonrası Dönemde Gelişmeler	59
2.3. Türkiye’de İlk Modern Belediyeciliğe Geçiş Süreci	66

III. BÖLÜM
TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN GÖREV, YETKİ VE
SORUMLULUKLARI
80-88

IV. BÖLÜM
SURİYEDE YEREL YÖNETİMLER

4.1. Suriye Arap Cumhuriyeti.....	90
4.2. Suriye Arap Cumhuriyeti Mahalli İdareler Yasası	95

V. BÖLÜM
TÜRKİYE VE SURİYE YEREL YÖNETİMLERİNİN ANALİZİ
118-133

SONUÇ	132
EKLER	141
EK 1 : TÜRKİYE CUMHURİYETİ 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU	142
EK 2 : Türkiye Cumhuriyeti 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu	197
EK 3 : Suriye Arap Cumhuriyeti Mahalli İdareler Kanunu	224
EK 4 : Suriye Arap Cumhuriyeti 2297 Sayılı Tasarısı	264
KAYNAKÇA.....	306

ÖZET

Çağımızda artık merkezden yönetim modeli değerini yitirmiştir. Hizmetlerin yerinden yönetilmesine ve katılıma, katılımcı demokratik yönetim biçiminin uygulanmasına önem verilmektedir. Çünkü hizmetler bu şekilde yürütülür ise, verimlilik artmakta ve hizmetlerin daha çabuk ve tasarruf kurallarına uygun olarak gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Yerel yönetimler, bilimsel kurallara, çağdaş yönetim anlayışına, doğruluk ve dürüst yönetim ilkelerine uygun olarak yönetildikleri takdirde, ekonomik sorunlarının çözümlenmesinde ve ulusal gelirin ve kişi başına düşen milli gelirin artmasında da etkili olmakta ve bu yönden de büyük önem taşımaktadırlar.

Yönetimsel etkinliklerin daha verimli hale getirilmesini amaçlayan, adem-i merkeziyetçilik, toplam kalite yönetimi, yönetim reformu gibi çeşitli isimlerle tanımlanmakta olan revizyon çalışmaları genelde kamu yönetiminde, özelde de yerel yönetimlerde bir modernizasyona kavuşmaktadır. Bu çalışmada Suriye Arap Cumhuriyeti ile ülkemizdeki yerel yönetim kavramları ve kanunları incelenmiş, tarihi süreçte Türkiye’de yerel yönetimler, Suriye Arap Cumhuriyeti ve yerel yönetimlerinde modernleşme çalışmaları, yerelleşme ve demokrasi alanında yerel yönetimler ile Suriye Arap Cumhuriyeti mahalli idareler yasası, Türk idare sistemi ve Türkiye’de belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları üzerinde durulmuş, iki ülkenin yürürlükte olan kanunları arasında bir mukayese çalışması yapılmıştır.

Suriye Arap Cumhuriyetinde adem-i merkeziyetçi ve modern yönetim anlayışından uzak, totaliter bir rejimin bulunmasının ve yerel yönetimlerin devlet tekelinde olmasının yerel yönetimlerin gelişmesini engellediği sonucuna varılmıştır. Ülkemizdeki yerel yönetimlerinde ki modern yönetim anlayışı, Suriye’nin yerel yönetimleri’nin modernizasyonu çalışmalarına AB tarafından örnek gösterilmiştir.

ABSTRACT

In this century, central administration model has lost its validity. Importance has been given to the governing of the services from the local governments, participation and participatory democratic governing model. Cause of if the services are performed via this way, productivity increases and the services realize more quickly and cheaply. Local governments are also very important for their contribution to solving economic problems and increasing gross national income and GDP(Gross Domestic Product) per capita as long as they are managed according to scientific rules, honest administration principles and contemporary governing understanding.

Revision works which are defined as decentralization, total quality management, management reform and etc and aim to make administrative activities more productive get a modernized form in public and local administrations. That thesis compares the laws related to local governments in Syria with the ones in Turkey.

In this study, at the historical period it was focused on Local Government in Turkey, Modernization Works in Syrian Arab Republic and its Local Governments, Local Governments in Localization and Democracy field, Local Governments Law of Syrian Arab Republic and Turkish administrative System and duty, authority and responsibility of local governments in Turkey. In addition, Syria and Turkey's Local Governments Laws which is in the implementation were compared with each other.

As a result, it had been emphasized that Syrian Arabian Republic is far from the decentralization and modern management understanding and also has been managed as a totalitarian system which prevents the improving of modern local government understanding. The local governments in Turkey which were managed with modern local government understanding were presented an ideal model to the modernization of Syrian local government supported by EU.

ÖNSÖZ

Kamu hizmetlerinin görülmesi için genel olarak devletin örgütlenmesinde birbirine karşıt bulunan iki eğilimin olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, hizmetlerin merkezden yönetilmesi ki buna merkeziyet (merkezden yönetim), ikincisi ise hizmetlerin büyük bir kısmının merkezden ayrı yer ve bazen de teşekküllere gördürülmesidir ki buna da yerinden yönetim (adem-i merkeziyet) denilmektedir. Genellikle çoğu ülkelerde bu iki zıt eğilim, bir tarafa ağırlık verilmekle beraber karma bir şekilde kullanılmaktadır¹.

Günümüz modern anlayışı bireyler için gerekli ve faydalı olan hizmetlerin yapılmasını, insanların mutluluğunu sağlayacak olan çalışmaların gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Kamu hizmeti olarak adlandırılan kavram, belirli bir zaman ve yerde ortaya çıkan genel ve ortak nitelik taşıyan ihtiyaçların karşılanması için yapılan faaliyetler olduğuna göre bu faaliyetleri gerçekleştirecek bir teşkilatın bulunması gerekmektedir².

Kamu hizmetleri günümüzde son derece artmış ve kamunun farklı alanlarında bu hizmetlerin yerine getirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Devlet veya kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların genel gözetim ve denetimi altında kurulup yürütülen bu hizmetler, genel ve ortak ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak örgütlenmektedir.

¹ ÖNCEL Yenal; **Mahalli İdareler Maliyesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s.12.

² DÖNMEZ Mustafa; **Mahalli idarelerin Teşkilat Yapısı**, Organları ve Görevleri, Mahalli İdareler Der. Yay., Ank. 1996, s.4.

Bu hizmetleri yerine getirirken nasıl bir yönetim yapısının oluşturulacağı da ülkenin ekonomik, siyasal ve sosyal gelişmelerinden etkilenmektedir³.

Çağımız bir yönüyle küreselleşme çağı, diğer yönüyle yerelleşme ve yerel yönetimlerin devlet sistemleri içindeki ağırlıklarının arttığı bir çağdır. Artık demokrasi sadece bir seçme ve seçilme rejimi değil, aynı zamanda katılma ve işbirliği rejimi olarak algılanmaktadır. Bu katılım ve işbirliğini gerçekleştirecek temel birimler ise yerel yönetimlerdir.

Yerel yönetimler, adeta birer demokrasi okuludurlar. Bu özellikleriyle de demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Yerel yönetim kavramı; il, şehir, köy, gibi insan yerleşimi birimlerinde yaşayan yerel topluluğa, bir arada yaşamaları nedeniyle gerekli olan hizmetleri üretmek amacıyla kurulan, organları da daha çok yerel topluluk tarafından seçilmek suretiyle göreve getirilen, yasal görev ve yetkilere, özel bütçe ve personele sahip bulunan özerk kamu tüzel kişileri şeklinde ifade edilmektedir.

Yerel yönetimlerin öneminin giderek artması ve globalleşen dünyada ademi merkezîyetçilik kavramının öneminin anlaşılması sebebiyle de Suriye Arap Cumhuriyeti de yürürlükte olan 2297 sayılı Mahalli İdareler Kanun Tasarısı ve Mahalli İdareler Kanununda bir dizi modernizasyona gitmektedir. Bu çerçevede ülkemizin tarihi, kültürü ve aynı coğrafya da olması ayrıca AB'ye aday ülke olması bakımından Suriye devleti tarafından rol/model olarak benimsemiştir. Suriye devleti yerel yönetimlerinin modernizasyonuna yönelik kapsamlı bir program olan "*Municipal Modernisation Programme-MAM*" (Yerel Yönetimlerin Modernizasyonu Programı) için AB 18 milyon Euro tutarında maddi yardım sağlayacaktır.

Söz konusu program, yerel yönetimlerin mevzuatlarının modernleştirilmesini, Yerel İdareler Bakanlığı'nın (*Ministry of Local Administration*) yeniden yapılanmasını öngörüyor ve Halep, Şam, Lazkiye, Tartus, Humus, Deyrizor gibi önemli şehirlerdeki şehirleşme ve şehir planlama, gayri resmi yapılaşmanın düzeltilmesi, trafik ve ulaşımaya yönelik çalışmalar, şehirlerin katı atık yakıt yönetimi ve Şam şehrinin eski kısımlarının geliştirilmesi gibi konulardan oluşuyor.

³ KABAALIOĞLU Haluk; **Türkiye'nin İdari Teşkilatı**, Özdem Kardeşler Matbaası, İstanbul 1983, s.39.

Bu çerçevede hazırlanan bu tez, ülkemiz ile Suriye yerel yönetim kanunlarının tarifi, işleyişi ve yasal çerçeve açısından bir analizini içermektedir. Suriye devletinin yerel yönetim noktasında günümüzde ne durumda olduğunu gösterecek bir çalışma olması ayrıca modernizasyon sürecinde bu çalışmalara bir kaynak olmasının yanı sıra ulaşılması zor olan Suriye yerel yönetim kanunu da içerdiğinden önemli bir kaynak olacaktır.

Bu çalışmada bir ömür boyu hayatımın en önemli destekçisi sevgili eşim Cemile KAPLAN'a, değerli katkılarını esirgemeyen, yoluma ışık tutan pek muhterem hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Esra HATİPOĞLU'na, bu çalışmanın ortaya çıkabilmesinde verdiği destek için sevgili dostum Bekir BAYAT'a ve isimlerini saymadığım bu çalışmaya emeği geçen herkese en kalbi şükranlarımı sunmayı bir borç ve görev bilirim.

Salih KAPLAN
Altunizade, 2007

KISALTMALAR

age	: Adı geçen eser
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
MAM	: Municipal Modernisation Programme
İ.Ö.İ.	: İl Özel İdaresi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
AET	: Avrupa Ekonomik İşbirliği
AT	: Avrupa Topluluğu
LODE	: Yerel Demokrasi (Local Democracy)
AB	: Avrupa Birliği
E.T	: Erişim Tarihi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
KOYDES	: Köyleri Destekleme
LODE	:Yerel Demokrasi
GDP	: Yerli Üretim (Gross Domestic Product)
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DİK	: Devlet İstatistik Kurumu
TODEİ	: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
IULA	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
IULA-EMME	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı

GİRİŞ

Yerel yönetimlerin varoluş sürecini toplum açısından bir amaç olarak değil bir araç olarak kabul etmek mümkündür. Yerel yönetimlerin ortaya çıkışları, ülkenin yönetim yapısı içindeki yerlerini alışları da siyasal ve ekonomik nedenlerden ötürüdür. Siyasal neden özgürlükçü demokrasilerin temelinde yerel özgürlüklerin yer alması gerektiği yolundaki inanç ve buna bağlı olarak "yerel kendi kendini yönetim" ilkesidir. Ekonomik neden ise kıt kaynakların optimum etkinlikte kullanılabilmesinin koşullarından biri olan arzın tüketici tercihlerine uydurulması gereğidir.

Bir ülkede kamu yönetimi örgütlenirken iki zorunluluğun göz önünde tutulmasında fayda vardır. Bunlardan birincisi, ülkede yürütülen idari faaliyette asgari bir homojenlik sağlanması, diğeri ise ülkenin değişik coğrafya alanlarının özgül özelliklerinin ve farklılıklarının yönetime yansımalarıdır. Yönetim faaliyetlerinde birlik ve homojenlik sağlanması gereksinimine merkezden yönetim, halkın yerel gereksinimlerini karşılama, isteklerini seslendirme, karar alma sürecine katılma gibi istemlerine de yerinden yönetim cevap verebilir. Bu istemleri gerçekleştirecek olan yerel yönetimin üç anlamı içerdiği söylenebilir. Bunlardan birincisi yerel yönetimin kendini yöneten topluluk olması diğeri bir deyişle özerk olması, ikincisi yerel nitelikli gereksinimleri karşılayan bir örgüt olması, üçüncüsü ise merkezi hükümetin bir alt birimini oluşturmasıdır. Görüldüğü gibi yerel yönetimlerin ortaya çıkışlarında siyasal ve ekonomik nedenlerin çok önemli etkisi vardır. Ancak yerel yönetimlerin sayılan istemleri yerine getirebilmesi için, hukuksal düzenlemelerin varlığına gereksinim vardır.

Bu ise yerel yönetimlerin varlık nedenleri incelenirken, ekonomik ve siyasal faktörlerin yanı sıra hukuksal boyutunu da ele almayı gerektirir.

Ülkelerin idari sistemleri, tarihi tecrübelerinin doğrudan bir sonucudur. Bu tecrübe, ülkelerin merkeziyetçi veya *adem-i merkeziyetçi* bir idari sistemi tercih edişlerini belirlemektedir. Bu bakımdan Dünyadaki belli başlı yerel yönetim modellerini şu şekilde sıralamak mümkündür.⁴

Fransız Modeli, Bu sistemde, yerel yönetimlerin anayasa ile güvence altına alınmış belli bir statüsü vardır. Yerinden yönetim hakkı anayasada yer alır. Bununla birlikte yerel kamu hizmetlerinin sunulması açısından merkezi yönetimin taşra birimlerinin yardım ve desteğine ihtiyacı vardır. Bu model, fonksiyonel olmaktan çok siyasiidir. Bu modelin uygulandığı ülkeler: Fransa, İtalya, Belçika, İspanya, Portekiz, Lüksemburg, Yunanistan ve Türkiye.

Anglo-Sakson Modelinde ise Fransız modelinin aksine bu modelde yerel yönetimler anayasal bir statüye sahip değildirler; kurulmaları parlamento eliyle olur. Ama merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde bir denetim uygulamadığı gibi, merkezi yönetimin taşradaki birimleriyle yerel yönetimler arasında bir iç içelik - vesayet ilişkisi de göze çarpmaz. Merkezi yönetimin denetimi esas olarak kanunilik denetimiyle sınırlıdır. Merkezi yönetim, federal devlet ya da eyalet, yerel yönetimlerden tümüyle ayrı bir tüzel kişilik olarak kalmaya özen gösterir. Merkezi yönetim ile ilişkileri dikey değil, yataydır. Dikey ilişkiler ise az sayıdaki hizmet kesimi ile sınırlıdır. Bu modelin uygulandığı ülkeler; İngiltere, İrlanda, Kanada, Avustralya, ABD ve Yeni Zelanda'dır.

Kuzey ve Orta Avrupa Modelinde yerel birimlerin hizmet sunma yetenekleri açısından *Anglo-Sakson* modeline benzer. Ama ondan farklı olarak, yerel demokrasiye de giderek artan bir önem verilmektedir. Bu modelde yerel yönetimler genel olarak kanun ile kendilerine verilmiş yetkilerin dışında ve üstünde genel bir yetkiye sahiptirler. Yerel yönetimler hem anayasal bir statüden, hem de oldukça geniş bir idari ve mali özerklikten yararlanırlar. Kuzey ve Orta Avrupa modelinin uygulandığı ülkeler; İsveç, Norveç, Danimarka, Avusturya, İsviçre, Almanya, Hollanda ve Japonya'dır.

⁴ NADAROĞLU Halil, 1987:15, **Mahalli İdareler Teorisi-Ekonomisi-Uygulaması**, Beta Basım-Yayın, İstanbul

Doğu Avrupa Modeli, çözüme ve yeniden yapılanma sürecine girmiş olmakla birlikte, kimi Doğu Avrupa ülkelerindeki yerel yönetimlere hâlâ hakimdir. Özü, idari ve ekonomik yapıların üst üste bindirilmiş olmasıdır; yasama ve yürütme birlikteliğine dayanır. Bütün yönetim birimleri arasında sıkı bir dikey ilişki vardır. Bu ilişki onay ilişkisidir.

Yerel yönetimler, topluma hizmet sunmak amacıyla, toplumun verdiği yetkiyle kurulan ve çalışmalarını toplumun kaynaklarını kullanarak gerçekleştiren organizasyonlardır. Uzun yıllar devletten bekleyen, devlet karşısında kendisini hesap verme konumunda gören birey ve toplum, demokrasi kültürünün ve özgürlüklerinin gelişmesi ile etkilenen olmaktan çıkarak etkileyen olma aşamasına girmiştir. Artık, kamu yönetiminin kendisine hizmet amacıyla kurulduğu ve dolayısıyla asıl patronun kendisi olduğu bilincine ulaşan toplum, kendisine sunulanla yetinmemektedir. İnsanlar artık kendisine hizmet için oluşturulan ve kendi kaynaklarını kullanan kurumların etkin ve verimli çalışmalarının yanı sıra kararların alınma ve politikaların oluşturulması aşamasına da dahil olmak istemektedir. Temsili demokrasinin katılımcı demokrasi yönünde gelişim göstermesine paralel olarak bu talepler de artmaktadır. Bu gelişmelerin sonucu olarak kamu kurumlarında “katılım” konusu önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Demokrasiyi üstün kılan, halkın siyasal sisteme katılımı ve denetimidir. Katılımın amacı siyaseti ve yönetimi etkilemektir.

Yerel yönetimler vatandaşlara ilave seçme ve seçilme imkânı sağlamakta, sivil toplum örgütleri de dahil olmak üzere onlara daha fazla katılım imkânı vermektedir. Böylece adeta demokrasi için eğitim merkezleri işlevini görmektedir. Ayrıca, mahallî politikacılar her gün birlikte oldukları belde halkına karşı daha fazla sorumluluk hissetmektedir.

Yerel yönetimlerin özerk bir yapıda olması, yani kendi kararlarını kendilerinin alma hakkı bulunması, yerel yönetimlerin en önemli özellikleri arasında yer almaktadır. Yerel yönetim kurumlarının varlık nedenini oluşturan bu nitelik, yerel topluluklara temsil edici organlar aracılığı ile yerel hizmetler üzerinde uygulanabilir nitelikte kararlar oluşturarak, kendi kendilerini, tercihleri yönünde, özgürce yönetme olanağı vermektedir.

Yerel yönetimlerin özerk olması, devletin organik bir parçası olmadığı anlamını taşımamaktadır. Bundan dolayı da üretim ve yeniden üretim sürecinin koşullarını sağlama işlevine sahiptir. Diğer bir deyişle yerel yönetimler devlet kurumu içinde kendine özgü bir yapı olarak belirmez. Doğrudan üretim sürecinin işlerliği için gerekli müdahalelerde bulunma yetkisi merkezin tekelindedir. Yerel yönetim kurumunun sınırları yeniden üretimin sürekliliğini güvence altına alacak altyapı, ulaşım, mekânın örgütlenmesi ve genel sağlık gibi dış koşulları yerine getirmek ve değişim süreci ile tüketimin sürdürülebilmesi için gerekli çevresel önlemleri almak olarak belirtilmiştir.

Bu tezin konusunu teşkil eden yerel yönetimler kapsamında tezin birinci bölümünde kavramsal çerçeveyi çizdikten sonra bu çerçevede dünyada yerel yönetimleri, gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimleri, Avrupa Birliğinde yerel yönetim modelini inceledik. Birinci bölümde son olarak yerel yönetimleri yerelleşme ve demokrasi alanında inceledikten sonra ikinci bölümünde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin tarihi süreçteki araştırmasını yaptık. Türkiye’de ilk belediyenin kuruluşundan modern belediyeçilik anlayışına geçiş süreçlerini inceledik. Daha sonra yürürlükte olan mevcut kanunlar çerçevesinde yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluklarını inceledik. Üçüncü bölümde ise Suriye Arap Cumhuriyeti’nin siyasi, sosyal ve coğrafi bakımdan araştırması ile uygulanmakta olan yerel yönetimin ve dayandığı kanunların araştırmasını yaptık. Ayrıca bu bölümde çalışma ekibine dahil olduğum Suriye Arap Cumhuriyeti’nin rol/model olarak benimsediği ve bunu da İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile yaptığı bir kardeşlik protokolü çerçevesinde başlattığı Yerel Yönetimlerde Modernizasyon çalışmalarını inceledik. Dördüncü bölümde de Türkiye ile Suriye devletlerinin yürürlükte olan yerel yönetim kanunlarını yetki devri ve vesayet, mali kaynakların devredilmesi, personel, yönetimde şeffaflık, hizmet beklentisindeki artışlar ve metropoliten bölgelerin gelişmesi yönlerinde analizini yaptık.

I. BÖLÜM
YEREL YÖNETİMLER

Bu bölümde kavramsal çerçeve, dünyada yerel yönetimleri, gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimleri, Avrupa Birliğinde yerel yönetim modelini inceledik. Birinci bölümde son olarak yerel yönetimleri yerelleşme ve demokrasi alanında incelemesini gerçekleştirdik. Kavramsal çerçeveyi daha çok tanımlarla kuvvetlendirdik. Esasen yerel yönetim kavramı için birçok tanımlama yapılmıştır. Kavramsal çerçeve içinde yerel yönetim, il özel idaresi, il genel meclisi, belediye meclisi, belediye encümeni, şehir, taşra, köy, mezra, vali ve belediye bakanı gibi tanımlamalara yer verdik.

1.1. Kavramsal Çerçeve

Yerel yönetimler, ulusal sınırlar içerisindeki değişik büyüklüklerdeki topluluklarda yaşayan insanların, ortak ve yerel nitelikteki gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan ve hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuş olan anayasal kuruluşlardır. Literatürde yoğun olarak kullanılan yerel yönetim tanımı ise evrenselleştirilerek verilmektedir. Buna göre " Yerel yönetimler belirli bir coğrafi alanda yaşayan, yerel topluluğun bireylerine kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkez yönetimi ile ilişkilerinde yönetsel özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir" tanımlaması yapılmaktadır.⁵

1982 anayasasınının 126. maddesi "Türkiye merkezi idare ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır" hükmünü getirmektedir. Merkezi hükümetin taşrada örgütlenmesinin temelinde iller yer almaktadır. İl özel idareleri görevleri bakımından merkezi yönetim ile belediye ve köyler arasında "ara düzey" niteliğe sahip idari birimlerdir. Anayasamızın 127. maddesine göre il yerel yönetimi (İl Özel İdareleri) il halkının yerel nitelikteki ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları yasa ile belirtilen ve karar organları yine yasada gösterilen, seçmenlerce seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir⁶.

⁵ YILDIRIM Selahattin "Yerel Yönetim ve Demokrasi", IULA-EMME Yayın Birimi, İstanbul,1994, s:153

⁶ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası E.T 01.03.2007 <http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm>

İl özel idareleri, tüzel kişiliği olan kamu kuruluşlarıdır. İl özel idareleri 04.03.2005 tarihli ve 5312 sayılı kanunla yönetilir. Tüm tüzel kişilere de olduğu gibi özel idarelerde de tüzel kişilik adına hukuken bağlayıcı eylemlerde bulunacak organlara gereksinim vardır. Bu organlar;

- 1) Vali
- 2) İl genel meclisi ve
- 3) İl daimi encümeni'dir.

Merkezi yönetimin idari yetersizlikleri ve mali güçlükleri nedeniyle il özel idarelerine İ.Ö.İ. çok geniş görevler verilmiştir. Ancak ilerleyen yıllarda görev alanları ve yetkilerin kullanımı konusunda bazı sorunlar ile karşılaşmıştır. Bürokratik mekanizmanın büyümesi ve mevcut kuruluşlara eklenen yeni idari birimler, İ.Ö.İ.'nin görevli bulunduğu alanlara yasal ve fiili olarak müdahalede bulunulması sonucunu doğurmuştur. Diğer taraftan Türkiye'nin yaşamakta olduğu şehirleşme süreci sonucunda toplam nüfusun yarısından fazlasının şehirlerde yaşaması sonucunda kent hayatını ve hizmetlerini düzenleyen belediyeler ön plana çıkmış ve İ.Ö.İ. ikinci planda kalmıştır. İ.Ö.İ.'nin 04.03.2005 yılındaki kuruluşundan bu yana geçen tarihsel süreç içerisinde yaşanan bazı olumsuz değişimler, beraberinde İ.Ö.İ.'nin yoğun bir şekilde tartışılmasını getirmiştir. İ.Ö.İ.'nin işlevlerini kaybettiklerinden kaldırılmalarının, gerektiği yönündeki yorumlar geniş bir çevrede kabul görmektedir. İ.Ö.İ. ile ilgili tartışmalara girmeden önce bu idarelerin görev ve işlevlerinin ortaya konulması gerekmektedir. Ayrıca bu işlevleri yerine getirebilme gücü; yasal yetki, harcama ve gelirlerinin yapısı, idari ve personel durumu gibi birbiri ile ilintili ve bir idarenin başarısını etkileyebilecek temel faktörlerin incelenmesi ile belirlenebilir⁷.

İl genel meclisi, ilçeler adına seçilen üyelerden oluşur. İl genel meclisinin başkanlığını o ilin valisi yapar. İl genel meclisinin aldığı tüm kararlar valinin onayı ile

⁷ OKUTAN Atakan, **Türkiye'de Kentleşme ve Siyasal Yapı**, TDV, Ankara, 1995

yürürlüğe girer. Meclis, gereken halde görüş bildirir, il özel yönetiminin bütçesini kabul eder. İl genel meclisleri siyasal konularda karar alamazlar.⁸

Fransa'dan alınan yönetim anlayışına göre *adem-i merkezi* idarenin mülki taksimata göre bölünmüş en büyük parçası olan il (Vilayet)'in "*tevsi-i mezuniyet*" "(yetki genişliği)" esasına göre en üst idarecisinin adıdır. Vali, bakanlar kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile atanır. Merkezi idarenin ildeki en büyük temsilcisi konumundadır. Hem merkezi idare temsilcisi konumundadır. Bir mahalli idare birimi olan il özel idaresinin başında görev yapar⁹.

Vali, vilayet yönetimlerinde Devletin temsilcileri, değişik bakanlıkların yerel birimlerini yönetmektedirler. Sadece askeri otoriteler, adli birimler, milli eğitim, iş denetimi ve vergilerle ilgili sorunlar bu kuralın dışında kalmaktadırlar. Diğer bütün birimler, bütün idari komisyonlara tam yetkili olarak başkanlık eden ve vilayetinde Devlet harcamalarını takip etmek için tek yetkili olan valinin hiyerarşik yetkisi altındadır. Vali, kendi yetkisiyle, vilayet müdürlerini imza için vekil tayin edebilir, fakat bu vekalet belgesi, vekillik yetki veya yetkilerini tam olarak ve açıkça belirtmelidir. Vali, bu artan yetkileri çerçevesinde, dün olduğu gibi bugün de, kendisini tayin eden ve istediği gibi görevden alıp yerine başkasını tayin edebilecek güçte olan hükümete karşı sorumludur.

Vali, vilayet yönetimine seçilmiş kişilerin yetkilerine saygı göstermekle beraber, bu kişilerin Devletin yetkilerine tecavüz etmelerinin de önüne geçmek durumundadır, bu durum da, ademi merkeziyetçilikle yerel özerklik arasında kurulması bazen çok zor olan bir dengenin gerekli olduğunun altını çizmektedir. Vali, görevi itibariyle, birçok kişinin kısmen bildiği, çok şeyi bilme olanağına sahiptir. Bu nedenle, hukuki metinlerin de ötesinde, vilayeti dahilinde "Hükümetin halkla ilişkiler sorumlusu" rolünü oynar. Eğer hükümet politikasını açıklamak gerekirse, diğer taraftan da hükümeti bilgilendirmek uygun olacaktır. Burada söz konusu olan, ani ifade edilmiş duygulardan uzak ve detayları bir tarafa bırakarak, en önemliyi ön plana çıkartmak yoluyla uygun bir

⁸ 5302 sayılı **İl Özel İdaresi Kanunu**, yayımlanma tarihi 22 Şubat 2005

⁹ Vali, Olivier Philip E.T 01.07.2006 <http://www.ambafrance-tr.org/ecrire/upload/fis/fis2.html>

analiz yapıp hükümet politikasının yarattığı *reaksiyonları* ifade etmektir. Vali, düzenin sürdürülmesini sağlayan adamdır. Pozisyonunun kendisine verdiği güç ve egemenlikle, devlet otoritesinin ifade edilmesi söz konusu olduğunda, bu vali için başlıca bir görevdir. Bir karmaşa olduğu zaman, kendi sorumluluğu altında operasyonları kişisel olarak yönlendirecek bir şefe ihtiyaç vardır. Bunun için, polis ve jandarma onun emrindedir. Bir gösterinin yapılması veya yasaklanması için izini o verir. Fakat kamu düzeni demek sadece kamunun huzuru anlamına gelmemektedir, bu aynı zamanda, doğal, sanayi, teknolojik ve kaza sonucu meydana gelen risklere karşı kişilerin ve malların korunmasını içeren sivil savunma anlamına da gelir. Sivil savunma, ciddi kazalar ve doğal afetlerin sonuçları da dahil olmak üzere, bütün bu olasılıkları göz önünde bulundurmaya aynı zamanda, suçla mücadele ve suçların önlenmesi alanını da kapsar. Vali, kamunun bütün bu yönlerinden sorumludur¹⁰.

Belediye, şehir, ilçe veya kasabanın temizlik, aydınlatma, su elektrik gibi ortak ihtiyaçlarını ve hizmetlerini gören örgüttür. Nüfusu belli bir sayının üstünde olan yerlerde kurulan yerel yönetimlerdir. Beldenin sorunlarını çözmek ve bazı hizmetleri karşılamak amacıyla, belde halkının oylarıyla seçilen yöneticilerin görev yaptığı, tüzel kişiliği olan örgütlerdir¹¹.

Belediye meclisi, belde halkının genel oyu ile seçilir ve genel karar organıdır. Üye sayısı ise belediyenin nüfusuna göre değişir, ancak dokuzdan az olamaz. Meclis, kendisinin karar vereceği bir aylık tatil dışında her ay toplanır. Belediye meclisine, belediye başkanı başkanlık eder. Büyük şehir belediyelerinde belediye meclisi üyeleri ilçe sayısına göre belirlenir. Belediye meclisinin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanununun 18. maddesinde ayrıntılı şekilde sayılmıştır. Ayrıca muhtelif kanunlarla belediye meclisine görevler verilmiştir¹².

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilir.

¹⁰ PHİLİP Olivier E.T 01.07.2006 <http://www.ambafrance-tr.org/ecrrire/upload/fis/fis2.html>

¹¹ ÇUKURÇAYIR M. Akif, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Yargı Yayınevi, Ankara 2000, s:258

¹² TÜRK Ömer. **5393 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5272 Sayılı Belediye Kanunu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2006

Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz, profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.

Muhtar, mahalle muhtarlığı, Osmanlı devleti'nde eskiden beri vardı. Mahallenin başında bulunan imamlar, toplumsal dayanışmayı sağlamak, halkın ihtiyaçlarını karşılaması gibi dünyevi hizmetler de görürdü. Halktan ücret alan imamların görevlerinin bir kısmı, zamanla mahalle muhtarlarına devredilmiştir. 19.Yüzyılda devlet halk ilişkilerinin iyileştirilmesi amacıyla merkezi idarenin bir parçası olarak bazı yardımcı mahalli örgütler kurulmuştur. Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri de bu kuruluşlardandır. 1864 tarihli *Vilayet Nizamnamesi* ile hukuk sistemimiz içinde yer alan mahalle muhtarlığının kanunların ve emirlerin ilanı, tebligatta ve vergi toplamada idareye yardımcı olmak, yaralama, öldürme olaylarının haber verilmesi gibi görevleri vardır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri, 1913 tarihli *İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu* ile kaldırılmış olduğu halde, varlıklarını mahallelerdeki kamu hizmetlerinin bir gereği olarak 1933 yılına kadar fiilen sürdürmüşlerdir. Bu tarihte çıkartılan 2295 sayılı kanunla varlığı sona erdirilen kuruluşun görevlerini, zabıta ve belediye gibi bazı kuruluşların yapması öngörülmüştür. Ancak on yıllık bir uygulama mahalle muhtarlığının boşluğunun doldurulmasının mümkün olmadığı görüldüğünden, 1944 tarihli ve 4541 sayılı şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin teşkiline dair kanun ile kanunun uygulama şekil ve esaslarına dair 1945 tarihli tüzük çıkarılmış ve bugünkü şeklini almıştır¹³.

Köy veya mahalle halkı tarafından seçilir. Muhtar seçiminde de siyasi partiler aday gösteremezler. Muhtarların görev süresi beş yıldır. Muhtar köy tüzelkişiliğini temsil eder. İhtiyar heyeti ile birlikte köy işlerini yürütür. Aynı zamanda muhtar, genel yönetimin temsilcisi sıfatıyla da yasaları ve hükümet emirlerini halka duyurur, köy içinde dirlik ve düzenliği sağlar. Genel yönetimle ilgili işlerin köyde uygulanmasına yardımcı olur.

¹³ Muhtar tanımı ve görevleri E.T. 20.03.2006
<http://www.avastefanos.com/muhtarlik%20tarihcesi.htm>

Belde, Türkiye Cumhuriyeti'nin idari yapılanmasında yönetsel açıdan köy ile ilçe arasında bucaktan aşağı ya da eşiti bir konumda yer alan yerel yönetim birimine verilen genel bir isimdir. Eskiden kasaba denilen yerleşim birimlerine günümüzde belde de denilmektedir¹⁴. Belde aynı zamanda ilk kademe belediyelerinin kurulu olduğu yerleşim birimlerinin var olduğu anlamında da kullanılmaktadır. Beldeler mülki ve mahalli idare açısından ikiye ayrılırlar;

1- Bucak merkezi olan belediyeler

2- Kasaba belediyesi

Beldeler de devlet erki kolluk (jandarma) gücü dışında olmaksızın; yargı ve yürütme birimlerinin olmadığı ama sadece belediye teşkilatının olduğu yerleşim birimleridir. Sayıları on bin ile yirmi bin arasında değişen nahiye merkezleri veya aynı yerleşim yerinde yaşayan coğrafi topluluğa belde denir.

Mahalle, mahalle kavram olarak yakın komşuluk ilişkilerinin kurulabildiği en küçük sosyal bir yapıdır¹⁵. Türk idare sisteminde iki farklı mahalle kavramı vardır. Genel olarak bilineni il ve ilçe merkezlerinde olan daha kalabalık nüfusa sahip olanlardır. Ancak birde köy tüzel kişiliğine bağlı olan mahalleler de vardır. Köy tüzel kişiliği içerisinde bağlı olduğu köy muhtarlığı eliyle idare edilirler.

Her köy ve kentte bulunan içinde, sınırları ve nüfusu belli olan yöneticisine ise 'muhtar' denen yerleşim ve yaşam alanlarıdır mahalleler. İçinde de sokak diye bölümlenirler. Şehir veya beldenin bir tarafında bir arada yaşayan ve sayıları beş binden daha az olamayan coğrafi topluluğa mahalle denir.

Köy, mahalli idare teşkilatının en küçük yapı birimi olup muhtar tarafından yönetilen yerleşim birimidir. Köyler, bucak ve kasabalara bağlıdır. Köy kanunu ile merkezi idareyle olan münasebetleri düzenlenmiştir. Nüfusu 2000'den aşağı olan yerler

¹⁴ Yerel Yönetimde kullanılan tanımlar E.T 20.05.2007 <http://tr.wikipedia.org/wiki/belde>

¹⁵ Yerel Yönetimde kullanılan tanımlar E.T 20.05.2007 <http://tr.wikipedia.org/wiki/mahalle>

köydür. Köyü, muhtar ve köy ihtiyar meclisi idare eder. Bunlar, seçmenler tarafından beş senede bir seçilir. Köyün öğretmeni ile imamı köy ihtiyar heyetinin tabii üyesidir.¹⁶

Taşra (*Reyfiyye*) "Diş" kelimesinin eski telaffuz edilişi olan "tas"tan türemedir. Dışarısı anlamına gelir. Saray dilinde İstanbul dışarısını ifade eder. Hukukî olarak başkent dışındaki bütün yerleşim birimlerini ifade eder. Genel olarak ise şehir merkezleri dışında kalan yerleşim yerlerini ifade eder¹⁷. Nüfusu beş binden az olamayan, tek bir idare birimi altında idare edilen mezra ve köylerden oluşan coğrafi topluluğuna taşra (*Reyfiyye*) birimi denilir.

Mezra, nüfus sayısı beş yüzden daha az olan ve resmi olarak bir köye bağlı olarak yaşayan coğrafi topluluğa mezra denir. Vezir tabiri tek olarak kullanıldığında, ondan sadece mahalli idarelerden sorumlu bakanı kast edilir.

Yerel Yönetimler, temsili demokraside halkın yerel kamusal menfaatlerinin teminatıdır. Diğer taraftan, demokratik sistemin önemli bir unsuru olarak çoğulculuğun, katılımın sağlanmasında, yerel ve ulusal menfaatlerin uzlaştırılmasında, halkın tercihleri ile talep ve beklentilerinin yönetime yansıtılmasında, yerel yönetimlerin önemli rolleri bulunmaktadır. Yerel yönetimler, halkın katılımını sağlamada merkezî idareye göre çok daha fazla imkân ve yeteneklere sahiptir ve böylece tüm sistemin yönetim kapasitesini de güçlendirmektedir.

Abraham Lincoln demokrasiyi “halkın, halk tarafından, halk için yönetimi” olarak tarif eder. Bu ideal tanım demokrasinin üç temel özelliğini ortaya koymaktadır. Bunlar; temsil, katılım ve denetimdir. Halkın, temsilcilerini seçme özgürlüğünün bulunduğu, yönetime aktif olarak katılabildiği ve temsilcilerinin karar ve eylemlerini denetleyebildiği bir siyasal düzen ancak demokrasi olarak adlandırılabilir. Şeffaflık demokrasinin gereğidir. Yönetilenler (halk) ile yöneticiler arasında yakın bir iletişimin

¹⁶ Mevzuat E.T 22.01.2007 <http://www.mahalliidarelerderneği.org.tr>

¹⁷ Taşra Reyfiye_E.T 13.02.2007 <http://www.tdk.gov.tr>

daima mevcut olması gerekir. Yönetim ve iletişim, birbirlerinden ayrılamayacak iki kavramdır¹⁸.

Thomas Jefferson'ın ünlü "devlet meşru gücünü, yönetilenlerin yönetenler hakkındaki mutabakatından alır" sözü devlet yönetiminde "iyi yönetim" kavramının çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. "İyi yönetim" kavramının içerisinde diyalog ve uzlaşma yer almaktadır. Halk, önce hür iradesi ile mutabakata dayalı olarak temsilcilerini seçebilmeli siyasal katılım ve temsil, onlara bu şekilde yönetme hakkını vermeli, temsili vekalet yöneticiler ile yakın bir iletişim içerisinde bulunarak kamusal kararlara katılabilmeli yönetime katılma ve yöneticilerin güç ve yetkilerini kötüye kullanmamaları için onları kontrol edebilmelidir¹⁹.

Yerel yönetim, bir parçası olduğu ulusal yönetimle uyumlu ve onun tarafından desteklenerek kamu hizmeti üretmek durumundadır. Ulusal yönetim, demokrasilerde seçimle işbaşına gelen ve ulusal kaynakları geliştirerek kamu malı ve hizmetini kendi başına üreten bir konumdadır. Uluslararası yönetim ise, ulusal yönetimlerin ortaklaşa oluşturdukları kurum ve kuruluşların içinde ve onlarla birlikte sergiledikleri davranış ve uygulamalardan oluşur.

Yerel yönetimler için iyi yönetim, belediyelerin, kapsadıkları alanda yaşayanlarla birlikte, ortaklaşa olarak yer alacakları bir süreçle karar alma, uygulama ve denetlenme uygulamaları yürütmeleriyle gerçekleşebilir. Ulusal iyi yönetim, hükümetlerin alacakları kararların yurttaşlar, Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'lar ve siyasal kadroların geniş katılım ve tartışması ile ortaklaşa alındığı ve uygulamaların ortaklaşa mali, insani vb. desteklerle sürdürülebildiği, izlendiği ve denetlenebildiği bir ortamda olanaklıdır. Uluslararası iyi yönetim ise, ulus devletler, STK'lar, uluslararası örgüt ve kuruluşların ortaklaşa karar alıp uyguladıkları ve uygulamaları izleyip denetledikleri bir çerçevede gelişebilir²⁰.

¹⁸ İyi Yönetişim ve Demokrasi, E.T. 06.04.2007,

<http://www.canaktan.org/politika/yonetisim/yonetisim-demokrasi.htm>

¹⁹ Yerel Yönetim Tanımları E.T 01.04.2007 <http://www.canaktan.org/politika/yonetisim/tanim.htm>

²⁰ Mahalli İdarelerde Çevre Yönetimi E.T 05.05.2007 <http://www.cevreorman.gov.tr/ekitap/04.pdf>

1.2. Dünya’da Yerel Yönetimlerdeki Gelişmeler

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, özerkliklerinin artırılması, yerel yönetimler üzerindeki merkezi denetimin en aza indirilmesi konularında çoğu ülkelerde başlayan gelişmeler, uluslar arası belgelerde ve ülkelerin anayasalarında daha açık bir biçimde yer almaya başlamıştır. Çoğu ülkelerde gelişmeler halkın yönetime daha çok ve daha aktif olarak katılması yönündedir. Yerel politikaların önemi artmış, yerel düzeyde oluşturulan politikalar ülke çapındaki politikaları daha çok etkilemeye başlamıştır. Bu bağlamda demokrasinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda yerel yönetimlere daha çok görev düşmektedir²¹.

Yerel yönetimler gerek parlamenter gerekse merkezi planlama ile yönetilen bütün ülkelerde uygulanmaktadır. Ancak ülkelerin benimsedikleri sistemlere göre bu yönetimlerin uygulanma biçimleri de değişiklikler göstermektedir. Uygulamada yerel yönetimler, her ülkenin siyasi, yönetim ve iktisadi düzeni ile geleneklere göre şekillenmektedir. Dolayısıyla piyasa ekonomisi veya karma ekonomi düzenine sahip parlamenter demokrasi ile yönetilen ülkelerdeki yerel yönetimler sosyalist ülkelerden farklılık göstermektedir²². Öte yandan birçok savaşın, barış anlaşmaları kurallarının, 2. Dünya Savaşı’ndan sonraki bölgesel ve uluslararası birleşmelerin de, yerel yönetim yapılarının gelişmesinde derin etkileri olmuştur. Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği çerçevesinde yapılan çalışmalar, bu bağlamda özellikle anılmaya değer nitelikler olarak görülmektedir. Bununla birlikte dünya üzerindeki globalleşme eğilimleri siyasal katılım açısından demokrasi ve yerel yönetimlerin gelişmesini sağlamaktadır²³.

Küreselleşme, bugünün Avrupa’sını derinden etkileyen çağdaş akımlardan biridir. Bilindiği gibi özellikle Batı Avrupa yüzyıllar boyunca dünyanın merkezi olma özelliğini korumuştur. Bununla birlikte, 1950–1980 arasındaki dönemde bütün dünyada sömürgeciliğin son bulmasıyla birlikte, yeni yeni ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal

²¹ ÖKMEN Mustafa “Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar”, *Yerel ve Kentsel Politikalar*, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:29, (Ed:M. Akif Çukurçayır, Ayşe Tekel)

²² KARAMAN Toprak Zerrin; *Yerel Yönetimler*, Bornova Beldiy. Bilim ve Kültür Etkinlikleri Yayın No.1, İzmir 1991, s.9.

²³ KELEŞ Ruşen; *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, 2. Basım, İstanbul 1994, s.64 vd.

birimler ortaya çıkmıştır. Avrupa devletlerinin denizaşırı topraklarının parçalanması sonucunda doğan bu yeni birimler, yeni devletler, Birleşmiş Milletler ve öteki uluslararası ve bölgesel örgütler içinde birbirlerine daha çok yaklaşmışlardır. Avrupa'nın bir bütün olarak yeniden yapılanması olgusuna, bu geniş açıdan bakmak daha doğru olacaktır. Avrupa'yı bütünleştirme idealinin, II. Dünya Savaşı öncesine kadar uzayan oldukça uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Genel olarak, dünyanın özel olarak da Avrupa ülkelerinin içinde buldukları koşullar, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin de katılımıyla, daha geniş ve bütünleşmiş bir Avrupa idealinin gerçekleştirilmesine ivme kazandırmıştır. Ortak Pazar, AET ve AT gibi değişik isimlerle bugüne gelen Avrupa Birliğinin üye sayısı 30 yıl içinde ancak bir düzineyi geçmiştir.

Berlin duvarının yıkılması, komünist rejimlerin çökmesi, 1980'li yıllarda bütün Avrupa ülkelerinin karşılaştıkları ekonomik bunalım, Maastricht Antlaşmasının²⁴ imzalanması ve Orta ve Doğu Avrupa'da ayrılıkçı ve ulusalcı akımların yeniden canlanması, Avrupa'da hem ulusal, hem de uluslararası kurumsal yapıların yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır.

Birleşik bir Avrupa'nın bir siyasal birim olarak sınırlarının genişletilmesi ve her alandaki küreselleşme belirtileri açıktır ki, güçlü ve özerk yerel ve bölgesel yönetimlerin varlığına engel değildir. Oysaki toplumbilim, çağdaşlaşmanın teklikten evrenselliğe, yerellikten merkeziyetçiliğe doğru bir geçişi gerektirdiğini ve yerellikten merkeziyetçiliğe doğru bir geçişi gerektirdiğini ve ilerlemeyle birlikte mekan ögesinin önemini yitirmekte olduğunu varsaymaktadır. Bu geleneksel tez, son otuz yıl içinde geniş ölçüde değişikliğe uğramıştır.

Öte yandan, kimi bilim adamları, bütün siyaseti yerel siyasetten kentsel siyasetten ibaret sayma eğilimindedir. Onlara göre, siyaset, kaynakların coğrafi dağılımından pay

²⁴ Maastricht Antlaşması, 10 Aralık 1991 tarihinde Maastricht'te düzenlenen Zirve'de Topluluk, daha önce toplanmış olan Hükümetlerarası iki konferans çerçevesinde varılan sonuçları temel alarak yeni bir Avrupa Toplulukları Antlaşması yapılmasına karar vermiştir. 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği adını almıştır. AB'ni kuran Maastricht Antlaşması'yla Avrupa Topluluklarına yeni boyutlar kazandırılmış ve AB'nin "üç temel direği" oluşturularak, yeni bir hukuksal yapı düzenlenmiştir <http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1224> E.T. 17.03.2007

alma savaşıdır. Bunun gibi, yerel özerkliğe de, genellikle merkezin olur olmaz müdahalelerine karşı sürekli olarak savunulması gereken liberal demokrasinin vazgeçilmez temel değerlerinden biri gözüyle bakılmaktadır.

Yerelleşmenin bir diğer boyutu da, küçük yerleşim birimlerini canlandırıp geliştirmenin, büyük metropoliten merkezleri gözden çıkarmaksızın, kırsal yaşamı çok daha verimli bir duruma getirmek için uygun bir araç olarak algılanmasıdır. Başka bir yerleşme boyutu ise, etnik ve bölgesel hareketlerin, yerellik eğilimlerinin güçlenmesine katkıda bulunmasıdır. Her ne kadar, toplumlar, mekansal değil, fakat biyolojik ve kültürel bir kavram ve olgu olarak algılanmakta ise de, bu olgunun coğrafya ile yakından ilgili bulunduğu açıktır. Bu çerçevede bölgeler ve yerel birimler, bir ölçüde yönetsel ve hatta siyasal bir özerklikten yararlanmak istemektedirler.

Son olarak, küreselleşme olgusunun tersine çevre bilinci, yalnız küreselleşme doğrultusunda değil, yerelleşme yönünde de etkide bulunan bir faktördür. İnsanlar, içtikleri suyu, soludukları havayı, doğal değerlerini yaşadıkları semtlerin, kasabaların, kentlerin ve bölgelerin kalitesini ve yaşam standartlarını kirleticilere karşı korumak amacıyla daha kolay bir araya gelebilmekte ve birleşebilmektedirler²⁵.

1.3. Gelişmekte Olan Ülkelerde Yerel Yönetimler

Birçok batılı ülkelerde, devletler bir süredir, tarihsel gelişme süreçlerinin ve geleneklerinin bir sonucu üniter devlet yapılarında, farklı yörelerde yaşayan insanların özlemlerine daha iyi yanıt verebilmek; daha etkin, daha katılımcı, daha demokratik bir yönetim sistemi oluşturabilmek ve ulusal bütünlüklerini bu yoldan sağlamlaştırabilmek için, üniter devlet sistemleri arasında yer alan yeni kurumsal yapı arayışları içerisine girmişlerdir.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimler konusundaki gelişmelere bakıldığında, bu gelişmenin söz konusu ülkelerin tarihi, siyasal, sosyal ve ekonomik gelişme süreçleriyle ilişkili olduğu görülecektir. Çünkü 1900'lü yılların başında bugün bağımsızlığını kazanmış olsalar bile birçok ülke özellikle batı ülkelerinin

²⁵ KELEŞ Ruşen; "Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Avrupa ve Türkiye", **Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri**, 1-2 Aralık 1994, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı Yayını, Ankara 1995, s.26.

sömürgesi durumunda idi. Sömürgeci ülkeler yönettikleri insanların, günün birinde, ülkelerinin yönetimini kendi ellerine almak isteyeceklerini az çok farkında idiler. Ancak, çoğu yönetici bunu düşünmek istemiyordu. Bir yandan yerli halkın bağımsızlığa yönelik hareketlerini bastırıyorlardı. Çünkü ülkenin bu konuda henüz olgunlaşmadığını düşünüyorlardı, diğer taraftan bazıları yerel halkı yönetim kurumlarına ihtiyatlı bir biçimde katmaya başlamıştı.²⁶

İngilizler özellikle Hindistan'da daha ileri gitmişler, Madras, Kalküta ve Bombay'da belediye meclisleri oluşturmuşlardı. 1930'larda çoğu kentsel alanda çoğunluğu seçilmiş üyelerden oluşan belediye meclisleri bulunmaktaydı. Hindistan'daki birçok önder belediyelere kuşku ile bakıyordu. Çünkü İngilizlerin yerel yönetimi ulusal bağımsızlığı erteleme aracı olarak kullandıklarını inanıyorlardı. O dönemde Hindistan'ın nüfusunun % 90'ından fazlasının yaşadığı kırsal alanlarda yerel yönetim sınırlı gelişme göstermiştir. Ancak bağımsızlıktan sonra yerel yönetimden sorumlu yönetim organları olan eyaletler geleneksel köy pançatyaları kurumunu canlandırma konusunda ciddi ama kısmen başarılı bir çabaya giriştiler. Aynı zamanda Federal Hükümet de topluluk gelişmesine yönelik ülke çapında bir kampanya başlatılmış ve bu kampanya ile birlikte Köy Görevlileri atanması işime de girişilmiştir²⁷.

İkinci Dünya Savaşının bitiminde sömürge toprakları içinde en eksiksiz yerel yönetim yapısına sahip ülke Seylan idi. 1947'de kentsel alanlar ve kasabalardaki 85 yerel yönetim birimi ve kırsal kesimdeki 405 köy kurulu seçilmiş organlarıyla bütün ülkeyi kapsamaktaydı. Endonezya'da ise durum bu kadar gelişmiş durumda değildi. 1930'larda bir kaç kentte, bölgede, "naiplik"te ve ilde yerel yönetim meclisleri oluşturulmuştu.

Dolaylı yönetim biçimi daha sistemli bir şekilde Afrika'da İngilizler tarafından uygulanmıştır. Nijerya'da uygulanan bu yönetim biçimiyle İngilizler yerel aşiret reisleriyle sözleşmeler yapmışlar ve bu kişileri maaşa bağlamışlardır. Esas olarak asayişin sağlanması ve vergilerin toplanması amacıyla geleneksel yönetim yapısının bir

²⁶ Yerel Yönetimler E.T 01.06.2007 <http://www.kantinim.com/?p=9>

²⁷ PUTTEN Han van; "Altmış Yıllık Bir Perspektif İçinde Üçüncü Dünya Ülkelerinde Yerinden Yönetim", **Türk Belediyeciliği'nde 60 Yıl, Uluslararası Sempozyum**, Maya Matbaacılık, Ankara 1990, s.259.

kısmı da korunmuştur. Dolaylı yönetim biçimi başarılı görüldüğünden Afrika'daki diğer İngiliz Sömürge topraklarında da tedricen uygulamaya başlamıştır²⁸.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlıklarını kazanan eski sömürgelerden 80'den fazlasının tümünün etkin bir yerel yönetim hizmeti sunabilmek için gerekli yetişmiş eleman konusunda ciddi bir açlıkla karşı karşıya bulunduğu söylenebilir. Bu ülkelerin elinde bulunan yöneticiler de, genellikle rahat bir yaşam ve parlak bir mesleki gelecek olanaklarından yoksun bir taşra kasabasına veya kırsal kesime yerleşmekten çok, başkentteki merkezi yönetimde iş aramayı tercih etmişlerdir. Fakat bağımsızlıktan sonra yerel yönetimin gelişmesinin önündeki tek engel bu olmamıştır. Çoğu ülke genellikle sömürge dönemi yöneticileriyle yaptıkları görüşmelerden sonra yerinden yönetim esasına dayalı demokratik yönetim konusunda hükümler içeren birer anayasa kabul etmiş olmasına rağmen, kısa bir süre sonra bu yüksek amaçların gerektiği gibi yaşama geçirilmediği ortaya çıkmıştır.

1960'larda bağımsızlık kazanan Afrika ülkelerinin çoğu genellikle kendi dil veya lehçelerini konuşan son derece çeşitli kabilelerden ve halklardan oluşmaktaydı. Söz konusu kabileler ve halklar eski sömürgeci güçlerin Afrika'yı aralarında bölüşürken harita üzerinde çizmiş oldukları yapay sınırlar nedeniyle bir ülke vatandaşı haline gelmişlerdir. Bağımsızlıktan sonra ulusal hükümetlerin ilk kaygısı, bu nedenle, ulusal mevzuatı ve kurumları ve ulus olma duygusunu güçlendirmek olmuştur.

Ulusal hükümetlerin merkezileştirmeye yönelik politikaları siyasal partiler arasındaki rekabetin kaldırılması, yerel ve bölgesel özerkliğin ciddi biçimde kısıtlanması sonucunu vermiştir. Atılan bu adımlara gerekçe olarak, israftan kaçınmak için elde bulunan tüm kaynakların merkezi olarak planlanması gerektiği ve karşıt siyasal partiler lüksünü ülkenin kaldıramayacağı, çünkü bütün çabaların ulusal kalkınma üzerinde yoğunlaştırılması gerektiği gösterilmiştir. Bu ülkelerde yerinden yönetimin daha fazla yaşama geçirilmesi gerektiğini savunanların işini yetişmiş kadroların azlığı, rüşvet söylentileri ve yerel meclis üyelerinin ehliyetsizliği zorlaştırmıştır.

²⁸ YAŞAMIŞ Demir Firuz; "Hızlı Kentleşmenin Sonuçları ve Belediyelerin Kurumsal, Örgütsel Yönetimsel Olanakları", Amme İdaresi Dergisi, Cilt:24, Sayı:3, Eylül 1991, s.163.

Tanzanya Başkanı Nyerere 1972’de ilçe meclislerini ve 1973’te de kent meclislerini feshetmiştir. Bundan birkaç yıl sonra Kenya’da yapılan araştırmalar sonucunda ÷lkede ne yerel ne de merkezi idarenin olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan Burma’da 1962 yılında Demokratik Yerel Yönetim Yasası’na göre kurulmuş bütün yerel organların geçici olarak görevine son verildiği gör÷lmektedir. Sistemin başarısızlığı, esas olarak ya görevlerine sınırlı ilgi gösteren ya da fazla ileri gidip yürütmenin görevlerine sorumsuzca karışan seçimli meclis üyelerinin deneyim eksikliğine bağlamıştır²⁹.

Yerel meclislerin resmen ortadan kaldırılmadığı veya tek parti sistemi aracılığıyla merkezi yönetimlerin uzantıları haline getirildiği ÷lkelerde mali kaynak yokluğu yerel yönetimlerin ekonomik ve siyasal önemini ciddi biçimde sınırlamıştır. Zayıf mali konumları yüzünden ulusal hükümetler, en karlı vergi kaynaklarını kendilerine ayırma eğilimi içinde olmuşlardır. Ayrıca, yerel yönetimlere sübvansiyon verilmesinde cömert davranmamışlardır veya davranmamışlardır.

Yerel yönetimin yeterince serpilip gelişmemesi olgusu sadece eski sömürgelere özgü bir şey değildir, gelişmekte olan öbür ÷lkelerin birçoğu da benzer bir durum göstermiştir. İspanyol ve Portekiz egemenliğinden geçen yüzyılda kurtulan Latin Amerika’da yerinden yönetim esasına dayalı yönetimin belli bir geleneği vardır. Fakat demokratik özyönetim genelde zayıftır. Bir yandan yerel yönetim, genellikle, güce dayalı politika ve rüşvet ile birleşmiştir. Öbür yandan ise bunu çoğu ÷lkenin, uzun ya da kısa süreli dönemler halinde askeri son derece merkezi hükümetlerin yönetiminde olması olgusu da bu durumu kolaylaştırmıştır³⁰.

Dünyanın bir başka büyük bölümünü oluşturan Çin Halk Cumhuriyeti ise Komünist Partinin denetimi ve hiyerarşik komuta zinciri demek olan “demokratik merkezîyetçilik” sistemiyle yönetilmiştir ve yönetilmektedir. Yerel yönetimlerin geniş bir görev yelpazesi olmasına, başka sistemlerde özel sektör kuruluşlarının

²⁹ PUTTEN Han Van; “**Altmış Yıllık Bir Perspektif İçinde Üçüncü Dünya Ülkelerinde Yerinden Yönetim**”, Türk Belediyeciliği’nde 60 Yıl, Uluslararası Sempozyum, Maya Matbaacılık, Ankara 1990, s.260.

³⁰ HOFFSCHULTE Heinrich; “**Yerel Demokrasiye Almanya’nın Katkısı**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.135

gerçekleştirdiği ekonomik alandaki birçok görev de yerel yönetimlerin alanına girmesine rağmen, bu yönetim birimleri katı sınırlar içinde faaliyet göstermek ve partinin yönergelerini izlemek zorundadırlar.

1978 yılından sonra Tanzanya'da daha çok verimlilik ve tasarruf nedenleriyle yerel meclisler yeniden faaliyete geçirilmiştir. Endonezya, Fas, Pakistan, Filipinler, Sri Lanka, Tayland, Tunus ve Kolombiya gibi birçok ülkede hükümetler yerel meclislere yeniden önem vermeye başlamışlar, hükümet yardımlarıyla yerel yönetimlerin mali kaynaklarını araştırmışlardır.

Son on yılda yerel yönetimlerdeki canlanma daha da artmıştır. Yerel yönetimlerin geleceği konusunda iyimserlik yaratıcı işaretler bulunmaktadır. İnsan kaynaklarının gelişme için taşıdığı önem ve ayrıca girişim gücünün, becerilerin ve insan gücünün harekete geçirilmesi açısından yerel yönetimin en uygun çerçeveyi sağladığı olgusu giderek daha ölçüde kabul görmektedir.

İkinci olarak, yerel yönetimle demokrasi arasındaki sıkı ilişkinin altı bir kez daha çizilmiştir. Son yıllarda demokratik yönetim biçimine dönüşmüş olan bir dizi Latin Amerika ülkesinde yerel yönetim yeniden güçlenmiş ve halkın desteğini kazanmaya başlamıştır. Arjantin, Brezilya, Uruguay bunun örnekleridir. Bu ülkelerin halkları askeri diktatörlükle geçen yıllarda neleri kaçırdıkları fark edilmektedir. Yunanistan ve İspanya'da ve en son olarak Doğu Avrupa ülkelerinde aynı şey gözlenmiştir.

Üçüncü olarak, Doğu Avrupa'da merkezi olarak yönetilen ekonomilerin başarısızlığı, yerinden yönetim uygulamasına ve tek parti sisteminin kaldırılmasına yeni bir ivme kazandırmıştır. Gelecek yıllarda gelişmekte olan ülkelerde gözlenecek olan hızlı gelişme, sayısız sorunu da beraberinde getirecektir. Bunların en önemlileri şöyle sıralanabilir³¹:

1. Şehirlerde her yıl % 4 ila 7 oranında artan işgücü, yaratılan istihdamın çok üstünde olmakta ve şehir ekonomileri artan nüfuslarını iş sahibi

³¹ YAŞAMIŞ Firuz Demir; "Hızlı Kentleşmenin Sonuçları ve Belediyelerin Kurumsal, Örgütsel Yönetimsel Olanakları", Amme İdaresi Dergisi, Cilt:24, Sayı:3, Eylül 1991, s.163.

edememektedir. Bunun sonucu ise, işsizlik oranının büyük ölçüde artması olmaktadır.

2. Hızlı kentleşmenin, gelişmekte olan ülkelerde, doğurduğu en önemli sonuçlardan biriside, gecekondulaşmadır. Birçok ülkede, özellikle büyük şehirlerde gecekonduya yaşayan nüfusun oranı, % 30 ile % 60 arasında değişmektedir.

Hızlı kentleşmenin doğurduğu konut açığı, büyük ölçüde kentsel arsa politikası ile yakından ilgilidir. Arsa talebinin yükseldiği ve kent topraklarının spekülasyona açık olması, geleneksel arazi kullanım modelinin hakim olduğu yerlerin daha da yoğunlaşmasına ve gelişmiş yörelerden sosyal açıdan farklılaşmasına yol açmaktadır. Budurum aynı zamanda kentsel gelişme, özellikle alt yapı projelerinin maliyetini arttırmakta ve gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır.

Alt yapının geliştirilmesi, şehrin büyüme hızının çok gerisinde kalmaktadır. Hızla büyüyen birçok büyük şehirde yol, su, kanal sistemi yetersiz kalmaktadır. Diğer yandan, mevcut ulaşım sistemi, sürekli artan motorlu araç sayısını kaldıramamaktadır. Bunun sonucu ise, büyük bir trafik kargaşası ve yüksek oranda trafik kazası olmaktadır. Kontrolsüz hızlı gelişme, genellikle çevrenin (doğal, tarihi ve kültürel değerlerin) hızla bozulması sonucunu doğurmaktadır. Özellikle büyük şehirlerdeki hava, su kirliliği, çöplerin imha edilmemesi, bazı şehirleri oturulamaz hale getirmektedir.

Bütün bu problemlerle, en başta karşı karşıya bulunan yerel yönetimler, genellikle bu sorunlarla, yeteri kadar mücadele edecek şekilde yapılanamamaktadır. Özellikle büyük şehirlerde, bir yanda belediyeler varlığını sürdürürken, diğer kamu otoriteleri de gelişim göstermektedir. Merkezi idare, mevcut yerel yönetimler arasında koordinasyonun sağlanması yerine, merkezi bir yaklaşımla, merkezin denetimi altında yeni kamu otoriteleri oluşturmaktadır. Bunun sonucu ise, görevlerin birbiri üstüne gelmesi, birbirine benzer, kuruluşlar arası yetki çatışması, rekabet, kaynakların paylaşılmasında sürtüşmeler, kentsel projelerin planlanmasında ve uygulanmasında koordinasyonsuzluktur. Ayrıca kaynakların kıt olması, Belediyelerin özerkliğinin gerçekleştirilmesini güçleştirmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde yaşanan hızlı kentleşme sadece bu şehirlerin kendi iç sonucu değil daha çok kırdan kente göç ve ülke çapında alınan ekonomik kararların bir sonucu olmakta, şehirleşme ülke çapında önemli bir “değişim” halini almaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki kentsel sorunların büyüklüğü ve karmaşıklığı ayrıca kaynakların kıt olması; kentsel problemlerin kontrol altına alınması ve çözüme kavuşturulması için yerel yönetimlerin gelişip güçlendirilmesine ilişkin ülke ölçeğinde ve yerel ölçekte bir dizi tedbirin aynı zamanda uygulanmasını zorunlu hale getirmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimleri güçlendirmek için hangi önlemlerin alınması gerektiği sorusunun cevaplanması oldukça zordur. Ancak yerel yönetimlerin daha etkin kılınmasının birinci koşulu, merkezi yönetimin tutumunda değişiklik yapmasıdır. Merkezi yönetimler, yerel yönetimin ulusal kalkınmaya yapabileceği katkının önemini kavramalıdır. Bazı merkezi yönetimlerin, yerel yönetim birimlerine yetki devri politikasına rakip güç merkezleri yaratılmasına yol açacağı yolundaki korkusunu da aşması gerekmektedir. Merkezi yönetimlerin yerinden yönetim uygulamasını bugünden yarına gerçekleştirmeleri gerekmez. Ancak yavaş yavaş daha büyük sorumluluklar üstlenebilecekleri biçimde yerel yönetimleri güçlendirmeye yönelik bir strateji benimsemeleri gerekmektedir.

1.4. Avrupa Birliği’nde Yerel Yönetimler

Küreselleşme ve uluslararası anlaşmaya yönelik hareketlerin belirleyici özellik olduğu değişen dünyaya siyasal uyum sürecinin bir örneği olarak AB’nin rolünü değerlendirmek önem kazanmaktadır. AB’nin gelişmesini sınırlayıcı bir etken olan ulusçuluğun devam etmesine rağmen neredeyse 40 yıl önce yaratılan Batı Avrupa düzeyindeki bütünleşme arayışları, ulusal sınırların kalkması ve Batı Avrupa’da ekonomik bütünleşmenin ortaya çıkması için çok büyük aşamalar kat edilmiştir³².

Bilindiği gibi, 1949’da kurulan ve 1996’da üye sayısı 40 olan ve tümüyle bağımsız ve Avrupa birliği’nden farklı olan Avrupa konseyi, kuruluşundan beri

³² DELCAMP Alain; “Fransa’da Yerinden Yönetim, Adem-i Merkeziyet, Desantralizasyon”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.95.

demokratik ve etkin yerel yönetim yapılarının geliştirilmesi doğrultusunda çaba harcamakta, yerel yönetimlere, önemli sorunların hizmette yerellik ilkesi çerçevesinde çözüm bulmak üzere yardımda bulunmaktadır.

Konsey üyesi olmayan devletlerin yerel ve bölgesel yönetimlerini temsil eden Parlamenter Meclisi'ne özel davetli statüsü ile çağrılmış olan delegasyonlarla, yerel ve bölgesel yönetimlerin örgütlerini temsil eden gözlemciler, kongre toplantılarına, kongre'nin ya da yetkili organlarının uygun görmeleri üzerine katılabilirler.

Genellikle, kongre'nin asıl amacı, yerel ve bölgesel yönetimlerin, Avrupa'nın birleştirilmesi sürecine ve Avrupa konseyi çalışmalarına katılmalarını güvence altına almaktadır. Özellikle kongre;

- i. Yerel ve bölgesel meclis üyelerinin, Avrupa politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunmalarına olanak vermektedir,
- ii. Yeni demokrasilerin etkin yönetsel yapılar oluşturmalarına yardım etmektedir,
- iii. Sınır bölgeleri için özel bir dikkat harcayarak, komünlerin ve bölgelerin, kendi aralarında işbirliği yapmalarını kolaylaştırır,
- iv. Tabanda yerel ve bölgesel demokrasinin dayandığı kentler birbirlerini yakınlaştırır
- v. Göçmen toplulukları ile öteki güçsüz grupların bütünleşmelerini kolaylaştırmaktadır.

Bütün bunlarla birlikte Avrupa konseyi, merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinde demokratik kurumların güçlendirilmesi konusunda özellikle duyarlı olmuştur. Bu alanda yerel yönetimler konusunda Avrupa konseyi çok etkin çalışmalar yapmaktadır. LODE(Yerel Demokrasi) diye bilinen özel program, bunların başında gelmektedir. Bu program, 1993'te eski komünist ülkelerde yerel yönetimlerin geliştirilmesini amaçlayan özel bir işbirliği programlarından farklı bir işbirliği biçimine sahip zorunluluğu, yerel ve bölgesel özerklik kavramlarının gelişmesiyle ilgili tarafların çok çeşitli olmasıyla açıklanmaktadır.

Maastricht anlaşması öncesi gerek yerel demokrasi konusunda Avrupa toplumlarını ilgilendiren sorunlar, gerekse bu sorunların ortak çözüm yollarının

araştırılmasında devletlerarasındaki diyalogu güçlendirmek için, yerel yönetimlerden sorumlu bakanlar, Avrupa Konseyi'nde düzenli aralıklarla toplantılar yapmaya başlamışlardır. Özellikle, uzmanlaşmış Bakanlar Konferansı'nın eski yerel ve bölgesel yönetimler sürekli konferansı'nın önerdiği Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı onayladığını belirtmek gerekir. Bu bakanların onayının ardından Şart 1985 Ekim ayında bakanlar komitesi'nce imzaya açılmıştır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Konseyi bünyesinde yerel ve bölgesel sorunlar için kurulmuş bulunan Yürütme Kurulu'nun öncülüğünde ve Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansı'nın sunduğu bir projeye dayanılarak hazırlanmıştır.

Bu şart sürekli Konferansın 20. Toplantısında, 15 Ekim 1985'de benimsenen bir Sözleşme ile Avrupa Konseyi üyesi olan devletlerin imzasına açılmış ve 1 Eylül 1988'de dört onaylama aracı ile birlikte yürürlüğe girmiştir³³.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın amacı, halka en yakın kuruluşlar olan ve halka, günlük çevresini ilgilendiren kararların alınmasına etkin olarak katılma olanağını veren yerel yönetimlerin haklarını geliştirmek ve korumak için ortak Avrupa normlarının eksikliğini gidermektedir.

Şart taraf olan devletleri, yerel yönetimlere, siyasal, yönetsel bağımsızlık sağlayan temel kurallara uymaya zorlamaktadır. O halde bu, Avrupa çapında taşra yönetiminin her düzeyine, Avrupa konseyi'nin kuruluşundan beri savuna geldiği ilkelere bir içerik kazandırma girişimi olarak görülmektedir. Konsey gerçekten, Avrupa'nın demokratik bilincini korumayı ve en geniş anlamında insan haklarını savunmayı görev edinmiştir. Şart, hatta yerel yönetimlerin yararlandıkları özerkliğin derecesinin, gerçek bir demokrasinin temel taşı olarak görülmesi düşüncesini de içermektedir.

Şart 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yerel özerklik ilkeleriyle ilgili temel kurallar bulunmaktadır. Bu bölümde, yerel özerkliğin anayasal ve tüzel bir temele

³³ PRIORE Ricardo; "Avrupa Konseyi'nin Yerel Yönetimler Konusundaki Çalışmaları", **Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler**, Uluslararası Yerel Yönetimler Konferansı, , Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 13-14 Temmuz 1995, Ankara 1996, s.37.

dayanması gerektiği vurgulanmaktadır. Bölüm, kavramı tanımlamakta ve yerel yönetimlerin yetkilerinin kapsamı ve niteliği ile ilgili ilkeleri saptamaktadır. Diğer maddeler, yerel yönetimlerin sınırlarının korunmasını, bu yönetimlere yönetsel örgüt yapılarını düzenlemek, yetenekli kamu görevlileri çalıştırmak ve seçimle gelinen görevlerin yerine getirilmesi koşullarını tanımlamayı amaçlamaktadır. İki önemli maddenin amacı da, yerel yönetimlerin işlemlerinin yönetsel denetiminin sınırlandırılması ve bu yönetimlere temel özerkliklerini tehlikeye düşürmeyecek yeterli akçal kaynakların sağlanmasıdır. Bu bölümde yer alan öteki maddeler ise, yerel yönetimlerin aralarında işbirliği yapmaları, birlikler kurmaları ve yerel özerkliği yargı yollarına başvurarak koruyabilmeleriyle ilgilidir.³⁴

İkinci bölümde, Şart'a taraf olan devletlerin yükümlülükleriyle ilgili türlü kurallar vardır. Temel ilkelerin korunması ile her üye devletin tüzel ve kurumsal özelliklerinin zorunlu kıldığı esneklik arasında gerçekçi bir denge sağlama kaygısı ile bu bölüm, tarafları, Şartın kimi kurallarını, kendilerini bağlı saydıklarının dışında tutmalarına olanak tanımaktadır. Burada, bir yandan bizzat hükümetin temel bir görevi olan yapısını ve örgütlenmesini ilgilendiren yerel özerkliğin tanınması ile öte yandan her demokratik yerel yönetimin saygı göstermek zorunda olduğu temel ilkelerden gerekli en az sayıda olanları koruma amacı arasında bir uzlaşma sağlanması söz konusudur. Üstelik tarafların yükümlülükleri, engeller ortadan kalktığında, sonradan genişletilmeye elverişlidir. Fiilen, Şartta yer alan yerel özerklik ilkeleri, her üye devletin her düzeyindeki tüm yerel yönetimlere ve aynen bölge düzeyindeki yerel yönetimlere de uygulanabilir. Herhangi bir nedenle, bu özellikleri dikkate alarak, taraflar, yerel yönetimlerden bir bölümünü, Şart'ın uygulama alanının dışında tutmaya yetkilidirler.

Maastricht Anlaşması AB'nin üye devletlerinin siyasal bütünleşmede gitmeyi diledikleri yolun çok gerisinde kalmış olsa da, ekonomik bütünleşme süreci belki de geri dönülmesi mümkün olmayacak kadar ilerlediği söylenebilir.

Öncelikli olarak, özellikle Brüksel'deki Komisyon'un bakış açısından AB'nin en önemli amacı, birliği oluşturan ülkelerin siyasi ve ekonomik bütünleşmesidir. Birliğin

³⁴ Avrupa Antlaşmaları Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı E.T 25.05.2007

http://www.avrupakonsevi.org.tr/antlasma/aas_122.htm

genişlemesine ve derinleşmesine yönelik çekişen iddiaların göz önüne alınması gerekmele birlikte, AB'nin büyümesinin devamı Brüksel'de bu amaca ulaşması tutkusunu sadece arttırmaktadır. Tek Avrupa Pazarı yaratılması sadece topluluğun ekonomik ve toplumsal taleplerinin en temel nedeni olmuştur. 1989'da yapısal fonların yenilenmesi bu amacı gerçekleştirmek için önemli bir mekanizma haline almıştır. Avrupa Birliği, yapısal gelişmelerin bir parçası olarak siyasal gelişmeye ilişkin yeniliklerde üç temel ilke kabul etmiştir. Bunlar³⁵:

1. Mali yardımların beş öncelikli amaç üzerinde yoğunlaştırılması. Bu amaçlar, topluluk içindeki az gelişmiş bölgelerin kalkınmasını ve uyumunu özendirme, uzun dönemli işsizlikle savaşmayı, genç insanları işle bütünleştirmeyi ve kırsal alanların kalkınmasını özendirmeyi kapsamaktadır.
2. Uygulama sürecini belirleyici mekanizma olarak ortaklığın vurgulanması, Böylelikle, AB, ortaklığın çeşitli biçimler alabileceğini kabul etmiştir.
3. Yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerde kabul edilen stratejilerde, özellikle çeşitli fonlar çerçevesinde eşgüdüm süreci yoluyla yerelleşme hareketlerine destek olunması hedeflenmiştir.

Demokratikleşme yarışına ülkemiz uygulamalarından çok daha önce başlamış olan Avrupa ülkelerinde yerel demokrasi alanında çok önemli aşamalar kat edilmiştir. Söz konusu ülkelerin başarılarını ve bu başarıların nedenlerini incelemek, yaptıkları hatalar varsa onları yinelenmek şansı, yarışa sonradan başlayan ülkelerin elindedir. Son yıllarda özellikle Batı Avrupa'da yerel demokrasinin güçlendirilmesi yolunda atılan adımlar arasında ülkemiz açısından da dikkatle üzerinde durulması gereken örnekler bulunmaktadır. Bunlar;

- i- Birkaç ülke dışında hemen hepsi komünlerin sayısını azaltmaktadırlar. Küçük komünlerin birleşmeye özendirilerek büyükçe birimler oluşturulması birçoğunun gündemindedir.

³⁵ GOLDSMITH Michael; “**AB ve Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkiler**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.42

- ii- Uluslararası belgelerde yer alan hizmette halka yakınlık(yerellik) ilkesi, geniş bir kabul ve uygulama alanı bulmaktadır. Böylece, merkezi yönetimler, omuzlardaki fazla yükü, alt düzeylerdeki birimlere aktarıp rahatlamaktadırlar.
- iii- Kamusal görevlerle orantılı gelir kaynaklarının yerel yönetimlerce sağlanmasında eksiklikler bulunmasına karşın, yerel yönetimlerin kendi başlarına kullanabilecekleri, oranlarını belirleyebilecekleri vergi konuları artmaktadır. Bağımsız yerel gelir kaynakları, yerel özerkliğin bir simgesi olarak değerlendirilmektedir.
- iv- Merkezi yönetim, yerel yönetimleri denetleyen bir üst kuruluş olmaktan giderek çıkmakta, yerel yönetimlerle ortak hareket eden onlara yol gösteren ve destek sağlayan bir konuma sahip olmaktadır.
- v- Merkezi yönetimin vesayeti, yerindelik denetimi olmaktan tümüyle uzak, hukuka uygunluk denetimi niteliği kazanmaktadır. Her türlü denetim yargıya bırakılmaktadır.
- vi- Yönetim yapısı Türkiye'ye benzeyen bazı ülkelerde, valiler, il özel idarelerinin yürütme organı olmaktan çıkarılmakta, bu görev genel meclisin kendi üyeleri arasında seçtiği başkanlara bırakılmaktadır.
- vii- Yerel özerkliğin sorumsuzluğa ve başına buyrukluğa dönüşmesi tehlikesini önlemek üzere, öz denetim, hesap verme ve saydamlık gibi belli başlı yönetim ilkeleri, demokratik ölçüler içinde geçerli kılınmaktadır.
- viii- Üniter devletlerde, devlet niteliği terkedilmeksizin ulusal birlik ve toprak bütünlüğü anayasalarda güvence altına alınmak koşuluyla sosyo-kültürel ve ekonomik yapıları hesaba katılarak, bazı bölgelere yönetsel yerinden yönetimle siyasi yerinden yönetim arasında değişen statüler tanınmaktadır. Özellikle İspanya, İtalya ve Fransa, bu deneyimlere sahip ülkelere örnek olarak gösterilebilir.
- ix- Yerel halkın kamu hizmetlerinden tam olarak yararlanabilmesi için, yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerle, yetki genişliğine dayanan merkezi hizmetler arasında, komünler ve bölge yerel yönetimleri düzeyinde eş güdüm sağlamayı amaçlayan yönetsel mekanizmalar geliştirilmektedir.

- x- Halkın, yerel düzeydeki karar süreçlerine daha aktif ve yoğun olarak katılabilmesi için, katılım kanalları olabildiğince açılmakta, açık tutulmaktadır.

Bu amaçlar çerçevesinde önemli bir unsur, ulusal çıkarları tanımaya hizmet eden, ama aynı zamanda ulus-altı düzeyleri özendirmek için tasarlanmış olan fonların yerel ve bölgesel idareler tarafından kullanılması imkanının hazırlanmasıdır. Bu bağlamda birinci amaç altında yapılacak fon düzenlemelerinden asıl yarar sağlayacak olanların daha çok İrlanda, Yunanistan ve Portekiz olması beklenirken, ikinci amaç ve kırsal kalkınma ile ilgili olan düzenlemelerde bir miktar yardımın da, kent komünitelerine ve belediyelere, ayrıca yüksek işsizlik yaşanan yerler gibi, bölgelerin alt düzeyine gitmesi sağlanmaktadır. Böylelikle, AB sadece az gelişmişlerle birlikte yeni üyelerin de fonlardan yararlanması geleneğini sürdürmekle kalmayacaktı ancak ekonomik sıkıntı içerisinde olan eski sahalarda fonlardan yararlanması imkanı geliştirilmiştir.³⁶

Merkezi ve ulus-altı yönetimler arasındaki ilişki, özellikle federal veya bölgesel yapısı olan Almanya, Belçika, İtalya ve İspanya gibi ülkelerde, Topluluk düzenlemelerinden çok önemli ölçüde etkilenmektedir. Ulus-altı yönetimler, anlayışla karşılanabileceği gibi özünü hiç bir şekilde etkileme olanakları olmadıkları Avrupa düzenlemelerine, eğitim, çevre gibi bölgesel hükümetlere ulusal anayasalarca bırakılmış konularda bile, uymakta isteksizdirler.

Avrupa Komisyonu ulus-altı aktörlerin AB'nin bölgesel politikalarının oluşturulmasına ve uygulanmasına katılmasını arttırmaya çalışmaktadır. Bölgesel programların boyutlanmasının Brüksel ve ulus-altı yönetimler arasındaki uzun dönemli uzantıların genişlemesi olarak değerlendirmekte ve Komisyon'un nasıl bilinçli olarak kendi çalışmalarına doğrudan ilgi yaratmaya yönelerek ve ulusal hükümetlerin program uygulamalarının hazırlanmasında, yerel ve bölgesel otoritelere danışmalarını isteyerek, bu tür bir katılmayı cesaretlendirmeye başladığını belirtmektedir. Bunun da ötesinde, Komisyon, Topluluk çalışmalarının ulus-altı etkileri yanında bölgesel kalkınma konularına ilişkin danışacağı Yerel ve Bölgesel Otoriteler Danışma Konseyi'ni 1988

³⁶ GOLDSMITH Michael; “**AB ve Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkiler**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.42- 46

yılında kurmuştur. Danışma Konseyi çeşitli toplantılar yaparak ve topluluk çalışmalarında daha geniş yerel katılımının sağlanması yönünde tavsiyelerde bulunmuştur. Konsey üye ülkelerin bölge yönetimlerinin katılımının sağlandığı Bölgeler Avrupası konferansları yapmıştır. Buna göre, Maastricht Anlaşması'nın bir bölümü olarak, Bölgeler Komitesi'nin resmi danışma organı olarak kurulması söz konusu olmuştur. Komite, Mart 1994'ten bu yana çeşitli konularda tavsiyelerde bulunmaktadır³⁷.

Gelecek yıllarda AB politikasındaki değişikliklerin yerel yönetimlerin işleyişi üzerinde önemli etkileri olması beklenmektedir. Birinci olarak, Tek Avrupa Pazarı'nın yaratılması yerel ekonomi ve yönetimleri de etkilemektedir. Örneğin, Tek Pazar'ın makro-ekonomik yararları, sanayide yeniden yapılanma ve emek pazarlarındaki ayarlamalara önderlik edecek olan rekabet ortamındaki artıştan geleceği benzetmektedir. Yerel yönetimler 1980'ler boyunca yerel ekonomilerin özendirilmesiyle artarak ilgilendikleri gibi, dikkatlerini bu makro ekonomik değişimlerin yöreye etkisine toplayacaklardır. Bazı etkiler, AB önceliklerinin değişmesinin ana sonuçları olarak görülebilse de, diğerlerinin başka Avrupa etkilerini izlemesi beklenebilir.

Farklı bölgeler ve yerel yönetimler, AB fon ve kaynaklarından yararlanmak için nasıl bir politika izledikleri konusunda iyi bilmek gerekir. Oyunun kuralını anlamak, yerel yönetimlerin, AB'nin önerdikleri ve önerebileceklerinin hangi yönüyle ilgilendiklerini veya ilgilenmediklerini anlamakta kilit konudur. Bütünleşmeye yönelik hareket hızlandıkça, AB fonları kısıtlanıkça ve daha odaklanmış hale geldikçe, ayrıca bölgesel yerel farklılıklar büyümese de işbirliğinin artmasını beklemek anlamlı olacaktır.

Bütün bu değerlendirmeler çerçevesinde yerel yönetimlerdeki gelişmeler değerlendirilecek olursak şu şekilde bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bir ülkedeki yerel yönetimin tarihi ve gelecekteki gelişmesi ile siyasal ve idari ve yönetsel bağlamda belli başlı üç temel konu üzerinde odaklanmaktadır. Bu üç konu, karşılaştırmalı bir

³⁷ PRIORE Ricardo; "Avrupa Konseyi'nin Yerel Yönetimler Konusundaki Çalışmaları", Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler, Uluslararası Yerel Yönetimler Konferansı, , Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 13-14 Temmuz 1995, Ankara 1996, s.37

analiz ve tartışmaların gerçekleştirilmesi konusunda yararlı bir çerçeve sağlamaktadır. Bu temel üç nokta şunlardır:

- i) Yerel yönetimlerin diğer yönetim kademeleri, özellikle devlet karşısındaki statüsü ve yetkisi,
- ii) Yerel yönetimin siyasal açıdan yönetimi ve yerel demokrasinin gelişmesi,
- iii) Belde halkına ilişkin yerel hizmetlerin örgütlenmesine ve sunulmasına ilişkin yaklaşımlardır.

Yukarıdaki maddelerde dikkat çekilmesi gereken birçok yön bulunmaktadır. Bunlardan birincisi yetkilerle, ikincisi yerinden yönetimle, üçüncüsü seçimlere katılımı ile ilgili. Bu üç yön de birbiriyle bağlantılıdır. Önemli olan nokta, yerel yönetimlerin takdir yetkisi ne kadar fazla olursa, yani yöre halkı yerel yönetimler siyasal ve politikalarla ilgili seçenekler arasında tercih yetkisini kullandığını ne kadar fazla hissederse, yerel seçimlere katılımın o kadar fazla olacağıdır. Bu, özellikle İngiltere’de gözlenebilmektedir. Genel seçimlerde oy kullanan seçmenlerin yüzdesi (yaklaşık % 70) yerel seçimlerdekinden (yaklaşık % 35 ve birçok durumda daha da az) çok daha fazladır. Bunun nedeni, son otuz yıldır İngiltere’de yerel yönetimin giderek daha katı bir biçimde belirlenen merkezi yönetim politikalarının mevzuatının ve programlarının yetkisiz bir uygulayıcısı olmaktan öteye geçememesidir. İngiltere’de köklü bir reform yapılmış olmakla birlikte, bu reform, merkezi yönetimin denetiminin artmasına yol açan merkezileşme yönünde gerçekleşmiştir. Bu durum yerel ve merkezi yönetim arasında büyük çaplı, tatsız ve çekişmeli gerginliklere kaynak teşkil etmiştir. Buna karşılık İsveç, Norveç, Danimarka, İspanya, Portekiz ve Fransa’da yerinden yönetimin gerçekleştirilmesi doğrultusunda reformlar yapılmıştır. Yerel ve bölgesel düzeylerde daha geniş ve kapsamlı işlevler tanınmış, mali takdir yetkisi artırılmış ve daha da önemlisi, merkezi denetim ve yasal düzenlemeler karşısında yerel yönetime daha fazla özgürlük sağlanmıştır.

1.5. Yerelleşme ve Demokrasi Alanında Yerel Yönetimler

Dünya’da ve Türkiye’de yaşanan hızlı kentleşme, sürekli toplumsal ve teknolojik gelişim ve değişim, demokratikleşme ve insan hakları konusundaki gelişmeler,

merkeziyetçi yapılardan uzaklaşma, küreselleşme, yükselen yerellik ve çevre bilinci, hizmetlerde halka dönüklük ve etkinlik ve yaşam kalitesinin artırılması çabaları gibi olgular yerel yönetim ve kentsel sorunlar konusunda yeni anlayış ve arayışlara yol açmıştır³⁸.

Dünyamız ikinci dünya savaşından sonra 1950 ler den itibaren yeni bir döneme girmiş, yavaş yavaş sınırların kalktığı, toplumların birbirlerine yakınlaştığı, yani küçülen dünyada farklılıkların altı çizilirken parçalanmakta ve diğer yandan dünyanın tek bir yer haline geldiği şeklindeki söylemlerle dünya birleşmektedir. Fakat söz konusu küreselleşme ve yerelleşme süreçleri bu bağlamda birbirine zıt iki oluşum değildir, aksine birbirlerinin bütünleyicisi olan süreçlerdir³⁹.

Küreselleşme süreçlerinin yoğun olarak yaşandığı yeni dünya düzeninde ulus devletler modern dönemlere ait anlamlarını ve fonksiyonlarını yitirmeye başlamışlardır. Önceki dönemde gelişmenin sürdürülmesini sağlayan ulus devletin artık bazı ekonomik konularda karar verici olmadığını gösterirken, ulus devletleri kapsayan dünya ekonomisine yönelik mevcut düzenlemelerin geçerliliklerinin de sınırlı olduğunu gösterilmektedir. Bu nedenle ulus devletin meşrutiyeti sorgulanırken, ekonomik açıdan ana birim olarak yerel birimler, kentler ve bölgeler önem kazanmaktadır⁴⁰.

Küreselleşmeyle birlikte bölgeselleşmeye tepki olarak yerelleşme ortaya çıkmaktadır. “Yerelleşme, uluslar açısından kendi kültürünü ayakta tutabilmenin bir aracı olurken diğer yandan da etnik mikro milliyetçilik akımlarına yol açarak ulus devlet anlayışını tehdit etmektedir⁴¹.”

Yerel yönetimler vatandaşa en yakın durumda olan en alt düzeydeki yönetim birimleridir. İnsan ihtiyaçlarının çok ve çeşitli olması, yerel halkın müşterek

³⁸ SAKAL Mustafa; “**21.Yüzyıla Girenken Yerel Yönetimlerde Finansman ve Hizmetlerin Etkinliği Sorunu**”, 21.Yüzyılın Eşiğinde İzmir, Sorunlar ve Çözümler Sempozyumu, İzmir Büyükşehir Belediyesi, E.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir Ticaret Odası, 9-10 Ekim 1997, Doğruluk Matbaacılık, İzmir 1998, s.105.

³⁹ Elif KARAKURT; “**Küreselleşme Yerelleşme Etkileşimde Yerel Haklar**” E.T 13.04.2006 <http://sbmyo.uludag.edu.tr/11-03-sosyalce/ekarakurt1.html>

⁴⁰ ERAYDIN Ayda; “**Küreselleşme-Yerelleşme ve İşlevleri Farklılaşan Kentler**”, Prof.Dr. Cevat Geray’a Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 25 Ankara ,2001,s:368

⁴¹ ERBAY Yusuf; “**Kavram Olarak Globalleşme**”, Yeni Türkiye, 1998, Sayı:19, s:170

ihtiyaçlarını karşılamak görevi ile yükümlü bu yönetim birimlerinin hizmetlerinin de çeşitli ve karmaşık olmasına neden olmaktadır. Ayrıca ülke düzeyindeki ekonomik ve sosyal sorunlar da yerel yönetimlerin işleyişini etkilemektedir. İşsizlik, düzensiz kentleşme, göçmen işçiler, yaşlı ve yoksul sayısındaki artış, çevre kirliliği, konut sorunu gibi konularla ilgili olarak yerel halk bu yönetimlerden sürekli olarak yeterli ve kaliteli hizmet beklemektedir.

Yerel yönetim anlayışının temelinde yerel demokrasi değerleri vardır. Bu değerler yerel toplulukların kendilerini yakından ilgilendiren konularda kendi kendilerine özgürce ve demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörmektedir. Bu demokratik değerler yanında yerel yönetim kuruluşun üstlendikleri kamu hizmetlerinin yürütülmesinde, merkezi yönetime göre etkinlik ve verimliliği daha iyi şekilde gerçekleştiren kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir⁴².

Yerelleşme, gerçekten de yerel demokrasiyi güçlendirmek için çok önem taşımaktadır. Yerel özerklik için yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin boyunduruğundan kurtarılımları gerekmektedir. Ancak yerelleşme bir taraftan, yerel halkın yönetime katılmasını sağlayarak demokrasiyi geliştirecek bir görevi yerine getirirken, öte taraftan yerel tiranlığı ve despotizmi de ortaya çıkarabilecek bir etki gösterebilir.

Yerel yönetimler ile demokrasi arasındaki ilişki siyaset bilimcilerin sürekli ilgisini çeken konulardan biri olmuştur. Bu ilişkinin temel dayanağı “kendi kendini yönetme ilkesi”dir. Kendi kendini yönetme ilkesi katılmayı da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla demokrasinin işlerlik kazanması ve sürdürülmesi daha çok, halk katılımının artırılması ile mümkün olabilmektedir⁴³.

Temsilin sınırlanması ve denetlenmesi ile demokratik hak ve özgürlüklerin doğrudan halk tarafından kullanılması yönünde ciddi tartışmalar başladı. Katılımcı demokrasi, yerelleşme yerindenleşme ve yönetişim (etkileşimli yönetim) bu

⁴² YALÇINDAĞ Selçuk; "Çağdaş Belediye", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, S. 1, Ocak 1992, s. 8.

⁴³ GÖRMEZ Kemal; "Mahalli İdareler ve Demokrasi", GÜ İİBF Dergisi, C. 3, S. 1-2, Yıl: 1987, s. 133-134.

tartışmaların anahtar kavramları olmaya devam ediyor. Bu tartışmaların bazı sonuçlarının ülkemizde de yasal ve toplumsal sözleşme alanlarına yansımaya başladığını gözlemlemekteyiz. Doğada olduğu gibi, toplumsal alanlarda da karşıt eğilimlerin birlikte var olduğunu sıklıkla gözlemleriz. Genel anlamda küreselleşme yönündeki eğilim ivmeyle gelişirken, buna karşıt olarak yerelleşme ve bölgeselleşme akımlarının bu eğilime cevaben güç kazandığını görmekteyiz⁴⁴.

Hem demokratikleşme hem de yönetim ve örgütlenme anlayışlarında ortaya çıkan bu bölgesellik ve yerelleşme eğilimleri, bilgi toplumuna doğru yaşanan ve özellikle globalleşme bağlamında ortaya çıkan sürecin en önemli özelliklerinden biridir. Çünkü bu süreç sanayi toplumunun merkezîyetçi yapısını ve temsile dayalı liberal demokrasisini hızla dönüştürmektedir. Bu dönüşümün yönü ise, ademi merkezîyetçiliğe ve katılımcı çoğulcu demokrasiye doğrudur⁴⁵.

Yerel topluluk üyelerinin hakları ve talepleri anlamında bazı ilkeler ve anlayışlar bölgesel ve uluslar arası düzeydeki belge ve sözleşmelerde kendine yer bulmaktadır. Yerel veya kentsel haklarla ilgili temel belgelere baktığımızda karşımıza üç önemli belge çıkmaktadır. Bu konudaki en önemli belgelerden biri 1985 tarihli Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartıdır. Yerel kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sürecine bütün yurttaşların katılma hakkı, özerk yerel yönetim düşüncesinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması, kentsel haklarla ilgili konular bu şartlar dahilindedir.

Kentsel ya da yerel haklarla ilgili ikinci önemli belge 7 Şubat 1992’de Maastricht’te Avrupa Birliği anlaşmasının imzalanmasıyla ortaya çıkmıştır. Burada karar verme süreçlerinde yerel toplulukların daha iyi temsil edilmelerine cevap veren anlayışların yanı sıra, hizmette halka yakınlık ilkesi önem kazanmıştır. Yerel haklarla ilgili diğer önemli belge ise Avrupa kentsel şartıdır. Bu şart, Avrupa yerel ve bölgesel yönetimler konferansınca 18 Mart 1992’de kabul edilmiştir. Şarta göre; Avrupa

⁴⁴ BANGER Gürçan; “Bölgesel Gelişme ve Eskişehir”, E.T 02.04.2006
<http://www.gurcangebanger.com/calismalarim/yazi01.html>.

⁴⁵ ÖKMEN Mustafa; “Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar”, *Yerel ve Kentsel Politikalar*, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:29, (Ed:M. Akif Çukurçayır, Ayşe Tekel)

yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri güvenlik, kirletilmemiş sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlenme, kültür, kültürler arası dayanışma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği başlıklarıyla ele alınan haklara sahiptir. Bu bildirge genel olarak, yerel hizmetlerin kalite ve etkinliğinin artırılmasını, yerel topluluklarda (beldelerde) ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratmayı, yerel topluluğun ve topluluk duygusunun geliştirilmesini ve yerel yönetimlerde etkin yurttaş katılımının sağlanmasını sağlayacaktır⁴⁶. Yerel demokrasinin geliştirilmesinde en önemli ölçüt, yerel halkın yerel nitelikteki kararların oluşumuna yaptığı katkının derecesidir. Bu katkı ne kadar fazla ise, yerel demokrasinin o oranda gelişmiş olduğu söylenebilir.

Yerel meclisler, yöneticilerin küçük yerleşim birimlerinde yaşayan vatandaşlarla karşılıklı etkileşim içinde bulunmasını sağlayan en iyi araçlardır. Buralardaki seçilmiş temsilciler, yerel halkın isteklerine kulak vermek ve bu istekleri değerlendirmek zorundadırlar. Bu demokratik alışkanlık ve yöntem çok iyi bir şekilde işletilebilirse, ulusal meclislerin başarısına da katkı sağlayacak ve onlar için iyi birer örnek oluşturacaklardır⁴⁷.

Yerel yönetimlerde demokratik davranış ilkesinin yeterince egemen kılınabilmesi için yapılması gereken çalışmalardan en önemlileri şöyle sıralanabilir⁴⁸.

- Belediyelerde referandum yönteminin uygulanması.
- Belediyelerin kendi televizyon ve radyo istasyonlarını kurabilmeleri.
- Yerel halkın yönetime ait karar organlarında, karar alma sürecine daha etkili bir şekilde katılabilmeleri.

⁴⁶ YILDIRIM Selahattin “**Yerel Yönetim ve Demokrasi**”, İula-emme Yayın Birimi, İstanbul,1994, s:155

⁴⁷ TORTOP Nuri; "**Demokratik Mahalli İdare Anlayışının İlkeleri**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, s: 3, Mayıs 1992, s. 3.

⁴⁸ YAŞAMIŞ Firuz Demir; "**Belediye Reformu**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 2, S. 2, Mart 1993, s. 19-20.

- Belediye meclisinin mahalle esasına göre oluşturulmasının ve mahallelerin mecliste nisfî temsil ilkesine uygun olarak temsil edilmesinin, temel temsil ilkesi olarak benimsenmesi.

Küreselleşme ile birlikte gündeme gelen yerelleşme eğiliminin en somut uygulaması olan adem-i merkezîyetçilik ilkesi, yerel yönetimlerden önce ulusal yönetimlerin yeniden yapılanmalarını, ülkelerin yönetsel örgütlenmelerinde yerel yönetimler lehine değişikliğe gitmelerini zorunlu kılmaktadır⁴⁹.

Klasik anlamda yerelleşme, ulus-devlet bütünü içinde merkezi yönetimden yerel yönetimlere doğru yetki, görev ve kaynak aktarımını ifade eder; bu anlamda yerelleştirme, yerel yönetimlerin ulus-devlet bütünü içinde merkezi yönetime oranla güçlendirilmesidir. Günümüzde ise yerelleştirme, merkezi yönetimin elindeki planlama, karar verme, kaynak oluşturma ve bunları yürütme gibi yönetsel yetkilerin taşra kuruluşlarına, yerel yönetimlere, yarı özerk kurumlara, meslek kuruluşlarına, gönüllü örgütlere (vakıflar, dernekler gibi) ve şirketlere aktarılması olarak kabul edilmektedir. Yetki genişliği, özelleştirme ve sivilleşme kavramları, modern anlamdaki yerelleştirme teriminin çeşitli uygulamalarıdır. Yerel yönetimler yerelleştirme politikaları ile güçlendirilmekte ancak asıl olarak yetkilerin buradan piyasa güçlerine transferi amaçlanmaktadır. Modern anlamda yerelleştirmenin yöneldiği bu hedef, onu klasik anlamda yerelleştirmeden ayıran en önemli özelliklerden biridir⁵⁰.

Yerel yönetimleri halka en yakın kuruluşlar olarak geliştirmek ve daha özerk hale getirmek, sanayileşmiş batı ülkelerinin ortaklaşa paylaştıkları ve titizlikle sahip çıkmaya çalıştıkları demokratik ve çağdaş değerlerin başında yer almaktadır. Yerinden yönetim ve dayandığı ilkeler, Avrupa halkının günlük yaşamına ve kamu bilincine mal olmuş durumdadır. Yerel özgürlükler Avrupa'da yurttaşların hak ve özgürlüklerinin mantıksal ve zorunlu bir ögesini oluşturmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde, özerk yerel yönetim kavramı, insan haklarının ve demokrasi ilkelerinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul

⁴⁹ KÖSE H. Ömer; “ Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, Sayıştay Dergisi, 2003, Sayı:49, s:25

⁵⁰ DPT, **Yerel Yönetimler, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara 2001, s.10.

edilmektedir. Özerk yerel yönetim ilkesinin korunması ve sürekli bir şekilde geliştirilmesinde bir zorunluluk olduğu savunulmaktadır.

“Yerel özerklik” kavramının kimi zaman siyasal anlamda “bağımsızlık” ve “egemenlik” gibi kavramlarla karıştırıldığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin hak ve yetkileri, bir federal devlet yapısı içinde federe devletlerin yani eyaletlerin sahip oldukları hak ve yetkilerden ayrılmaktadır. Federe devletler, egemenliğin belli ölçülerde kendilerine verildiği, iç işlerinde tümüyle özerk, dış ilişkilerinde ise federal devletin dış politikasına bağımlı yarı egemen kurumlardır. Oysa yerel yönetimler, devletin egemenlik hakkına ortak değildirler. Yasama ve yargı gücüne sahip olmamaları bunun başta gelen kanıtlarındandır⁵¹.

Yerel özerklik kesinlikle yerel yönetimlerle devletin çatışması sonucunu doğuran bir süreç olarak algılanmamalıdır. Devletin toplumda düzen, barış ve güvenin sağlanması gibi kendine özgü temel işlevleri, yerel yönetimlerin ise yine kendilerine özgü planlama, kültür, konut ve eğitim gibi hizmetleri bulunmaktadır. Gerçekte devletin varlık nedeni güvenli bir ortamda ve sağlıklı çevre koşullarında vatandaşları için insanca yaşanabilecek ortamı hazırlamaktır⁵².

Günümüzde yerel yönetimlerin yeterlilik ya da başarı düzeyleri; onların özgürlükleri, etkinlikleri ve demokrasiyi ya da katılımı gerçekleştirme dereceleri ile değerlendirilmektedir. Yerel yönetimlerin özgürlüğünün sağlanmasına demokratik toplumun oluşmasının temel araçlarından biri olarak bakılmaktadır. Avrupa Konseyi de 1957 yılında yapılan Yerel Yönetimler Konferansı'nda bu duruma önem vererek, yerel yönetimlerin özerkliğinin beş boyutunu şu şekilde belirlemiştir⁵³:

- Yerel özgürlüklere saygı gösterilmelidir.
- Yerel yaşamın özgül ve siyasal parti bağılıkları üstü niteliği korunmalıdır.

⁵¹ KELEŞ Ruşen; "Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, S. 2, Mart 1992, s. 14.

⁵² KARAMAN Zerrin T.; **Yerel Yönetimler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1996, s. 11.

⁵³ TEKELİ İlhan.; "Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyeciliğin Gelişimi", Amme İdaresi Dergisi, C. 16, S. 2, Haziran 1983, s. 3-4.

- Merkezi yönetimle, yerel yönetim arasındaki denetim ilişkileri bağımsız yargı organlarınca kurulmalıdır.
- Yerel yönetimlerin mali özgürlüğü sağlanmalıdır.
- Yerel birime ilişkin gerçek bir topluluk bilinci geliştirilmelidir.

Küreselleşme ile birlikte demokrasi, insan hakları, özgürlük, çevrenin korunması gibi temel değerler evrensel nitelik kazanırken, her düzeydeki yönetim aygıtı gibi ulus devlet, demokratikleşme, yerelleşme, saydamlık, katılım, esneklik, hesap verilebilirlik gibi güçlü eğilimlerin yoğun baskısı altında yeniden şekillenmeye zorlanmaktadır. Bu çerçevede devletin küçülmesi, özelleştirme, siyasal reformlar, sosyo ekonomik politikaların dönüşümü gibi stratejiler, ülkelerin temel politikaları haline gelmiştir. Bu süreçte ulus-devletin geleneksel politika araçları giderek zayıflamakta, dünyada hemen her alanda entegrasyonun derinleşmesi ile siyasal iktidarın küresel kurumlara ve yerelleşme eğiliminin güçlenmesi ile yerel parçalara doğru dağıtılması sonucu ulus-devlet iki yönlü bir baskının kısılcasına girmektedir. Bu kıskaç karşısında bariz bir şekilde geri çekilen devletin yeniden yapılanması da kaçınılmaz olmakta, özellikle küreselleşmenin temel dinamiğini oluşturan teknolojik devrim, kurulu devlet hiyerarşileri, örgütsel yapıları, yönetim süreçleriyle hizmet sunma biçimleri üzerinde büyük baskılar oluşturmaktadır⁵⁴.

Ülke bütünlüğünü zedeleyici nitelikte olmayan ya da ülke yönetiminden ayrılmış bir yerel yönetim amacını taşımayan yönetsel ve mali özerkliğin neden endişe verici bulunduğunu anlamak pek mümkün görünmemektedir. Bu konuda halkın yerel yönetimlere sahip çıkmakta göstereceği duyarlılık da son derece önemlidir. Avrupa Birliği'ne sadece yasal anlamda değil, gerçekte de saygı duyulan bir devlet olarak katılmak isteniyorsa, yerel özerklik ilkesinin yerel yönetimlerimizde egemen kılınması zorunluluğu bulunmaktadır⁵⁵.

Vesayet yetkisine sahip merkezi yönetim, dilerse kendisini kent halkının, seçimle belirlenmiş meclisinin ve başkanının yerine koymak suretiyle bir hizmetin

⁵⁴ KÖSE H. Ömer; “ Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, Sayıştay Dergisi, 2003, Sayı:49, s:25

⁵⁵ KELEŞ Ruşen; “Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek olay”, AÜ SBF Yayınları, No: 500, Seha L. MERAY'a Armağan, C. 2, Ankara, 1982, s. 412.

yürütülmesine veya yürütülmemesine karar verebilmektedir. Oysa demokratik belediye kurumunun mevcut olduğu bir sistemde bu yetki kent halkına ve onun temsilcisi olarak seçilmiş bulunan belediye organlarına aittir. Bu organların kararlarının, yerel halkın yararına olup olmadığına denetlenmesi, yani yerindelik denetiminin yapılması, yerel demokrasiyi ilgilendiren siyasal bir denetimdir ve bu yetkiyi ancak halk kullanmalıdır⁵⁶.

Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki yerel özerkliği zedeleyici bir nitelik taşıyan "yerindelik denetimi"ne son verilmeli, buna karşın "hukuka uygunluk denetimi" üzerinde titiz bir şekilde durulmalıdır. Bu kapsamda ulusal hedeflere, ilkelere ve standartlara yerel yönetimlerce de uyulmasını sağlamak için bunların merkezi yönetim tarafından yasa, plan ve program kuralı haline getirilerek, bunlara uyulmasının hukuka uygunluk denetimi çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak denetimin sonuçları üzerinde karar verme yetkisi sadece bağımsız yargı organlarına ait olmalıdır⁵⁷.

Başta belediyeler olmak üzere tüm yerel yönetim birimlerine özerk birer kimlik kazandırılması hiç şüphesiz bütün ülkenin yararına olacaktır. Merkezi yönetimin güçlü belediyelerin hizmet yürütmesiyle kendi otoritesinin olumsuz yönde etkileneceği korkusundan vazgeçmesi gerekmektedir⁵⁸.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, özerkliklerinin artırılması, yerel yönetimler üzerindeki merkezi denetimin en aza indirilmesi konularında çoğu ülkelerde başlayan gelişmeler, uluslararası belgelerde ve ülkelerin anayasalarında daha açık bir biçimde yer almaya başlamıştır. Çoğu ülkelerde gelişmeler halkın yönetime daha çok ve daha aktif olarak katılması yönündedir. Yerel politikaların önemi artmış, yerel düzeyde oluşturulan politikalar ülke çapındaki politikaları daha çok etkilemeye başlamıştır. Bu bağlamda

⁵⁶ YALÇINDAĞ Selçuk; "**Çağdaş Belediye**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, S. 1, Ocak 1992,

⁵⁷ ÇOKER Ziya; "**Yerel Yönetim Reformu**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 2, S. 4, Temmuz 1993, s. 8.

⁵⁸ UĞURLU M. Fatih; **Belediyelerin Yeniden Yapılandırılmaları İle İlgili Çözüm Önerileri**, DPT Yayını, Ankara, 1995, s. 90.

demokrasinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda yerel yönetimlere daha çok görev düşmektedir⁵⁹.

Sivil denetim mekanizmaları güçlendirilerek yerel yönetimlerin yetkileri genişletilirse yerel toplum güçlendirileceği gibi, ulusal ölçekte de birçok alanda önemli gelişmeler sağlanmış olacaktır⁶⁰. Karar süreçlerine halkın katılımı, katılımcı demokrasinin olabirliğinin tartışılmalarına bir çözüm olarak getirilmekte ve yerel bazda katılımcı demokrasinin geliştirilmesine çalışılmaktadır.

⁵⁹ ÖKMEN Mustafa “Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar”, **Yerel ve Kentsel Politikalar**, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:29

⁶⁰ GÖKÇE Gülise; “Küreselleşme ve Yerelleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma”, **Yerel ve Kentsel Politikalar**, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:221

II. BÖLÜM
TÜRKİYE DE YEREL YÖNETİMLER

Gerek tarihi süreçte gerekse günümüzdeki uygulamalara baktığımızda; ülkemizdeki demokratik hayatın önemli kurumlarının başında mahalli idarelerin bulunduğunu görüyoruz. Bu münasebetle, bireylerin demokratik süreçlere katılmasında mahalli idareler çok önemli bir görevi yerine getirmektedir. Ancak, özel idare ve belediye tarihimiz bakımından bir fikir vermesi için bazı noktaları belirtmekte fayda vardır.

Belediyeler, şehir halkının yerel nitelikli, ortak ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kamu tüzel kişilikleridir. Bununla beraber, belediyelerin kent ve kentliyi ilgilendiren her türlü görev ve yetki ile donatılması düşünülemez. Hangi görevlerin belediyelerce, hangilerinin merkezi idarece yerine getirilmesi gerektiği konusunda genel olarak “Hizmette Vatandaşa Yakınlık” ilkesi kabul edilmektedir.

Bu ilke, bir hizmetin prensip itibarı ile vatandaşa en yakın idari birim tarafından yerine getirilmesini, sadece ve sadece bu birim tarafından ya hiç ya da yeterince etkin bir biçimde yerine getirilemeyen hizmetlerin bir üst birim tarafından üstlenilmesini gerektirir. Hizmetin vatandaşa yakınlığından hareketle en yakın idari birim tarafından yerine getirilmesi hususunda takip edilecek standart bulunmamaktadır. Çünkü hizmetin vatandaşa yakınlığı kadar, ölçek sorununun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Hizmetin özelliğine göre en yakın idare bazen köy, belediye olabilirken, bazen bölgesel, bazen de merkezi idare olabilmektedir. Örneğin, elektrik, iç güvenlik ve benzeri faaliyetlerin daha etkin, verimli ve kaliteli gerçekleştirilebilmesi için bölgesel veya ülke ölçeğinde örgütlenme söz konusu olabilmektedir.

Bilindiği gibi; yerel yönetimlerin yetkilerini belirlemede üç ayrı sistem uygulanmaktadır.

Genellik İlkesi, yerel yönetimler yasalarca yasaklanmamış veya başka yönetimlere bırakılmamış her türlü hizmetleri yapabilirler. Genellikle demokratik yönetim seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde bu yöntem uygulanmaktadır.

Yetki İlkesi, yerel yönetimler, görmek istedikleri her yeni hizmet için merkezi idareden yetki almak zorundadırlar. İngiltere’de uygulanan bu yöntem, belediyeleri önemli oranda merkezi idareye bağımlı kılmaktadır.

Liste İlkesi, yerel yönetimlerin yapacakları faaliyetler yasalarda belirtilmektedir. Belediyeler, ilgili yasalarda belirtilmemiş hizmetleri, yerel nitelikte olsa bile yapamazlar.

Ülkemizde belediyelerin görev ve yetkilerinin belirlenmesinde “liste ilkesi” uygulanmaktadır. Yürürlükten kalkan 1580 sayılı Belediye Kanunu’nun 15.maddesinde belediyelerin görev ve yetkileri ayrıntılı olarak belirtilmiş idi. Reform kapsamında belediyelerin görev ve yetkilerinin belirlenmesinde “Genellik İlkesi” getirilmek ve bu sayede belediyelerin yasalarca yasaklanmamış veya başka yönetimlere bırakılmamış her türlü hizmetleri yapabilmelerine imkan sağlanmak istenmiştir.

2.1. Cumhuriyet Öncesi Yerel Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler

Yasalar ve hukuken onların üzerinde yer alan anayasa, genel anlamda düzenledikleri toplumun değer yargılarını yansıtır, dolayısıyla, anayasal ve yasal düzenlemelerin tarihî süreç içinde incelenmesi o toplumun geçirdiği değişimler ve evrim aşamaları hakkında yararlı ipuçları verir. Buradan hareketle Osmanlı’nın son dönemlerinde merkezî yönetimin taşra örgütlenmesinin anayasalarda ve yasalarda nasıl düzenlendiğinin incelenmesi, çok tartışılan ondokuzuncu yüzyıldaki yenilik hareketlerini ve bu çerçevede girilen kamu yönetimindeki değişim ve yönelimleri daha iyi anlayıp kavramaya yardımcı olacaktır. Taşra örgütlenmesi, ondokuzuncu yüzyılda yapı ve işleyiş yönünden tamamen değiştirilmiş, Fransız *department* sistemi, taşraya uygulanmaya başlanmıştır. 1860’lı yıllarda önce Anadolu toprakları dışında, Lübnan’da ve Balkanlarda yürürlüğe konulan, daha sonra da tüm Osmanlı topraklarına yaygınlaştırılan il sisteminin yaklaşık 140 yıllık bir geçmişi vardır. İlk yasal düzenlemeler Tanzimat’tan sonra, Islahat Fermanı’nın yürürlükte olduğu bir zaman diliminde ve yönetimde ıslahat hareketleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde 1861’den 1921’e ve günümüze kadar geçen süreçte Osmanlı’nın taşra örgütlenmesi ve yönetimine ilişkin yaptığı anayasal ve yasal düzenlemeler, genel olarak incelenmekte ve Cumhuriyet’e nasıl bir taşra yönetim sistemi devredildiği, cumhuriyetten sonra da günümüze kadar geçen değişim süreci açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1.1. Tanzimat Öncesi Dönemdeki Gelişmeler

Tanzimat öncesi dönemde yerel yönetim konusunda önemli gelişmelerin olduğu görülmektedir. Osmanlı Devleti'nde şehirlerin bu alandaki gelişmesi daha geç bir dönemde olmuştur. Bu sebeple belediye idareleri temel kentsel hizmetleri yerine getirememiş ve merkezi hükümet yönetimi çoğunlukla görevleri üstlenmek zorunda kalmıştır⁶¹. Tanzimat öncesi dönemde belediye idaresi esas itibariyle islami esaslara dayanmakta ve kadı tarafından temsil edilmektedir⁶².

Klasik dönem Osmanlı yönetiminde kent ve köylerde bir yerel yönetim geleneğinin var olduğunu öne sürmek güçtür. Çünkü klasik dönemde Osmanlı kentinin yönetimi ve yargı görevi, ilmiyye sınıfından olan kadılarına bırakılmıştı. Kadı, tanzimat öncesi dönemde adli, beledi ve mülki fonksiyonları yürüten bir kişidir. Dolayısıyla kadılık, kentin yargı mercii olduğu gibi, kadı da hem vakıfların deneticisi, hem de asayiş ile beledi hizmet ve beledi kolluk hizmetlerinin yetkili ve sorumlu amiri olarak görülmektedir⁶³. Geleneksel devlette devamlı görev gören ve kurumlaşan bürokratik kadro çok dardır. Genellikle büyük memurların personeli onların özel hizmetlileridir. Kadı da görev yerine kendi kapı halkı (özel personeli) ile gelir ve gider veya gittiği yerde bazı kimseleri istihdam etmekteydi. Kadıların özel belediye ve mahkeme gibi kurumlaşmayı temsil eden idari büroları da yoktu. Hangi binaya yerleşirse orası mahkeme veya belediye binası sayılırdı. Hatta başkent İstanbul'da bile belli bir kadılık bürosu olmadığı, ancak II. Mahmut döneminde İstanbul kadısının Bab-ı Meşihat'ın bir bölümüne yerleştirildiği ve devamlı bürosunun burası olduğu bilinmektedir.

Semtlerden sonraki daha alt kademe ve yerleşme birimleri olan mahallelerde ise kadının görevleri mahalle imamları tarafından yerine getirilirdi. Şu halde, sözü geçen dönemde yetki alanı kriterine göre idari, adli ve beledi yetkilerde bir kadı, naib, imam hiyerarşisi mevcuttu. İstanbul şu dört kadılığa bölünmüştü: İstanbul, Eyüp, Galata ve Üsküdar. Bunlardan İstanbul kadılığı kentin merkezinde bulunması dolayısıyla

⁶¹ KARAMAN TOPRAK Zerrin; **Yerel Yönetimler**, Bornova Belediyesi Bilim ve Kültür Etkinlikleri, Yayın No.1, İzmir 1991, s.29.

⁶² BAŞSOY Ahmet -Enis YETER; **Belediye Başkanları ve Yerel Yönetimlerin Seçimle Göreve Gelen Diğer Görevlilerin Özlük, Mali ve Sosyal Hakları**, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Ankara 1996, s.2.

⁶³ ORTAYLI İlber; **Türk İdari Tarihi**, TODAİE Yayını No.180, Ankara 1979, s.196.

protokolde hepsinin büyüğü ve önemlisi sayılır ve başında bulunan kadıya İstanbul Efendisi denilmekteydi⁶⁴. Kadı belediye alanındaki yetkilerini kullanışında muhtesib adı verilen bir yardımcısı da bulunmaktaydı. Muhtesib esnafın denetlenmesinde, narhın saptanmasında, temizliğin kontrolünde ve beledi müeyyidelerin uygulanmasında kadı'nın başlıca yardımcısı olup bir tür belediye zabıta müdürü fonksiyonu ifa etmektedir.

Öte yandan ne kadının ne de yardımcı personelin mahalli halk tarafından seçilip denetlenmesi veya idareye halk temsilcilerinin belirli bir statü ve kural çerçevesinde katılmaları söz konusu olmamıştır. Ekonomik işlerde (fiyat tespiti, narh konulması) kolluk görevinin yerine getirilmesinde, mali işlemlerin yürütülmesinde (vergi konulması ve toplanması gibi) kadı halkın ve esnafın temsilcisi sayılan kimselere başvurduğu taktirde yardımcı olmaktadır. Esnaf loncalarının temsilcileri olan esnaf kethüdalarının, şehir ileri gelenlerinin, ruhani reislerin varlığına rağmen, bu zümre ve şahısların şehir yönetimine katılmak için devamlı kurullar şeklinde toplanıp, çalıştıkları görülmemiştir. Şu halde Tanzimat devrine kadar Osmanlı ülkelerinde şehir ve eyalet idaresinden, vakıflar gibi ekonomik-sosyal kuruluşlardan, cemaat örgütlerinden söz edilebilir ancak yerel yönetim gibi bir kavram ve kurumdan hatta bir iki istisna dışında idareye yardımcı olan devamlılık kazanmış yerel kurullardan söz etmek kesinlikle mümkün olamamaktadır. İmparatorluğun idarecileri ile yerel halkın bir uzlaşmaya gittikleri, karşılıklı bir güçler dengesinin yasallaşması içinde ortak karar vererek yönetimi paylaştıkları görülmemektedir. Merkez bürokrasisinin teknik nedenlerle yükümlenemeyeceği bazı hizmetleri yerel gruplara bırakmasının ne tutarlı bir adem-i merkeziyetle, ne de yerel demokrasiyle ilgisi olmadığı açıktır⁶⁵.

2.1.2. Tanzimat Sonrası Dönemdeki Gelişmeler

Tanzimat dönemi, idari modernleşme ihtiyacının şiddetle duyulduğu imparatorluğun son yüzyılıdır. Bu idari modernleşme ise kaçınılmaz olarak hukuki,

⁶⁴ ORTAYLI İlber; **Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)**, TODAİE Yayınları No.142, Sevinç Matbaası, Ankara 1974, s.109.

⁶⁵ ORTAYLI İlber; “Yerel Yönetim: Devraldığımız Miras”, **Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum**, Ankara 23- 24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.63.

kültürel, siyasi ve sosyal değişmeyle birlikte olmuştur. 19. Yüzyıl Türkiye’inde tarımda, sanayide gözden uzak tutulmayacak bazı değişmelerin meydana geldiği de açıktır. Mali sistem vergi tarh ve toplama usulünün ıslahını gerektiriyordu. Bu değişiklikler nedeniyle, idare adamları pek istekli olmasalar da eyalet idaresinde yerel grupların idareye bir ölçüde katılmaları gerekli görülmüştür. Bu katılma nasıl olmuştur, merkez bürokrasisinin bu konudaki siyasi tutumu neydi, kimler nasıl bir seçimle idareye temsilci olarak katılmış, merkezi hükümetin temsilcileriyle nasıl birlikte çalışmışlar ve ne ölçüde etkili olmuşlardır. Nihayet bu gelişmeler imparatorluğun genel yönetim mekanizması ve siyasi gelişmesinde ne derece etkili olmuştur? Bu soruların cevabının aranması, günümüz Türkiye’indeki yerel yönetim yapısını tanımak açısından gereklidir⁶⁶.

19. yüzyıla kadar bütün geleneksel imparatorluklar gibi Osmanlı idaresinin de bazı hizmetleri yerel gruplara, dini cemaatlere, vakıflara bıraktığı daha önce belirtilmişti. Tanzimattan yana olanlar bu gibi hizmetleri olabildiğince merkezi hükümet örgütüne devretmişlerdir. Örneğin bazı yol geçitlerinin korunması, vergi bağışıklığı karşılığında derbentçi denen köylere bırakılmışken, Tanzimattan sonra bu görev onlardan alınmış, hükümetin kolluk kuvvetlerinin sorumluluğuna verilmiştir. Vakıflar Mısır’da Mehmet Ali Paşa’nın yaptığı gibi merkezi idareye bağlanmış ve devlet kontrolü arttırılmıştır. Vergi daha önce cemaat yöneticileri ve şehir ileri gelenlerinin oyuyla salınıp, mültezimler tarafından toplanırken, bu usulden zamanla vazgeçilmiştir. İlk olarak iltizam usulü kaldırılmış, merkezden gönderilen muhassıllar ve onlara yardımcı olarak yerel halkın temsilcileri ve ruhani reislerinden oluşan devamlı kurullar bu işle görevlendirilmiştir. Ancak Tanzimatçılar kısa zamanda merkezi bir mali idariyi gerçekleştirecek bürokratik altyapının noksanlığını görerek iltizam usulüne geri dönmüşlerdir. Güvenliğin sağlanması ise, köy ve kasabalardaki halktan, bazı loncalardan veya bu görevi ihale usulü ile yükselen yasakçı, muhtesib vs. gibi kimselerden alınarak zaptiye örgütü güçlendirilmiştir. Bazı başarısızlıklara rağmen Tanzimatçılar, merkeziyetçi bir devlet mekanizmasını gerçekleştirmekte hayli yol almışlardır. İşte bu modern merkeziyetçilik güçlendiği ölçüde Osmanlı toplumunda modern anlamda yerel yönetimin çekirdeğinin oluştuğu, yerel grupların idareye katıldığı

⁶⁶ ORTAYLI, a.g.t. s.65.

görülmektedir. İdarenin artan görevleri ve erken müdahalesi, yerel halkın yardımını, bazı halde razısını gerektirmiştir. Yerel grupların yani halkın temsilcilerinin yardımına başvurmak da kaçınılmaz olmuştur. Şu halde 1840'lerden beri muhassıllık meclislerinde sonra memleket meclislerinde yerel temsilcilerin bulunması, sadece merkezi hükümet bürokratlarının tek taraflı tasarrufu veya inayetiyle gerçekleşmiş değildir. Merkezi hükümet bu grupları dışlayacak güçte değildi. Zaten o çağda sadece Osmanlı devletinin merkez bürokrasisi değil, Avrupa'da hiç bir modern devlet örgütü totaliter bir güce sahip değildi. Demokratik değil, sadece kanuni ve adil bir idarenin gerçekleştirilmesi için idare edilenlere de danışmanlık ve onların yardımını almak gerekli olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nda mahalli idarelerin kurulması yolundaki ilk uygulama 1855'de görülmüştür. Bugünkü anlamıyla yerel yönetim uygulamasının ilk kez 1858 yılında İstanbul'da Beyoğlu'nda kurulmuştur. En eski yerel örgüt olan belediyeler, Osmanlı İmparatorluğu'nda bir devlet işi olarak ele alınmaktaydı⁶⁷. 19. Yüzyılın ikinci yarısında 1864 Vilayet Nizamnamesi çıkarılıncaya kadar mahalle imamı ve kadıların yönetiminde olduğundan, söz konusu nizamname ile bugünkü anlamda yerel idareler kurulmaya başlamış ve her karyede bir "idare-i belediye bulunacağına dair bir hükümle belediyelerin temeli atılmıştır. Ancak bu uygulama zaman içinde başarısızlığa uğramıştır. 1870 tarihli "İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi" ile vilayet, sancak ve kazaların merkezi olan her şehir ve kasabada belediye işleri için bir "meclis beledi" bulunacağını belirtmiş, ancak bu meclisler kuvvetli bir varlık gösterememiştir. 1876 tarihli kanunla her şehir ve kasabada belediye teşkilatı kurulmuştur⁶⁸.

Bununla birlikte, 1876 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 112. Maddesi gerek İstanbul'da gerekse taşrada kurulacak belediyelerin seçimle işbaşına gelecek meclislerce yönetilmesini kuruluş ve görevleriyle üyelerinin seçim usulünün özel kanun ile belirlenmesini öngörmekte idi. Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun sözü geçen hükmü gereğince Şura-yı Devlet (Danıştay) o tarihlerde iki ayrı kanun tasarısı hazırlamıştır. Bunlardan birincisi İstanbul için hazırlanan Dersaadet Belediye Kanunu tasarısı, diğeri de İstanbul dışındaki kentler için hazırlanan Vilayet Belediye Kanunu idi. Bu tasarıların

⁶⁷ SÖNMEZ Nezihe; **Kamu Bütçesi ve Bütçe Politikası**, Anadolu Matbaacılık, İzmir 1994.

⁶⁸ DOĞAN M. Emin; **Belediye ve Belediye Bütçesinin Denetimi**, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara 1997, s.15.

her ikisi de kabul olunmuştur. Ancak, bunlardan birincisi ile İstanbul Belediye dairelerine gelirler, yetkiler ve organlar açısından farklı bir statü ve bazı ayrıcalıkların tanınması ilk Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda tartışmalara sebep olmuştur⁶⁹.

1864 tarihinde çıkarılan “Vilayet Nizamnamesi” ve bu nizamnameyi değiştiren 1870 tarihli “İdare-i Umumiye-i Vilayet” nizamnamesi, eyaletlerde sıkı merkezietten, yavaş yavaş bir tevsii mezuniyet (yetki genişliğine) doğru gidilmek istendiğini gösteriyordu. 1908 İnkılabı ile Meşrutiyetin ilanından sonra vilayetlerin idaresini Anayasaya göre düzeltmenin gerekliliği kabul edilmiştir. Çünkü 1876 Anayasası vilayetlerin yetki genişliği ve görevlerin ayrılması esaslarına göre düzenleneceğini belirtmekteydi. Bu amaçla Danıştay başkanının başkanlığında bir özel komisyon kurularak çalışmalara başlanmıştır. İdari ademi merkeziet esaslarına göre hazırlanan tasarı Mebusan Meclisine verilmiştir. Meclis komisyonu, bu tasarımı 1908'den 1912'ye kadar tetkik ederek, vilayetlerin idaresini “İdare-i Umumiye-i Vilayet”, “İdare-i Hususiyet-i Vilayet” isimleri ile iki kısma ayırmış ve tasarımı meclise sevk etmiştir. Ancak Balkan harbinin çıkması, kanunun çıkmasına engel olmuştur⁷⁰.

Balkan harbi çıkmadan işbaşına gelen hükümet, tasarımı geri çekerek, bazı değişiklikler yaparak 26 Mart 1913 tarihinde muvakkat kanun mahiyetinde bir kararname çıkararak yürürlüğe koymuştur. Bu muvakkat kanunla vilayet idarelerinde merkeziet ve ademi merkeziet prensipleri tatbik ediliyor, vilayet bir yandan devlet idaresinin mülki taksimat dairesi, diğer yandan bir ademi merkeziet idaresi ve idare hükmi şahıs olarak düzenliyordu.

1913 tarihli Muvakkat Kanunu vilayetin tüzel kişiliğini açıkça kabul etmiş olup, bu kanunun “İdare-i Hususiyet-i Vilayet” kısmı, halen yürürlükte olan ilk özel idareleri kanunun temelini teşkil etmiştir. Buna göre vilayet hususi idaresi, il dahilindeki mahalli bazı kamu hizmetlerini gören, tüzel kişiliğe sahip bir yerel yönetim kuruluşu olarak kabul edilmiştir. Kanun, devletin göreceği kamu hizmetlerinden bir kısmını vilayet özel idaresine vermiş, bu açıdan merkezi idare ile vilayet arasında bir işbölümü yapmıştır. Aynı kanun il genel meclisinin başkanlığına valiyi getirerek ve meclisin kararlarının

⁶⁹ GÖZÜBÜYÜK Şeref ; **Türkiye’de Mahalli İdareler**, TODAİE Yayınları, Ankara 1967, s.73.

⁷⁰ NADAROĞLU, a.g.e., s.302, ORTAYLI (1979), a.g.e., s.197.

valinin onayından sonra uygulanmasını kabul ederek, seçimle gelen il genel meclisinin üzerinde ağır bir vesayet getirmiştir.

2.2. Cumhuriyet Sonrası Yerel Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler

Cumhuriyet döneminin hukuk ve idare sistemi bakımından geçmiş dönemlere göre en önemli üç karakteri; laiklik esasına dayanan tek hukuk ve idare sistemine geçilmesi, kuvvetler birliğine dayanan ve Cumhuriyet şeklinde bir devlet sistemine geçilmesi ve hukuken ve fiilen ekonomik liberalizme dayanan bir sistem yerine devletçiliğe geçilmesidir.

Dönemin idare sistemini şekillendiren en önemli özelliklerinden birisi Devletçilik umdesidir. Cumhuriyet yönetimi ilk işlerden birisi olarak, yabancı ülkelerin siyasi ve ekonomik çıkarlarının etkisinde kalan, imtiyazlı kamu hizmetlerini devletleştirerek tasfiye etmiştir. Bu hizmetlerden bir kısmı özel sektörün yerine getireceği sınai ve iktisadi özellikte teşebbüsler olduğu halde, özel teşebbüsün sermaye ve kaynaklarının yeterli olmadığı, kamu yararı ile özel yararı telif etme, gerekirse kamu için fedakarlıkta bulunma his ve şuurundan yoksun oldukları için, devlet, bu teşebbüsleri birer amme hizmeti sayarak, bizzat kurup işletmeye ve idareye karar vermiştir. Bunun sonucu olarak, devletin idari faaliyetlerinin sanayi ve ekonomi alanında da yayılması, bu alanlarda da bir çok kamu hizmetlerinin doğmasına yol açmıştır. Devletçilik 1924 Anayasası'nın 1. Maddesinde 1937 yılında yapılan değişiklikle Anayasaya girmiş ve bir anayasa prensibi halini almıştır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti ve dolayısıyla idaresi, Anayasa hükmü gereği "Devletçi" olmuştur⁷¹.

Osmanlı döneminden devralınan devletçi ve merkezîyetçi geleneğin Cumhuriyet döneminde de sürdüğü görülmektedir. Belediye Kanunu'nun hazırlanmasında büyük ölçüde Fransız modelinin örnek alınması anlamlıdır. Fransa'da o dönemde merkezîyetçiliği en güçlü bir biçimde uygulamaktadır. Aslında Cumhuriyet dönemi belediyeciliğin temeli Tanzimat'tan sonra atılmıştır. Tanzimat'la birlikte ticaret gelişmiş, mülkiyet hakkı güvenceye alınmış, bankalar, sigorta şirketleri kurulmuş,

⁷¹ MUMCU Ceyhan -Halil ÜNLÜ; "İdare Hukuku Açısından Belediye Kanunu", Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.111.

özellikle liman kentlerinde önemli değişiklikler yaşanmış, yeni kentsel hizmet ihtiyaçları ortaya çıkmıştır.

2.2.1. 1923-1946 Dönemindeki Gelişmeler

1923 yılından Belediye Kanunu'nun kabul edildiği 1930 yılına kadar, belediyeçilik konusunda çeşitli düzenlemeler yapıldığı halde bütünlüğü olan bir belediyeçilik oluşturulamamıştır. Bu önemin en önemli deneyi Ankara'nın başkent yapılması ve Ankara'nın imarının, ülkedeki diğer kentlerin imarına örnek teşkil etmesidir. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında yerel yönetimler alanında getirilen en önemli düzenlemelerden birisi 1924 tarihli Köy Kanunu'dur ve bu kanun halen yürürlüktedir.

Cumhuriyet döneminde 1930 yılına kadar belediyelere yeni yetki ya da gelir kaynakları veren çeşitli yasal düzenlemeler getirilmiş olmasına karşın, bütünsel bir düzenleme yapılamamıştır. Belediyelere ilişkin bütünsel düzenleme 1580 sayılı ve 1930 tarihli Belediye Kanunu ile getirilmiştir.

Belediyeler Kanunu'nun gerekçesinde ilginç görüşlere yer verilmiştir. Gerekçede kanunun hazırlanmasında aşağıdaki ilkelerden hareket edildiği belirtilmiştir:

1. Belediyeler kuruluş, hemşerilik hukuku, yetki ve görev, seçim, üst makamlar tarafından denetleme, gelir açısından eşit kabul edilmiştir. Ancak hükümet idare merkezi olan beldelerle, özel kanunlarla şehremaneti olarak düzenlenen beldelerin belediyeleri için özellikle merkezin denetimi açısından farklılık getirilmiştir.
2. Belediyeler icraatlarında, Devlet kanunlarına aykırı düşmemek şartıyla, Cumhuriyet fertleri gibi serbest kabul edilmişlerdir.
3. Belediye işlerinde, Devlet Kanunlarının tamamını uygulamak ve belediyelerin kanunlara aykırı icraatlarını önleyebilmek için belediyeler üzerinde güçlü bir hükümet denetimi esasları getirilmiştir. Ancak bu denetimin genel bir denetim olmayıp, bunun özel kanunlarla sınırlarının ve şartlarının belirtilmesi gereği kabul edilmiştir.
4. Belediyeler için serbest seçim esası ve halkın etkin denetiminin gerekliliği kabul edilmiştir.

5. Belediyelerin zorunlu ve isteğe bağılı görevleri sayılmakla birlikte, kanunun belediyelerin hakları ve imtiyazları kısmında belediyelere geniş yetkiler verilmiştir.

Bu dönemde belediyelerle ilgili olarak getirilen tek düzenleme belediye yasası değildir. 1930–35 yılları arasında belediye kanunu ile birlikte Cumhuriyet dönemi belediyeciliğı büyük ölçüde şekillendirilen başka yasal düzenlemeler de yapılmıştır. Bunlardan en önemlileri, Umumi Hıfzısıhha Kanunu (1930), Belediye Bankası Kuruluş Kanunu (1933), Belediye Yapı ve Yollar Kanunu (1933), Belediye İstimlak Kanunu (1934), Belediyeler İmar Heyeti Kuruluş Kanunu (1935) dur.

Belediye yasası ve ondan sonra çıkarılan yasalara bakıldığında, dönemin özelliğini belirtmekte fayda vardır. 1930-44 yılları arasında Türkiye’de tek parti uygulamasının olduğu yıllardır. Tek parti rejiminin Devlet-Siyaset anlayışı bu dönemde çıkarılan yasalara da yansımıştır. 1929 ekonomik buhranını takip eden yıllarda, dönemin belediyeciliğini etkileyen en önemli gelişmeler devletçilik ve halkçılık ilkelerinin kabulüdür. Devletçilik ilkesine geçilmesi ilkesinin belde düzeyinde de gösterecek birçok kamu hizmetinin üretimi düzeyinde önemli gelişme halkçılık ilkesinin yayılmasıdır. Dönemin halkçılığı, halka rağmen halk için olmak, halkı istemese de çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmaktır. Çağdaş uygarlık düzeyi ile Türk halkına getirilmek istenen kentsoylu yaşamıdır. Bu nedenle Cumhuriyet idaresinin belediyeler de yapacağı çok şey olmalıdır. Dönemin bir diğeri özelliğı de parti örgütü ile devlet örgütü arasındaki iç içe ilişkidir. Bu ilişki de belediyelerle merkezi yönetim arasında bir farklılaşmanın gelişmesini engellemiştir. Bu dönemde hızlı bir kentleşme yaşanmaması da dinamik bir kent yönetiminin gelişmemesinde etken olmuştur⁷².

2.2.2. 1946-1960 Dönemindeki Gelişmeler

Bu dönemde yerel yönetim ve belediye anlayışı ve uygulamalarındaki gelişmeler incelenirken, dünyanın ve Türkiye’nin içinde bulunduğu savaş koşulları, gelişmeleri belirleyen iki temel etmeni göz önünde bulundurmak gerekmektedir. İkincisi ise tek partili siyasi yaşamdan çok partili siyasi düzene geçilmesidir.

⁷² MUMCU-ÜNLÜ, a.g.e., s.113.

Türkiye’de İkinci Dünya Savaşı’nın etkileri kuşkusuz kentlerin yıkımı ve büyük konut açığı olarak ortaya çıkmamıştır. Savaş sonrası demokrasi esintileri dışında, kentlerin yeniden canlandırılması, arsa ve konut konularında batı ülkelerinde, özellikle İngiltere’de geliştirilen politikalardan pek az etkilenildiği anlaşılmaktadır. Özellikle planlama, arsa ve konut konularında Batı’nın edindiği deneyimlerden yararlanarak, kentleşmenin hızlanmasından doğacak sorunların üstesinden gelebilecek bir planlama düzenine geçilememiş, belediyeler demokratik, özerk, etkin birer yerel yönetim yapısına kavuşturulamamışlardır.

Dönemin iktidar partisi CHP’nin yaklaşımında yerel yönetimlerin demokratik yapının temel öğeleri oldukları, yerel halk tarafından seçilmiş yönetici ve kurullara geniş yetkiler tanınması gerektiği, belediye sınırları içindeki ekonomik nitelikteki kamu işgörülerine, işletmelerine muhalefet, 1950 sonrasında İktidar Partisi olan Demokrat Partinin izlencesinde, illerin özel ihtiyaçlarını yerinde görüp karşılamak, halkın yönetime katılması ilkesini gerçekleştirmek amaçlarıyla kurulmuş olan yerel yönetimlerin bütçelerini düzenlemek, uygulamak ve bütün görevlerini yerine getirmek konularında yeterli genişlikte yetkilerle donatılmaları gereğini açıkça belirtmişti. Yerel yönetimlerin beşer yıllık çalışma planı düzenleyerek meclisin onayına sunmalarını gerekli gören DP programında, kent sınırları içinde genel hizmet işletmelerinin, kara ve deniz taşıtlarının belediyelere devredilmesi doğal görülmekteydi⁷³.

Bu çerçevede 1940 yılında çıkarılan 3780 sayılı Milli Koruma Yasasıyla, 1939 yılına göre kiralar dondurulmuş iken, 1947 yılı başında çıkarılan 5020 sayılı yasa ile kiraların düzenlenmesine ilişkin yasa, 1950 yılında 5626 sayılı yasa ile konutla ilgili hizmet yapma yetkisi belirlenmiş, 1948 yılındaki 5218 sayılı yasa ile gecekondulara konutlarını iyileştirmelerinde yardımcı olmak ve arsa üretmek üzere belediyelere yetki verilmiştir. 1946 yılında 4947 sayılı yasayla konut kredisi sağlanması imkanı getirilmiştir.

Yine aynı dönemde 1933’te kurulmuş olan Belediyeler Bankası’nın 1946’da İller Bankası’na dönüştürülmesi, bir yandan belediyeler için yeni akçal olanaklar sağlamayı,

⁷³ GERAY Cevat; “**Belediyelerin Hızlı Kentleşmeye Yenik Düştüğü Dönem (1945-1960)**, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.218.

bir yandan da kimi teknik işgörüler sunmayı amaçlamaktaydı. Böylece, yalnızca belediyelerin değil, il özel idareleriyle köy yerel yönetimlerinin de katılımıyla bir yerel yönetimler bankası oluşturulmuştu.

1933'te yürürlüğe konan 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Yasası bir yapı tüzüğü ya da yönetmeliği olmaktan ileri gidemediği için günün gelişmeleri karşısında yetersiz kalmıştır. Bunun için yeni imar ve kamulaştırma yasalarının hazırlanmasına gidilmiş ve 16 Temmuz 1956'da İmar Yasası meclisten geçerek yasalaşmıştır. Yine 1956 yılında 6830 sayılı Kamulaştırma Yasası yasalaşarak yürürlüğe girmiştir⁷⁴.

İller Bankası'nın kurulmasıyla belediyelerin borçlanma ve tahvil çıkarma olanakları genişletilmiştir. Fakat Belediye Yasası'nın verdiği görevlerin büyük bölümünü yerine getiremez durumdadır. Bir yandan belediye gelirlerinin artırılması çalışmaları sürdürülürken, bir yandan da daha küçük düzenlemelere gidilmiştir. Örneğin 1947'de belediyelere, yol vergisi yükümlülerine % 50'ye değin ekleme yapma yetkisi verilmiştir⁷⁵. 1948'de, Belediye Yasası'ndan 18 yıl sonra, 5237 sayılı Belediye Gelirleri Yasası çıkarılmıştır. Küçük belediyelerin daha büyük destek aldığı yeni gelir tarifesi göreceli olarak belediye gelirlerinde artışlar sağlamaktaydı. Kazanç vergisinden ayrılması gereken % 5'lik paylar, 1949'da Gelir, Kurumlar ve Esnaf vergilerinin konulmasıyla belediyelerin alacağı paylarda üç katlık bir artış beklenirken, Maliye Bakanlığı % 2,5'lik bir dilimin belediye payı olarak ayrılmasının keyfi biçimde genelgeyle yarı yarıya azaltma yoluna gitmişti. Bu doğrultuda Meclise sunulan bir yasa değişikliği tasarısı, belediyelerden gelen tepkilerle Türk Belediyecilik Derneği'nin çabalarıyla geri çekilmiştir. Belediyelerin alamadıkları paylar 1952'de geri ödenmiştir⁷⁶.

Belediye gelirlerinde azalmalar sonucunu doğuran bazı yasa değişiklikleri arasında şunlar dikkat çekmektedir. 1950'de 5478 Sayılı Yasa ile kira sözleşmelerinden alınan belediye resminin kapsamı daraltılmıştır. 1951'de 5758 sayılı yasayla temizleme ve aydınlatma resmi için "hizmetin yerinde yerine getirilmesi" koşulu getirilerek uygulanma kapsamı daraltıldı. 1952'de 5889 sayılı yasayla yol vergisi kaldırılmıştır.

⁷⁴ GERAY, a.g.t., s.220-221.

⁷⁵ Türkiye Cumhuriyeti **5116 Sayılı Belediye Yasası**

⁷⁶ GERAY, a.g.t., s.224.

1954'te 6307 sayılı yasayla yabancı ülkelere satılan hayvanlardan alınan vergi kaldırılmıştır.

Belediye Gelirleri Yasası, temelde belediyeleri vergi koyma, devlet gelirlerine ekleme(munzam kesir) yapma vb. yetkilerle donatılmasını sağlayamamış, öz gelirlere dayalı bir tarife oluşturulamadığından zamanla belediyelerin merkezi idarenin yardımlarına “avuç açar duruma düşmesi” sonucunu doğurmuştur. Belediye gelirlerinin artırılması sürekli gündemde kalacak, sonunda 1981 ve 1984'te yeni yasal düzenlemelerin yapılması için uzun bir bekleme dönemi yaşanacaktı.

2.2.3 Planlı Dönem Sonrası Gelişmeler

1945-60 yılları arasında çok partili Demokrasi deneyimi özellikle son 5 yılda ekonomik ve siyasal bunalımlara sürüklenmiş ve 1960 ortasında bir Askeri Hareketle sonuçlanmış, ancak Demokratik devlet düzeni son bulmamış, 1961 Anayasası ile yeni demokratik anlayışın yolu açılmıştır. 1961 Anayasası demokratik düzenin kurulması ve işleyişine yön verecek “Kurumsal Yapı” yı yeniden tanımlamış, toplumsal yaşamı yeni değişimlere ve sosyal görüşlere açacak çerçeveleri oluşturmuştur.

1961 Anayasası'nın getirdiği kurumsal çerçeve içinde yerel yönetim yeni bir anlayışla düzenlenmek istenmiştir. Anayasa'nın getirdiği demokrasi anlayışı içinde özerk üniversite, radyo, TV ve haber ajansı yanında mahalli idarelerin muhtar kamu tüzel kişileri olarak kurulmasının hürriyet ve demokrasi düzeninin teminatı olarak sayıldığı, Anayasa komisyonu raporundaki genel gerekçede açıklanmıştır. Anayasanın 112. Maddesinde “İdare'nin kuruluş ve görevlerinin Merkezden Yönetim ve Yerinden Yönetim esasına dayandığı, fakat idarenin bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği” belirtilmiştir.

1961 Anayasası yerel yönetim ünitelerinde (il, Belediye, Köy) yapısal bir değişiklik getirmemiştir. Dolayısıyla özellikle İl Özel İdareleri giderek işlevlerini tamamen kaybetmiş, büyük şehir yönetimleri için esaslar koymadığı halde, dönem içinde Metropolitan İdare'nin anayasallığı tartışma konusu olmuş ve yeni düzenlemeler sonuçlandırılmamıştır. Yerel Yönetimlere “Kamu Tüzel Kişiliği”nin tanınması ve görevleri ile orantılı kaynak sağlanması esasının getirilmesi önceki anayasalara göre yenilikçi bir yaklaşımdır. Özetle 1961 Anayasası, ilkesel olarak “özerk ve güçlü”

mahalli idareler için anayasal çerçeveyi koymuş ve bunun uygulamaya aktarılmasını yasalara bırakmıştır. Ancak bu dönem içinde çıkarılan yasaların Anayasa'nın öngördüğü bu çerçeveleri ne kadar geliştirdiği ne kadar özerk ve güçlü mahalli idareler yarattığı şüphelidir⁷⁷.

Anayasa'nın 49. Maddesi ile “devlet yoksul veya dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirleri alır” şeklinde ifadesini bulan hüküm ve kent yapısı yönetim bakımından önemli bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda devletin 1960-73 arasındaki dönemde çok önemli adımlar attığı söylenemezse de 1966'da çıkarılan 775 sayılı Gecekondu yasasının kentlerde oluşan sağlıksız gecekondu bölgelerini ıslah etme, tehlikeli olanlarını tasfiye etme ve yoksul veya dar gelirlilere gecekondu önleme bölgelerinde arsa ve konut sağlama yönünde getirdiği önlemlerin söz konusu maddeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

1961 Anayasası Planlı Kalkınma anlayışını benimsemiş ve 41. Maddesinde “iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplumun yararının gerektirdiği önceliklere göre yönetmek ve kalkınma planlarını yapmak devletin ödevidir” hükmü konulmuştur. Kalkınma planlarını yapma görevi de 129. Madde ile Devlet Planlama Teşkilatı'na verilmiştir.

1961 Anayasası kalkınmanın planlanan ekonomik tercihlerle gerçekleştirilmesi yönünde bir ilke getirmiştir. Bu tercih ile Anayasanın refah devleti anlayışının, Merkezi yönetim eli ile gerçekleştirileceği vurgulanmaktadır. Planlı kalkınmayı yönlendirecek güçlü bir merkezi karar örgütünü olan DPT'nin ortaya çıkması ile karar sürecinin merkezileşmesi hızlandırılmış ve Anayasanın yönetim yapısı ve işleyişi hakkındaki maddelerinden anlaşılan, karar sürecinin yerinden yönetim kuruluşları eli ile decentralize edilmesi yönündeki ilkelerinin hayata geçmesi engellenmiştir. Anayasanın benimsediği refah devleti anlayışı içinde devletin yüklendiği çeşitli işlevlerin merkezi ve yerinden yönetim arasında paylaşımı yerine, merkezi yönetim daha güçlü olarak ön plana çıkarılmış ve toplumun temel politikalarının belirleyici ve uygulayıcısı olarak

⁷⁷ SOYSAL Mümtaz; **Dinamik Anayasa Anlayışı**, A.Ü.S.B.F. Yayını, 1968, s.67-72.

merkezi yönetim görülmüştür⁷⁸. Dolayısıyla 1963-1967 döneminde kalkınma planında önerilen “İdarenin Yeniden Düzenlenmesi” amacına uygun olarak *Mehtap Projesi* başlatılmış, toplum kalkınması ve bölge kalkınması yolu ile kentleşmenin yavaşlatılabileceği varsayılmıştır.

1970’li yıllara kadar merkezi hükümet ve yerel yönetimde özellikle büyük kentlerde, iktidarda olanların aynı partiden olmasının Belediyelerin atalet içinde kalmalarında, her şeyi merkezi idareden beklemelerinde, kent yaşamında aktif rol oynama ve kent toplumuna karşı sorumluluklarını etkin olarak üstlenmelerinde olumsuz etkisi olduğu söylenebilir. 1963’te başlayan Planlı Kalkınma döneminde ve özellikle ilk iki planın hazırlandığı ve yürürlükte olduğu 10 yılda, güçlü merkezîyetçi siyasal görüşler egemen olmuş ve bu eğilim yerel yönetimleri de baskı altında tutmuştur. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda, alt yapıda olduğu gibi konut yatırımlarının da ekonomik olmadığı anlayışı egemen olduğu için, Konut’un genel yatırım hacmi içindeki payı % 20’de tutulmak istenmiştir. Buna karşın, konut büyüklüklerini sınırlayarak arz edilecek konut sayısını arttırma hedeflenmiştir. Ayrıca kooperatifleşme özendirilmek istenmiştir. İlk planda genel kamu gelirleri reformu önerisi içinde mahalli idarelerin gelirlerini arttırmak için vergi önlemleri de önerilmiştir⁷⁹.

1968-1972 dönemi için hazırlanan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda mahalli idare boyutu tamamen terk edilmiştir. İlk planda sözü edilen, hatta araştırmalar yaptırılan, idari reform isteği ikinci planda görülmemektedir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın diğer plandan en önemli farkı ise “Kentleşme”nin kalkınmanın önemli bir boyutu olduğu bilincinin gelişmesi, dolayısıyla kentsel altyapılara öncelik verilmesi eğilimidir. Bu planda konut sorununun çözümünde “Toplu Konut” anlayışına gelinmesi de önemli bir yenilik olarak sayılabilir⁸⁰.

Hızla büyüyen kentler 1960’larda mevcut Belediye sınırları dışına taşmış büyük şehir çevresinde çok sayıda küçük belediyelerin kurulması gerçekleşmiştir. Mevcut

⁷⁸ TEKELİ İlhan -İlber ORTAYLI; **Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi**, Türk İdareciler Derneği Bilimsel Araştırma Dizisi:2, Ankara 1978, s.184.

⁷⁹ DPT; **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1963, s. 173.

⁸⁰ DPT; **İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1968, s.184

kentler üzerindeki aşırı yığılmalar sosyal ve teknik alt yapıyı yetersiz hale getirmiş, 1960'ların ortalarında Hava Kirliliği sorunu gündeme gelmiştir. Keza büyük kentlerde kent içi ulaşım sorunu ortaya çıkmış ve toplu taşımacılık ve özellikle metro tartışmaları kamuoyuna yansımaya başlamıştır. 1960'larda ülkede otomotiv endüstrisinin kurulması ile orta-üst ve üst gelirlielerde otomobil sahipliliği artmaya başlamıştır. Bu gelişme kentlerin yapısına da yansımış ve kent dışında konut alanı açma talepleri oluşmuştur. Planlı dönemde sanayi kuruluşlarında sayısal artış olduğunu ve bunların kent dışında ucuz arazi üzerinde yerleşmeye başladıklarını, plansız gelişmeye öncülük ettiklerini görüyoruz.

Öte yandan İçişleri Bakanlığı'nca 1966'da başlatılan ve 1971 yılında sonuçlandırılan “*İç Düzen Projesi*”sinin amacı bununla ilgili Bakanlar Kurulu Kararı'nda⁸¹ şöyle özetlenmiştir: “İçişleri hizmet ve teşkilatını yeniden düzenlemek amacıyla İçişleri Bakanlığı Teşkilatına dahil bütün kuruluşların merkez ve taşra kademeleri ile Bakanlığa bağlı veya denetim altındaki kuruluşlar ve mahalli idareler üzerinde, amaç, göreve ve yetkilerin dağılışı, hizmetlerden sorumlu personel, teşkilat yapıları ve işleyişi, İçişleri bakanlığının görev ve hizmetleriyle yapıları işleyişi, İçişleri Bakanlığının görev ve hizmetleriyle ilgili faaliyetlerde bulunan diğer kuruluşlar üzerinde, İçişleri Bakanlığı ve Teşkilatı ile ilişkiler aralarındaki görev karışmaları ve koordinasyonu araştırılacaktır”⁸².

Bununla birlikte yine bu dönemde, idarenin yeniden düzenlenmesi çerçevesinde öneriler sunmak üzere bir kurul kurulmuştur. 29.05.1971 gün ve 7/2557 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile oluşturulan İsmail Rüştü AKSAL'ın başkanlığındaki *İdari Reform Danışma Kurulu* devlet kesiminin yeniden düzenlenmesinin genel yönünü ve stratejisini saptamak yönünde öneriler geliştirmiştir⁸³.

Planlı dönemle başlayan süreçte belediyeler yasal ve örgütsel yapı yönünden güçlenememiş, daha önceki dönemlerde olduğu gibi sınırlanmış gelir kaynakları ile

⁸¹ 2 Eylül 1967 tarih ve 6/8247 Sayılı Bakanlara Kurulu Kararı.

⁸² KELEŞ Ruşen; *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul 1992, s.364.

⁸³ TODAİE; *İdarenin Yeniden Düzenlenmesi İlkeler ve Öneriler*, TODAİE Yayını No.123, Ankara 1972, s.181.

uygulamalarını sürdürme savaşını vermişlerdir. Bu dönemde de Belediye sayıları hızla artmıştır. 1961 yılında 998 Belediye var iken 1973'te bu sayı 16213'e yükselmiştir. Bunun nedeni merkezi fon ve yardımların yeni belediyelerin kurulmasını özendirici olması, nüfus artışı ve kentleşmedeki gelişmelerdir.

Belediyeler bu dönemde gelir açısından güçlerini önemli ölçüde kaybetmişlerdir. Toplam kamu gelirleri içinde Belediyelerin payı 1960 yılında % 16.35 seviyesinde iken, bu pay 1972'de % 5.67'ye düşmüştür. Kişi başına düşen belediye geliri endeksi 1960'da 99 iken, 1972'de 155'e yükselmiştir. Ancak aynı dönemde toptan fiyat artışı endeksi 100'den 265'e çıkmış, dolayısıyla Belediyelerin kişi başına hizmet üretimi 1960'daki seviyesine göre % 42 azalmıştır.

Belediyeler nitelikli personel temini açısından da güçsüzleşmiştir. 1960'da İmar ve İskan Bakanlığı tarafından yapılan bir araştırmada Belediyelerin % 57'sinde bir adet teknik eleman dahi bulunmamaktadır. Tüm belediyelerin % 38'inde ise bir tek teknik eleman çalışmaktadır. 1960'da Belediye başına düşen teknik eleman sayısı 0.58 iken, 1967'de yapılan araştırmada bu oran 1.48'e yükselmiştir⁸⁴.

1973'te var olan 1623 Belediyenin 1289'unda en az bir kez halihazır harita yaptırılmış, 1115'i için en az bir kez imar planı hazırlanmıştır. Belediyeler merkezdeki kaynaklardan yararlanmak amacı ile İller Bankası'nın teknik yardımını harekete geçirmeyi başarmışlar ve beldelerine alt yapı ve diğer yatırımlar çekmeye uğraşmışlardır. Bu dönemde metropoliten ölçekte planlama ve imar konusundaki yetki dağılımı İmar ve İskan Bakanlığı'na geçmiş, 1965'te çıkarılan bir Bakanlar Kurulu kararı uyarınca 1970'e kadar İstanbul, İzmit ve Ankara'da Bakanlığa bağlı Metropoliten Planlama büroları kurulmuştur. 1972 yılında 6785 sayılı imar yasasını büyük ölçüde değiştiren 1605 sayılı yasa ile merkezi idarenin imar planı yapma ve denetim yetkileri güçlendirilmiştir. İmar Yasası'nın 26 ve 29. Maddelerinde Bakanlığa doğrudan müdahale etme, planlama, onaylama ve denetim yetkileri verilmiştir. İmar Yasası'ndaki bu değişiklik özellikle büyükşehir belediyeleri ve belediye meclisleri etkisizleştirilmiştir. 1972'de 1605 sayılı değişiklik yasası ile Belediye sınırları dışında

⁸⁴ ALTABAN Özcan; "1960-1973 Dönemi Belediyeciliğine Genel Bakış", Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.322.

imar yetkileri Bakanlık ve taşra örgütüne verilmiştir. Mücavir alan tanımı genişletilmiş, fakat mücavir alanda plan yapımı, parselasyon ve yapı yasakları konusunda açıklık getirilmediği için uygulamanın denetimi sorun olmuştur.

1960-73 dönemi genel olarak değerlendirildiğinde kent sorunlarının önemli boyutlarda çoğaldığını, büyük kentlerin metropolleşme sürecine girdiğini, dolayısıyla tek belediye yönetimlerinin yetersiz kaldığı söylenebilir. Planlı dönemde gelişmelere paralel olarak Türkiye’de bölgesel düzeyde yerleşmeler arası ihtisaslaşma, bütünleşme ve denetim ilişkilerinin güç kazandığı, sanayinin bölge içinde merkezden uzaklaşma olgusunun arttığı, şehirleşmenin hız kazandığı izlenmektedir⁸⁵.

Büyük kentlerde ve metropoliten alanlardaki hızlı değişim ve gelişmeler sonucu ortaya çıkan sorunların yeni bir yönetim örgütlenmesi içinde ele alınması zorunluluğu doğmuştur. 1930 tarihli 1580 sayılı Belediyeler Kanunu’nda sözü edilen “Belediyeler Birliği” anlayışı ancak 1970’lere geldiğimizde işlev kazanmıştır. Belediyelerin karşılaştıkları sorunlara, sınırlamalara birlikte çözüm aramak, kıt kaynakları, en ekonomik bir biçimde kullanmak ve yenilikçi arayışlara yönelmek eğilimi 1970’lerde ortaya çıkan Belediyecilik anlayışının temel ilkelerinden biri haline almıştır. Öncelikle bölgesel ölçekte ve belirli bir havzada yer alan irili ufaklı Belediyeler, Birlikler halinde örgütlenmeye başlamışlardır. Bu konuda öncülük eden Birlikler metropoliten planlama ve yönetim amaçlı Zonguldak Metropoliten alanı Belediyeler Birliği (1971) ve çevre koruma amaçlı bölgesel bir birlik olan Marmara ve Boğazları Belediyeleri Birliği(1973) olmuştur⁸⁶.

1973 yılında yapılan seçimlerden sonra gelişmelere baktığımızda belediyelerin kendi ihtiyaçları olan mal ve hizmetleri doğrudan üretmeye başlamaları, asfalt fabrikaları kurmaları, ekmek fabrikası girişimleri, toplu taşımaya öncelik vermeleri, toplu konut girişimlerine başlamaları 1973-1977 döneminde olmuştur. Bu uygulama sonuçları, 1977 döneminde merkezi yönetimin yerel yönetim üstündeki vesayetinin ne ölçüde olması gerektiği sorusunu gündeme getirmiştir.

⁸⁵ ORTAYLI, a.g.e., s.185.

⁸⁶ ALTABAN; Özcan “1960-1973 Dönemi Belediyeciliğine Genel Bakış”, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.322.

1977 seçimleri sonrası Kent içi yolcu taşımada toplu taşımacılığa önem verilmiştir. Belediyeler otobüs filolarını geliştirmişler, ilk olarak özel otobüs yolları yapılmıştır. Bu dönemde dikkati çeken gelişmelerden biri de metro konusundaki çabalardır. İlk olarak Ankara’da metro alanında inşaat faaliyetlerine başlanmıştır. Bununla birlikte çevre konusundaki çalışmalar da yine bu döneme rastlamaktadır.

1978 Ocak ayında kurulan *Yerel Yönetim Bakanlığı*’nın amacı “Hızlı değişim sürecindeki toplumumuzda yepyeni bir gerçek olarak gerçekleşen yerel yönetimlerin yönetsel ve mali tikanıklıklarını gidermek, böylece bu yönetimlere etkinlik ve işlerlik kazandıracak düzenlemeleri yapmak” olarak tanımlanmıştır. 1978 yılında kurulmuş olmasına karşın, bu Bakanlık, 1970’li yılların başından beri, yerel yönetimlerin sorunlarına merkezden çözümler arayacak bir kuruluşa duyulan gereksinimden doğmuştur. İsmi Yerel Yönetim Bakanlığı olmasına karşın “Belediyeler Bakanlığı” gibi görev yapmıştır⁸⁷.

Yerel Yönetim Bakanlığı’nın Ocak 1978’den, kaldırıldığı Kasım 1979 tarihine kadar geçen 22 aylık dönemde yaptığı çalışmalar arasında kuruluş amacına uygun olarak yerel yönetimler üzerindeki devlet gözetim ve denetimini azaltıcı çalışmaları yanında, özellikle belediye gelirlerinin artırılması çabaları yer almıştır.

2.2.4. 1980 Sonrası Dönemde Gelişmeler

12 Eylül 1980’den 1984’e kadar belediye seçimlerine kadar kısa sayılmayacak bir ara dönem yaşanmıştır. Bu dönemde belediye başkanlarının çoğu görevden alınarak yerlerine kamu görevlileri atanmış, bu durum 1983 seçimlerine kadar sürmüştür. Yine bu dönemde merkeze bağlı bazı belediyeler, belediye şubelerine dönüştürülmüş ve belediye gelirlerinde bazı artışlar sağlanmıştır.

Askeri yönetimin ikinci ve çok önemli bir diğer kararı mahalli idareler, özellikle belediyeler maliyesinin ıslahına ilişkin olanıdır. Bu amaçla ilk olarak 2.2.1981 tarihinde kabul olunup, 1.3.1981 tarihinde yürürlüğe giren 2380 sayılı “Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun” çıkartılmıştır. Genel Bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden belediyelere % 5 pay verilmesini

⁸⁷ KELEŞ, a.g.e., s.368.

ve bu payın belediyeler arasında nüfus esasına göre bölüştürülmesini öngören söz konusu kanun belediyeleri kısmen de olsa bir rahatlamaya kavuşturmuştur. 1984 yılında yürürlüğe konulan 3004 sayılı Kanun, 1981 yılında yürürlüğe girmiş olan sözü geçen Kanun'un bazı maddelerini değiştirmiş ve belediyelere verilecek payları daha da artırmıştır. Kanunla genel bütçe gelirlerinden belediyelere verilen pay % 5'ten % 10'a çıkartılmış daha sonra % 8.55 olarak belirlenmiştir⁸⁸.

1980 Müdahalesinden hemen sonra parlamentodaki kısır çekişmeler nedeniyle yıllarca değiştirilemeyen 1948 tarih ve 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu yürürlükten kaldırılmış ve yerine 1.7.1981 tarihinde yürürlüğe girmek üzere 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kabul edilmiştir⁸⁹.

1980'li yıllardan sonra iç göçün yaşandığı ve nüfusu sürekli artan kentlerimizde alt yapı yetmezliği başlamış ve çözümü büyük yatırımlar gerektiren sorunlar meydana gelmiştir. Toplu konutların sanayi sitelerinin ve organize sanayi bölgelerinin yapılmaya başlanması kent halkının belediyelerden beklentilerini arttırmış ve belediyeler çağdaş hizmet talepleriyle karşı karşıya kalmıştır.

1982 Anayasası ise 1980 sonrası dönemde yerel yönetimler konusunda gelişmelerin temelini teşkil etmiştir. Nitekim Anayasanın 127. Maddesi hükmü şöyledir: "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş görevleri ile yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir".

1980 sonrası yapılan düzenlemelerde en dikkati çeken uygulama belediye gelirlerinin oldukça ciddi bir biçimde arttırılmasıdır. Büyük kentlerin etrafında zamanla oluşmuş çok sayıdaki belediye, bir yasa ile kaldırılarak tek bir belediye haline getirilmiştir. Bu belediyeler ana belediyeye bağlı şubeler haline gelmiştir. Kooperatiflere ve kooperatif birliklerinin konut yapımına öncelik veren bir toplu konut

⁸⁸ DPT; **Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi**, DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara 1994, s.65.

⁸⁹ NADAROĞLU, a.g.e., s.301.

yasası çıkarılmıştır. 24 Ocak 1980 Ekonomik İstikrar Kararları paralelinde olarak, başkanları, halk otobüslerini örgütleyerek küçük girişimciler eliyle artan ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılmıştır.

1979-1983 yıllarını içine alan Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde yerel yönetimler konusunda sadece belediyeler konusunda birkaç laftan öteye gitmeyen açıklamalar bulunmaktadır. Nitekim Planda; “Belediyelerin özerkliklerinin sağlanmasında merkezi yönetime parasal bağımlılıkları, yeterli öz kaynaktan yoksunluk belediyelerin kararları, eylemleri, işlevleri organları ve görevleri üzerindeki merkezi yönetimin etkileri başlıca darboğazlar olma niteliğini korumuştur” denilmiştir.

“Belediyelerin işlevleri yeniden ve geniş bir çerçevede tanımlanacaktır. Öz kaynakları geliştirilecektir. Kentsel yerleşmelerin niteliklerine göre farklılaşmaya gidilirken, özellikle metropoliten alanlarda kendilerine özgü yerel yönetim birimleri kurmaları sağlanacaktır. Metropoliten planlama ve örgüt alanı içindeki altyapı hizmetleri arasındaki eşgüdümü kurmak metropoliten yönetim örgütlerinin temel işlevleri arasında olacaktır. Merkezi yönetimin çeşitli düzeydeki birimleri teknik birimleri ve diğer belediyeler arasındaki etkili işbirliği yöntemleri geliştirilecektir” şeklindeki ifadeler yer almaktadır.

1983 seçimleri sonrası iktidara gelen hükümet özellikle belediyeler konusunda önemli adımlar atmıştır. Bu yasalarda dikkati çeken en önemli husus merkezi idarenin bazı yetkilerinin yerel yönetimlere devredilmiş olmasıdır⁹⁰.

1984 yılında “Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”den sonra 23.3.1984 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak Büyük Şehir Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanunun amacı 1. Maddede şu şekilde açıklanmıştır: “Bu Kanunun amacı, büyük şehir belediyelerinin yönetiminin hukuki statüsünü, hizmetlerin planlı, programlı, etkin ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır”. 2. Madde ise, aynen şöyledir: “Bu Kanun büyük şehir belediyeleri ile ilçe belediyelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine, merkezi idare ve diğer mahalli idareler ile

⁹⁰ UĞURLU Fatih; **Belediyelerin Yeniden Yapılanmaları İle İlgili Çözüm Önerileri**, DPT Yayını, Ankara 1995, s.10.

münasebetlerine dair esas ve usulleri kapsar”. Bu kanunla literatüre iki yeni kavram girmiştir: Büyük şehir Belediyesi ve ilçe belediyesi.

3030 sayılı kanunun 3. Maddesi hükmü aynen şöyledir: “Büyük şehir, belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehirleri, ilçe belediyeleri ise büyük şehir belediye sınırları içinde kalan ilçelerde kurulan belediyeleri ifade etmektedir”.

Türkiye’de 1995 yılı Ocak ayı itibariyle, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Konya, Kayseri, Bursa, Gaziantep (1. Grup), Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun (2. Grup) olmak üzere 15 büyük şehir belediyesi vardır. 1. Gruptaki büyük şehirlerde 54 ilçe belediyesi, 2 Gruptaki büyük şehirlerde 21 alt kademe belediyesi bulunmaktadır. 15 büyük şehir belediyesinde toplam nüfusun % 50’si yaşamaktadır. İl belediye sayısı 61, ilçe belediye sayısı 788 belde belediye sayısı 1909 olmak üzere toplam 2748 belediye vardır⁹¹.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1984-1989), 1982 Anayasası’ndaki mahalli idarelere ilişkin hükümlere paralel olarak belli başlı tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu ilke ve politikalar şu şekildedir⁹²:

- Mahalli idarelerin kuruluş, görev, yetki, sorumlulukları ve merkezi idare ile koordinasyonu Anayasa’nın 127. Maddesinde yer alan çerçevede düzenlenecektir.
- Belediye ve İl Özel İdaresinin görevleri günün şartlarına uygun hale getirilecektir.
- Belediye teşkilatı kurma alt sınırı olan 2000 nüfus ölçeği yükseltilecektir.
- Mahalli idarelerle ilgili kuruluşlar arasında etkili bir işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.
- Belediyeler şehircilik hizmetlerinin ifasında ana kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Devletin yürütmekte olduğu bazı belediye görevleri, belediyelere devredilecektir.

⁹¹ DPT; **Mahalli İdareler ve Büyükşehir Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara 1994, s.29.

⁹² DPT; **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, DPT Yayını No.1974, Ankara 1984, s.168.

- Belli sınırlar üzerindeki belediye harcamaları için proje şartı aranacak, DPT'nin onayı ile harcama yapılacaktır.
- Belediyelerin yatırım programları belli dönemler itibariyle tespit edilecektir. Bu yatırımların finansmanının belediye kaynaklarından yapılması esas olacaktır. Gereken hallerde büyük projeler için ayrı bir finansman modeli geliştirilecektir.
- Belediyeleşmede esas, çok sayıda belediye kurulmasına imkan verilerek sonradan bunların birleştirilmesi değil; tabii sınırlar içerisinde giderek büyüyen merkez belediyenin şubeleşmesi yoluyla hizmetlerin daha verimli hale getirilmesi olacaktır.
- Belediyelerin tek başlarına başaramayacakları veya birlikte daha verimli ve ucuza mal edebilecekleri mahalli nitelikteki sorunları çözecek birlikler kurmaları teşvik edilecektir.
- Belediye işletmeleri karlılık ve verimlilik esasına göre çalışacak şekilde düzenlenecektir.

Görüleceği üzere plan hedefleri daha çok temenni ve tavsiye şeklinde geliştirilen önerileri içermektedir.

Nitekim 1985 yılında çıkarılan ve 1956 tarih ve 6785 sayılı İmar Kanunu'nu yürürlükten kaldırıp onun yerine yürürlüğe konulan 3194 sayılı yeni İmar Kanunu'ndaki hükümlerdir. Bu son Kanun'da imar ve plan konularında pek çok yetki Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'ndan alınıp belediye meclislerine devredilmiştir.

Öte yandan 3239 sayılı yasayla belediye gelirleri arttırılmıştır. 1975 yılında Belediye bütçeleri toplamı devlet bütçesinin % 8,8'i iken, 1986 yılında % 17,7'sini oluşturmaktaydı. Belediyelerin kaynaklarının GSMH içindeki payı 1984 yılında % 1,6 iken, 1987 yılında % 3,5'e çıkmıştır. Toplam kaynaklar içerisinde belediyelerin borçlarının oranı % 3 iken, 1986 yılında % 19'a yükselmiştir. Toplam borçların da % 80,4'ü dış borç olup, mahalli idarelerin toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payı ise 1985'te ise % 15'e çıkmıştır.

DPT'nin isteği üzerine, kamu yönetimini geliştirmek ve yeniden düzenlemek üzere daha önce yapılmış olan çalışmaların uygulamaya ne ölçüde yansıdığını

araştırmak; eksik yönlerini darboğazlarını, sorunlarını belirlemek ve alınması gereken önlemleri açıklığa kavuşturmak, AT' ye bu yönden uyum sağlamaya yarayacak hazırlıkları yapmak üzere, TODAİE, 1989'da Kamu Yönetimi Araştırma Projesi(KAYA)'ni başlatmıştır. Bu proje 1991'de yayımlanmıřtır⁹³. Raporda yerel yönetimlerin içinde bulunduğu sorunlar sıralanmakta ve sonra da yapılması gerekli görölen değişikliklerle ilgili önlemlere yer verilmektedir.

1990-1994 yılları arasında uygulanan plan hedefleri içerisinde belediye sınırları içerisinde nüfusun toplam nüfusa oranının % 70-72, büyükşehir belediyelerindeki nüfusun toplam belediye nüfusa oranının % 40-42 olması hedeflenmiştir.

Plan hedefleri çerçevesinde hizmet üretiminde etkinliğin sağlanması ve rasyonel kaynak kullanımı amacıyla mahalli hizmetlerin yerinden karşılanması esas olarak alınmıştır. Yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluklarının gelirleri ile orantılı olarak arttırılmasına özen gösterileceği ifade edilmiştir. Mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenleneceği, merkezi ve mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin çerçeve yasa hazırlık çalışmalarının tamamlanması hedeflenmiştir. Kırsal alanlarda mahalli hizmetlerin verimliliğini arttırmak için ilçe özel idarelerinin kurulması, küçük belediyeler ve köy idarelerinin güçlendirilmesi yönünde hazırlık çalışmaları sonuçlandırılması hedeflenmiştir. Birden çok mahalli idareyi ilgilendiren ve yerinde çözümlenmesi gereken hizmetler için, mahalli idare birliklerinin kurulması teşvik edilmesi öngörölmüştür. Mahalli idarelerin görev ve fonksiyonlarıyla uyumlu olarak insan gücü planlaması çerçevesinde merkezi yönetimle birlikte belirleyecekleri norm kadrolarını serbestçe kullanabilmeleri ve profesyonel yöneticiler istihdam edebilmeleri için gerekli çalışmaların yapılması hedeflenmiştir. Mahalli idarelerin bütçe ve muhasebe sistemlerinin geliştirilmesi için gerekli tedbirler alınması hedeflenmiřtir⁹⁴.

⁹³ TODAİE; **Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA) Genel Rapor**, TODAİE Yayını, Ankara 1991, s.3 vd.

⁹⁴ DPT; **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı**, DPT Yayını No.2174, Ankara 1989, s.320.

Bu hedeflerin gelişimi ve gerçekleştirmelerini yine Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)'nin ikinci icra yılı olan 1997 Yılı İcra Programıyla açıklamaya çalışalım⁹⁵.

1996 Eylül ayı itibariyle belediye sayısı 2821 olup, belediyelerde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranının % 78,0'a ulaştığı tahmin edilmektedir. Büyük şehir belediyelerinde yaşayan nüfusun belediyeler toplam nüfusu içindeki oranının ise % 42,6 olması beklenmektedir.

Mahalli idarelere kendi mevzuatı ile verilen görevler zamanla merkezi idare tarafından yürütülmeye başlanmıştır. 1996 yılında merkezi idare ile mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımını etkili şekilde gerçekleştirecek, Mahalli İdarelerin Güçlendirilmesi Reformu'na ilişkin çalışmalarda ilerleme kaydedilememiştir.

Nüfus artışına paralel olarak kentsel hizmet talebindeki artışa rağmen, yerel yönetimlerin ve özellikle de belediyelerin öz gelirlerinin payı artırılamamış ve yeterli kaynak yaratılamamıştır. Bu durum belediyeleri, özellikle teknoloji transferi ve büyük finansman gerektiren yatırım projelerinde dış kredi kullanmaya yöneltmiştir. Diğer taraftan, hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği arttırmak ve rekabet ortamı sağlayarak hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla, bazı belediye hizmetlerinin özelleştirilmesi yönünde çalışmalara başlanılmıştır.

Yine aynı programın amaçlar kısmında; merkezi idare ile mahalli idareler, üniter yapı içinde idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak, iş bölümü ve koordinasyona dayalı bir yapıya kavuşturularak bu çerçevede mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür. Halkın ortak yerel ihtiyaçlarını karşılayacak kamu hizmetlerinin mahalli idarelerce yürütülmesi sağlanarak bu hizmetlere etkinlik, verimlilik ve hız kazandırılması öngörülmüştür. Bu çerçevede mahalli idarelerin kesintisiz gelir kaynaklarına sahip olması için gerekli mali düzenlemeler hayata geçirilmesi amaçlanmıştır. 1997 yılında belediyelerde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranının % 79,6'ya ulaşacağı toplam belediye nüfusunun yüzde

⁹⁵ DPT; **1997 Yılı Programı**, DPT Yayını, Ankara 1996, s. 88 vd.

42,7'sinin ise 15 büyük şehir belediyesinde yoğunlaşacağı beklenmektedir. Yine aynı yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyelere ayrılan kaynağın toplam belediye gelirleri içindeki payının % 54,1'e, mahalli idarelere ayrılan kaynağın GSMH içindeki payının ise % 1.74'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması hedeflenmiştir.

2.3. Türkiye'de İlk Modern Belediyeciliğe Geçiş Süreci

Türkiye'de modern anlamda ilk belediye idaresinin, İstanbul *Şehremaneti* adıyla 1854 yılında kurulmuştur⁹⁶. Bu belediye idaresinin başında merkezi hükümet tarafından tayin edilen bir yüksek memur bulunuyordu. Bu belediye kurumunda, ileri gelen memurlardan ve esnaf temsilcilerinden oluşan; daha çok istişare görevleri olan bir *şehremaneti* meclisi de vardı⁹⁷. Yeni kurulan bu belediye idaresi için 1855 yılında 14 maddelik bir nizamnamenin çıkartıldığını görüyoruz. Bu *nizamnamenin* ikinci maddesinde; *Dersaadet*'te bulunanların zaruri ihtiyaçlarının teminini kolaylaştırmak, esnafın düzenini sağlamak, şehir olmanın gerektirdiği intizam ve temizliği temin etmek gibi görevler *şehremanetine* verilmiştir.

Şehreminliği, Osmanlılarda *tanzimat*'a kadar sarayların bakım ve onarımıyla meşgul olan, bazı sarayların iâşesinden ve *Haremi Hümayun*'un maaş ve masraflarından sorumlu önemli bir görevdi⁹⁸, hatta zaman zaman *şehremininin* divan'a çağrılarak görüşünün alındığı da olmaktaydı. Bu *şehreminliği*, *tanzimat*'ı müteakip kaldırılmış ve 1854'de İstanbul'a yeni belediye idaresi kurulmasıyla, belediye başkanı olarak tekrar ihdas edilmiştir. Bu unvan Cumhuriyetten sonra yerini belediye reisliğine başkanlığına bırakmıştır.

İstanbul'un modern belediyeciliğin kuruluşu ile ilgili olarak ise "Ülkemizde ilk belediye girişimi 16 Ağustos 1855 tarihinde *Dersaadet ve bilad-ı selase*'de *şehremaneti*

⁹⁶ İnalçık, age. s.239 ve M. Aktepe "İstanbul'un Nüfus Meselesine Daire Bazı Vesikalar", i. I. Edebiyat Fakültesi, Tarık Dergisi C. IX, sayı 13 Eylül 1918, s. 1-30'da 18. asır başlarında şehirde Anadolu ve Rumeli'den göç edenlerin ve aile göçünün arttığı belirtiliyor. Stanford Shaw "The Population of Istanbul in the 19th Century", IJMES 10/1979, s.266.

⁹⁷ ORTAYLI İlber. (1979) **Türkiye İdare Tarihi**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü yayını, Doğan Basımevi, Ankara.

⁹⁸ PAKALIN Mehmet Zeki, (1993) **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Cilt 3, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul.

adıyla bir teşkilatının kurulmasıyla gerçekleşti⁹⁹. *Şehremaneti*, İstanbul'un bütününde belediye hizmetlerini yürütecek belediye teşkilatının adıydı. Yeni kurumun “*şehremini*” ve “şehir meclisi” adında atama ile göreve gelen iki organı bulunmaktaydı. *şehremaneti*, *tanzimat*'in getirdiği ve batılılaşmayı hedef alan kurumsal değişikliğin bir parçasıydı. Ancak, kendisinden bekleneni veremedi. Bu alanda tecrübeli yönetici ve üyelerin olmaması başarısızlığın temel sebeplerindendi.

Bunun üzerine, belediye alanındaki reform çalışmalarını yürütmek amacıyla *İntizam*'ı şehir komisyonu kuruldu. Komisyon tarafından hazırlanan raporda, *şehremaneti* yanında on dört belediye dairesinin de yer aldığı bir model önerisi getirildi. Bu modelin hayata geçirilmesi sürecinde pilot uygulama Beyoğlu - Galata bölgesinde altıncı *daire-i belediye* adıyla 1857'de başlatıldı.¹⁰⁰ O dönemde Paris belediyesi yirmi daireye ayrılmıştı. İstanbul *şehremaneti* de ona göre örgütlenmesi planlanmıştı. Beyoğlu Galata bölgesinde yabancılar ve gayrimüslimler çok olduğu için, belediye sisteminin yerleştirilmesinde fazla bir güçlükle karşılaşılacağı düşünülüyordu. Altıncı belediye dairesi'nin müdür ve on iki üyeden oluşan atama ile göreve gelen iki organı vardı. Altıncı daire'nin gerçekleştirdiği olumlu hizmetlerden bazıları kadastronun yapılması, kaldırımların iyileştirilmesi, *kâgir* bina inşasının teşviki, sokak aydınlatmaları olarak sayılabilir.

Beyoğlu-Galata'da uygulamaya konulan belediye modeli, İstanbul'un diğer semtlerinde uygulanması için önemli bir tecrübe oldu. Bu tecrübeyi, İstanbul'un diğer semtlerine yaygınlaştırmak amacıyla 1868 yılında “*Dersaadet idare-i belediye nizamnamesi*” yayınlandı. *Nizamnamede* İstanbul'da *şehremaneti* ve on dört belediye dairesinden oluşan bir belediye modeli öngörülmekteydi. Bundan başka *şehremaneti* 'nde “*Cemiyet-i umumiye-i belediye*” adında bir organ daha bulunmaktaydı. Bu organ, on dört belediye daire meclisinden seçilen üçer üye, daire müdürleri ve *şehremini* 'nden meydana gelmekteydi. Ancak, 1876 yılına kadar geçen on sekiz yıllık

⁹⁹ Öztürk Nazif, **Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1995, s.282.

¹⁰⁰ Altıncı Daire-i Belediye ile ilgili uygulamanın hukuki altyapısını oluşturmak amacıyla 11 Cemaziyülevvel 1274 (28 Aralık 1857) Tarihli “**Altıncı Dâire-i Belediye Nizâmâtı**” (Düstür, I. Tertip, Cilt 2, s. 460–463) ve 24 Sevval 1274 (7 Haziran 1858) tarihli “Beyoğlu ve Galata Dairesi'nin Nizâm-ı Umûmisi” (Düstür, I. Tertip, Cilt 2, s. 464–477) adlı iki kanun çıkarılmıştır

dönemde Adalar, Yeniköy, Tarabya, Beykoz ve Kadıköy olmak üzere beş daire kurulabildiği için *Cemiyet-i umumiye-i belediye* de toplanma imkânı bulamadı. 1876'da *kanun-ı esasi*'nin ilanı ile başlayan yeni dönemde *meclis-i mebus-an*'ın ilk faaliyetlerinden biri, İstanbul ve taşra için geniş kapsamlı belediye kanunları çıkartılması oldu. İstanbul için çıkarılan *dersaadet* belediye kanunu'nda, *şehremaneti*, yirmi belediye dairesi ve *cemiyet-i umumiye-i belediye*'den oluşan bir organizasyon yapısı öngörülmekte ve belediyelere tüzel kişilik kazandırılmaktaydı. İlk defa olarak belediye daire meclis üyelerinin seçimle gelmesi ilkesi de kanunda yer almıştı.

Osmanlı döneminde ilk belediye uygulamalarının, altıncı *daire-i belediye* adıyla İstanbul'un, Beyoğlu ve Galata semtinde yapıldığını görmekteyiz. Bu ilk belediye uygulamasına altıncı *belediye dairesi* denmesinin nedeni ise; örnek olarak alınan Paris Belediyesindeki uygulamada en başarılı belediye hizmetlerinin, altıncı *belediye dairesi* olarak bilinen yerde verilmekte olmasıydı.

Altıncı *daire-i belediye*'nin teşkili konusundaki tebliğde; İstanbul'un genel olarak 14 belediye dairesine ayrıldığı belirtiliyor ancak; Beyoğlu ve Galata semtlerinin gelir itibarıyla iyi durumda olduğu, buralarda iyi nitelikte binaların yer aldığı, bu yörelerde yaşayan halkın diğer ülkelerdeki belediye uygulamalarını da gördüğü ve faydasını idrak ettiği ifade edilerek; ilk belediye uygulamalarının burada yapılmasının münasip olacağı belirtiliyordu¹⁰¹. Düşünülen diğer belediye daireleri ise, buradaki örnek uygulamadan sonra, faaliyete geçecekti. Altıncı *daire-i belediye*'nin başında yukarıda da ifade ettiğimiz gibi atanmış bir memur bulunmaktaydı.

Altıncı *daire-i belediye* uygulamasından sonra, İstanbul'da belediye sayıları bazen artırılmış bazen de azaltılmıştır. Daha sonra, 1877 tarihli *Dersaadet belediye kanunu* ile İstanbul için yirmi adet belediye idaresi kurulması hüküm altına alınmıştır¹⁰². Ancak, Osmanlı devleti'nin içinde bulunduğu savaş şartları ve gelir yetersizlikleri, bu

¹⁰¹ Stanford J. Shaw-Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, Cilt:II, İstanbul, 1983, s. 76; Musa Çadırcı, "Türkiye'de Muhtarlık Teşkilatının Kurulması üzerine bir İnceleme", Belleten, XXXIV/135, 1970, ss. 409-420; Reaya mahallerinde kocabasılar ve papazlar önceden olduğu gibi görevlerini sürdürmeye devam etmekteydi: Bilal Eryılmaz, "Türkiye'de köy ve Mahalle Muhtarlıklarının Ortaya Çıkışı ve Gelisimi", TDD, LX/378, 1988, s. 467.

¹⁰² ERGİN Osman Nuri. (1995) **Mecelle-i Umur-ı Belediye**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayını, İstanbul.

belediyelerin hemen kurulup faaliyete geçmesine imkan vermemiştir. Nihayet, 1864 *vilayet nizamnamesi* ile Osmanlı devletinin İstanbul dışındaki, kentlerinde de belediye teşkilatının kurulmaya başladığını görmekteyiz¹⁰³.

Osmanlı dönemi belediye uygulamaları konusunda edinilen tecrübe, nihayet Türkiye Cumhuriyetine dönemin en çağdaş belediye kanununu yaptırmış ve ideal bir belediye sisteminin ortaya çıkmasında soylu bir çabayı ortaya koymuştur. Cumhuriyet idaresinin yasalaştırdığı ilk önemli kanunlardan olan, 1580 sayılı belediye kanunu 74 yıl yürürlükte kalarak insanımızın hayatında en etkili kanunlardan birisi olma başarısını da göstermiştir. Bu kanun, dönemin şartlarına göre belediye yönetimine, medeni hayatın bütün gereklerini yerine getirecek bir kutlu misyon yüklemiştir. Bilindiği gibi, 1580 sayılı belediye kanunu 24.12.2004 tarihinde yerini 5272 sayılı belediye kanununa bırakmıştır. 5272 sayılı kanun, TBMM'deki oylama yönteminden kaynaklanan eksiklik nedeniyle anayasa mahkemesince iptal edilmiş ve bunun yerine şu anda yürürlükte bulunan 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı belediye kanunu 13.07.2005 tarih ve 25326 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece çok aşına olduğumuz 1580 sayılı belediye kanunu da mülga mevzuat arasında yerini almıştır.

¹⁰³ ORTAYLI İlber. (1979) **Türkiye İdare Tarihi**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü yayını, Doğan Basımevi, Ankara.

III. BÖLÜM
TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN GÖREV, YETKİ
VE SORUMLULUKLARI

Evrensel tanımıyla yerel yönetimler, belli bir coğrafyada yaşayan yerel topluluğun bireyelerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet amacıyla kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görev ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimle ilişkilerinde özerk kamu tüzel kişileridir.¹⁰⁴

Türkiye'de de benimsenen uluslararası yerel yönetim anlayışına göre yerel yönetim kuruluşları, ülke yönetim bütünlüğü içinde yer alırlar. Kuruluş ilkeleri, görev ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organları tarafından belirlenir. Yerel yönetimler merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi altında olmayıp merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerimle hukuka uygunluk denetimi yaparlar. Ayrıca ülke yönetiminde birliğin sağlanması amacıyla yerel yönetimlerin de uyacağı ulusal hedefler ve standartlar merkezi yönetimce belirlenir. Bunun yanında yerel yönetimler de yönetsel özerklikten yararlanırlar.

Yerel yönetim anlayışının temelinde yerel demokrasi değerleri vardır. Bu değerler yerel toplulukların kendilerini yakından ilgilendiren konularda kendi kelmilerine özgürce ve demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörmektedir. Bu demokratik değerler yanında yerel yönetim kuruluşun üstlendikleri kamu hizmetlerinin yürütülmesinde, merkezi yönetime göre etkinlik ve verimliliği daha iyi şekilde gerçekleştiren kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir.¹⁰⁵

Türkiye'de yüz yılı aşkın bir geçmişe rağmen köklü geleneği olmayan yerel yönetimler bir Anayasa kurumudur ve anayasamızın 123 üncü maddesi ile "İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır" hüküm altına alınmıştır. Yine anayasamızın 127 nci maddesinde ise "Mahalli İdareler, il belediye veya köy halkının mahalli, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından oluşturulan kamu tüzel kişileridir." denmektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁴ KARAMAN Toprak Zerrin; **Yerel Yönetimler**, Bornova Belediyesi Bilim ve Kültür Etkinlikleri Yay. No.1, İzmir 1991, s.9.

¹⁰⁵ TÜGİAD; **Yerel Yönetimler Sorunlar ve Çözüm Yolları**, Simge Matbaacılık, İstanbul 1993, s.4.

¹⁰⁶ NADAROĞLU Halil; **Mahalli İdareler Teorisi, Ekonomisi ve Uygulaması**, Beta Bas. Yay., 5. Bası, İstanbul 1994, s.166.

Dolayısıyla anayasaya göre Türkiye Cumhuriyeti tekil/üniter devlet modelini benimsemiştir. Üniter devlet modelinde, yerel yönetimlerin merkezi idarenin gözetim ve denetiminde bir örgütlenmeye sahip olması esastır. Bunun anayasadaki karşılığı da vesayet denetimiyle/idari vesayet ifade edilmektedir. Bu arada şunu da tespit ederiz, yerel ağırlıklı bir idari modelin benimsenmesi ile merkezi idarenin işlevsel olarak zayıflatılması, siyasi bir tercih olarak ortaya konabilir.

Anayasal açıdan mahalli idareler hususunda ihdas ettiği düzenlemenin ana hatlarına bakabiliriz. Bilindiği gibi mahalli idarelerle ilgili temel düzenleme anayasanın 127 nci maddesinde yer almaktadır. Buna göre;

- a. Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulur.
- b. Kuruluş esasları kanunla belirtilir.
- c. Karar organları, kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur.
- d. Bunlar birer kamu tüzel kişiliğidir.
- e. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.
- f. Mahalli idarelerin seçimleri, Anayasanın 67 nci maddesindeki esaslara göre beş yılda bir yapılır.
- g. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.
- h. Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur.
- i. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar görevden uzaklaştırabilir.
- j. Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi

karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.

- k. Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk isleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir.
- l. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

Görüldüğü gibi, genel anlamda idarenin bir bölümü olan mahalli idarelerin işleyişi, oluşumu ve diğer temel esasları Anayasamızda hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun madde gerekçelerinde genel yetki ile ilgili açıklama şu şekildedir: “Maddede, belediyelerin görev ve yetkileri tek tek sayılmak yerine hizmet alanları sayılmış ve kanunlarla açıkça başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen “mahallî müşterek” nitelikteki her türlü görev ve hizmetin belediyelerce yapılması esası benimsenmiştir.”

Ancak, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda da bu konuda beklenen açılım sağlanamamıştır. Kanunun 14.madde sinde belediyelerin görevleri konu başlıkları biçiminde belirtilirken, aynı zamanda maddenin 2. fıkrasında “Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır” ifadelerine yer vererek, belediyelerin “Genel Yetkili” olmasına imkan sağlanmak istenmiştir. Fakat Anayasa mahkemesinin E: 2005/95; K: 2005/14 sayılı ve 22.9.2005 günlü kararıyla 14 üncü maddenin ikinci fıkrasının yürürlüğünün durdurulması kararlaştırılmıştır.

Aslında, belediyelerin yerel ölçekli görevlerde genel yetkili gibi algılanmasını sağlayacak olan bu ifade ülkemiz için yeniş bir durum değildir. Bu ifadenin benzeri, yürürlükten kalkan 1580 sayılı yasada da bulunmakta idi. Söz konusu yasanın 19 madde sinin birinci fıkrasında sınırlı olarak da olsa bu yetki mevcuttu. Söz konusu fıkra göre; “Belediye idareleri, kanunun kendilerine tahmil ettiği vazife ve hizmetleri ifa ettikten sonra belde sakinlerinin müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tasfiye edecek her türlü teşebbüsâtı icra ederler.” 1580 sayılı yasanın 19 maddesindeki bu düzenlemenin 5393 sayılı yasanın 14 madde sindeki genel yetkiden tek farkı, bu yetkinin ancak

Belediye Kanununun kendilerine verdiği görev ve yetkileri yapmaları durumunda söz konusu olması idi.

Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinde "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlığı altında şu hüküm yer almaktadır:

"Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

b) Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekliğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşük ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır”.

Burada sayılan görevler içerisinde özellikle “kent ekonomi ve ticaretinin geliştirilmesi” ile “eğitim” konusunda verilen görevlerdir. Bu düzenleme ile yerel kalkınma konusunda belediyeler önemli ve stratejik bir kurum olma potansiyelini yakalamıştır. Eğitim konusu ise, yıllardır yaşanan sıkıntılara çözüm olarak önem arz etmektedir. Çünkü belediyeler yıllardır bu konuda baskı altında idiler ve değişik yöntemlerle bu ihtiyacı karşılamaya çalışıyorlardı. Şimdi, bu alanda hukuki düzenleme yapılarak belediyelerin okullara ve öğrencilere yönelik hizmet sunmalarının önü açılmış olmaktadır.

Belediyelerin görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda bu şekilde belirtilmiş ise de, 5216 sayılı büyükşehir belediyesi kanunu’nda da düzenlemeler yer almaktadır. Büyükşehir dahilinde olmayan belediyeler temel olarak 5393 sayılı kanuna tabi olarak görev yapar. 16 Büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri ise; hem 5216 sayılı kanun hem de 5393 sayılı kanuna göre görev ifa ederler.

5216 sayılı Kanunu’nun 7.maddesinde büyükşehir belediyesinin görevi ayrıntılı olarak belirlenmiş ve belediye kanunu’nda belediyelere verilen görevlerin neredeyse tamamı Büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Maddenin ikinci fıkrası ise, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkilerini belirlemektedir. Fıkraya göre, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.
- b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

- c) Sıhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.
- d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürllüer, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.
- e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının son bendinde ayrıca, “Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini, belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler” ifadesi yer almaktadır.

Yetki ve İmtiyazlar

Bilindiği gibi idarenin sahip olduğu mutlak bir yetki varsa, buna bağlı olarak bir imtiyazın varlığı da söz konusudur. Yetki ise, Türk hukuk lüğatinde *yetki/salahiyet* Kanundan veya akitten doğan hukuki bir iktidardır¹⁰⁷.

İmtiyazın lügat anlamı ise; farklılık, ayrıcalık, bir işin başkaları yapmamak üzere özel bir müsaade ile bir kimseye veya kuruma devredilmesi demektir. İdare hukukunda imtiyaz kavramı, kamu hizmetinin yürütülmesi yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Gereksinimler karşısında yönetimin işinin çokluğu ya da kaynak bulmadaki güçlükler, kimi zaman bu yöntemin uygulanmasını zorunlu kılmakta ve kamu hizmetinin özel girişime gördürülmesine cevaz vermektedir.

Kamu hizmeti imtiyaz sözleşmeleri niteliği itibariyle şu esasları ihtiva edebilir:

- a) Konusu bir kamu hizmetinin kurulması ve/veya işletilmesi olabilir.

¹⁰⁷ **Başbakanlık aylık bülteni**, 1998, 291

- b) Hizmetin yürütülmesini sağlamak için hizmeti yapanlara kamu gücüne dayanan bazı esaslı yetkiler tanınır.
- c) İmtiyazı veren idare, hizmetin düzenli ve istikrarlı biçimde yürütülmesini sağlamak için denetim ve gözetim yetkisini elinde bulundurur.
- d) Hizmetin işleyişinin belirlenen kurallara aykırı olarak eksik ifası veya hiç ifa edilmemesi durumunda cezai müeyyideler veya imtiyazın iptali söz konusu olabilir.

Hukukumuzda belli bir cemaate verilen özel müsaadeler ve haklar da imtiyaz olarak telakki eldir. Belediye hizmetlerinin süratle gelişmesi, yaygınlaşması ve çeşitlenmesi dolayısıyla ortaya çıkan ihtiyacı imtiyaz uygulamalarını zorunlu kılmaktadır. Başka şekilde kaynak temininin zor olması imtiyazı bir zorunlu uygulama olarak karşımıza çıkarıyor. Son yıllarda gelişen kamusal idarelerin daha çok kaynakla daha az iş ürettiği yargısı, kamusal işlerin de özel sektör eliyle yürütülmesini daha ekonomik bir hizmet üretim biçimi olarak lanse etmiştir. Bu bağlamda imtiyazın yaygınlaşması veya savunulması bir manada siyasal bir tercihtir.¹⁰⁸

Niteliği gereği imtiyaz, iki taraflı bir sözleşmedir; bu sözleşme ile kamusal idare bir müteahhidi veya bir ortaklığı belirli şartlar altında bir kamusal hizmeti yapmaya yani kamusal menfaat icabı olan bir işi görmeye yetkilendirmektedir.

İmtiyaz uzun süreli bir sözleşmedir çünkü imtiyaz sahibi imtiyaz süresi sonunda hizmet ürettiği tesisleri, hizmetle ilgili taşınır ve taşınmaz malları bedelsiz olarak idareye bırakmak durumunda olabileceği için imtiyaz süresi yatırımı amorti etmeye yetecek bir süreyi kapsamalıdır.

Yöntem olarak, hizmetin gerektirdiği yatırımların bir bölümü veya tümü idare tarafından üstlenilebildiği gibi; hizmetin görülmesi sırasında imtiyaz sahibine yardım yoluna da gidilmektedir.

Mevzuatımızdaki durum itibariyle konuya bakacak olursak; imtiyaz, ilk defa Osmanlı döneminde 1910 yılında çıkarılan, *Menafii Umumiyyeye Müteallik İmtiyazat* hakkında kanun ile düzenlenmiştir. Bu Kanun 1 inci maddesinde belediyelerle ilgili

¹⁰⁸ KARATEPE Şükrü; **İdare Hukuku**, Anadolu Matbaacılık, İzmir 1988, s.73.

olarak; “vilayet *devairi* belediyesinin teşkilatına dair vazedilecek *kavanin* ile itası hükümeti mahalliyenin dairei *salahiyet*’lerinde bulunmayacak olan *menafii umumiyeye* müteallik imalat *imtiyazatı* doğrudan doğruya kuvvei icraiye tarafından verilecektir.” denilerek, belediyelere ait imtiyaz yetkisi zımnen bu idarelerin kendisine bırakılmaktadır ki bu anlayış o dönemde belediyelere tanınan ayrıcalığın çok ileri boyutlarda olduğunun bir kanıtıdır.¹⁰⁹

Anayasamızın 155. maddesi, danıştay’a imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini inceleyerek görüş bildirme görevini vermektedir. Burada danıştay’ca yapılacak incelemede; hukuka uygunluk, kamu hizmetlerinin gerekleri, yararlanmada eşitlik gibi ilkeler gözetilerek görüş bildirilmesi beklenmelidir¹¹⁰.

Ayrıca ülkemiz tarafından onaylanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın 3. ve 4.maddelerindeki hükümleri, yerel yönetimlerin “ kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında, yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hak ve imkanına sahip bulduklarını ve kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde yetki alanlarının sınırları dışında bırakılmış olmayan bütün konularda faaliyette bulunma açısından tam takdir hakkına sahip olduklarını” açıkça vurgulamaktadır¹¹¹.

Özetlersek kamu hizmeti imtiyazında; bir kamusal yatırım ve/veya kamu hizmetinin söz konusu olmakta; hizmetle ilgili idare tarafından bir özel kişi ya da kuruluşa belli bir süreyle imtiyaza konu hizmet alanında ayrıcalık, muafiyet veya tekel olma bağışıklığı tanınmakta; sözleşme süresinin genel olarak uzun bir zaman sürecini kapsamakta; sermaye, kâr, hasar ve zarar özel hukuk tüzel kişisine ait olmakta; idarenin gerektiğinde hizmetin ücreti tarifelerini de kapsayan gözetim ve denetim hakkı bulunmakta; imtiyaz süresi sonunda, hizmet alanında özel kişi veya kuruluş tarafından gerçekleştirilen hizmete ilişkin her türlü tesis ve müstemilatının imtiyazı veren idareye imtiyaz sözleşmesi esaslarına göre devir olunabileceği de hüküm altına alınabilmektedir.

¹⁰⁹ ORTAYLI İlber ; **Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim**, Fakülteler Kitabevi, İstanbul 1985, s.92-93.

¹¹⁰ KARATEPE Şükrü; **İdare Hukuku**, Anadolu Matbaacılık, İzmir 1988, s.73.

¹¹¹ Avrupa Antlaşmaları Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı E.T 25.05.2007

http://www.avrupakonsevi.org.tr/antlasma/aas_122.htm

Büyükşehir Belediyesinin organları

Büyükşehir Belediyesinin organları; Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanından oluşmaktadır.

Büyükşehir Belediye Meclisi; Büyükşehir Belediyesinin karar organıdır. Meclis, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinden 1/5 oranında gelen ve doğrudan halk tarafından seçilmiş olan üyelerden oluşmaktadır.

Büyükşehir Belediye Başkanı, Büyükşehir Belediye Meclisinin başkanıdır. Büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, Meclis'in doğal üyeleridir. Büyükşehir Belediye Meclisi üye sayısı 2003 yılında 207 iken, belediye sınırlarının genişlemesine paralel olarak artmış ve 2006 yılı itibari ile 347'ye yükselmiştir¹¹². Meclisin görevleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre şöyle sıralanabilir:

1. Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek ve kabul etmek.
2. Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
3. Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, Büyükşehir ve il belediyelerine il çevre düzeni plânını kabul etmek.
4. Borçlanmayla ilgili karar vermek.
5. Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis seklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.

¹¹² BAŞSOY Ahmet - YETER Enis; **Belediye Başkanları ve Yerel Yönetimlerin Seçimle Göreve Gelen Diğer Görevlilerin Özlük, Mali ve Sosyal Hakları**, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Ankara 1996, s.2.

6. Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.
7. Şartlı bağışları kabul etmek.

Büyükşehir Belediye Encümeni; Belediye Başkanının başkanlığında, Belediye Meclisinin yılın ilk olağan toplantısında kendi üyeleri arasından gizli oyla bir yıl için seçtiği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere Belediye Başkanı'nın birim amirleri arasından seçtiği beş üyeden oluşmaktadır. Toplam 11 üyeden oluşan Encümenin görevleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre şöyle özetlenebilir:

1. Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.
2. Yıllık çalışma programındaki işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
3. Öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
4. Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
5. Kanunlarda öngörülen cezaları vermek,
6. Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
7. Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
8. Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.

Büyükşehir Belediye Başkanı, Büyükşehir Belediye yönetiminin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir Belediye Başkanı, seçmenler tarafından doğrudan seçilmektedir. Büyükşehir Belediye Başkanının görevleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre şöyle sıralanmaktadır:

1. Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
2. Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi

hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak

3. Büyükşehir Belediye Meclisi ve Encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
4. Bu Kanunla Büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.
5. Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, Büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.
6. Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.
7. Yetkili organların kararını almak şartıyla, Büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.
8. Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde Büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.
9. Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.
10. Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.
11. Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden Büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.
12. Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek.
13. Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak.

Hiyerarşik Yapı

Büyükşehir Belediyelerinde; Başkan, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları, Daire başkanları, Müdürler, Müdür Yardımcıları, Şefler, Memur ve İşçilerden oluşan sekiz kademeli hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Ancak bazı müdürlüklerde şeflik bulunmamakta, bazı müdürlükler ise herhangi bir daire başkanlığına bağlı olmaksızın doğrudan genel sekreter yardımcılığına bağlı olabilmektedir.

Daire başkanlıkları taktik, müdürlükler ise operasyonel düzeydeki işlemlerin yürütülmesi ile yükümlüdür. Başkan, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları, Belediye Meclisi ve Belediye Encümeni gibi birimler de tepe yönetimi, diğer bir ifade ile stratejik düzeyde kararların alındığı ve uygulama talimatının verildiği üst kademeyi oluşturmaktadır.

Örgütlenme açısından önemli olan diğer husus da birimlere bağlı alt birim sayısının optimum düzeyde tutulmasıdır. Yönetici tarafından sevk ve idare edilecek ast (birim) sayısının belirli bir sınırın altında tutulması gerekmektedir. Bu konuda farklı yaklaşımlar söz konusu olmakla birlikte; bir üste en fazla yedi birimin bağlı olması gerektiği genel olarak kabul edilmektedir.

Çevre Yönetimi

Kısa ve orta vadede kamu idarelerinin yasal yetki ve sorumluluklarında artış olacağı, kültürel yatırımlardaki artışın ve sosyokültürel gelişimin halkın çevre bilinci düzeyini artıracacağı, bunun doğal bir etkisi olarak, sivil toplum kuruluşlarına katılımların artacağı beklenmekle birlikte, yürürlükte mevcut olan kanun ile Büyükşehir belediyeleri daha etkin ve verimli olarak çevre yönetimini gerçekleştirmektedirler.

Çevre gelirlerinin rasyonel oluşumu ve Avrupa Birliği Direktiflerine uyumun gerekliliği sürdürülebilir bir kentsel gelişme performansının yakalanmasını olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Kamu kurumlarından öncelikli olarak başlamak üzere temiz üretim teknolojilerinin kullanılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi yönündeki yatırımlarda artış gözlenmektedir.

Bütünleşik çevre yönetimi yolu ile çevre kaynaklarının daha etkin kullanımı ile geri kazanım ve geri dönüşümün önemli bir potansiyel olarak ortaya çıkmakta, uluslararası eğilimler ve halkın beklentisi doğrultusunda şehirlerde entegre katı atık yönetimi sisteminin oluşturulması başlanmaktadır.

Şehirlerdeki hava kirliliğinin kontrolü ve azaltılmasına yönelik olarak ulaşımda toplu taşıma payının artırılması eğilimi güçlenmekte, belediye toplu taşıma araçlarında biyogaz/Biyodizel kullanımına geçiş öngörülmektedir.

Endüstriyel hava kirlitici sakınımlarının daha etkin kontrolü için kurumsal kapasite oluşturulmakta, denetimin kurumsallaşması ve yerel yönetimlere devriyle birlikte daha verimli/temiz yakma teknolojileri yaygınlaşmaktadır.

Kent yeşili, kentsel yeşil alan sistemine dönüştürülmekte, kuraklık riskinin azaltılmasına yönelik alternatif çözümler önem kazanmaktadır. Su havzalarındaki yapılanma baskısını önleyecek yasal ve hukuki düzenlemeler oluşturulmaktadır. Denizlerin kirliliğini önlemeye, AB plaj suları standartları kalitesine erişilmesini sağlamaya dönük politikaların oluşturulması da kuvvetle muhtemeldir.

Afet Yönetimi

Afet ve risk yönetimi kapsamında, kısa ve orta vadede etkin izleme sistemlerinin kurulması, afet riskinin daha hızlı tanımlanacağı teknolojilerin geliştirilmesi, erken uyarı sistemleri ile izleme ve denetim amaçlı projelere daha fazla mali kaynak oluşturmak Büyükşehir belediyelerinin görevlerindedir.

Afete müdahale edecek insan kaynağının standart sertifikasyonunu sağlayacak eğitimlerin, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları arasında oluşturulacak koordinasyon ile yaygınlaştırılması da Büyükşehir belediyeleri'nin sosyal sorumluluk alanına girmektedir.

Gönüllü kaynakların etkinliğini koordine edecek idari yönetimin geliştirilerek, gönüllü itfaiye istasyonlarının kurulması ve yaygınlaştırılması da sosyal belediyeçilik anlayışının içerisinde düşünülmektedir.

Büyükşehir Belediyeleri, diğer kurum ve kuruluşların kara, hava ve deniz ulaşım araçlarının risk amaçlı kullanım planları yapmak, bu kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyonun kurulmasında etkin bir rol üstlenir.

Ulaşım

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'de beklenen olumlu ekonomik gelişmeler ve kişi başına düşen milli gelirdeki muhtemel artışlar, halkın refah düzeyini artıracığından, aile başına düşen araç sayısını ve dolayısı ile trafik sıkışıklığını da artıracaktır. Ulaşımında entegrasyonun sağlanamaması halinde artan bu eğilim yatırım ve kaynakları gelecekte daha da zorlayacak bir hal alacaktır. Etkin denetim sistemlerinin kurulması ihtiyacı artacak, denetim sisteminin etkin olmadığı alanlarda kişi başına düşen araç sayısındaki artışın yol açacağı ekstra trafik yükü (kural ihlalleri vb.) artmaya devam edecektir.

Dünyanın değişik metropollerinde uygulamaları olan birçok değişik proje (ITS, Entegre Tasıma, Talep Yönetimi vb.) belli ölçülerde uygulamaya alınarak trafikte çeşitli rahatlama yaratılması beklenebilir. Bununla birlikte bütünsel taşımacılık yaklaşımı, kentsel planlama ve çevre ile olan etkileşimlere duyarlı çözümlere yönelmenin, daha kalıcı ve rahatlatıcı olacağı düşünülmektedir. Ulaşım ve taşımacılık alanlarına özel sektörün daha fazla kaynak ayırması, uygulamaların daha kolay devreye sokulmasıyla bu alanlardaki süreçlerde hızlanma beklenmektedir. Ayrıca, özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin ve profesyonellerin bir bütün olarak oluşturdukları planların ve uygulamaların yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir.

Altyapı

Enerji ve su kaynaklarının bilinçsiz ve israf edilerek kullanılması bu konularda yapılacak altyapı harcamalarının artacağına temel göstergelerindendir. Farklı enerji kaynaklarına yönelimler, altyapı ve işletim sistemlerinde farklılaşmaya gidilmesine neden olacaktır. Metropolen alanda arazinin önemli hale gelmesinin, şehirleşmenin dikey olarak artmasına neden olacağı düşünülmektedir. Altyapı inşasında klasik yöntemlerin yeterli olmaması, altyapı çalışmalarında yeni uygulama ve çözümlere olan gereksinimi artıracaktır. Deprem gerçeği göz önüne alınarak altyapı inşası ve malzeme

kullanımında depremden az etkilenen, esnek malzemelerin kullanımının artması artık kaçınılmazdır.

Kültür Turizm ve Tarihi Çevre

Planlı büyümenin kontrol edilememesi halinde kent düzensiz yapılaşma sürecine doğru kayabilecektir. Hızlı büyüme jeolojik ve ekolojik yapısını (su rezervleri, orman vb.) tehdit etmeye devam edecektir. Bu arada insanların kente, kültürel ve tarihi çevreye olan duyarlılıklarının artırılması için kültürel yatırımlara daha fazla kaynak ayrılması gerekecektir.

İnsanların yaşam alanları çevresinde tüm ihtiyaçlarını karşılayacak mevcut merkezlerin oluşturulmasına dönük yatırımlara öncelik vermesi beklenmektedir. Yerel yönetimlerde özellikle sanayinin şehir merkezi dışına taşınmasına yönelik eğilimlerin artacağı tahmin edilmektedir.

İs ve ticaret şehri kimliği ile birlikte turizm açısından da önemli bir tarihe ve birikime sahip olan şehirler, özellikle kent merkezinde toplulaştırılmış restorasyon projeleriyle turizmin faaliyet alanına dönüşeceği öngörülmektedir. Turizmden elde edilen gelir ve gayrimenkul piyasalarında oluşan yüksek rant nedeniyle atölye üretimine dayalı işletmelerin bu bölgeleri terk etmesine neden olacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte özellikle turizm açısından tarihi çevrenin bugünkü normal yaşam ve iş hayatına entegre olarak korunmasının, daha da önem kazanacağı kuskusuzdur.

Dünyada gelişmekte olan medeniyetler turizmi ve *UNESCO* tarzı kuruluşların desteği ile küresel bazda tarihi ve kültürel mirası korumanın yaygınlaşacağı, ayrıca mevzuat yardımı ile bu konulara duyarlılığın artacağı beklenmektedir.

Yerel yönetim kuruluşlarının, kültür, turizm ve tarihi çevre konularında karar alma sürecinde katılımcı bir yaklaşım ile uzmanlardan daha fazla destek almaya dönük politikalar geliştireceği umulmaktadır. Bu konuda ayrıca sivil toplum kuruluşlarının rollerinin artması da beklenmektedir.

Planlama ve İmar

Planlama ve imar uygulamalarında, kentin yaşam kalitesinin geliştirilmesi konusunda gerekli olan değişimi sağlayacak unsurların dikkate alınması oldukça önemlidir. Bu çerçevede, çevre standartlarının yükseltilmesine destek veren; şehrin tarihi ve kültürel yapısını, şehir kimliğinin korunmasını destekleyen; çevre planlarına duyarlı; afet ve risklerinin şehir planlamasına ve uygulamalarına etkisini gözetim yaklaşımının uygulanması öngörülmektedir.

Ayrıca, nüfusun dengeli dağıtımını önemseyen, yüksek teknolojiye bağlı ulaşım çözümlerinden etkilenen, akıllı büyüme yaklaşımlarının benimsenmesi beklenmektedir. Altyapı ve üstyapı konusunda çalışan kurum ve kuruluşların, sivil toplum örgütleri ile koordineli çalışmaları da bir diğer beklentiyi oluşturmaktadır.

Sosyal Hizmetler

Nüfusun hızla artmasıyla, daha fazla yaşlı, engelli ve çocuk, belediyelerden sosyal yardım ve hizmet bekler hale gelecektir. Belediyelerin, bu hizmetleri sivil toplum örgütleri ile daha fazla işbirliği yaparak ve uzman kuruluşlardan hizmet satın alarak, planlaması, koordine etmesi ve sunması beklenmektedir. Merkezi kuruluşların ise bu bağlamda, ülke genelinde politika, norm, standart belirlemeleri ve gözetim görevlerini yerine getirmelerinin gerekliliği önalana çıkacaktır.

Sosyal hizmetlerin sunumunda, yerinde hizmet eğilimi giderek önem kazanmaktadır. Hizmetin topluca sunulması gereken hallerde de birden fazla merkez olması gerekmektedir. Uydu kent, toplu kent ve kentsel dönüşüm projeleri çerçevesinde, ihtiyaca özel yaşam merkezi ve sitelerin oluşturulması düşünülmelidir. AB ülkelerine hizmet veren bakım amaçlı siteler oluşturularak, bu isin bir turizm alanı olarak planlanması beklenmektedir.

Küresel yayılma gösteren bulaşıcı hastalıkların özellikle düşük gelir grubundaki sağlıklı yaşam koşullarına sahip sınıfları tehdit edecek olması nedeniyle bu konuda koruyucu önlemler alma gereği doğacaktır. Kamu idarelerinin, risk ve acil önlem planları hazırlayarak, öncelikleri belirlemesi, kontrol ve ölçüm kriterlerini oluşturarak, hızlı müdahale ekipleri kurması öngörülmektedir.

Ekonomik kalkınma ve refah düzeyinin muhtemel artışı ile yaşam süresinin uzamasının, yaşlı sağlığı ve bakımını önemli kılması beklenmektedir. Korner kalp hastalıklarının, kanserin, *AİDS*'in, kazaların ve intiharların ölüm nedenlerinin basında gelmeye devam edeceği tahmin edilmektedir. Evde hayvan beslemenin ve dışarıda gıda tüketiminin yaygınlaşması, turizm faaliyetlerinin yoğunlaşması, hizmetlerin ve idari yapılanmayı etkileyecektir.

Etkinliği artan sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimlerden, hayvan sağlığı ve gıda hijyeni açısından uluslararası standartlara göre etkin ve uygulanabilir politikalar üretmelerini ve uygulamalarını talep edecek girişimlerde bulunmaları beklenmektedir.

IV. BÖLÜM
SURİYEDE YEREL YÖNETİMLER

Günümüz devletleri, yerel yönetimlerin korunup güçlendirilmesiyle ademi merkeziyetçi yönetim anlayışına geçmek için yerel yönetim yasalarında yenilenme yada modernleşme sürecine girmektedirler. Yerel makamlar, kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan yönetim ilkelerine sahip olacaktır. Yeni kamu yönetimi açıkça tanımlanan bir tasarı olduğu varsayımının altı çizilerek hem AB üyesi ve aday ülkelerinde hem de tüm OECD üyesi ülkelerde aynı zamanda dünya bankası aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerin siyasal gündemi içinde önemli bir konu olarak yer almıştır.

Bu çerçevede Ortadoğu da giderek artan bir öneme sahip olan Suriye Arap Cumhuriyetinde, yerel yönetimlerin modernizasyonuna yönelik yapılan çalışmalarda yerel yönetimlerin mevzuatlarının modernleştirilmesi, Yerel İdareler Bakanlığı'nın (*Ministry of Local Administration*) yeniden yapılanması öngörülmüyor.

Merkezi ve mahalli idarelerin görevlerini ise kısaca özetlersek, mahalli idareler, devletin genel politikası çerçevesinde valilikte, yasaların belirttiği şekilde, iktisadi, sosyal, sağlık, kültürel ve inşaat alanlarında valiliğinin gelişmesini sağlayan bütün görevleri direk olarak üstlenir. Mahalli idareler, sanayi, tarımsal, iaşe ve iç ticaret, kültürel, eğitim ve öğretim, sosyal hizmet ve güvenlik alanlarında devletin genel politikası çerçevesinde ve yasaların öngördüğü şekilde aşağıdaki görevleri üstlenmektedir;

- Valilikte çalışmaların iyi yürütülmesi için, valilik mekanizmasını yönetmek, yönlendirmek ve bütün faaliyetleri kontrol altına almak;
- Daha aşağı düzeyde olan mahalli meclisleri yönlendirmek ve görevlerini yerine getirmede onlara yardımcı olmak;
- Valiliğin yetkileri dahilinde bulunan kuruluşlar ve sektörler için ve devletin genel politikası çerçevesinde yıllık ve uzun vadeli ekonomik ve toplumsal planlar kararlaştırmaktır.

Merkezi idarelerin görevleri ise, bütün alanlarda ve ülke çapında devletin politikalarını yürütmek ve bu politikaların başarı ile uygulanması için yerel yönetimlere yardımcı olmak ve işbirliği yapmaktır.

4.1. Suriye Arap Cumhuriyeti

Suriye, Müslüman olmadan önce uzun süre Roma ve Bizans hakimiyeti altında kalmıştır. 636 miladi yılında Hz. Ömer zamanında Müslümanlar tarafından fetih edilmiş ve kısa sürede Müslümanlık bu ülkede yayılmıştır. Daha sonra Suriye'de *Muaviye* tarafından *Emevi* devleti kurulmuş ve Arapların güç merkezi haline gelmiştir.

Daha sonra Suriye, Selçukluların ve Memlukilerin uzun süren hakimiyeti altında kalmış ve 1516 yılında Yavuz Sultan Selim'in Suriye'yi feth etmesi ile Osmanlı idaresi altına girmiştir. Birinci dünya savaşında Osmanlı devletinin parçalanması sonucu İngiliz kuvvetleri Kasım 1918'de Suriye'yi işgal etmiştir.¹¹³

Mart 1920 de toplanan Suriye milli kongresi "Büyük Suriye" nin bağımsızlığını ve Mekke Şerifi Hüseyin'in oğlu 1. Faisal'ı da Suriye kralı olarak ilan etmiştir.

1916 yılında, İngiltere, Fransa ve çarlık Rusya arasında gizlice imzalanan *Sykes - Picort* anlaşması¹¹⁴ gereğince Suriye ve Lübnan Fransızlara verilmiştir. Nisan 1920 yılında yapılan *San Remo* Konferansı¹¹⁵ sonucunda Suriye ve Lübnan Fransız mandası altına girmiş ve durum *Akvamlar* Cemiyeti tarafından onaylanmıştır.

¹¹³ Suriye Arap Cumhuriyeti, Suriye Hakkında Genel Bilgiler E.T 01.03.2007
<http://www.enfal.de/suriye.htm>

¹¹⁴ 9 Mayıs 1916 tarihinde (I. Dünya Savaşı sırasında), İngiltere ve Fransa arasında yapılan ve Osmanlı Devleti nin paylaşılmasını öngören bir gizli antlaşma. 1915 'te Arabistan yarımadasını ele geçiren İngiltere, Osmanlı devletine karşı ayaklanan Mekke Şerifi Hüseyin'i destekleyerek Irak ve Filistin toprakları üzerinde kendisine bağımlı bir Arap devleti kuracaktı. Fransa böyle bir plana karşı çıkıp İngiltere'ye baskı yaparak yeni bir antlaşma yapılmasını istedi. Rusya 'nın onayı ile imzalanan bu antlaşmaya göre; Rusya'ya, Trabzon , Erzurum , Van ve Bitlis ile Güneydoğu Anadolu'nun bir kısmı, Fransa'ya, Doğu Akdeniz bölgesi, Adana , Antep , Urfa , Diyarbakır , Musul ile Suriye kıyıları, İngiltere'ye Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Güney Mezopotamya verilecektir. Fransa ile İngiltere'nin elde ettiği topraklarda Arap devletleri konfederasyonu veya Fransız ve İngiliz denetiminde tek bir Arap devleti kurulacak, İskenderun serbest liman olacak, Filistin'de, kutsal yerleşim yeri olması nedeniyle bir uluslararası yönetim kurulacaktır. E.T 20.03.2006
www.ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/I6.pdf,

¹¹⁵ I. Dünya Savaşından sonra, 19 Nisan 1920'de İtalya'nın San Remo kasabasında Osmanlı topraklarının durumunu belirlemek için bir konferans toplandı. 26 Nisana kadar süren görüşmeler sonunda, Lübnan ve Suriye, Fransızların; Irak, Filistin ve Musul, İngilizlerin korumasına giriyordu. Doğu Anadolu'da, bağımsız Ermenistan ve Özerk Kürdistan devletlerinin kurulması kararlaştırıldı. Ayrıca, Trakya ve Batı Anadolu Yunanistan'a bırakılıyordu. E.T 25.06.2007
<http://www.ataturk.net/imp/sanremo.html>,

1928 yılında kurulan Suriye kurucu (Ulusal Grup) Meclisi,¹¹⁶ 1930 yılında bir anayasa hazırlamış ancak, Fransız yüksek komiseri tarafından red edilmiş ve mecliste fesh edilmiştir. Fransız idaresinin ülkede baskı ve sindirme politikası sonucu, Suriye halkı 1936 yılında Vatan partisi önderliğinde ayaklanmıştır. Bu durumu gören Fransa 3 yıl içerisinde Suriye'ye bağımsızlık verilmesini kararlaştırmış ancak Fransız parlamentosu, bu kararı uygulamamıştır.

Fransız hükümeti, Suriye'nin bağımsızlığını 27 Eylül 1941 tarihinde resmen tanımamasına rağmen, ancak fiili olarak yönetim Suriyelilerin eline 1943 yılında geçmiştir. 15 Nisan 1946 tarihinde de Fransız kuvvetleri Suriye'den çekilmişlerdir. Fransız kuvvetlerinin çekilmesinden sonra Suriye, siyasi istikrarsızlık dönemi geçirmiştir. 1946 - 1956 yılları arasında beş darbe olmuştur¹¹⁷. Ocak 1958'de Suriye ile Mısır birleşerek Birleşik Arap Cumhuriyetini oluşturmuşlardır. Ancak, bu birliğin ömrü kısa sürmüş 28 Eylül 1961 tarihinde Suriye'ye yapılan bir askeri darbe ile sona ermiştir. 8 Mart 1963 tarihinde *Baascı*¹¹⁸ subaylardan oluşan bir grup subay bir darbeye iktidarı ele geçirmişler, ordu ve sivil devlet kadrolarında bulunan Mısır taraftarlarını tasfiye etmişlerdir. Bazı bankaları ve temel sanayi tesisatlarını devletleştirmişler, ihracat ve ithalatı da devlet tekeline almışlardır.

¹¹⁶ 1928 yılında Fransız yönetimi, birçok milliyetçi grubu bünyesinde barındıran Ulusal Grup oluşumunu tanımak zorunda kaldı. (İbrahim Hannanu ve Haşim Atassi tarafından başı çekilen grup, içinde en aşırı uçtaki, Şükrü el-Kuvvetli tarafından yönetilen ve eskiden Osmanlı yönetiminden kopmak için gizli bir faaliyet başlatan Al-Fatat Teşkilatı'nın yeni versiyonu durumundaki İstiklal Partisini de barındırıyordu)

E.T 20.03.2007 <http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/surec.html>.

¹¹⁷ Mart 1949 tarihinde General Hüsnü Zaim tarafından gerçekleştirilen darbe sonucunda askerlerin galibiyeti ile son buldu. İngiliz ve Fransızlar tarafından desteklenen Hüsnü Zaim, tüm partileri feshederek tek başına katıldığı Temmuz seçimlerinde başkan seçilse de, ülkede yıllarca sürecektir olan kirliliği bir iktidar mücadelesinin ilk örneğini ortaya koyduğu için, muhaliflerince aynı yöntem kullanılarak düşürülmesi gecikmeyecekti. E.T 04.04.2007 <http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/darbeler/darbeler.html>.

¹¹⁸ Baas'ın iki kanadı arasındaki rekabet 1963 yılında Emin el-Hafız'ın iktidara gelmesinden sonra daha da arttı. Emin el-Hafız, geleneksel Baas anlayışının asli fikir ve politikalarından oldukça sapmış olan yeni bir Baas rejimi kurdu. Daha çok küçük kasabalar ve köylerdeki alt sınıf Sünni Müslümanlar, Alevi, Dürzi ve İsmaili gibi toplumun birçok kesimine mensup kişilerin sempatisini kazanan bu liderlik, bir Arap birliğinden çok "Suriye ulusalcılığı" kavramına öncelik verdi. Ayrıca Sosyalist ve Marksist doktrinleri, Baas'ın gelenekselleşmiş sosyal yenilikçi fikirlerine tercih etti. Bunlara ilaveten, Baas'ın eski yöneticilerinden Bitar'ı kabineden çıkaran el-Hafız, Eflak'ı da yurt dışına kaçmak zorunda bırakınca eski Baasçıların tepkisini üzerine çekmeye başladı. E.T 15.04.2006 <http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/baas/baas.html>

Baas partisi içinde ılımlı pragmatik kanat ile daha fazla solcu olarak bilinen ve genç subayların desteğine sahip olan radikal kanat arasında çekişmeler mevcuttu. Bu çekişmeler sonucu, radikal kanat iki alevi komutan General Salah Cedid ile hava kuvvetleri Hafız Esad'ın komutasında bir darbe gerçekleştirdiler. *Baas* partisinin kurucusu dahil olmak üzere partinin ılımlı liderleri tutuklanmıştır.

1967 Arap - İsrail savaşından sonra *Baas* partisinin radikal kanadı içinde Sovyet taraftarı " ilerici " grup ile " milliyetçi grup " arasında ihtilaflar meydana gelmiş, milliyetçi grup içinde yer alan savunma bakanı ve Hava Kuvvetleri komutanı Hafız Esad, önce Şubat 1969'da iktidarı ele geçirmiş ve daha sonra Çin'den aldığı destekle Sovyetlere karşı daha bağımsız davranabilme imkanına kavuşmuştur. Hafız Esad, 17 Kasım 1970'de askeri bir müdahale ile tek başına iktidara gelmiştir.

Hafız Esad, darbeden hemen sonra, Başbakanlık ve *Baas* Partisi genel sekreterliği görevlerini de üstlenmiş, Mart 1971'de de 7 yıl için Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1978 ve 1985 yıllarında yapılan halk oylamaları ile cumhurbaşkanlığını sürdürmüş ve son olarak Aralık 1991'de yapılan halk oylaması ile bu göreve 7 yıllık bir dönem için yeniden seçilmiş, ancak vefatından sonra oğlu Beşar ESAD seçimle gelerek görevi devralmıştır. Halen Cumhurbaşkanı olarak da görevine devam etmektedir¹¹⁹.

Halep, Şam, Lazkiye, Tartus, Humus, Deyrizor gibi önemli şehirlerdeki şehirleşme ve şehir planlama, gayri resmi yapılaşmanın düzeltilmesi, trafik ve ulaşımaya yönelik çalışmalar, şehirlerin katı atık yakıt yönetimi ve Şam şehrinin eski kısımlarının geliştirilmesi gibi konular için AB fonlarından 18 milyon Euro tutarında maddi yardım¹²⁰ sağlanacak olması ise tez konunun önemini bir kez daha önümüze koymaktadır.

Ortadoğu'nun en önemli ülkelerinden biri olan Suriye Arap Cumhuriyeti'nin yüzölçümü 185.180 km² olup, bunun % 32,6'sı tarıma elverişli, geriye kalan bölümü de, dağlık ve çöllük bölgelerden oluşmaktadır. Çöllük olan bölgelerde, yağmur olduğu dönemlerde hayvan otlanmasına elverişli bitkiler bitmektedir. 193 km'lik bir deniz kıyısı

¹¹⁹ DAĞ, Ahmet Emin, SURIYE Biladi-ı Şam'ın Hazin Öyküsü, İlke Yayıncılık, 2005

¹²⁰ Suriye Ülke Analizi_E.T 17.02.2007

<http://www.abmdenizli.org/default.asp?kid=130&iid=134&page=2>

bulunan Suriye'nin, Türkiye ile sınır uzunluğu 822, Irak ile 605, Lübnan ile 375, Ürdün ile 375 İsrail ile de 75 km'dir. Suriye'de en son nüfus sayımı 24.8.1994 tarihinde yapılmıştır. O tarihte Suriye'nin nüfusu 13.782.000 çıkmıştır. Suriye'nin bugünkü nüfusu ise yaklaşık 17,5 milyon olmuştur. Geçen 25 yıl içinde dünyada nüfusu en fazla artan ülkelerden biri olan Suriye'nin ortalama yıllık nüfus artış oranı % 3,4 olarak belirlenmiştir. 1994 sayımına göre Suriye nüfusunun % 51 erkek ve % 49 kadınlardan oluşmaktadır. Nüfusun % 56'sını 19 yaşın altındakiler, % 28'ni 20-39 arasındakiler, % 13, 40 - 64 yaş arasındakiler ve % 3'nü 65 yaşının üzerindeki oluşturmaktadır¹²¹.

Suriye'de kentsel nüfus hızlı artmaktadır. kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 40 iken, 1990 yılında % 51'e yükseldi. Hükümetin kırsal alanları geliştirme gayretleri sonucu, kentleşme hızı yavaşladı.

Suriye nüfusunun % 88,8 Arap'tır. Diğer kalan bölümü ise, Türkmen, Kürt, Ermeni ve Çerkez'den oluşmaktadır. Toplam nüfusun % 85'ini oluşturan Müslümanların % 70'ini Sünniler ve % 12'sini Aleviler oluşturmaktadır. Nüfusun kalan bölümünü de Hıristiyanlar oluşturmaktadır. Çoğunluğu Şam'da olmak üzere küçük bir azınlık Yahudiler de vardır. Diğer Arap ülkeleri ile karşılaştırıldığında Suriye halkının öğrenim seviyesi yüksektir. İyi eğitilmiş bir işgücü vardır. 10 yaşın üzerindeki nüfusun % 80'ini okuryazardır.

Suriye'nin resmi dili Arapçadır. Yabancı dil olarak okullarda ve üniversitelerde İngilizce ve Fransızca öğretilmektedir. İngilizce, ticari işlerde kullanılmaktadır. Başkenti Şam'dır ve Şam, dünyanın en eski yerleşik şehirlerdendir. Önemli ticari ve sanayi merkezidir. Kayıtlı nüfusu 1.404.000 dır. Ancak çevre nüfusu ile ve çalışmak amacıyla kırsal kesimlerden gelenlerle birlikte nüfusu, dört milyonu aşmaktadır. Halep, Suriye'nin kuzeyinde yer almaktadır. Suriye'nin ikinci büyük şehridir. Önemli ticaret ve sanayi merkezidir. Nüfusu 3.922.000 dır. Homs, Suriye'nin ortasında yer almaktadır. Nüfusu, 1.546.000 dır. Lazkiye, Suriye'nin önemli liman

¹²¹ Suriye Ülke Raporu E.T 16.02.2007
<http://abmankara.org.tr/ulkeler/Suriye%20Ulke%20Raporu.doc>

şehridir. Nüfusu 970.000'dir. Diğer şehirler ise, Hama, Der Ezzor, İdlep, Hasake, Rakka, Suveyda, Der'a, Tartus ve Kunaytra'dır¹²².

Coğrafi bakımdan Suriye'yi dört bölgeye ayırmak mümkündür. Kıyı bölgesi, dağlık bölge ile deniz kıyısı arasında yer almaktadır. Yağmuru bol olarak bilinir. Kışın yağmur miktarı 500 - 900ml' dir. Sıcaklık derecesi ortadır. Yazın da çok rutubetlidir. Dağlık bölgesi, denize paralel olarak kuzeyden güneye uzanmaktadır. Denizden 1000 m. den daha yüksek olan bu bölgenin yıllık yağmuru 1000ml'den fazladır. Kışın soğuk yazın ılımandır. İç bölge, bu bölge düzlüktür. Dağlık bölgenin doğusuna düşmektedir. Yıllık yağmuru 200-600ml'dir. Şam, Homs, Halep, Hasake, Dera'a şehirleri bu bölge kapsamındadır. Çöller bölgesi, bu bölge düzlüktür. Ülkenin güney doğusuna düşmektedir. Irak ve Ürdün topraklarıyla sınırı vardır. Yıllık yağmur miktarı 250 ml. geçmez, yazları sıcak ve kurak geçer

Devlet şekli cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı Beşar Esad'tır. Esad, aynı zamanda silahlı kuvvetler başkomutanı, *Baas* partisinin genel sekreteri ve halk meclisine hakim olan " ilerici cephe " nin lideridir. 1965 yılında Şam'da doğmuştur. Alevi mezhebine mensuptur.

Suriye'nin 1973 yılı anayasasına göre Suriye Arap Cumhuriyeti, bağımsız demokratik Sosyalist Halk Cumhuriyetidir. Egemenlik halkındır. Halk egemenliğini, anayasada açıklanan şekilde kullanır. Baas Sosyalist partisi, devleti ve toplumu, halk örgütlerini, kooperatifleri, toplumu geliştirmek ve bireylerin çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla yönlendirir. Halk Meclisi, devletin yasama organıdır. Üyeleri genel seçimlerde direk ve gizli oylama ile seçilirler. Meclis üyeleri dört yıllık süre için seçilirler. Halen, 250 üyeden oluşur. Halk meclisinin görevleri arasında Cumhurbaşkanı seçmek, kanunları çıkarmak, hükümetin politikasını görüşmek, bütçe ve büyüme planlarını kabul etmek, uluslararası antlaşmalar ve anlaşmaları kabul etmektir¹²³.

¹²² DAĞ, a.g.e., s 28

¹²³ Suriye Ülke Raporu E.T 18.03.2007 [http://www.foreigntrade.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/sur/sur-rap-dig-vi2.doc](http://www.foreigntrade.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/sur/sur-<u>rap-dig-vi2.doc</u>)

Yürütme, Cumhurbaşkanı, bakanlar kurulu ve yerel yönetimin meclislerinden oluşmaktadır. Yargı şu mahkemelerden oluşmaktadır. Medeni kanunlar mahkemesi, Bu mahkeme'nin alt mahkemeleri ise *Şer'i Mahkemeler, Ruhani Mahkemeler* (gayri müslimlerin davalarına bakan *Dürzi* cemaatine ait mezhep mahkemeleridir.) Çocuk mahkemeleri, Sulh mahkemeleri, Asliye mahkemeleri, İstinaf mahkemeleri, Temyiz mahkemelerinden müteşekkildir¹²⁴.

4.2. Suriye Arap Cumhuriyeti Mahalli İdareler Yasası

Suriye ve Türkiye Cumhuriyetleri'nin demokratikleşme sürecinde önemli bir faktör olan yerel yönetimler, her iki ülkede cereyan etmiş askeri darbe ve muhtıralara rağmen sistemi toparlamaya çalışmış ve ülkemiz için kalkınmışlığın *mihen* taşları arasına girmiştir. Ancak bunu Suriye Arap Cumhuriyeti için söylemek biraz zor olacaktır. Çünkü genel anlamda ülkemizin ekonomisini, siyasal durumunu, demokratikleşme sürecini mukayese ettiğimizde, Suriye'ye nazaran çok daha gelişmiş ve ileride olan bir ülkeyiz.

Bu tez için her iki ülkenin anayasa, yasa ve yönetmelikleri ile ilgili olarak bir çok araştırma yapılmış, çeşitli kaynaklardan istifade edilmiştir. Ancak Suriye Arap cumhuriyeti ile ilgili olarak kaynak bulma noktasında ciddi manada sıkıntılar yaşanmıştır. Suriye Arap Cumhuriyeti'nin İstanbul konsoloslugu da dahil olmak üzere çeşitli kuruluşlar ile görüşmeler ve yazışmalar yapılmasına rağmen ele alınacak kaynak bulmakta zorlanılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Şam valiliği ile olan "Kardeş Şehir Protokolü" çerçevesinde Şam Valiliğinden elde ettiğimiz, mahalli idareler yasasını tercüme ederek bir kaynak sahibi olduk. Bu sebepten ötürü aşağıda tam tercüme metnini tezimize koyduğumuz Suriye Arap Cumhuriyeti Mahalli İdareler Yasası hem kaynak hem de argüman olarak kullanılmıştır. Çünkü söz konusu yasa'nın ne Türkçe nede İngilizce çevirisi olmadığından, orijinal metnine bile binbir meşakkatle sahip olduğumuz için tezimizde en ciddi argüman olarak kullanılmıştır.

¹²⁴ T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Suriye Ülke Raporu**, İstanbul, 2002

İlgili yasa toplam 8 (sekiz) bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler de kendi içinde konularına göre kısımlara ayrılmıştır. Kanun içinde toplan 22 (yirmi iki) kısım ve toplam 113 (yüzonüç) maddeden müteşekkildir.

Birinci bölüm 2 (iki) kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım kanunun içinde geçen kavramları tanımlarken, ikinci kısım ise kanunun hedeflerini anlatmaktadır.

İkinci bölümde tüzel kişiliğe sahip olan idari birimlerden söz etmektedir. Bu bölüm ise kendi içinde 7 (yedi) kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda idari birimler ve meclisler, ikinci kısım il meclisini tarif eder, üçüncü kısım il yürütme kurulunu anlatır. Dördüncü kısım valiler hakkındadır, beşinci kısım ilçe ve belde meclislerini tarif eder, altıncı kısım belde ve ilçe yürütme kurulundan bahsederken yedinci ve son kısım ise tüzel kişiliği sahip en küçük teşkilat olan köy ve taşra birimlerinin görev, yetki, sorumluluklarını anlatır.

Üçüncü bölümde tüzel kişiliği olmayan idari birimlerden bahseder. Bu bölümde kendi içinde 5 (beş) kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda bölge komisyonlarını tanımlar, görev alanlarını anlatır, ikinci kısımda tüzel kişiliği olmayan idari birimlerin müdürlerinden bahseder, üçüncü kısım nahiyeyi tarif ederken dördüncü kısımda mahalleyi anlatmıştır. Son kısımda ise tüzel kişiliğe sahip olmayan köylerden bahseder.

Dördüncü ve beşinci bölümde yerel meclislerden bahsederken dördüncü bölümde yerel meclis üyelerinin haklarını anlatmaktadır. Beşinci bölümün birinci kısmında yerel meclislerin denetimini anlatırken, ikinci kısmında ise meclis üyelerinin üyeliğinin düşüşünden bahsetmektedir.

Altıncı bölümde idari birimlerde çalışan personel hakkında olup, personel yönetmeliği'nin ana hatlarıyla tanımlamıştır.

Yedinci bölümde yerel meclislerin mali hükümleri anlatılmaktadır. Bu bölümde genel hatlarıyla yerel meclislerin gelir ve gider usullerinden bahsetmekle birlikte toplam 4 (dört) kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda mal edinim yolları anlatılırken, ikinci kısımda harcamalar anlatılmıştır. Üçüncü kısım ise bütçenin denk oluşu hakkında olup, son kısımda ise genel hükümleri içermektedir.

Bu kanun'un sekizinci ve son bölümünde ise genel hükümler çerçevesinde bakanlar kurulu'nun kanun ile ilgili görev ve sorumlulukları tarif edilmiştir.

Ayrıca bu kanuna ilave olarak 1.9.1971 tarihli 15 sayılı yasa tasarısıyla çıkan 2297 sayılı yerel idare kanunun yürütme taslağı da tezimizde bulunmaktadır. Bu kanun, yukarıda zikrettiğimiz Suriye Arap Cumhuriyeti Mahalli İdareler Kanununun yürütülmesi için hazırlanmış ve 1971 senesinde yürürlüğe girmiştir. Kanunun bazı maddeleri değişik tarihlerde değiştirilmiş ve en son 1983 yılındaki haliyle halen yürürlükte dir.

2297 sayılı kanun da kendi içinde 11 kısma ayrılmıştır. Bu kısımlar kanunun yürütülmesi ile ilgili toplam 56 maddeden müteşekkildir.

Birinci kısım, genel bazı hükümler başlığı altında tüm mahalli idarelerin çalışma usul ve esasları hakkında kanun maddelerinden müteşekkildir.

İkinci kısım, il meclislerinin ilgi alanları, idari birimler arasında ortak projeler ve merkezi yönetim tarafından il meclisinin görüşünün öğrenilmesi gereken konuları ele almıştır. İl meclislerinin ilgi alanları başlığı altında; 1-Projelendirme, 2-Siyaset, 3-Ziraat, 4-Tarım ve İç Ticaret, 5-Eğitim, 6-Kültür, 7-Arkeoloji, 8-Turizm, 9-Ulaşım, 10-Genel İşler, 11-Su Seviyesi, 12- Sağlık, 13-Sosyal, 14-İşçiler ve Çalışma, 15-Hizmet ve Müesseseleri, 16-İskân, 17-Maden Serveti ve Elektrik ve 18-Sivil Savunma alanlarında olmak üzere toplam onsekiz alt başlık ele alınmıştır.

Üçüncü kısım, ildeki yürütme kurulu'nun görev ve yetkilerinden bahsedilmiş, ayrıca il yürütme kurulu'nun çalışma usul ve esaslarını bu bölüm dahilinde düzenlemiştir.

Belde veya ilçe meclislerinin ihdası düzenleyen dördüncü kısımda beldelerin veya ilçe meclislerinin 1-Eğitim, 2-İskân, 3-Müesseseler/Hizmet 4-Sivil Savunma alt başlıklarını tarif etmiştir.

Beşinci kısım, ilçe veya belde de yürütme kurullarının kurulmasını tarif etmiştir. Ayrıca bu kurulların çalışma usul ve esaslarını tarif etmiştir.

Altıncı kısım, taşra (*Reyfiye*) birimi ve köy meclislerinin ihtisas alanlarından bahsetmektedir.

Yedinci kısımda, köy ve taşra yürütme kurullarının nasıl ve hangi şartla kurulacağından ve üye sayılarının nasıl belirleneceği hususu anlatılmıştır.

Sekizinci kısımda, genel fayda sağlayan projelerin tanzimi ve bunlarla ilgili sözleşmelerin ilçe, belde, köy ve taşra birimlerindeki uygulama usul ve esaslarını düzenlemiştir.

Dokuzuncu kısımda mıntıka ve mahalli komisyonların üye sayılarının tespiti, bu komisyonların çalışma alanlarının neler olacağı bu kısımda belirtilmiştir.

Onuncu kısımda idari birimlerde çalışan bölümler başlığı altında merkezi hükümete bağlı olmayıp da 2297 sayılı kanunla kurulan idari birimlerin çalışmasını, denetimini ve bu birimlerde çalışanların uymakla mükellef olduğu şartlardan bahsetmektedir.

Onbirinci kısım ise denetim ile ilgilidir. 2297 sayılı kanun tasarısı ile kurulan ve çalışan tüm birimlerin idari, mali ve hukuki yönden denetiminin hangi usul ve esaslar doğrultusunda yapılacağını anlatmaktadır.

Ayrıca yürütme kurullarında görevli olan üyelerin özlük haklarını meclis üyeleri ve yürütme kurulların tazminat bedelleri başlığı altında yine onbirinci kısımda zikredilmiştir.

Suriye Arap Cumhuriyeti yerel yönetim kanunu ile ilgili genel açıklamayı yukarıda yaptık. Bu bölümde ise Suriye Arap Cumhuriyeti Yerel Yönetim Kanununu detay olarak inceleyeceğiz.

Suriye Arap Cumhuriyeti, kendi içinde aşağıda açıklanan şu idari birimlere bölünmektedir. İl, ilçe, belde, köy ve taşra (*reyfiyye*) dir. İl, ilçe, belde ve *reyfiye*'nin tüzel kişiliği vardır. Köy ise, eğer nüfusu beş bine ulaşıyorsa tüzel kişilik hakkını kazanır. Bir ilin yapısı, bir şehir konumunda olması ve sadece bir yerel meclisin onu idare etmesi ile kendi tüzel kişiliğini kazanmış olmaktadır. Böylece il meclisi ve il

yürütme kurulu şeklinde görev yaparlar. Vali kendi görevine ilaveten, il meclis kurulunun başkanlığı yetkilerini de yapar. İlçe ve beldelerin mahallelere bölündükleri gibi, iller bölgelere ve bölgeler de nahiyelere bölünmektedirler. Mıntıka nahiye ve mahalleler tüzel kişiliğe sahip değiller¹²⁵.

Valiler

Her ilde bir vali görev yapar, onun atanması ve görevden alınması, kararnameyle olur. Vali, yürütme kurulunun bir üyesidir. Vali göreve başlarken önce cumhurbaşkanının önünde yemin eder. Vali, ilde yürütme organını temsil ettiği gibi, aynı zamanda il tüzel kişiliğini temsil edip bütün bakanların adına çalışır.

Mahkemelerin aldıkları kararları, hızlı bir şekilde uygulamak, güvenlik durumlarını ve genel düzeni ilgilendiren meselelerde savcıyla ilişki içerisinde olmalıdır. Savcılık görevi yapan şahıs, valinin kendisine yönelttiği bütün sorulara cevap vermek zorundadır. Yüksek yargı mahkemesi, valilerin mesleki olarak yargılamaya mahsus bir mahkemedir. Bakanın soruşturma öngörüsü üzerine soruşturma ona havale edilirse yüksek yargı olmadan valilerin görevinden dolayı meydana geldiği iddia edilen suç kabul edilmez¹²⁶.

İlçe ve Belde Meclisleri

Devletin genel siyaseti çerçevesinde belde ve ilçe meclisleri ve onları geliştirmeye sevk eden çalışmalara yöneliktir. Yürütme kurulu yoluyla ve yapılan işlerin denetimiyle belde veya ilçede işlerin daha iyi bir mecrada yürümesi için bunlara bağlı bölümlerin çalışmaları yönlendirmek ve yönetmektir.

Belde ve müesseselerinde yapı hizmetleri; yol yapımı, aydınlatma, bahçe düzenlemesi, alt yapı, sokak ve çarşılar, arabaların çıkış merkezlerinin denetlemesi ve onanması. Belde veya ilçe sınırında il meclisinin dayandığı önemli şeyler, sosyal duruma bağlı eğitim, kültür, sağlık, gıda denetimi, ekonomik vs. işleri yürütme

¹²⁵ **Suriye Arap Cumhuriyeti Yerel Yönetimler Kanunu Tercümesi Kanundan Tam Tercümedir.** Tercüme Eden Elazığ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa KIRKIZ

¹²⁶ KIRGIZ, a.g.t.,s.16

tasarısının kararlaştırdığı doğrultuda ve gerekli projelerin onanması ile devletin projelerine ters düşmeyen işleri yapmak.

Belde veya ilçede su arıtım tesisleri ve nakil işlemini yapıp işletmesini düzenlemek. Belde veya ilçede yer alan genel projelendirmeyi kabul etmek, söz konusu projelendirmenin ilan kurallarını ve ona itiraz yolu, itirazlardaki hükmün şekli ve onama kararlarının tümünü yürütme taslağı sınırlandırır.

Belde ve ilçenin muhtaç oldukları resmi daireler için ve yerleşim birimleri projelerini, ilçe arsalarını işletimi için konulan kuralları onamak. Projelerin yapılması veya yapımında pay alması için ilgili yardımlaşma derneklerini teşvik edip desteklemeler için de yardım ve kredi kurallarını konulmasını onamak.

İlde refahın, sağlığın ve genel emniyetle ilgili kuralları ile özel olarak kanun ve düzenlemelerin verdiği ihtisası da göz önünde bulundurup ilgili yöne göre onamak¹²⁷.

Meclis Üyeleri

Mahalli idare üyeleri şu şekilde sınırlanır, il meclisi üyeleri 30 dan 100 e kadar çıkabilmektedir. İlçe meclisi üyeleri 20 den 50 ye kadar çıkmaktadır. Belde, reyfiye ve köylerin meclis üyeleri 10 dan 25 e kadar çıka bilmektedir. Meclis üyeleri, il ve ilçelerde bakanın öngördüğü şekilde kararname ile belirlenir. Belde, reyfiye ve köylerde, valinin öngördüğü şekilde bakanın kararı ile sayılar belirlenir.

Mahalli meclisler; çiftçi, işçi, sanatkâr, küçük iş sahipleri, öğretmen, öğrenci, ihtiyar, kadın, serbest meslek sahipleri, doktorlar, eczacılar, mühendisler, ziraat mühendisleri, avukatlar, dış hekimleri, fikir, fen ve gazete adamları, devlet görevlileri, toplumsal işlerde çalışanlar ve ekonomi çiftliklerinde çalışanların oluşturduğu gurupların temsilcilerinden oluşurlar. Mahalli meclislerin süresi, dört sene ile sınırlıdır. Yerel meclisler kendi üyelerinden daimi görev yapacak komisyonlar oluştururla¹²⁸r.

¹²⁷ KIRGIZ, a.g.t.,s.24

¹²⁸ KIRGIZ, a.g.t.,s.17

Belde ve İlçede Yürütme Kurulu

İlçe ve beldede yürütme kurulu il yürütme kurulunun üstlendiği ihtisasları üstlenecek ve onlarla birlikte aşağıdaki şu ihtisasları üstlenecektir: Belde veya ilçede ulaşım, sular şirketlerini ve müesseselerini kontrol eden özel denetim makamı ve onlara bağlı olan benzer kurumlar. Yapı kararlarını ildeki yürütme kurumuna gönderip tasdik edilme ve düzeltilmesinin onanması. Plan ve projesinin tanzimine göre bina inşaatına ruhsat verme. Beldenin ve ilçenin özel ve tüzel arazilerini idare edip meclisinin aldığı kararlar doğrultusunda yönetmek. Belde ve ilçede yer alan yüksek yönetici müesseselerini yönetmek, bu da ancak ilgili makamların konuyla alakalı talimatı, yerel yetkililere verilmesiyle olur. Maddi durumu kötü olduğuna dair resmi belge isteyenlere belge vermek. Yürütme kurulunun verdiği pasaport, vizeleri çekme imkânına sahiptir.

Yürütme kurulunun sınırladığı üzere daha önce herhangi bir inşaat yıkım, onarım vb. işlerin yapılması için ruhsat almayan belde veya ilçe sınırları içinde yukarıda geçen konularla ilgili hiçbir şey yapmayacaktır. Yürütme kurulunun belirlediği tarafın izni olmadan ve ruhsat vermeden beldenin veya ilçenin ağaçlandırılmış mıntıkadan hiçbir ağaç kesilmeyecektir. İlgili makam, ilgili kişiye ruhsat vermeden önce kestiği her ağacın yerine belli sayıda ağaç dikip gözetme sözleşmesini yapma imkânına sahiptir. İlgili kişi bu sözleşmesini ihlal ettiyse o zaman yürütme kurulu söz konusu sözleşmeyi uygulamakla birlikte meydana gelen zararları da kanunun isteği doğrultusunda ona ait edecektir¹²⁹.

Tüzel Kişiliği Olan Köy ve Taşra Birimi

Tüzel kişiliği olan köy veya taşra birimi yerleşiminin meclisleri belde veya ilçe meclislerinin önemine haizdirler. Köyün ziraat geliştirme projesini önermek, ziraat derneklerinin desteklenmesi için bazı esaslar koyup gerekli yardımları yapmak için kurallar koyup desteklemek. Köye veya taşraya bağlı köy birimlerinde il ziraat projesini uygulamak, hayvan terbiyesini, sulama, tohum ve sebze filizlerinin araçlarının iyileştirilmesi, bitki afetleri ve hayvan hastalıklarına karşı mücadele edilmesi, zirai ve hayvani bütün istatistiklerin yapılması, otlak ve yem temin edilmesi ve bütün bunlara

¹²⁹ KIRGIZ, a.g.t.,s.24

önem verilmelidir. Yürütme kurulu taşra birimi ve tüzel kişiliği olan köylerde aşağıda gelen alanlarda sorumlu olur.

Köy meclisini ve taşra birimini temsil etmek ve kararlarını uygulamak. Köy meclisinin veya taşra biriminin çalışmalarını düzenlemek ve oturumlarını hazırlayıp katılma çağrısını yapmak. Meclis tarafından köy veya taşra biriminde kararlaştırılan hizmetleri meclis tarafından denetlemek. Sosyal, kültürel, sağlık gibi, çalışmaların üst yönetimin önerdiği şekilde yetkinin sınırları içerisinde yönlendirip yönetmek. Devletin özel tüzel kişiliğine has arazileri, köy veya taşra birimindeki müessese ve projeleri yönetmek. Ziraat geliştirme projelerini uygulamak. Köyde veya taşra birimlerinde bina yapımı düzenlemeleri onayı il yürütme kuruluna havale edip tasdik edilmesi veya düzeltilmesi, bina ruhsatını da köy nizamının yapısı doğrultusunda verilmesi. İsteyen kişiye maddi ve sosyal durumunu açıklayan belge vermek. Halkın kendi arasında ücret verdiği imamların, diğer din görevlileri, ziraat bekçileri ve normal bekçilerin ücret cetvelini tasdik etmek. Yürürlükte olan kanunlara dayanarak fakirliği belgeleyen belgeyi, isteyen taraflara vermek. Kararlaştırılan diğer önemli idari işlerin bu kanunda ve diğer kanun ve düzenlemelerde yürürlükte olan muhtar ve ihtiyar heyetinin görevini yapmak veya heyetten birisini görevlendirip sorumlu kılmak.

Tüzel Kişiliği Olmayan İdari Birimler

Her mıntıkada bir yönetici komisyon olup mıntıkanın ismiyle isimlendiriliyor, il meclisine bağlı bir şube olarak itibar edilir. Mıntıkada müdür olarak görev yapan yetkili, komisyon başkanıdır. Valinin önerisi ile yürütme taslağında bu komisyon üyelerinin görevleri ve sayıları belirlenip bölgede hükümetin maslahatlarını temsil eden görev hükmüne göre üyedirler. ilçe, belde, köy ve taşra birimlerinin üyeleri, ilçe, belde, köy ve taşra birimlerinin başkanları tarafından seçilir.

Bölge komisyonu aşağıda gelen önemli işlere özel çalışmaktadır; Bölgede yer alan ilçe, belde, köy ve taşra birimleri arasında ortak projelerin sorumluluk ve masraflarını paylaşmak. Bölgede yer alan ve başka bir meclisin alanına girmeyen mahalli kaynakların hakkında görüş belirtmek. İl meclisinin yetkisi doğrultusunda bölgede ilin uyguladığı projenin noksanlıklarını icra edip tamamlamak. Kanal sularından faydalananların arsında ve otlakları kullanan köylüler arasında çıkan

uyuşmazlıları konuyla ilgili mahkeme kararı çıkana kadar aralarındaki ihtilafı gidermek. Kendilerinin ticaret, ziraat, sanat veya onların işlerini göre bilen birimlerin olmadığı mntıkada karnelerini ve mili itibarlarını tasdik etmek. Vatandaşların öneri ve isteklerini bölgenin menfaati hakkında il genel meclisine sunmak. Kanunlar ve nizamlar gereği kendilerine dayanıla bilen alanların gereğini yapmak (komisyon) il meclisi tarafından söz konusu meclislere isnat ettiği önemli işleri yapmak.

Bölge komisyonun kararları, il meclisine ait yürütme kurulunun eleştirisine açık ve uyum sağlamak zorundadır. Bunun süresi, ilan tarihinden 25 gün sonrasına ilgili kişilere tebliğ edilmesine kadar devam etmektedir. Yürütme kurulunun konuyla ilgili verdiği karar kesindir. 47. maddenin (d) fıkrasında geçen yargı yoluna gidilmelidir.

Bölge Müdürü

İl ve yürütme organlarını temsil ederek her bölgede bir müdür olur. O, aynı zamanda halkın yönetimini, görevini, refah ve sağlığından sorumludur. Kanun ve nizamın uygulamasını kontrol eder. Yürürlükte olan kanunların gereği olarak kendine havale edilen görevleri yapar. Kendi bölgesinde olan idari birimlerinden görevlerini yapanlara yardımcı olur. Böylece bütün bunlar, mahalli meclislerin ihtisaslarına ve yürütme kurullarına çelişki yapmadığı müddetçe geçerlidirler. Bölge müdürü direkt valiye bağlıdır. İçişleri güvenlik kuvvetleri, bölgede müdürün emirlerini uygular. Bölge müdürünün bulunmadığı sıralarda bölgenin polis müdürü ona vekalet eder.

Nahiye

Her nahiyede bir müdür bulunur. Burada yürütme organını temsil eder. Aynı zamanda o nahiyede halkın genel emniyeti, refahı ve sağlığından sorumludur. Kanunların ve düzenlemelerin uygulamasını kontrol eder. Yerel meclislerin yürütme kurulu ve ihtisaslarına ters düşmemesi gerekmektedir. Nahiyede güvenlik kuvvetleri başkanlığını yapar. Yürürlükte olan kanun ve düzenlemelere göre idari ve adli kontrol görevini yapar. İdari birimlerin meclisi kendi işlerini yapabilmek için onlara yardımcı olacaktır.

Müdür, nahiyede nüfus kayıt işlerini yapar. Kendi görevini yapmaları için değişik hükümet organizasyona yardım eder. Özellikle vergi toplamında afetler ve hastalıklarla

mücadele etmek için yardım sağlar. Müdür nahiyede projelerin hayat geçirilmesini kontrol eder. yetkisi kendisine verilmiş bütün ihtisasları yürürlükte olan kanun ve düzenlemelerin doğrultusunda ele alıp yönetir. Nahiye müdürü hazır bulunmadığı zamanlarda karakolda en yetkili kişi ona vekalet eder.

Üyeliğin Feshi ve Düşüşü

Seçmenler seçtikleri temsilcilerinin genel siyasetten dönüş veya kendi şahsi menfaatleri için çalışıp ülke ve cumhuriyetin maslahatını unutmuş şekilde veya halka karşı güvenin korumaz duruma gelmiş olarak gördülerse, seçmen, yerel meclisin yaptığı toplantılarda söz konusu endişelerine cevaplama talebinde buluna bildikleri gibi, onun hakkında bir rapor hazırlayıp ilgili makama suna bilirler. İlgili meclis, yapılan iddiaları araştırıp suçunu tespit ettiğinde onun üyeliğinin düşmesine karar verip onu görevden uzaklaştırır

Üyenin düşürülme kararı, meclisin mutlak çoğunluğu ile veya hazır olanların üçte ikisinin onayı ile alınır. Üyeliği düşürülen kişi, eğer il meclisi veya ilin ilçe merkezi üyesi ise, bakanlar kurulu karşısında itiraz etme hakkına sahiptir. Şayet diğer yerel alt meclislerin üyesi ise, o zaman iç işleri bakanı karşısında itiraz eder. Bundan dolayı çıkan karar kesindir

Mal Edinim Vesileleri

Tüzel kişilik sahibi idari birimlerin gelirleri alta gelecek şekilde oluşur. Şirketler, müesseseler ve müstakil hesap sahibi olan projelerin gelirlerinden ve aynı zamanda bunlara bağlı birimlerinden oluşur. Yerel masraflar, vergiler ve harçlardan oluşur. Yerel idareler birimleri için, devletin vergi ve harçlara eklediği orandan oluşur. Hibe, vasiyet ve hayır olarak verilen mallardan oluşur. Yürürlükte olan kanunların hükümlerine göre, ilgili tüzel yere ait yapıların işletilmesi, kiraya verilmesi ve satışlarından elde edilen paradan oluşur. Yerel yönetimin kanunlarına muhalefetten dolayı cezalar, vergi, harç ve mahalli masraflardan ileri gelen cezalardan oluşur. Genel adaleti sağlamak için devletin onlara verdiği yardımdan oluşur. Yürürlükte olan kanunların doğrultusunda borçlar, indirimli krediler ve elde edilen diğer gelir kalemlerinden oluşur. Yerel yönetimlerde vergi ve harçlar kanunla belirlenir. Kanunlar, söz konusu tüzel kişiliğe sahip olan

birimlerin, beldelerin ve devletin harç ve vergilerinde belli bir oran izafe edilecektir. Söz konusu birimlerde adalet sağlandığında, hangisi olursa olsun ilgili meclisin kararı ile yerel projelere verilen mali fırsatları değerlendirmek için faydalanan tarafların gerçi sayısı fazla da olsa, söz konusu oranın fazla olamaması koşuluyla bakan kararıyla il meclisinden tasdik edildikten sonra % 10 u geçmemek şartıyla, vergi ve harçlar ilave edilebilir. Yukarıda geçen fıkrada belirlenenden fazla bakanın kararı ile il dâhilinde ve il meclisinde kabul edilen karar doğrultusunda yeni proje ve hizmetler için bazı masraflar koya bilinir. Alınan bu kararın içinde yaşanan seneye her hangi bir etkisinin olamaması koşuluyla uygulanır. Ancak gelecek seneye etkisi belirlendiyse, o zaman mükelleften atılan meblağın veya sorumluluğu doğuranın kişiden Suriye parasından 5 lira geçmemesi şartıyla alınır. İl genel meclisin kararı doğrultusunda ve ilgili alt meclisin kararı ile yerel masraflar yapılan bu işler ve hizmetlere bağlı köy ve taşra birimleri ve mahallelerde uygulanır. İdari birimlerin uyguladığı projeler yatırımı için tanıtması ilgili birimlerdeki yerel meclisler tarafından sırlandırılıp genel meclis tarafından tasdik edilir.

Söz konusu meclislerin bu maddedeki kararları toplantıda hazır olanların üçte iki çoğunluğu ile alınır. Üzerinde karar verilen masrafların tahsil etme yolunu milliye ve mahalli idarelerin bakanlarının üzerinde ittifak ettikleri şekilde düzenlenir. Gerektiğinde söz konusu masrafları bununla ilgili basılan damga pulunu ilgili evraka yapıştırılıp toplanır. Devlet bakanlıkları üzerinde tasdik edilen kaidelere uygun ve bütçe itimatına uygun indirimli kredileri almak mümkündür. Kanun olmadan yabancı taraflardan borç elde etmek mümkün değildir.

Nafakat (Harcamalar)

Tüzel kişiliği olan idari birimlerin harcama yerleri alta gelecek vecihlerde sınırlandırılır: Projelere yönelik mevcut olan yatırım yerlerinin fazlaştırılması için gerçekleştirilmesi hedefleyen yatırım harcamaları, İdari harcamalar ise, meclislerin tazminatları, ücretler, maaşların harcamaları ve onlara benzer meclis ve onlara bağlı bölümlere geri dönen harcamalardır. Mahalli hizmetlerinin güvence altına alması için yapılan değişik projelerin harcamaları. Borçları, indirimli kredileri ve bunlara bağlı faydaların taksitleri ödemek, Bağımsız hesap sahibi, projeler, müessesler ve onlara bağlı

şirketlerin aciz kalması, yürürlükte olan kanun ve nizamın doğrultusunda diğer ilgili harcamalar yapmak.

İdari birimlere bağlı olan birimlerin hazırlanması, söz konusu birimde bulunan yürütme kurulu tarafından yerel meclis, ilgili komisyonla ilişki kurup hazırlar, yerel meclis tarafından bütçe onanır. Bütçelere gelecek şekilde tasdik edilir. İl ve ilçe bütçeleri maliye bakanı muvafakat verdikten sonra ilgili bakan tarafından kabul edilir, diğer mahalli birimlerin bütçeleri il meclisinin yürütme kurulu tarafından tasdik edilir.

Mali işlerin denetimini, mali denetimi yapan merkezi bölüm yapar. Özel bir mali nizama bağlı olan kuruluş, şirket, müesseseler ve yerel idari birimlerin muhasebesi, mali işlerin tümü, kredi indirimleri, borçlanmaya bağlı ilgili temel kanunların düzenlenmesi, yürürlükte olan kanunlardan ayrı bir şekilde tanzim edilir. Bu da temel mali kanunun hükümlerini gözetmek ile bakanın öngörüsü üzerine bina ederek maliye bakanından bir kararla çıkar.

Sonuç ve İntikal Hükümleri

Bakanlar kurulu, aşağıda görevleri üstlenir: Özellikle yerel meclislerin oluşmasına bağlı olanların, tedrici bir şekilde bu kanunun hükümlerinin uygulanması için programların konulması ve bakanlıkların kullandığı ihtisasların idari birimlere nakil edilmesi ve bunun için gerekli mali kredileri temin etmek. Yerel idareye bağlı düzenlemeler ve yasaların çıkartılmasını istenilmesi. Tatbik alanında yerel idari nizamının başarması için eyaletle ilgili tedbirlerini araştırılması. Söz konusu bu yasaların uygulamasında yardımlaşmayı gerçekleştirmek maddeyle, yerel meclislerin kullandığı projelerle, merkezi yönetimin projeleri arasında düzenleme yapmak. Yukarıda geçen ve bu kanunla uyum içerisinde olan hükümlere tekrar göz atıldığında, yerel yönetimdeki müstahdemlerin ve görevlilerin bağlı olduğu birime, emekli sandığı adı verilir. İlçe, belde, köy ve taşra birimin belediyelerinde çalışan müstahdem ve görevlilerinde de emekli sandığının hükümleri uygulamaya devam ettiği gibi, farklı idari birimlerin üzerinde de beldelerin sandığında olan hükümler uygulanır ve yerel yönetimin sandığı şeklinde isimlendirilir. Mahalli meclislerin aykırı davranışların üzerinde takdir ettiği cezaları ortaya koyan düzenlemelerde belirlemesi, zorunludur. Bu cezanın Suriye parasının 500 lirasını geçmemesi gerekmektedir. Bu meclisler, her hangi

bir cezanın uygulanmamasından önce, aykırılıkları düzeltmek için gerekli düzenlemeleri yapabilme hakkına sahiptirler. Kanuna aykırı davranan kişi, cezanın belli bir oranını acil ve cezanın tanziminden itibaren sekiz gün içerisinde, diğer oranı da öder. Söz konusu bu iki oran, ilgili meclis tarafından belirlenir.

İl Meclislerinin Çalışma Alanları

Projelendirme Alanında

Devletin projelendirme heyetinin hazırlamış olduğu bölümlendirme ışığında bu da yıllık, orta vadeli ve uzun vadeli olan projeleri kapsayan ve yönlendiren numaralara ve mekânsal projeler çerçevelerinde ve hedeflere bağlı olan talimatlar çıkartmak.

Siyaset Alanında

Sergi dokuma sanatı, meyve ve sebze paketleme işi gibi, komşu iller veya ilde yeterli ürünleri ve birinci kanunda olan maddeleri yapmasına dayalı sanatlara öncelik hakkı vermekle sorumludur. Onların işletilmesi yönetilmesi yapılmasında yer alan özel sektör veya komşu yerel meclislerle beraber veya devletle beraber veya ortaklaşa işletilmesi, yönetilmesi ve mahalli sanayisine alt projelerin yapılmasına önem vermek İl menfaatine işletilmesi mahalli yönetime bırakılan, devletin mülkünde olan sanayilerin yapılması.

Ziraat Alanında

Ziraat üretiminin geliştirilmesine bağlı devletin özel projelerini uygulamak ve merkezi projelerde görüş beyan etmek.

Tarım ve İç Ticaret Alanında

Erzak ve gıda maddelerini sağlayarak, olağan üstü durumlar için ihtiyati bir miktarı temin etmek ve iyi bir şekilde dağıtımını yapıp gözetimini yapmak. İlgili merkezi yönetimin koyduğu esaslar doğrultusunda tüketimin yardımlaşma derneklerinin kurulması için cesaretlendirip ruhsatlarının kurallarını onamak, kontrol etmek mümkün olduğu kadarıyla fenni ve maddi yardımları sağlamak, tüketime hizmet eden donanımlarla geliştirmek ve araçlarını iyileştirmek.

Eğitim Alanında

Çalışmakta olan okullara şube ve sınıflara ek yapılması, çocukların sporu ve okulları fen ve genel lise, ortaokulları taşra ilkokulların yönetilmesi, isimlendirmesi ve yapılması. Toplumun geliştirilmesi, ailelerin seviyesini yükseltmek amacı ile kızların eğitimine önem vermek, erkek ve kız çocuklarına zorunlu olarak ilkokul eğitimi uygulamak. Eğitimin iyi bir şekilde yapılmasına, eğitim ile ilgili tavsiyeler ve bu konuda gerekli görüşler sunmak ve kontrol etmek.

Kültür Alanında

Halk kültürü alanında: İlin ihtiyacını kapatmak, gerekli bozuklukları gidermek için eğitim düzeltecek müzik, şiir, tiyatroda amatör takımlarda, düğün, hakli sanatlar, müzik ve tiyatro takımları, ehliyet ve eğitim merkezleri, konservatuar, kütüphane, uygulama ve kurulma sanatlar merkezleri, halk kültürü enstitüleri. Arap kültür merkezlerinin ihdası ve inşasını yapıp, gererken cihazlarla donatarak yönetimini en güzel bir şekilde yapmak

Arkeoloji Alanında

Arkeoloji ile ilgilenen ilmi derneklerine şevk verip korumaya almak, halkın klasikleri için yerel müzeler inşa etmek, bunlara ziyaret, cesaretlendirme, yeterli reklâm temin etmek, rahatlık vesilelerini ve ulaşım yollarını sağlamak.

Turizm Alanında

Turistik mekânlarla, yazlık ve kışlık merkezlerine ve bunlara önem vermek ve bunların geliştirilmesi üzerinde kontrol etmek. Vatandaşlar arasında seyahat bilincini yaymak ve seyahat şevki için yerel komisyonları ihdas etmek. Turistik reklâm bürolarını ihdas edip yönetmek.

Ulaşım Alanında

Yol projelerini önermek Eşyaları boşaltmak, yük ve ulaşım araçlarının nakli için yardımlaşma derneklerini kurmak toplumsal çalışmayı geliştirme yoluyla kapsamlı düzenlemeye gitmek, ulaşım için yolcuları ve yük araçlarının alanında çalışanların

arasında yardımlaşmayı teşvik etmek. Ulaştırma bakanlığı, ulusal ve uluslararası yollarını ana şebekelerin projelendirmesini yapmak, korumak, yolcuların eşyalarını ve mallarını iller ve uluslararası alanda taşmasını yapmakla sorumludur.

Genel İşler Alanında

Proje doğrultusunda merkezi bölümlerin üzerine uygulaması düşen projelerin yardım etmek, devletin genel projeler çerçevesinde hükümete ait binaların yapılması ve korunması, Set ve benzeri bazı engelleyici yapıların yoluyla sel taşkınlarının önüne geçmek için gerekli tedbirleri almak.

Su Seviyesi Alanında

İl'in ilgili merkezi yönetimi, sorumluluğunda bulunan küçük su projelerini araştırıp desteklemek, il'e has suların projelerinin yapımında yer almak Genel suları kontrol etmek, nehirlerin akış mecralarını düzeltmek, genel su birikimlerini korumak, ortak su kaynağında bakanlık için bununla ilgili genel işler, su servetini ve suyun genel servetini korumak, birikimleri işlemek, iller arasında düzeni sağlamak. Bir tek ilin sınırlarını aşan sular, deniz ve nehir sularının kirlenmesini önlemek için çare bulmak. Bu alanda çalışan bölümler ve görevliler, merkeze bağlı olurlar.

Sağlık Alanında

Sağlık yerlerini ve müesseselerini kontrol etmek, sağlık hizmetlerini geliştirmek, memleketin ihtiyaç ve imkânlarına uygun bir şekilde sağlık seviyesini yükseltmek. Bütün bunlar, toplumun ekonomik ve sosyal gelişmeyle uyum sağlaması gerekmektedir Genel hastaneleri ve sağlık merkezleri yapmak, il merkezinin dışında ve bunları yapamayan ilçelerde sağlık ocakları yapmak öğrenci, çocuk, emziren ve hamile kadınların sağlığını gözetmek, çocuk ve annelerini gözetmek için örnek merkez ve müessesleri inşa etmek, olaylara meyli olan kişilere dikkat etmek. Aynı zamanda aciz olan insanların, iyileşme dönemini yaşayanların, kreş evlerinde, hapisanede kalanların ve işçilerin sağlığını kontrol altına almak.

Kronik ve bulaşıcı hastalıklarda vatandaşların korunması için, aktif bazı velileri edinip bu hastalıklarla mücadele ederek yok edilmesi için çalışmak. Hasta ve sakatlık

gibi özü olan insanları eski haline döndürmek için kurulan müesseselere tıbbi yardımda bulunmak ve onları yeniden işe hazırlayıp görev yerine geri göndermek için yardım etmek.

Sosyal Alanda

Sağlık sorunları olan, ailelerinden kaçan, kötülüğe meyil eden yetimler ve acizleri barındırmak ve onları çalıştırmak için sosyal gözetim müesseselerini ihdas etmek.

İlde sosyal yardımlaşma hareketine sağlamak yeni yardımlaşma kurumları bu gaye için teşvik edip maddi olarak yardımında bulunmak. Çiftçilik meslek eğitim merkezleri için gereken yer ve binaları yapmak, kendi hedeflerini örgütlenme, kültürel, yönetsel, mali, yatırım ve başka açılardan ilgili taraflarla birlikte yardımda bulunmak. Sosyal güvence müessesinin yanında yerleşim yeri olarak hazırlanan kredi sınırları içerisinde, işçi meskenleri, yapmak için gerekli arazileri belirlemek

İşçiler ve Çalışma Alanında

Aşağıda belirlenen yollar ilde çalışan kuvvetin projelendirmelerinde yer almak. En güzel istihdamı içeren şekilde yerel yapıları müesseselerinde çalışanların mülkünün önenmesi ve ücretin dengeli bir şekilde konulması. İlde çalışan kuvvetlerin projesini hazırlayıp birleşmiş olan kurumlarla beraber yardımlaşmak ve üretimin istekleriyle uyumlu olan ilde çalışan değişik kesimlerin öncülük, idari, fenni seviyelerini yükseltme amacıyla eğitim devrelerini düzenlemek ve değişik eğitim ehliyetli yapma merkezlerini inşa etmek.

Hizmet ve Müesseseleri

Akar ve içme suların projelerini düzenlemek, çukurları doldurmak çamur yerleri kurutmak, suların kirlenmesine mani olmak gibi çevreyi iyileştirmek, bu gibi projelerin düzenlenmesinde aciz olan idari birimlerde suların temizliğini temin etmek. Köyler, beldeler ve ilçeler için düzenlenen projeler çerçevesinde ilgili imar gereksinimlerine uyan koruma mntıklarına muvafakat etmek.

İskân Alanında

Çiftçilere örnek köyler inşa etmek taşra alanında iskânı geliştirme üzerine çalışmak, yerleşim genişletme mntikalarını belirlemek.

Maden Serveti ve Elektrik Alanında

Çakıl, kum ve taşların işletilmesi. Elektrik kuvvetiyle yapıları ve köyleri donatmak amacıyla ildeki elektrik kuvvetinden yerel ihtiyaçları takdir etmek. Elektrik genel müdürlüğünün muvafakatiyle, elektrik üretim naklini yapıp dağıtmak.

Sivil Savunma Alanında

Sivil savunma kurumunun istediği şekilde gerekli olan tedbirleri alıp uygulamalarına geçmek.

İdari Birim Arasında Ortak Projeler

Ortak nitelikli bir projenin uygulanması için, iki veya daha fazla ilin bir araya gelmesiyle olur. Bu projenin işletilmesi, yönetilmesi, finanse edilmesi, takip edilmesi ve araştırılması için ortak bir heyetin ilgili birimlerin meclislerine önerilmesi ve oluşturulmasıyla beraber, ilgili bakanlar arasında ittifakın oluşması ile mümkün olabilir. Bu heyetin başkanı, bakan tarafından seçilir. Projeye alakası olan ilgili daire başkanlarının ortak olabilmesi için de, her meclisin bu heyette vereceği üye sayısını bu kararda belirlenmesi gerekmektedir

İldeki Yürütme Kurulu

İldeki projeleri, programları ve bütçeleri hazırlayıp uygulamasını izlemek, bu konuda gerekli olan mali ve eşya bütçesi, programları ve projeleri hazırlaması gerektiği gibi, çalışan kuvvetlerin bütçesini de hazırlamak gerekmektedir. Dönem raporlarının yaptırılması için uygulayışını sunmak. Uygulanan çalışmalar için gerekli zamansal program, proje ve uygulama programı için ilkleri çalışan kuvvet ve maddelerin bölümünün iyileşmesine kefil olan hükmüyle belirlemek ve bu iş cetveline göre genel noksanlıkları olan projeleri ve bunun dışındakilerin atmak. Devletin koyduğu genel esaslara göre daimi meclisin komisyonu ile ortak olarak il için iktisadi siyasi yolları

gerekli bölümleri ile hazırlamak. İl, köy ve taşra birimlerinin proje çizelgesini hazırlamak. Deprem, bulaşıcı, mide hastalıkları, sel baskınları yangın gibi, bela ve afetlerin kurbanlarına yardım için gerekli yardımları toplayıp dağıtılmasını temin etmek

Sanayi Alanında

Sanayi yardımlaşmanın dernekleri için ruhsat vermek. İlgili merkezi yönetimin koyduğu esaslar doğrultusunda özel sanayi projeleri için ruhsat vermektir.

Ziraat Alanında

Sulandırmayı izale etme, güzelleştirme, sınıflandırma, emlak iyileştirilmesi ve ölçüm işleri için senelik programları onamak ve merkezi idarelerin onayını aldıktan sonra uygulamasını izlemek.

Belirlenen kaideler doğrultusunda balık avı, hayvanın besiciliği, küçük hayvanların terbiyesi, meraların iyileştirilmesi yardımlaşmasını ve zirai yardımlaşma derneklerinin tüm çeşitlerine ruhsat vermek.

Gıda ve İç Ticaret Alanında

Yerel eşyaların fiyatlarını belirlemek. Yerel eşya olmayan eşyaların fiyatlarını belirlemekte devletin siyasetini uygulamak. Belirlenen kurallara göre tüketimin yardımlaşma dernekleri için ruhsat vermek. İç ticaret ve gıda maddelerinde dolandırıcı ve sahtekârlıkla mücadele etmek. Halka açık olan dükkan, fırın, lokanta ve otelleri denetlemek ve hiç seviyesini bunlarda yükseltmek. Gıda eşyaları ve tüketim ihtiyaçları hakkında ilmi araştırmalar hazırlamak. İlin ihtiyaçları doğrultusunda fiyatlar siyasi, gıda ve ticaret odalarının denetimi ve yönlendirilmesi ile kontrol etmek.

Eğitim Alanında

Belirlenen kurallar dâhilinde özel akşam sınıflar, okullar, çocuk bahçeleri, ortaokul ve ilkokulların yapılmasını ruhsatlandırma.

Kültür Alanında

Kültürel ve milli ve münasebetten dolayı törenler düzenlemek. Belirlenen kurallara göre kültürel, edebi, fenni kulüp ve dernekler için ruhsat vermek. Kültürel çatışmaları tanzim etmek ve konferans, toplantı, panayır ve yerel fuarları düzenlemek için halkı teşvik etmek.

Turizm Alanında

Yerel turistik fuarları, bayram ve panayır düzenlemek bunların yapılması için ruhsat vermek.

Ulaşım Alanında

Eşya ve mal nakli işlerini, yolcuların nakil çalışmalarını denetlemek

Su Serveti Alanında

Yürürlükte olan hüküm ve kanunlar doğrultusunda su kaynakların işletilmesi ruhsatını vermek, ilgili merkezi idarenin dönemlere ait istatistik beyanlarla donatmak.

Sağlık İşleri Alanında

Vatandaş için sağlık durumlarını araştırıp hastalık sebeplerini ve bulaşıcılığın araştırılması ve onların izale edilmesi için çalışmak. Sağlık derneklerine bağlı veya özel klinik ve hastanelere ruhsat verilmesinin önerilmesi onları teftiş edip çalışanları sağlık bakanında denetlemek ve yürürlükte olan düzenleme, kanunlar doğrultusunda kimyasal maddelerin ilaçların ticaretini denetim altına almak.

Sosyal Alanda

Çocuk doğum günü, anneler gününü kutlamak için düzenlemeler yapmak. Belirlenen kaideler doğrultusunda, sosyal çalışma derneklerini yaymak ve denetlemek

İş ve İşçiler Alanında

Bulunan istihdam kurumunu yönetip, çalışma için adaylık ve tescil işlerini, çalışma tabiatına göre ve sırasına göre yapmaktır.

Ek çalışma ruhsatı, mesainin başlangıç ve bitiş saatini düzenleme, haftalık istirahat günü, yürürlükte olan yasaların hükümleri kapsamında belerileme ve değişik maslahatlarda işçilerin çalışmasını gözleme, zirai ve işçiliğin ferdi olarak oluşan ihtilaflarının çözülmesi üzerine çalışmak.

Zirai ve sanayi çalışmaları için ücret belirleme komisyonu, işten çıkama komisyonu, zirai işletmeleriyle ilgili tasnif komisyonu ve bu komisyonların kurulma önerisini denetim altına almak.

Belde veya İlçe Meclislerin İhtisas Alanları

Kanunda gelen ihtisasları gözetmekle birlikte, ilçe veya beldenin her birisi il meclisinsin çerçevesinde gelen ihtisasları kullanır. Projelendirme, kültür, arkeoloji, turistik ve elektrik alanında gelen ihtisasları kullanır.

Sanayi, ziraat , hariç, dahili ticaret ve gıda alanında gelen ihtisaslar. Sağlık cihazlarını ithalat etmek için sağlık bakanın koyduğu projelerin gözetimiyle sağlık ocakları yapmak, ilaçlarla donatmak teçhizatını ve idaresini yapmaktan fazla sağlık kanunu, sosyal faaliyet sahibi derneklerin ihdasını teşvike izafeten sosyal alan hakkındadır. Aynı zamanda sorumluluk altına almak ve maddi manevi hedeflerini gerçekleştirmek için gerekli yardımları sunmak.

Eğitim

Halkın hayırları ve kişisel çaba ile ilkokul, ortaokul, genel lise, fen lisesi, çocuk kreşleri ve çocuk oyun bahçelerini inşa etmek. Değişik seviyeleri ile okulları donatıp korumak, ortak birimlerin arasında ortak olan okulların yapımı ve korunmasında pay almak.

İskan

Evlerin yardımlaşma derneklerini teşvik edip gerekli kolaylıkları bu konuda sağlayıp temin etmek. Özel sektörü, mesken birimlerini yapmaya teşvik edip bu sektör tarafından yapma hareketini canlandırma ve diğer gerekli kolaylıkları sağlamak.

Müesseseler ve Hizmet

Bahçeler, caddeler ve yürüme kaldırımları, genel aydınlatma ve ortak halk taşımacılığı sağlamak. Oturma birimlerini inşa etmek. Akarsuların ve boruların korunmasının üzerine gözetimi vatandaşlarla beraber ortak şekilde düzenlemek. Aynı şekilde boruların temizliği ve güvenliği için gerekli tedbirleri almak. 1956 senesi 232. sayılı boşaltma kanununun hükümleri doğrultusunda ticari işletim için hazırlanan ve tanzim edilen iş binalarının boşaltma karşılığı oranını fazlaştırmak. İyileştirme karşılığı durumunda 1965 senesi 98 sayılı yasa tasarısında kesinleştirilen işlere, genel menfaat sahibi başka çalışmaları da eklemek. 1945 senesi 1457 tasarısının hükümlerine yeni genel iş yerlerinin esnaflarını boyun eğdirmek.

Sanat ve mesleği devam edebilmek için bazı düzenlemeleri koymak, sanatı devam etme veya çalışmayı durdurma adı altında, genel rahatlığı, halk sağlığının nizamına bağlı özel bazı şartlar için yeni iş yerlerini açıp içindeki çalışmayı zapt altına almak.

Tanzim edilen ve tadilatı yapılan projelere muvafakat vermek. Belediyelerin mali kanunlarında kesinlik kazanan tasarının tarifesini belirlemek. Yeni caddeleri ve sahaları inşa etmek, iptal etmek, düzenlemek, sınıflandırmak ve isimlendirmek. İptal edilen su kanalları, yolların boş ve fazlalıklarını halka satmak. Genel ulaşım için nakil tarifesini belirlemek. Alaka sahibi idari birimler için genel mülkiyette olan tahsisatını değiştirip özel mülklerin içine dâhil etmek. İdari birimlerinin sınırlarını koruma mıntıkasına takdir edilen yapısal görevlerin sınırlandırma önerisinde bulunmak. Genel müesseselere bağlı olması mümkün olan mıntikalara muvafakat vermek 1966 senesi 39 yasa tasarısının hükümleri doğrultusunda ruhsatsız yapıların yapıldığında parselleyerek veya parsel olmaksızın satılansı ve aleni bir şekilde parsel ve arazileri halkın alımına sunmak.

Sivil Savunma Alanında

Genel sığınma yerlerini yapmak, korumak ve kullanmak, barış günlerinde de başka amaçlar için işletmek. Özel sığınma yerlerinin inşası ve istihdam kanunu denetlemek bununla ilgili gerekli talimatları çıkartmak. Devletin siyaseti çerçevesinde belirlenen müddet için felaket tıbbına has maddeleri, hazırlamak ve ilaçlardan tedbiri bir nizam koymak. Aynı zamanda belli bir müddet için normal kullanışa elverişli olan

ilaçları da tedbire katmak, sanayi ve ticari müesseseleri ve eğitim binaları, genel müesseseleri, yerleşim sektörünü temin etmek,

Sivil savunma görevini yapmak için gerekli teçhizatları, ilk yardım, kurtarma ve itfaiye aletlerini temin etmek. Aynı şekilde bunlar için gerekli olan unsurları yerel olarak veya başka devletlerden temin etmek. Sivil trenlerin teşkili, gerekli hazırlık ve araçları temin edip eğitimin yapmak. Hazırlık, tamir ve koruma için zaruri olan fenni tamirhanelerin inşasını yürürlüğe koymak. Askeri komutayla beraber zamanlı bombaları izale etmesi ve gerekli teşkilatların hazırlığını tanzim etmek. Merkezi idare ile birlikte uyum içerisinde hava saldırılarını yürütmek.

V. BÖLÜM
TÜRKİYE VE SURIYE YEREL YÖNETİMLERİNİN
ANALİZİ

Türkiye’de ve Suriye’de yaşanan hızlı kentleşme, sürekli toplumsal ve teknolojik gelişim ve değişim, demokratikleşme ve insan hakları konusundaki gelişmeler, merkeziyetçi yapılardan uzaklaşma, küreselleşme, yükselen yerellik ve çevre bilinci, hizmetlerde halka dönüklük ve etkinlik ve yaşam kalitesinin artırılması çabaları gibi olgular yerel yönetim ve kentsel sorunlar konusunda yeni anlayış ve arayışlara yol açmıştır¹³⁰.

Bu çerçeve içinde, toplumumuzun bir çok kesiminde ve değişik siyasal yaklaşımlar arasında yerel yönetimin güçlendirilmesi ve sistemin geliştirilmesi gereği konusunda ortak bir anlayış oluşmuştur.

Bu anlayış gerek son plan ve icra programları ve gerekse son yıllardaki hükümetlerin hükümet programlarında yer almıştır. Buna göre, merkezi denetimin azaltılması, yerel yönetimlere ağırlık veren yeni bir görev bölüşümü, yerel temsil ve katılımın özendirilmesi, yerel parlamentoların oluşturulması, yerel kaynakların artırılması, büyük metropol ve özel gelişme merkezleri için büyük projelerin yürürlüğe konması, bölgesel gelişme stratejilerinin saptanması gibi ilkelerle açık bir biçimde dile getirilmiştir.

Yerel yönetimlerin hiçbir ayırım gözetmeden insanı yerel demokrasinin temeli kabul eden, işleyişlerinde insan haklarını ve çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini yaşama geçiren, özerk ve demokratik yönetim birimleri olduğu bilinmektedir.

Bu manada yerel yönetim, mevcut devlet yapısı içinde desantralizasyon sürecini, çağdaş demokrasi anlayışının gerektirdiği boyutlara ulaştıran bir yönetim anlayışıdır. Desantralizasyon, merkezi yönetimin yetkilerinin daha büyük bir bölümünün yerel yönetime aktarılması ve yerel yönetimin daha özerk kılınması anlamına gelmektedir. Desantralizasyon, çağımızın demokrasi anlayışının kaçınılmaz bir gereğidir. Çünkü yurttaşların yaşama koşulları ile ilgili kararların alınmasına katılmaları ve toplumsal gelişmenin hızlandırılması konusunda bilgi ve yeteneklerini seferber edebilmeleri,

¹³⁰ SAKAL Mustafa; “**21.Yüzyıla Girerken Yerel Yönetimlerde Finansman ve Hizmetlerin Etkinliği Sorunu**”, 21.Yüzyılın Eşiğinde İzmir, Sorunlar ve Çözümler Sempozyumu, İzmir Büyükşehir Belediyesi, E.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir Ticaret Odası, 9-10 Ekim 1997, Doğruluk Matbaacılık, İzmir 1998, s.105.

demokrasinin özünü oluşturur. Bunun ise, yurttaşlara en yakın yönetim kademesi olan yerel yönetimde gerçekleşeceği, tüm demokratik ülkelerde ve uluslararası demokratik toplumda kabul edilmektedir.

Özellikle yerel hizmetleri bizzat sunan devlet birimi olan yerel yönetimlerin, bu hizmetlerin finansmanı ile ilgili kararları yine kendileri tarafından vermelerinin hem etkinlik hem de demokrasi ilkesi çerçevesinde daha doğru olduğuna inanıyoruz. Yine bu kapsamda yatırımlara dönük maddi ve ayni teşviklerin merkezi bir birimden değil de yerel idarelerden sağlanması mümkün hale gelecektir.

Yetki Devri ve İdari Vesayet Sorunu

Türkiye ve Suriye’de kamu kesiminde yaşanan en önemli sorunlardan birisi yerel yönetimlerin sorunlarıdır. Yerel yönetimlerde istenen düzeyde kaliteli, hızlı ve aynı zamanda ekonomi ölçülerine uygun hizmet üretememektedirler. Bununla birlikte yerel yönetimler evrensel niteliklerden özellikle özerk, güçlü ve demokratik bir kurum olma niteliğinden yoksundur. Dolayısıyla yerel yönetimler, etkinlik, verimlilik ve kamu yararı doğrultusunda hizmet üretme, halkın etkili olduğu, katıldığı ve yön verdiği bir yönetime sahip olma istek ve beklentilerine karşılık vermekten oldukça uzak görünmektedir.

Yerel yönetimler, Batı Avrupa topluluklarının feodalizmden kapitalizme geçerken tarih sahnesine çıkardıkları özgün bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu toplumdaki değişimlere paralel olarak demokratik nitelikleri gelişmiş ve günümüzde kamu yönetim sisteminin ve aşağıdan yukarı doğru örgütlenmiş demokratik düzenin yapıcı, vazgeçilmez temel kurumlarından birisi olma özelliği kazanmıştır. Bu nitelikteki bir kurum, ne yazık ki her iki ülkenin toplumsal yapısında kendiliğinden oluşmuş ve gelişmiş değildir. Merkezîyetçi siyaset ve devlet anlayışı yerel yönetimlerin gelişmesine çok ciddi katkılar sağlamamıştır.

Bu nedenle batılı anlamda yerel yönetim biçiminin merkezi yönetim sistemine geçişi zorlama ve dolaylı yollarla olmuştur. Dolayısıyla idari vesayet aracılığı ile merkezin koyduğu merkezîyetçi yaklaşımı altında güçlü demokratik yerel yönetimlerin oluşması oldukça geç dönemlere rastlamaktadır.

Yerel yönetimlere yaklaşım geçmişten çok farklı olmamış, bu yönde çok iddialı sözler söylenmiş olmasına rağmen yerel yönetimler ciddi anlamda gelişmemiştir. Merkeziyetçi yapının farklı determinantlar şeklinde devam ettiği görülmektedir. Merkeziyetçi bürokratik yönetim anlayışı demokratik, güçlü yerel yönetimi, dolayısıyla yerel demokrasiyi dışlamaktadır. Diğer taraftan yerel seçmene, yerel politika ve politikacıya, kısaca yerel demokratik gelişme sürecine güvensizlik ve inancsızlık ve geçmişten gelen üniter devlet anlayışının bir sonucu olarak merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki idari-mali vesayet baskısı devam ede gelmiştir.

Günümüzdeki yerel yönetim anlayışı içerisinde yerel yönetimlerin en temel sorunu görevler, yetkiler ve idari vesayetle ilgilidir¹³¹.

Yerel yönetimler mali kaynaklar ve personel yetersizliği dolayısıyla kırsal ve kentsel yörelerde yerel hizmetleri yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip temel kuruluşlar değildir. Görevlerin merkezi idare ile yerel yönetimler arasında bölüşümü bakımından özellikle il, ilçe idareleri ve köy yönetimleri zaman içerisinde önemli ölçüde etkinliğini kaybetmiş durumdadır. Bu idareler için önceleri öngörülmüş olan ve geniş alanları kapsayan çeşitli görevler zamanla merkezi idare tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu idareler arasında ciddi anlamda merkeze bağıllık söz konusudur.

Türkiye’de yerel yönetimler içerisinde özellikle belediyeler köy ve il özel idarelerine göre daha iyi durumdadır. Ancak bazı durumlarda görev bölüşümü bakımından merkezi yönetim ile mükerrerlikler yaşanmaktadır. Özellikle daha sonra da belirtileceği üzere kaynakların büyük çoğunluğu merkezi idare tarafından alı konulmakta özellikle belediyeler şehrin bütün yükünü çektiği halde mali kaynaklardan yeterince yararlanamamaktadır.

Yerel yönetimlerin yetkileri açısından en önemli sorunları kendi görev alanlarına giren hizmetler üzerinde icra edilebilir nitelikte karar alabilmeleri bakımından karşılaştıkları sınırlamadır. İdari vesayet olarak adlandırılan yetki çerçevesinde merkez

¹³¹ YALÇINDAĞ Selçuk; **Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler**, TÜSİAD Yayın No.TÜSİAD-T/95-9/184, İstanbul 1995, s.32.

yönetimi, yerel yönetimlerin bütçeleri, meclis kararları, personel işlemleri ve başka birçok aşamada alınan kararlar merkezi idarenin gözetimi altındadır.

Yerel yönetimlerin yönetsel özerkliğe sahip olmamasını yaratan temel neden, merkeziyetçi-bürokratik yönetim geleneğidir¹³².

Türkiye’de yerel yönetimlerin yürüttükleri hizmetler üzerinde yalnız hukuka uygunluk değil, aynı zamanda yerindelik denetimi yapmaya olanak sağlayan bir başka deyişle demokratik düzende bir hizmetin yerel yönetimlerce yapılıp yapılmasına, yapılacaksa nasıl yapılacağına ilişkin olarak yerel topluluk tarafından kullanılması gereken bir yetkiye karışma ve son sözü söyleme olanağını merkez yönetimine veren bu kurallardan özellikle son ikisinin yerel yönetim özerkliği ve demokrasi ilkeleriyle ters düşmektedir.

Türkiye’de İçişleri Bakanı’na verilmiş olan yerel yönetim organlarını ya da üyelerini geçici olarak görevden uzaklaştırma yetkisi Suriye’de Valilere verilerek yerel yönetimlerin üzerindeki baskıyı artıran diğer bir konu olmuştur. Merkezi idareye verilmiş olan bu yetkiler, yerel toplulukların yerel hizmetleri kendileri tarafından oluşturulan yerel yönetim kuruluşları aracılığı ile özgürce yönetmenlerini önlemekte ve gerçek anlamda güçlü, etkili hizmet üreten yerel yönetim kurumunun oluşmasını ve gelişmesini önlemektedir.

Öte yandan siyasal içerik taşıyan bu yetkinin kullanılması muhalefet ile iktidar arasında sürekli tartışmalara ve gerginliğe neden olmaktadır. Vesayet yetkisinin yerel düzeyde valiler tarafından kullanılması aslında işbirliği yapmaları gereken seçilmiş yöneticilerle atanmış kamu görevlileri ilişkilerini de bozabilmekte, ayrıca atanmışlar için, seçilmişler üzerinde demokrasi değerlerine ters düşen bir üstünlük sağlamaktadır.

Diğer yandan Suriye’de yerel yönetimlerin yürüttükleri hizmetler üzerinde yalnız hukuka uygunluk değil, aynı zamanda yerindelik denetimi yapmaya olanak sağlayan bir başka deyişle demokratik düzende bir hizmetin yerel yönetimlerce yapılıp yapılmasına, yapılacaksa nasıl yapılacağına ilişkin olarak yerel topluluk tarafından kullanılması gereken bir yetkiye karışma ve son sözü söyleme olanağını merkez yönetimine veren bu

¹³² YALÇINDAĞ, a.g.r. s.34.

kurallardan özellikle son ikisinin yerel yönetim özerkliği ve demokrasi ilkeleriyle ters düşmektedir.

Mali Kaynakların Devredilmesi Sorunu

Yönetimler arasındaki sınırlar genel olarak mali etkinlik ve adalet düşüncelerine göre değil aksine büyük ölçüde tarihsel-siyasal ve hizmetlerin sunulduğu yer gibi ekonomik faktörlere göre belirlenmektedir. Bu nedenle bu etkenler etken olmayan tarzda çizilmiş yönetim sınırları ile uygun olmayan biçimde paylaşılmış mali görev ve yetkilerle karşı karşıya kalınması sonucunu doğurmuştur. Bu nedenle merkezileşmiş sistemler ve hatta yerel yönetim birimleri, kamu hizmetleri konusunda çok geniş bir tercih imkanına sahip nüfuslara hizmet etmek zorunda kalmaktadır.

Sonuçta kamu kesiminde alınan kararlar ne değişen tercihlere cevap verecek nitelikte olmakta, ne de harcama kararları bu kararlarla ilgili vergi maliyetleri ile sırası bir bağlantı içinde olmaktadır. Tarihi olarak, belirlenen sınırların hizmet fayda ve maliyetlerinin, mekânsal sınırları ile çakıştığı da söylenememektedir. Yerel yönetim düzeyinde, hem kamu hem de özel kesim faaliyetlerinden doğan fayda ve maliyet tartışmalarının olması söz konusu olmaktadır¹³³.

Kendi kendini yöneten, etkin ve demokratik bir yerel yönetimi yaratmanın temel koşullarından birisi, yerel yönetimin kendi kaynaklarını geliştirebileceği bir yapıya kavuşturulmasıdır. Bu ise, yerel yönetimin, “vergilendirme” ve kaynak yaratma” konusunda daha geniş yetkilerle donatılması ve bu yetkilerin yaşama geçilmesini sağlayacak kurumsal düzenlemelerin yapılması anlamına gelmektedir¹³⁴.

Yerel yönetimlerde mali kaynakların geliştirilmesi birbiri ile yakından ilişkili ikili bir yaklaşımı gerektirmektedir. Birinci yaklaşım, kaynakların verimli kullanılması, savurganlığın önlenmesi, aşırı istihdama gidilmemesi, hizmet önceliklerinin belirlenmesi gibi önlemleri zorunlu kılmaktadır. Bu açıdan yerel yönetimin kentsel

¹³³ KELEŞ Ruşen; “**Belediye Gelirleri ve Mali Denkleme**”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, Mart 1972, s.60 vd.

¹³⁴ EMREALP Sadun; **Belediyelerde Mali Yönetim**, IULA-EMME Uluslar arası Yerel Yönetim Birliği-Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Kent Basımevi, İstanbul 1994, s.35.

hizmetlerin sunulmasında merkezileştirmeyi özendirecek biçimde, farklı hizmet sunma yöntemlerinin değerlendirilmesi ve kıyaslanmasına yönelik mekanizmalar geliştirilmesi hizmetin maliyet etkinliğini ve sosyo-ekonomik etkisini değerlendirmesi, hizmet sunulmasında kalite kontrolünün sağlanması ve denetim kapasitesinin güçlendirilmesi gibi konulara yönelik kurumsal düzenlemeler yapması gerekmektedir.

Yerel yönetimimizin mali kaynaklarının günümüzde yaklaşık % 80'i merkezi idare tarafından toplanan vergilerden ayrılan paylar ve çeşitli yardımlar biçiminde merkez yönetimi eliyle sağlanmaktadır. Buna karşılık mali kaynakların birçok Avrupa ülkesinde ve ABD yerel yönetimlerinde hemen hemen tersine, ender durumlarda yarı yarıyadır.

Türkiye'de son yıllarda belediyelerin sayısında görülen artış genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından belediye başına düşen payın azalmasına neden olmuş, Büyükşehir ve ilçe belediyesi sınırları içinde yaşayan nüfusun artması sonucu olarak belediyelerde kişi başına düşen yerel gelir ve gider reel olarak azalmıştır.

Yerel yönetimlerin emlak vergisi ve sınırlı kimi tali vergiler dışında asıl gelir getirecek alanlarda yerel olarak vergi koyma ve kendi bölgelerinde merkezce toplanan vergilere oran ekleme yetkileri bulunmamaktadır. Belediyelerin vergi ve vergi dışı gelirlerinin önemli bir kısmının belde sakinlerinden doğrudan doğruya tahsil edilememesi, belediye hizmetlerine karşı duyarlılığı azaltmakta ve mahalli demokratik denetim mekanizmalarının gelişimini sınırlamaktadır. Yerel yönetimlerin mali yapısını doğrudan etkileyen diğer bir faktör ise, bazı belediye gelirlerinin “verimsiz, fiyat ve gelir hareketlerine duyarlılığı az matrahlardan olması, vergi tarifelerinin maktu ve enflasyon nedeniyle aşmıyor olmasıdır¹³⁵.

Her iki ülkenin de genel bütçeden yapılan transferlere ilişkin objektif kriterlerin bulunmaması ve bu yardımları yapan merkezi yönetim birimleri arasında eşgüdümün bulunmaması, söz konusu kaynaklar açısından tekerrür, adaletsizlik ve kayırmalara neden olmaktadır.

¹³⁵ GÖRGÜN Sevim; “İstanbul Metropolitan alanındaki Mahalli İdarelerin Finansman Sorunu”, *Büyük İstanbul Bölgesi Kent İşletmesi Sorunları Semineri*, İstanbul 9-12 Aralık 1974, s.10.

Bu konuya ilişkin çelişki, yöneticilerin hem mali özerkliği savunması hem de merkezi yönetimden giderek daha fazla miktarda gelir transferi istemeleridir. Bunu, belediyelerin harcamalarındaki artışın gelirlerindeki artıştan fazla olması, belediyelerin siyasal nedenlerle yerel halktan vergi ve benzeri gelirleri toplamaktan kaçınması ile açıklamak da mümkündür. Bilhassa küçük yerel yönetimlerde yerel vergi anlayışının gelişmemiş olduğu, büyük yerel yönetimlerde ise vergilerin tahakkuk ve tahsilinde sıkıntılar yaşandığı, belediye ceza gelirlerinin caydırıcı nitelikten uzak olduğu görülmektedir.

Yerel yönetim gelirlerinde gözlenen bu yetersizliklere rağmen yine de bir artış söz konusu olmaktadır. Fakat buna paralel olarak belediye giderleri de artmış, hatta bu artış gelirlerdeki artıştan fazla olmuştur. Yerel yönetim harcamaları ile GSMH ilişkisi açısından bu harcamaların gelir esnekliğinin 1'den büyük olması, kentleşmenin kamu harcamalarını etkileyen temel faktörlerden birisini oluşturmaktadır.

Kaliteli Personel Sorunu

Toplumsal gelişme sürecinde kurumların ve ekonomilerin karşısına değişen ve çeşitlenen sorunlar çıkmaktadır. Ortaya çıkan sorunlar çok karmaşık bir yapı arz ettiği için bu sorunları aşmada belli organizasyonlar geliştirilmektedir. Bu gelişme yanında organizasyonlarda çalışanların da nasıl daha iyi motive edileceği ve organizasyon içerisinde etkin bir şekilde istihdam edileceği araştırma konusu olmaktadır. Günümüzdeki gelişmeler içerisinde bu sürecin personel yönetiminden insan kaynakları yönetimine doğru bir evrim geçirmesi şeklinde yorumlanırsa bugün kamu sektöründe de bu gelişmenin göz ardı edilmemesi gerekmektedir¹³⁶.

İnsan kaynakları fonksiyonunun doğası ve rolü geçen 40-50 yıl içinde çok hızlı gelişim ve değişim göstermiştir. Hem teknolojik hem de kavramsal açıdan bu değişiklik diğer geleneksel personel fonksiyonlarında gözlenen gelişmelerden daha fazla olmuştur. İnsan kaynaklarının fonksiyonunun karmaşıklaşması, organizasyon içindeki rolünün artmasına ve alınan kararları geçmişte olduğundan daha çok fazla etkilemeye başlamasına neden olmuştur.

¹³⁶ PALMER Margaret - T. WINTERS Kenneth; **İnsan Kaynakları, Kişisel Gelişim ve Yönetim Dizisi**, Rota Yayınları, İstanbul 1993, s.22.

Dünyada birçok kuruluşta yaşanan acı gerçek, çalışanların büyük bölümünün, çalıştıkları kuruluşların kendilerine önem verdiklerine ve onlara sahip çıktıklarına inanmalarındır. Bu durum da, birçok insanda çalışma kapasitesini tam olarak kullanma isteğini yok etmekte ve ancak günü kurtarma anlayışının yerleşmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, her yerel yönetimde insan kaynağı yönetimi konusunda bir bakış açısı ve strateji gelişme gereksinimi doğmaktadır. Çalışanlarının kendilerinden beklenenin en iyisini yapabilecekleri bir ortamı yaratma konusunda nasıl bir yaklaşımın benimsenmediği ortaya konularak, buna ilişkin strateji ve kararların oluşturulması gerekmektedir¹³⁷.

Türkiye ve Suriye’de bilgili ve yetenekli elemanların çalıştırılması bakımından; seçme, işe alma, değerlendirme, yükseltme ve insan gücü planlaması gibi konularda çağdaş insan gücü kaynağının yönetimine ilişkin uygulamaların yetersizliği bilinmektedir. Ayrıca siyasal güdülerle gereksiz personel istihdamı uygulamaları da yaygındır.

Bu bakımdan yerel yönetimler açısından insan kaynağı yönetimi, buralarda çalışan insanlarla genel olarak ve onların bir organizasyon olarak, yerel yönetim içinde kendi aralarındaki ilişkileriyle de özel olarak ilgilidir. Yerel yönetimlerde insan kaynağı yönetiminin ana amaçlarından birisi, kadın erkek tüm çalışanları etkin bir çalışma ortamında bir araya getirmek ve onların yerel yönetimin halka götürdüğü hizmetlere en iyi biçimde ve en yüksek düzeyde katkıda bulunarak, çalıştıkları yönetimleri başarılı kılmalarına olanak sağlayabilmektir¹³⁸.

Yönetimde Şeffaflığın Olmaması

Suriye de yerel yönetimlerin genel bir sorunu olan yeterince saydam olmama konusu, yerel yönetimlerde günden güne belirginleşmekte ve daha çarpıcı hale gelmektedir. Çünkü gerçek nitelikli yerel yönetimler, yerel halkın kendisi tarafından oluşturulmuş onun yakınında hizmet veren kuruluşlardır. Yerel hizmetler sunulurken

¹³⁷ YALÇINDA Selçuk /; **Yerinden Yönetim ve Kalkınma**, Birleşmiş Milletler Yerinden Yönetim Araştırma Grubu Raporu, TODAİE Yayını, Ankara 1975, ss.71-72.

¹³⁸ EMREALP Sadun - YILDIRIM Selahattin; **Yerel Yönetimlerde Başarının Yolları**, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Kent Basımevi, İstanbul 1993.

süreklilik ve düzenlilik anlayışı hakim olmadığından, gündelik yaşamın akışı içinde ihtiyaçların yerinde ve zamanında aksamadan giderilmesi söz konusu olamamaktadır. Bu sebepten dolayı Suriye de yerel yönetimler hizmet sunarken belli ilkelere uygun hareket etmedikleri için yönetsel ve toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Somut olarak aşırı derecede siyasallaşma, aracıya başvurma, uygulamalarla ortaya çıkan sorunlar yönetimde “yozlaşmanın” göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır¹³⁹.

Ülkemizde ise bireysel çıkarların hakim kılınmaya çalışıldığı, kamu hizmetinden ziyade, kamu eliyle bireysel hizmete yönelik amaçların gerçekleşmesine öncelik verilmesi durumu ortaya çıkmaktadır¹⁴⁰.

Yerel yönetim çalışanları için süreklilik ve istikrar söz konusudur. Hizmet sunumu, sonuç olarak insan kaynağına dayanmaktadır. Organizasyon yapısı ne denli iyi kurulursa kurulsun, mali kaynaklar ne denli yeterli ölçüde sağlanırsa sağlansın, yerel yönetimin insan kaynağı doğru biçimde harekete geçirilemezse, başarılı hizmet sunma olasılığı azdır¹⁴¹.

Personelin, yerel yönetimin hizmet politikaları ve programlarının amaçlarını kavramış ve benimsemiş olması çok önemlidir. Bu nedenle, seçilmiş görevlilerin demokratik yönetimin gereği olarak değişmesi durumunda atanmış kadroların da bu değişikliğe paralel bir biçimde, baştan sona yenilenmesinin önlenmesi gerekmektedir.

Kadrolarda yapılacak siyasal amaçlı bir değişikliğin sakıncaları, yalnızca yerel yönetim ahlakı ile sınırlı değildir. Yerel yönetim personelinin sahip olduğu becerilerin bir bölümü kurum içinden ya da dışından kısa sürede sağlanabilir gözükmeyle birlikte, siyasal bir yenileme süreci sonrasında çeşitli yöntemlerle işten uzaklaştırılan bir görevli, işte kazandığı ve yerine konması kolay olmayan bilgi ve becerileri de beraberinde götürmektedir.

¹³⁹ EDDISON Tony - TIKIZ Cenk; **Yerel Yönetimde Denetim**, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayını, Kent Basımevi, İstanbul 1994, s.29.

¹⁴⁰ OKTAY Cemil; **Yükselen İstемler Karşısında Türk Siyasal Sistemi ve Kamu Bürokrasisi**, İstanbul 1983, s.205.

¹⁴¹ EMREALP Sadun; **Yerel Yönetimde Başarının Yolları**, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayını, Kent Basımevi, İstanbul 1994, s.57.

Siyasal ilişkilerin sağlıklı olarak işleyebilmesinin bir başka koşulu, hizmetlerin dağıtılmasında nesnelliği sağlayacak düzenlemeler yapılmasıdır. Ülkemizde, yerel yöneticilerin uygulamada en çok karşılaştıkları sorunlardan birisi, siyasal ya da kişisel nedenlere dayalı “patronaj” ilişkileridir. Bu ilişkiler, hem bazı yerel hizmetlerin gördürülmesinde, hem de üretilen hizmetlerin dağıtılmasında ortaya çıkabilmektedir. Oysa hizmetin gördürülmesi ile ilgili olarak dikkate alınması gereken kriter, hizmetin gerekleridir. Hizmetin dağıtılmasında ise, hiçbir ayırım ya da ayrımcılık yapılmadan, halkın hizmetlerden eşit bir biçimde yararlanmasını sağlamak temel amaç olması gerekmektedir

Hizmet Sorunu

Yerel yönetimlerin hizmet üretimlerini doğrudan etkileyen bir sorun olarak, bu kuruluşlara ilişkin hizmet beklenti ve isteklerinin artışı önem taşımaktadır. Günümüzde yerel yönetimlerin üstlendikleri ve üstlenebilecekleri ve yerel toplulukların bekledikleri hizmetler bundan 30-40 yıl öncesine göre sayıca daha çok, aynı zamanda teknik ve karmaşık görevler niteliği kazanmıştır. Bu tür hizmetlerin yürütülmesi pahalı yatırımları, ekipmanı ve yetenekli uzman personel istihdamını gerektirmektedir. Özellikle büyük kentlere yığılma biçimindeki nüfus akışı, kent yönetimlerini aşırı hizmet istekleri ile karşı karşıya bırakmış, büyük bir örgütsel, yönetsel ve mali yük altına sokmuş bulunmaktadır.

Yerel yönetimin başarısı, büyük ölçüde halkın yerel yönetimin önemine inanmasına, genel yönetim içinde ağırlıklı bir yer alması gerektiğini ve kendi yönetimi olduğunu kavramasına bağlıdır. Yerel yönetim, bu nedenle halkın saygı ve desteğini kazanmalıdır.

Yerel yönetimde belde halkının kendi kentine ve sorunlarına sahip çıkmasının ve etkin bir biçimde yönetime katılmasının sağlanması yaşamsal bir önem taşımaktadır. Bu kapsamda, yerel yönetimde, belde halkı ile çeşitli düzeylerde ve kesintisiz olarak yakın ilişkiler kurulmasını sağlayacak katılımcı ve halka dönük bir yönetim anlayışı geliştirilmesi gerekir.

Halka dönüklük, aynı zamanda kendisine hizmet sunulan halka değişik biçimlerde yakın olmak ve bunu sürdürmektir. Bu kriter, belde halkının isteklerine duyarlı ve cevap verici olmayı, dilek ve şikayetlerini dikkate almayı gerektirir.

Halka dönüklük, halkın talep ve eğilimlerinin yerel yöneticilere aktarılması ve yerel toplulukla yerel yönetim arasında iletişimin sağlanması açısından büyük önem taşır, yerel yönetim ile halk arasındaki ilişkilerini geliştirilmesi ve kurumlaştırılmasında ve hemşerilik bilincinin güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Halka dönüklüğün sürekli olması ve yalnızca seçim öncesi gibi özel durumlarda değil, sürekli bir biçimde gerçekleştirilmesi ve kurumlaştırılması gerekir¹⁴².

Metropolitan Bölgelerin Gelişmesi

Türkiye ve Suriye dünyada en hızlı nüfus hareketinin yaşandığı ve kentleşme hızının yüksek olduğu ülkelerden biridir. Kentleşme hızının II. Dünya Savaşı'ndan bu yana artış hızı son 35-40 yıl içerisinde yılda ortalama % 5 oranında geliştiği görülmektedir. Bu gelişmenin 1995-2000 yılları arasında oranında gerçekleşmesi beklenmektedir¹⁴³. Bu gelişmeleri çok net bir biçimde aşağıdaki tablodan görebiliriz.

Son yıllarda bu oranda dikkate değer bir düşmenin olacağı beklenmesine rağmen kentleşme hızının nüfus artış hızının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir.

Kentleşmenin belirgin özelliklerinden birisi de kırsal yörelerden göçen nüfusun esas itibarıyla metropolitan bölgeleri tercih etmesidir. Nüfusu 1 milyonun üzerinde olan kentlerin sayısı da günden güne artmaktadır

Böyle bir gelişme tabiatıyla gerek Türkiye ölçeğinde ve gerekse Suriye özellikle büyük kentlerde ciddi manada sorunların büyümesine yol açacaktır. Bu sorunlar özellikle şu alanlarda yoğunlaşacaktır.

- Planlama, imar, kent toprağının kullanılmasında aksaklıklar ve bunların yarattığı kontrolsüz ve plansız büyüme,
- Konut ve arsa yetersizliği,

¹⁴² EMREALP-YILDIRIM, a.g.e., s.14.

¹⁴³ DPT; *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler(1950-1998)*, Ankara 1997, s.148.

- Kentsel toprak rantı ve bunun paylaşımındaki yanlışlıklar,
- Kent-içi ulaşım yetersizliği,
- Yoğunluğu artan kent merkezi ile eklenen yerleşim yerlerinde alt-yapı ve diğer hizmetlerinin istenen boyutta sağlanamaması,
- Kent kimliği sorunu,
- Toplumsal huzursuzluklar ve güvenlik sorunları,
- Bireylerin birbirlerine, sivil toplum örgütlerine ve kent yönetimine yabancılaşması,
- Çevre kirlenmesi.

Metropoliten alanların yönetimini güçleştiren diğer bir faktör, hızlı kentleşmenin özellikle büyük kentlerin çevresinde köy ve zamanla belediye statüsü içinde çok sayıda yerleşim yerinin türemiş olmasıdır. Bu metropol alanlar, birbirinden bağımsız çok sayıda birimler nedeni ile önemli uyum, eşgüdüm ve tek elden yönetim gibi gereklerin yerine getirilememesinin yarattığı çözümsüzlüklerle karşı karşıya kalmışlardır.

Görüldüğü üzere, Türkiye ve Suriye’de hızlı nüfus artışı ve ekonomik ve sosyal gelişmeler bir çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Suriye’de özellikle yerel yönetimler konusunda 2000 li yılların başına kadar ciddi anlamda bir gelişme sağlanamamıştır. Ancak 2000 li yıllardan itibaren nüfusun büyük bir kısmının kentsel alanlarda yaşamaya başlaması beraberinde sorunların büyümesine de neden olmuştur. Bu gelişme karşısında özellikle yerel yönetimler sorunlar ile karşılaşmışlardır. Kentsel alanlardaki nüfus artışı hizmetlerde talebi arttırdığı için çok dağınık bir yerleşim alanı içerisinde bu hizmetler yetersiz kalmıştır. Kuruluş kanunlarından kaynaklanan ve gerekse mali kaynak bakımından devamlı olarak merkezi yönetimin yardımlarına bağlı kalması hizmetleri günden güne zorlaştırmaktadır.

Öte yandan yerel yönetimler hizmet arayışını sürdürse bile piyasa koşullarına göre personel istihdamında merkezi idarenin iznine tabi olması hizmetlerin etkin bir biçimde yapılmasını engelleyen en önemli engellerden birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte yerel yönetimler üzerindeki idari ve mali vesayetın devam etmesi ve kararların merkezi idare tarafından aşırı derecede kontrol altında tutması bu idarelerin hareket kabiliyetini daraltmaktadır.

Suriye Yerel Yönetimlerinde Modernizasyon Çalışmaları

Suriye-Türkiye ilişkilerinde her geçen gün bir somut adım daha atılıyor. 14 ili olan Suriye’de yönetim, modernizasyon için Türk belediyelerinin tecrübelerinden istifade edecek Suriye’yi gören sanırım Türkiye'nin son 30 yılda nereden nereye geldiğini daha iyi anlar. Suriye yönetimi birkaç yıldır bu açığı kapatmak için ne yapıp edip Türkiye'yi kendisine bir yol gösterici olarak tayin etmiş. Suriye başta demokratikleşme olmak üzere yerel yönetimlerin kalkınmasında da Türkiye'yi model olarak benimsemiş durumda. Güney komşumuzun yerel yönetimlerinin modernizasyonunda belediye başkanlarımızın tecrübelerine ihtiyaç var. Şam'da iki gün süren 1. Türkiye- Suriye Yerel Yönetimler Kongresi de bu tecrübelerin dillendirilmesine fırsat verildi

Suriye hükümetinin yanı sıra Avrupa Birliği tarafından 18 milyon euroluk kaynakla finanse edilen projede Türk belediye ve müteşebbislerinin yer almasını isteyen Suriyeli yetkililere hitap eden İçişleri Bakanı, “Türkiye'deki kamu yönetimi reformun demokratikleşmenin bir parçası olduğunu Suriye'nin de buna benzer atılımları yapabileceğini” söyledi. İçişleri Bakanının 2006 yılında Türkiye’de başlatılan KÖYDES projesinin Suriye'de uygulanması halinde Suriye'deki yerel yönetimlerin birçok sorununun hallolacağını söylemesi büyük ilgi gördü. Suriye yerel yönetimler arasındaki açığın 10 yılda kapatılabilir. Suriye Yerel Yönetimleri, oluşacak ortaklıkla 14 il başta olmak üzere şehirlerinin modernizasyonunu sağlayacaktır.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Canıtatlı Mehmet Suriye Yerel Yönetimlerinin Modernizasyonu Konulu Köşe Yazısı E.T 07.07.2007 <http://www.bugun.com.tr/haberler/070707/p26451v147.asp>

SONUÇ

Günümüzde yerel yönetimlerin yeterlilik ya da başarı düzeyleri, onların özgürlükleri, etkinlikleri ve demokrasiyi ya da katılımı gerçekleştirme dereceleri ile değerlendirilmektedir. Yerel yönetimlerin özgürlüğünün sağlanması demokratik toplumun oluşmasının temel araçlarından biridir. Yerel yönetimlerin özerkliği, yerel özgürlüklere saygı gösterilmeli, yerel yaşamın özgül ve siyasal parti bağılıklar üstü niteliği korunmalı, merkezi yönetimle, yerel yönetim arasındaki denetim ilişkileri bağımsız yargı organlarınca kurulmalı, yerel yönetimlerin mali özgürlüğü sağlanmalı ve yerel topluluk bilinci geliştirilmelidir.

Küreselleşme ile birlikte demokrasi, insan hakları, özgürlük, çevrenin korunması gibi temel değerler evrensel nitelik kazanırken, her düzeydeki yönetim aygıtı gibi ulus-devlet anlayışı; demokratikleşme, yerelleşme, saydamlık, katılım, esneklik, hesap verilebilirlik gibi güçlü eğilimlerin yoğun baskısı altında yeniden şekillenmeye zorlanmaktadır. Devletin küçülmesi, özelleştirme, siyasal reformlar, sosyo-ekonomik politikaların dönüşümü gibi stratejiler, ülkelerin temel politikaları haline gelmiştir. Bu süreçte ulus-devletin geleneksel politika araçları giderek zayıflamakta, dünyada hemen her alanda entegrasyonun derinleşmesi ile siyasal iktidarın küresel kurumlara ve yerelleşme eğiliminin güçlenmesi ile yerel parçalara doğru dağıtılması sonucu ulus-devlet iki yönlü bir baskının kıskacına girmiş, bu kıskaç karşısında bariz bir şekilde geri çekilen devletlerin yeniden yapılanması da kaçınılmaz olmuş, özellikle küreselleşmenin temel dinamiğini oluşturan teknolojik devrim, kurulu devlet hiyerarşileri, örgütsel

yapıları, yönetim süreçleriyle hizmet sunma biçimleri üzerinde büyük baskılar oluşturmuştur.

Ülke bütünlüğüne zarar veren nitelikte olmayan ya da ülke yönetiminden ayrılmış bir yerel yönetim amacını taşımayan yönetsel ve mali özerkliğin, neden endişe verici değildir. Bu konuda halkın yerel yönetimlere sahip çıkması, göstereceği duyarlılık da son derece önemlidir. Avrupa Birliği'ne katılmak istiyorsak, yerel özerklik ilkesinin yerel yönetimlerin bağımsız olması birlik içerisinde saygınlığımızı arttıracaktır.

Vesayet yetkisine sahip merkezi yönetim, dilerse kendisini kent halkının, seçimle belirlenmiş meclisinin ve başkanının yerine koymak suretiyle bir hizmetin yürütülmesine veya yürütülmemesine karar verebilir. Oysa demokratik belediye kurumunun mevcut olduğu bir sistemde bu yetki kent halkına ve onun temsilcisi olarak seçilmiş bulunan belediye organlarına aittir. Bu organların kararlarının, yerel halkın yararına olup olmadığının denetlenmesi, yerindelik denetiminin yapılması, yerel demokrasiyi ilgilendiren siyasal bir denetimdir ve bu yetkiyi ancak halk kullanabilmelidir.

Bu çerçevede tezin birinci bölümünde yerel yönetim kavramını, dünya üzerinde genel kabul görmüş yerel yönetim uygulamalarını, gelişmekte olan ülkelerdeki uygulamaları, Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan yerel yönetim uygulamalarını ve özellikle yerelleşme ve demokrasi alanında yerel yönetimleri inceledik. İkinci bölümde ise Türkiye de yerel yönetim tarihini inceleyerek Türkiye yerel yönetimlerinin tarihi süreçte yönetim uygulamalarını araştırdık. 3. ve 4. bölümlerde ise Türkiye ve Suriye'nin mahalli idareler yasasını detaylı bir şekilde inceleyerek konu hakkında bilgiler vermeye çalıştık. Sonuç olarak;

Suriye Arap Cumhuriyetinde yerel yönetimler tamamen merkezi idarenin etkisi altında kalmıştır. Diğer bir taraftan bakıldığında ise görünüş olarak Fransız tipi bir yerel yönetim anlayışı tercih edildiği açıkça görülmekte, en temel fark ise demokrasinin gereklerinin uygulaması aşamasında çıkmaktadır.

Ülkemizde uygulanan yerel yönetimler, tarihi süreçte yaşadığı deneyim ve tecrübe ile şu anki konumuna gelmiş, son olarak Avrupa Birliği uyum yasaları ile “yerindelik

ilkeleri” bütünlüştürerek şimdiki halini almıştır. Kültürel mirasımızın, yerel yönetimlerin gelişmesinde büyük etkisi vardır. Her iki ülke ayrı ayrı incelendiğinde ise temel olarak yönetim anlayışından kaynaklanan farkların yanı sıra hukuksal farklar da göze çarpmaktadır. Ülkemizde yerel yöneticiler, demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan seçimlerle belirlenirken Suriye’de cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

Suriye’de ve ülkemizde her ilde bir vali görev yapar, her iki ülkede de valilerin ataması ve görevden alınması kararnameyle olur. Vali, yürütme kurulunun bir üyesidir. Suriye’de vali göreve başlamadan önce cumhurbaşkanının önünde yemin eder. Ülkemizde vali yemin etmeden göreve başlar. Her iki ülkede vali, ilde yürütme organını temsil ederek, il tüzel kişiliğini temsil edip bütün bakanlıkların adına çalışır.

Suriye de valiler mahkemelerin aldıkları kararları, hızlı bir şekilde uygulama görevi ile birlikte güvenlik durumlarını ve genel düzeni ilgilendiren meselelerde ilde olan savcıyla ilişki içerisinde. Yüksek yargı mahkemesi, valilerin mesleki olarak yargılamaya mahsus bir mahkemedir. Bakanın soruşturma öngörüsü üzerine soruşturma ona havale edilirse yüksek yargı olmadan valilerin görevinden dolayı meydana geldiği iddia edilen suç kabul edilmez.

Ülkemizde ise vali, il’de merkezi idarenin yürütme organıdır. Vali bakanlar kurulu kararı ve cumhurbaşkanının onayı ile atanır ve merkezi idarenin ildeki en büyük temsilcisi konumundadır. Hem merkezi idare temsilcisi konumunda olan hem de yerel bir yönetim birimi olan il özel idaresi’nin başında görev yapmaktadır. Ülkemizde valinin görev ve yetkileri üç grupta ele alınabilir. Bunlardan birincisi valinin il genel meclisi ile olan ilişkileridir. Vali il genel meclisine başkanlık eder, meclisi belli zamanlarda toplantıya çağırır, meclisin gündemini belirler, il genel meclisinin her toplantı yılı başında aldığı kararların uygulanması ve yürütülmesine ilişkin raporları içişleri bakanlığına gönderir.

İkinci grupta valinin il daimi encümeni ile olan ilişkileri ele alınabilir. Vali, il daimi encümenine başkanlık eder, encümenin kararlarını yasalara, tüzüklere, yönetmeliklere veya kamu yararına aykırı gördüğü takdirde, kararı takip eden ilk toplantıda gündeme alarak, uygulamanın iptali için idari yargı mercilerine başvurabilme yetkisine sahip olur.

Üçüncü grupta valinin yürütmeye ilişkin görevleri ele alınabilir. Vali, il özel idaresi'ne verilen hizmetlerde yürütme yetkisini il özel idaresi müdürlüğü ve merkezi idare teşkilatının ildeki kuruluşları aracılığı ile kullanır. Kesin hesapları hazırlatıp il genel meclisine sunar. Her yıl il genel meclisi toplantısından önce il özel idare bütçesini düzenletir, il daimi encümeninde incelendikten sonra il genel meclisine verir, il genel meclisinin kabul ettiği bütçeyi İçişleri bakanlığına gönderir. Bütçe için olağan gelirlerinin üçte birini aşmayan borçlanmalar için, il genel meclisine tavsiyelerde bulunan vali il bütçesinin ita amiri konumundadır. İlde yapılan bütün işlerin planlanması yürütülmesi faaliyete geçirilmesi ve işleyişini sağlaması valilerin yetkisindedir.

Suriye'de il, şehir konumunda olması ve sadece yerel meclisin onu idare etmesi ile kendi tüzel kişiliğini kazanarak il meclisi ve il yürütme kurulu şeklinde görev yaparlar. Vali kendi görevine ilaveten il meclis kurulunun başkanlık yetkilerini de yapmaktadır. Bütün yetkiler valilerde toplanmış işleyiş valilerin görüşleri doğrultusunda yapılmaktadır.

Suriye'de İlçe ve beldeler mahallelere, iller bölgelere ve bölgeler de nahiyelere bölünmüştür. Ancak tüzel kişilik kazanmayan mıntıka, nahiye ve mahalleler işlerini kendileri yürütmektedir. Yerel meclis üyeleri, il ve ilçelerde bakanın öngördüğü şekilde kararname ile belirlenir. Belde, reyfiye ve köylerde, valinin öngördüğü şekilde bakanın kararı ile meclis üye sayısı belirlenir. Ülkemizde ise meclis üyelerinin belirlenmesi seçimler ile olur. En temel fark burada kaşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde demokrasinin gerekleri uygulanarak yerel yöneticiler ve meclis üyeleri seçimle göreve gelirken, Suriye'de yerel yönetimlerin temsilcilerinin hepsi atama yolu ile göreve gelmektedir.

Suriye'de mahalli meclisleri çeşitli meslek sınıflarından oluşmaktadır bunlar; çiftçi, işçi, sanatkâr, küçük iş sahipleri, öğretmen, öğrenci, ihtiyar, kadın, serbest meslek sahipleri, doktorlar, eczacılar, mühendisler, ziraat mühendisleri, avukatlar, dış hekimleri, fikir, fen ve gazete adamları, devlet görevlileri, toplumsal işlerde çalışanlar ve ekonomi çiftliklerinde çalışanların oluşturduğu gurupların temsilcilerinden oluşur. Ülkemizde seçimlerle belirlenen meclis üyeleri meslek gurupları gözetmeksizin adaylardan seçimlerde seçilirler.

Suriye’de mahalli meclislerin çalışma süresi, dört sene ile sınırlı iken ülkemizde 5 yerel meclislerin çalışma süresi 5 yıldır. Suriye’de yerel meclisler kendi üyelerinden daimi görev yapacak komisyonlar oluştururlar.

Suriye’de il meclisi’nin görevi; yürütme kurulu ile çalışmak için koordinasyon kurarak ve gerekli yardımda bulunmak, meclisin altındaki birimlerine karşı görevini yapmak, onların çalışması için gerekli zamanlarda onları yönlendirmek ve idare etmek. Yıllık ve daha uzun süreli kamu yapıları ve sektörlerine ait ekonomik ve sosyal projeleri fabrika gibi iş sahası açılmasına izin vermek.

Merkezi hükümetin tevdi ettiği proje ve müesseselerin için, yerel yönetimin kaideler koyulması esastır. Bu da hükümetin bu doğrultuda çıkardığı hüküm ve talimatlara uygun olmalıdır. Merkezi yönetimin sorumluluğunun olmadığı her şey de yerel yönetim direk olarak onun sorumluluğunu alacaktır. Ancak bu kurum, başka bir meclisin yönetim sorumluluğunun altına girmemesi gerekir.

Türkiye’ de her beş sene de bir yerel yönetimler seçimi yapılmaktadır. Kanunla kurulmuş olan il özel idarelerine seçilen üyeler il özel idaresi’ tarafından oluşturulan komisyonlarda görev yaparlar. Görevleri şunlardır;

Sağlık ve sosyal yardım, bayındırlık, eğitim ve kültür, tarımla, ekonomik görevlerdir.

Sağlık ve sosyal yardım görevleri; Hastane, dispanser, darülaceze, sağlık evleri açmak, düşkünler evi, yetimhane kurmak, kasaba ve köylerin sağlığına ilişkin tıbbi ve sosyal yardımları yürütmek, sıtma önlemleri almak, bataklıkları kurutmak, muhtaç asker ailelerine yardım etmek, fakir hastaların bakım ve yol giderlerini karşılamak, muhtaç çocukları koruma birliğine katılma payı vermek.

Bayındırlık görevleri; İl dahilinde ilçelerin ve köy yollarının yapımı, bakımı ve onarımını yapmak, köylere içme suyu götürmek, il dahilinde iskele yapmak, ticaret odaları borsaları kurmak, sergiler panayırlar açmak, gecekondü bölgelerinde ıslah için kamu tesisleri yapmak, köy telefonları kurmak.

Eğitim ve kültür görevleri; İlkokul, gece okulu açmak, okul bina ve tesislerin yapımı, onarımı ve donatımını yapmak, okul için arsa temin etmek, sosyal yardımlar, yetiştirici ve tamamlayıcı kurslar açmak, sanat, kültür ve halk eğitimi çalışmalarına olanak sağlamak ve katılmak, il matbaası kurmak, il yayın organı olarak gazete çıkarmak.

Tarımla ilgili görevleri; örnek ve deneme çiftlik tarlaları, fidanlık ile tarım okulları açmak, tarım aletleri depoları kurmak, tarım ürünleri sergileri açmak, ürün türlerini iyileştirmek için para, tohum temin etmek, kırsal kesimde biçme, harman, eleme tesisleri kurmak, damızlık hayvan yetiştirmek, suni tohumlama laboratuvarları açmak, uygun arazilerde orman yetiştirmek.

Ekonomik görevleri; Tasarruf ve kredi sandıkları kurmak, açılmasına izin vermek, ticaret ve sanayi odaları kurmak, sergi, pazar, panayır açmak.

Ayrıca il daimi encümeni genel meclisin yeleri arasından seçeceği 5 asıl 5 yedek üyeden oluşur. Görev süresi 1 yıldır. Üyelerin ayrı ayrı ilçelerden olması gerekir. İl daimi encümeni, il özel idaresi'nin, karar alma, icrai yetkiler kullanma, danışma nitelikli görüş bildirme ve denetleme işlevlerini yerine getiren bir organdır.

İl daimi encümeninin; bütçeyi incelemek ve düşüncelerini bildirmek, aylık harcamalara ilişkin cetvelleri ve harcama belgelerini bütçeye ve mevzuata uygunluk yönünden incelemek, il bütçesinde bölümler içinde maddeler arasında denek aktarması yapmak, mahalli hizmetlere ilişkin projeler hakkında düşüncelerini bildirmek, bakanlar kurulu kararı ile belirlenen esaslar çerçevesinde yıllık programlar gereğince yapılacak yatırımların, müşavirlik, mühendislik ve benzeri proje ve kontrol hizmetlerinin yaptırılmasına karar vermek, il özel idaresi'nce yapılacak hizmetlerin karşılığı olan ücret tarifesini düzenlemek ve meclise sunmak, ilgili konularda yasaklayıcı tedbirler almak ve uymayanlara cezai yaptırımlar uygulamak, İhaleleri bizzat veya ilgili daire aracılığı ile yapmak veya yaptırmak gibi görevleri olan il meclisinin yaptığı bu görevleri Suriye de il ve ilçe meclisleri üstlenmekle birlikte ülkemizde belediyelerin yaptıkları görevleri de üstlenerek yapmaktadırlar.

Suriye'de ilçe meclisleri, devletin genel siyaseti çerçevesinde belde ve ilçe

meclisleri ve onları geliştirmeye sevk eden çalışmalara yöneliktir. Yürütme kurulu yoluyla ve yapılan işlerin denetimiyle belde veya ilçede işlerin daha iyi bir mecrada yürümesi için bunlara bağlı bölümlerin çalışmaları yönlendirmek ve yönetmektir.

Belde ve müesseselerinde yapı hizmetleri; yol yapımı, aydınlatma, bahçe düzenlemesi, alt yapı, sokak ve çarşılar, arabaların çıkış merkezlerini denetlemenin onanması. Belde veya ilçe sınırında il meclisinin dayandığı önemli Şeyler, sosyal duruma bağlı eğitim, kültür, sağlık, gıda denetimi, ekonomik vs. işleri yürütme tasarısının kararlaştırdığı doğrultuda ve gerekli projelerin onanması ile devletin projelerine ters düşmeyen işleri yapmak. Belde veya ilçede su arıtım tesisleri ve nakil işlemini yapıp işletmesini düzenlemek. Belde veya ilçede yer alan genel projelendirmeyi kabul etmek, söz konusu projelendirmenin ilan kurallarını ve ona itiraz yolu, itirazlardaki hükmün Şekli ve onama kararlarının tümünü yürütme taslağı sınırlandırır.

Belde ve ilçenin muhtaç oldukları resmi daireler için ve yerleşim birimleri projelerini, ilçe arsalarını işletimi için konulan kuralları onamak. Projelerin yapılması veya yapımında pay alması için ilgili yardımlaşma derneklerini teşvik edip desteklemeler için de yardım ve kredi kurallarını konulmasını onamak. İlde refahın, sağlığın ve genel emniyetle ilgili kuralları ile özel olarak kanun ve düzenlemelerin verdiği ihtisası da göz önünde bulundurup onamak.

Ülkemizde bu görevler belediyeler ile yapılmaktadır bu özellik iki ülke ardasındaki en temel farklılıktır. Çünkü lkemizde belediye kamu tüzel kişiliği var iken bu Suriye’de bu görevi vali ve ona bağlı meclisler tarafından yapılmaktadır.

Ülkemizde belediyelerin görevleri yukarıda zikredilen kanunlar çerçevesinde kısaca özetlersek, meclisi, stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek. Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak. Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il evre düzeni plânını kabul etmek. Borçlanmaya karar vermek. Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsisin kaldırılmasına, kanunlarda vergi, resim, harç ve

katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek. Şartlı bağışları kabul etmek

Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek. Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek. Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek. Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek, mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek. Yurt içindeki ve İçişleri bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmek. Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak. İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek olarak kısaca sayabilir.

Yerel Yönetimlerin en küçük birimi olan köy, ülkemizde Osmanlıdan bu yana görevini ifa etmektedir. Suriye’de ise böyle bir kamu tüzel kişiliği yoktur. Suriye’de Taşra (Reyfiye) adı verilen, nüfusu 5.000 (beşbin)’den az olmayan ve köylerin oluşturduğu kamu tüzel kişiliği vardır.

Ülkemizde muhtar, köy veya mahalle halkı tarafından seçilir. Muhtar seçiminde de siyasi partiler aday gösteremezler. Muhtarların görev süresi kanunla 5 (beş) yıl olarak tespit edilmiştir. Muhtar köy tüzel kişiliğini temsil eder. İhtiyar heyeti ile birlikte köy işlerini yürütür. Aynı zamanda muhtar, genel yönetimin temsilcisi sıfatıyla da yasaları ve hükümet emirlerini halka duyurur, köy içinde dirlik ve düzeni sağlar. Genel yönetimle ilgili işlerin köyde uygulanmasına yardımcı olur.

Görevini gereği gibi yapmayan muhtarlar köyün bağlı olduğu ilçe idare kurulu kararı ile görevden uzaklaştırılabilir. Muhtarın köy yararına olmayan kararını vali veya kaymakam bozabilir. Ancak mülki amirler, muhtarların yerine karar alamazlar.

Ülkemizde yerel yönetimler, il özel idaresi, belediye ve köy idaresi tarafından yapılmaktadır. il özel idaresi’nin karar organı il genel meclisi ve yürütme organı ise

validir. Belediye'nin karar organı belediye meclisi iken yürütme organı belediye başkanıdır. Son olarak en küçük yerel yönetim olan köy idaresi'nin yürütme organı köy ihtiyar heyeti ve karar organı ise köy muhtarıdır. Bu üç kamu tüzel kişiliği'nin yürütme ve karar organları seçim yolu ile gelirler. Suriye'de ise Cumhurbaşkanı tarafından atanan valiler kendine bağlı ve yine kendisinin seçtiği kurul ve meclisler ile yerel yönetimleri idame ettirmektedir.

Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin yerel yönetimleri ile Suriye Arap Cumhuriyeti yerel yönetimlerini genel olarak mukayesesini yaptık. Sonuçta bir çok yönden ülkemiz yerel yönetim kanunlarının ve uygulamalarının dünyada ve Avrupa Birliği normlarına kıyasla Suriye yerel yönetim kanunu ve uygulamalarından daha üstün olduğunu söyleyebiliriz. Ülkemizin tarihsel olarak bölgede lider ülke olması, Sosyal, siyasal, hukuksal ve demokratik olarak ülkemizin yerel yönetimlerinde göstermiş olduğu başarı Suriye Arap Cumhuriyeti'nin yapmaya başladığı yerel yönetimlerde modernizasyon sürecinde AB tarafından örnek gösterilmiş olup, bu çerçevede Şam valiliği ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi "Kardeş Şehir" protokolü imzalayarak Suriye Yerel Yönetimlerinin Modernizasyon çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmaya sivil toplum örgütleri de büyük destek vermektedir.

EKLER

EK 1: TÜRKİYE CUMHURİYETİ 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU

Resmi Gazete Tarihi : 2005-07-13
Resmi Gazete Sayısı : 25874
Kabul Tarihi : 3/7/2005

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam ve Tanımlar¹⁴⁵

Amaç

Madde 1

Bu kanunun amacı, belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2

Bu kanun belediyeleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3

Bu kanunun uygulanmasında;

¹⁴⁵ 5393 Sayılı Belediye Kanunu Resmi Gazete Tarihi: 2005-07-13, Resmi Gazete Sayısı: 25874, Kabul Tarihi: 3/7/2005

Belediye: Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,

Belediyenin organları: Belediye meclisini, belediye encümenini ve belediye başkanını, Belde: Belediyesi bulunan yerleşim yerini, Mahalle: Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birimi, ifade eder.

İkinci Bölüm

Belediyenin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

Madde 4

Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.

Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.

Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülkî idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirim üzerine, mahallî seçim kurulları, onbeş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir.

İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir. Danıştay'ın görüşü alınarak müşterek kararname ile o yerde belediye kurulur.

Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararnameyle belediye kurulabilir.

Sınırların Tespiti

Madde 5

Yeni kurulan bir belediyenin sınırları, kuruluşu izleyen altı ay içinde aşağıdaki şekilde tespit edilir:

Eskiden beri o yerleşim yerine ait sayılan tarla, bağ, bahçe, çayır, mera, otlak, yaylak, zeytinlik, palamutluk, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlar belediye sınırı içine alınır. Belediye sınırlarını dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirmek esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda, sınır düz olarak çizilir ve işaretlerle belirtilir.

Belediyenin sınırları içinde kalan ve eskiden beri komşu belde veya köy halkı tarafından yararlanılan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden geleneksel yararlanma hakları devam eder. Bu haklar için sınır kâğıdına şerh konulur. Çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kâğıdına yazılır. Ayrıca yetkili fen elemanı tarafından düzenlenen kroki sınır tespit tutanağına eklenir.

Sınırların Kesinleşmesi

Madde 6

Belediye sınırları, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir. Kesinleşen sınırlar, valilikçe yerinde uygulanmak suretiyle taraflara gösterilir ve durum bir tutanakla belirlenir. Kesinleşen sınır kararları ile dayanağı olan belgelerin birer örneği; belediyesine, mahallî tapu dairesine, il özel idaresine ve o yerin mülkî idare amirine gönderilir. Kesinleşen sınırlar zorunlu nedenler olmadıkça beş yıl süre ile değiştirilemez.

Sınır Uyuşmazlıklarının Çözümü

Madde 7

Bir il dâhilindeki beldeler veya köyler arasında sınır uyuşmazlığı çıkması hâlinde ilgili belediye meclisi ve köy ihtiyar meclisi ile kaymakamın görüşleri otuz gün süre verilerek istenir. Vali, bu görüşleri değerlendirerek sınır uyuşmazlığını karara bağlar. Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sınır değişikliklerinde büyükşehir belediye meclisinin de görüşü alınır. İl ve ilçe sınırlarının değiştirilmesini gerektirecek sınır uyuşmazlıklarında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümleri uygulanır.

Birleşme ve Katılma

Madde 8

Belde, köy veya bunların bazı kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi için bu yerlerin meskûn sahalarının katılacak beldenin meskûn sahasına uzaklığı 5.000 metreden fazla olamaz.

Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahasının, komşu bir beldenin meskûn sahası ile birleşmesi veya bu sahalardan arasındaki mesafenin 5.000 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurması hâlinde, katılacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılır. Oylama sonucunun olumlu olması hâlinde başvuruya ait evrak, valilik tarafından katılacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın gelişinden itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi hâlinde katılım gerçekleşir. Büyükşehirlerde birleşme ve katılma işlemleri, katılacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında, 6 ncı maddeye göre işlem yapılır ve sonuç İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Bir beldenin bazı kısımlarının komşu bir beldeye katılmasında veya yeni bir belde ya da köy kurulmasında, beldenin nüfusunun 5.000'den aşağı düşmemesi gerekir.

Büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ayrılma yoluyla yeni bir belde kurulması için belde nüfusunun 100.000'den aşağı düşmemesi ve yeni kurulacak beldenin nüfusunun 50.000'den az olmaması şarttır. Bu madde uyarınca gerçekleşen katılmalarda, katılınan belde ile bazı kısımları veya tümü katılan köy veya belde arasında; taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçların devri ve paylaşımı, aralarında düzenlenecek protokolle belirlenir. Birleşme ve katılma işlemlerinde bu maddede düzenlenmeyen hususlarda 4 üncü madde hükmüne göre işlem yapılır.

Mahalle ve Yönetimi

Madde 9

Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir. Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur. Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.

Belde Adının Değiştirilmesi

Madde 10

Bir beldenin adı, belediye meclisi üye tam sayısının en az dörtte üç çoğunluğunun kararı ve valinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile değiştirilir. Bu karar Resmî Gazetede yayımlanır. Beldenin adının değişmesi ile belediyenin adı da değişmiş sayılır.

Tüzel Kişiliğin Sona Erdirilmesi

Madde 11

Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştay'ın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder.

Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, Danıştay'ın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır. Bu belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder. İntikal eden borçların karşılanamayan kısımları il özel idaresi tarafından üstlenilir ve vali tarafından İller Bankasına bildirilir. İller Bankası bu miktarı, takip eden ayın genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının belediyelere ayrılan kısmından keserek ilgili il özel idaresi hesabına aktarır.

Kararlarının Uygulanması ve Nüfus

Madde 12

4, 6, 7, 8 ve 9 uncu maddelerde belirtilen kararlar kesinleşme tarihini takip eden yılın ocak ayının birinci gününden itibaren yürürlüğe girer. 4 üncü maddeye göre belediye kurulan yerlerde 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 29 uncu maddesine göre seçim yapılır. 8 inci maddede geçen birleşme ve katılmalara, 9 uncu maddede geçen mahalle kaldırılmasına, 11 inci maddede geçen belediye ve köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasına veya bir beldenin köye dönüştürülmesine dair kararlar ilk mahallî idareler seçimlerinde uygulanır ve seçimler bu yerlerin yeni durumlarına göre yapılır. (Ek Fıkra: 6/3/2007–5594/2 md.) Birleşme, katılma veya tüzel kişiliğin kaldırılması sonucu tüzel kişiliği ilk

mahallî idare seçimlerine kadar devam edecek olan belediye ve köylerde, birleşme ve katılma işleminin gerçekleşmesi veya müşterek kararnamenin yayımlandığı tarihten itibaren yeni nazım ve uygulama planı yapılmaz; mevcut planlarda yapılması gereken zorunlu değişiklik ve her türlü imar uygulaması katılacak belediyenin uygun görüşü alınarak yapılır. Uygun görüş verilmeyen plan değişiklikleri yapılamaz. (Ek Fıkra: 6/3/2007–5594/2 md.) Tüzel kişiliği sona erecek belediye ve köylerin taşınmazlarının satılması ile vadesi tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi aşan borçlanma yapılması İçişleri Bakanlığının onayına tabidir. (Ek Fıkra: 6/3/2007–5594/2 md.) Belediye ihbar ve kıdem tazminatlarının ödenmesi konusunda, 68 inci maddenin (d) bendinde öngörülen sınırlamaya bağlı olmaksızın İçişleri Bakanlığının onayı ile borçlanma yapılabilir. Bu amaçla yapılan borçlanmalar ihbar ve kıdem tazminatı dışında hiçbir gider için kullanılamaz. Bu Kanunda öngörülen nüfus büyüklüğü için Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca bildirilen nüfus esas alınır.

Hemşeri Hukuku

Madde 13

Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.

Belediye, hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.

Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.

Üçüncü Bölüm

Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Madde 14

Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla, imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekliğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır. Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşük ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. Belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilir. 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümleri saklıdır. (Ek fıkra: 1/7/2006–5538/29 md.) Sivil hava ulaşımına açık havaalanları ile bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları

Madde 15

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

- a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.
- b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.
- f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek.
- g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

- h) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.
- i) Borç almak, bağış kabul etmek.
- j) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.
- k) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.
- l) Gayrisıhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.
- m) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.
- n) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.
- o) Gayrisıhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.
- p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

Gayrisihhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır. Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi 49 (kırkdokuz) yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.

Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir. Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır. Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.

Belediyeye Tanınan Muafiyet

Madde 16

Belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşa ve kullanımları her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muaftır.

İKİNCİ KISIM

Belediyenin Organları, Encümeni, Başkanı, Ortak Hükümler

Birinci Bölüm

Belediyenin Organları

Belediye Meclisi

Madde 17

Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilmiş üyelerden oluşur.

Meclisin Görev ve Yetkileri

Madde 18

Belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.
- b) Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- c) Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek. (Ek cümle: 1/7/2006-5538/29 md.) Belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.
- d) Borçlanmaya karar vermek.
- e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına

ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisine karar vermek.

- f) Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.
- g) Şartlı bağışları kabul etmek.
- h) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragate karar vermek.
- i) Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.
- j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- k) Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- l) Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.
- m) Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- n) Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.
- o) Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.
- p) Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.

- r) Fahrî hemşerilik payesi ve beratı vermek.
- s) Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.
- t) Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek.
- u) İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

Başkanlık Divanı

Madde 19

Belediye meclisi, seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Meclis bu toplantıda, üyeleri arasından, gizli oyla meclis birinci ve ikinci başkan vekili ile en az iki kâtip üyeyi ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçer. İlk iki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı yapılacak ilk mahallî idareler seçimlerine kadar görev yapar. Başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanır.

Meclise, belediye başkanı katılamaması durumunda meclis birinci başkan vekili, onun da katılamaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Ancak yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısı meclis başkan vekilinin başkanlığında yapılır.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir. Meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür. Meclisin çalışması ve katılıma ilişkin esas ve usûller İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Meclis Toplantısı

Madde 20

Belediye meclisi, her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırdığı günde toplanır. Meclis, resmî tatile rastlayan günlerde çalışmasına ara verebilir. Belediye meclisi her yıl bir ay tatil kararı alabilir.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi gün, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür. Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla meclis başkanının belediye sınırları içerisinde belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usûllerle belde halkına duyurulur.

Meclis toplantıları açıktır. Meclis başkanının veya üyelere herhangi birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir. Meclis görüşmeleri görevlilerce tutanağa geçirilir, başkan ve kâtip üyeler tarafından imzalanır. Toplantılar, meclisin kararıyla sesli ve görüntülü cihazlarla da kaydedilebilir.

Gündem

Madde 21

Her ayın ilk günündeki belediye meclis gündemi belediye başkanı tarafından belirlenerek en az üç gün önceden üyelere bildirilir ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulur. Her ayın ilk toplantısında belediye başkanı ve meclis üyeleri belediyeye ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerebilir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

İmar konuları ile yıllık bütçe dışında kalan gündemdeki diğer konular ile üyelerin teklifleri; toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü hâlinde komisyonlara havale edilmeksizin belediye meclisince görüşülerek karara bağlanabilir.

Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 22

Belediye meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. Oylamada eşitlik çıkması durumunda meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Gizli oylamalarda eşitlik çıkması durumunda oylama tekrarlanır, eşitliğin bozulmaması durumunda meclis başkanı tarafından kur'a çekilir.

Meclisin toplanmasında, üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde başkan, gün ve saatini tespit ederek en geç üç gün içinde toplanmak üzere meclisi tatil eder. Gelecek toplantı, üye tam sayısının dörtte birinden az olmayan üye sayısı ile yapılır. Görüşmeler sırasında başkan veya üyelere birinin talebi üzerine yapılacak yoklamada karar yeter sayısının bulunmadığı anlaşılırsa, ikinci fıkradaki hükümler uygulanır. Üyeler oylarını bizzat kullanır. Gizli oy kullanmaya fizikî bakımdan engelli üyeler, tayin edecekleri kişi eliyle oy kullanabilirler. Oylama gizli, işaretle veya ad okunarak yapılır. Oy verme kabul, ret veya çekimser şeklinde olur. Kararlar, meclis başkanı ve kâtip üyeler tarafından imzalanır ve bir sonraki toplantıda üyelere dağıtılır.

Meclis Kararlarının Kesinleşmesi

Madde 23

Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir. Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine idarî yargıya başvurabilir. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.

İhtisas Komisyonları

Madde 24

Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyonlar kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporlarını bu sürenin sonunda meclise sunmadıkları takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır.

Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Denetim Komisyonu

Madde 25

İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisi, her ocak ayı toplantısında belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. Komisyon, belediye başkanı tarafından belediye binası içinde belirlenen yerde çalışır ve çalışmalarında kamu personelinden ve gerektiğinde diğer uzman kişilerden yararlanabilir.

Denetim komisyonu toplantılarına, belediye ve bağılı kuruluşları dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere (1.000); kamu personeli dışındaki diğere uzman kişilere büyükşehir belediyelerinde (3.000), diğere belediyelerde (2.000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, belediye meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılır. Denetim komisyonunun emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısı belediye meclisince belirlenir. Uzman kişilerde aranacak nitelikler belediye meclisinin çalışmasına dair yönetmelikte düzenlenir.

Komisyon belediye birimleri ve bağılı kuruluşlarından her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir. Bu istekler gecikmeksizin yerine getirilir. Komisyon, çalışmasını kırk beş işgünü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar. Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur.

Meclisin Bilgi edinme ve Denetim Yolları

Madde 26

Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır. Meclis üyeleri, meclis başkanlığına önerge vererek belediye işleriyle ilgili konularda sözlü veya yazılı soru sorabilir. Soru, belediye başkanı veya görevlendireceği kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılır.

Meclis üyelerinin en az üçte biri, meclis başkanlığına istekte bulunarak, belediyenin işleriyle ilgili bir konuda genel görüşme açılmasını isteyebilir. Bu istek meclis tarafından kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

Belediye başkanınca meclise sunulan bir önceki yıla ait faaliyet raporundaki açıklamalar, meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse, yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülkî idare amirine gönderilir. Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştay'a gönderir. Yetersizlik kararı, Danıştay'ca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.

Meclis üye tam sayısının en az üçte biri oranındaki üyenin imzasıyla belediye başkanı hakkında gensoru önergesi verilebilir. Gensoru önergesi, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile gündeme alınır ve üç tam gün geçmedikçe görüşülemez. Gensoru önergesinin karara bağlanmasında dördüncü fıkraya göre işlem yapılır.

Başkan ve Meclis Üyelerinin Görüşmelere Katılamayacağı Durumlar

Madde 27

Belediye başkanı ve meclis üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamazlar.

Başkan ve Meclis Üyelerinin Yükümlülükleri

Madde 28

Belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.

Meclis Üyeliğinin Sona Ermesi

Madde 29

Meclis üyeliği, ölüm ve istifa durumunda kendiliğinden sona erer. Meclis üyeliğinden istifa dilekçesi belediye başkanlığına verilir ve başkan tarafından meclisin bilgisine sunulur.

Özürsüz veya izinsiz olarak arka arkaya üç birleşim günü veya bir yıl içinde yapılan toplantıların yarısına katılmayan üyenin üyeliğinin düşmesine, savunması alındıktan sonra üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar verilir. Belediye meclisi üyeliğine seçilme yeterliğinin kaybedilmesi durumunda, valinin bildirmesi üzerine Danıştay tarafından üyeliğin düşmesine karar verilir.

Meclisin Feshi

Madde 30

Belediye meclisi;

- a) Kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediyeye ait işleri sekteye veya gecikmeye uğratırsa,
- b) Belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasî konularda karar alırsa, İçişleri Bakanlığının bildirim üzerine Danıştay'ın kararı ile feshedilir.

İçişleri Bakanlığı gerekli gördüğü takdirde meclisin feshine dair bildirim ile birlikte, karar verilinceye kadar meclis toplantılarının ertelenmesini de ister. Danıştay, bu hususu en geç bir ay içinde karara bağlar. Bu şekilde feshedilen meclisin yerine seçilen meclis, kalan süreyi tamamlar.

Boşalan Meclisin Görevinin Yerine Getirilmesi

Madde 31

Belediye meclisinin;

- a) Danıştay tarafından feshi veya meclis toplantılarının ertelenmesi,
- b) Meclis üye tam sayısının yarısından fazlasının tutuklanması,
- c) Yedek üyelerin getirilmesinden sonra da meclis üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi,
- d) Geçici olarak görevden uzaklaştırılması,

Hâllerinde, meclis çalışabilir duruma gelinceye veya yeni meclis seçimi yapılincaya kadar meclis görevi, belediye encümeninin memur üyeleri tarafından yürütülür.

Huzur ve İzin Hakkı

Madde 32

Meclis başkan ve üyelerine, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, 39 uncu madde uyarınca belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. Huzur hakkı ödenecek gün sayısı, 20, 24 ve 25 inci maddelerde belirtilen toplantı günü sayısından fazla olamaz ve meclis üyelerine aynı gün için birden fazla huzur hakkı ödenemez.

Meclis üyeleri hastalıkları süresince izinli sayılır. Ayrıca mazeretleri durumunda, bir yıl içindeki toplantı süresinin yarısını aşmamak şartıyla istekleri üzerine meclis tarafından izin verilebilir.

İkinci Bölüm

Belediye Encümeni

Madde 33

Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

- a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,
- b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden, oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder.

Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir.

Encümenin Görev ve Yetkileri

Madde 34

Belediye encümeninin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.
- b) Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- c) Öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- d) Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- e) Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- f) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
- g) Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- h) Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- i) Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

Encümen Toplantısı

Madde 35

Belediye encümeni, haftada birden az olmamak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye başkanı acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir.

Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Encümenin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca ihale komisyonu olarak yapacağı toplantılarda da bu hüküm geçerlidir. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Çekimser oy kullanılamaz.

Encümen gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri, başkanının uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilir. Belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülemez. Encümene havale edilen konular bir hafta içinde görüşülerek karara bağlanır. Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar gerekçelerini de açıklar. Encümen başkan ve üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü encümen toplantılarına katılamazlar.

Encümen Üyelerine Verilecek Ödenek

Madde 36

Belediye encümeni başkan ve üyelerine, nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde (3.500), nüfusu 10.001-50.000'e kadar olan belediyelerde (4.500), 50.001-200.000'e kadar olan belediyelerde (6.000) ve 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise (7.500) gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

Üçüncü Bölüm

Belediye Başkanı

Madde 37

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilir.

Belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasî partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.

Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri

Madde 38

Belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- c) Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- d) Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- e) Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- f) Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- h) Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.
- j) Belediye personelini atamak.
- k) Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- l) Şartsız bağışları kabul etmek.
- m) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürllüler merkezini oluşturmak.
- o) Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak.
- p) Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

Belediye Başkanının Özlük Hakları

Madde 39

Belediye başkanına nüfusu;

- a) 10.000'e kadar olan beldelerde 70.000,
- b) 10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde 80.000,
- c) 50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde 100.000,
- d) 100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde 115.000,
- e) 250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde 135.000,
- f) 500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde 155.000,
- g) 1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde 190.000,
- h) 2.000.001'den fazla olan beldelerde 230.000,

Gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek ödenir. Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında (c) bendinde belirtilen gösterge rakamı esas alınır.

Belediye başkanının görevli, izinli ve hasta bulunduğu sürelerde ödeneği kesilmez. Belediye başkanlığı yapmış olanların, personel kanunlarına tâbi bir kadroya atanmaları hâlinde belediye başkanlığında geçen süreleri memuriyette geçmiş sayılır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü buldukları için uygulanan sosyal hak ve yardımlar, aynı esas ve usûllere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü buldukları için de uygulanır.

Başkan Vekili

Madde 40

Belediye başkanı izin, hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hâllerde, bu süre içinde kendisine vekâlet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir. Başkan vekili, başkanın yetkilerine sahiptir. Başkan vekiline, görev süresince başkana ödenen aylık brüt ödeneğin gün hesabı üzerinden ödenek verilir.

Stratejik Plân ve Performans Programı

Madde 41

Belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer. Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir. Stratejik plân ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.

Yetki Devri

Madde 42

Belediye başkanı, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, yöneticilik sıfatı bulunan belediye görevlilerine devredebilir.

İhtilâf Hâli

Madde 43

Belediye başkanının kendisinin, birinci ve ikinci derecedeki kan ve kayın hısımlarının ve evlatlıklarının, belediye ile ihtilâflı olduğu durumlarda dava açılması ve bu davada belediyenin temsili, meclis birinci başkan vekili, bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili veya bunların yetkilendireceği kişiler tarafından yerine getirilir.

Belediye Başkanlığının Sona Ermesi

Madde 44

Belediye başkanlığı, ölüm ve istifa hâllerinde kendiliğinden sona erer.

Belediye Başkanının;

- a) Mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görevini terk etmesi ve bu durumun mahallin mülkî idare amiri tarafından belirlenmesi,
- b) Seçilme yeterliğini kaybetmesi,
- c) Görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya sakatlık durumunun yetkili sağlık kuruluşu raporuyla belgelenmesi,
- d) Meclisin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılması,

Hâllerinden birinin meydana gelmesi durumunda İçişleri Bakanlığının başvurusu üzerine Danıştay kararıyla başkanlık sıfatı sona erer.

Belediye Başkanlığının Boşalması Hâlinde Yapılacak İşlemler

Madde 45

Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda, vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis, birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması durumunda ikinci başkan vekilinin, onun da bulunmaması durumunda en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak;

- a) Belediye başkanlığının boşalması veya seçim dönemini aşacak biçimde kamu hizmetinden yasaklanma cezasının verilmiş olması durumunda bir başkan,
- b) Başkanın görevden uzaklaştırılması, tutuklanması veya seçim dönemini aşmayacak biçimde kamu hizmetinden yasaklama cezası alması durumunda bir başkan vekili, seçer.

Belediye başkanı veya başkan vekili belediye meclis üyeleri arasından ve gizli oyla seçilir. İlk iki oylamada üye tam sayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır. Dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, belediye başkanı veya başkan vekili seçilmiş olur. Oyların eşitliği durumunda kur'a çekilir.

Birinci fıkranın (b) bendi uyarınca başkan vekili seçildikten sonra belediye başkanlığının (a) bendinde belirtilen nedenlerle boşalması durumunda bu maddeye göre belediye başkanı seçilir.

Yeni seçilen belediye başkanının görev süresi, yerine seçildiği başkanın görev süresi ile sınırlıdır. Başkan vekili, yeni başkan seçilinceye veya görevden uzaklaştırılmış ya da tutuklanmış olan başkan göreve dönünceye kadar görev yapar.

Belediye başkanı veya başkan vekili seçilinceye kadar belediye başkanlığı görevi, meclis birinci başkan vekili, bulunmaması durumunda ikinci başkan vekili, onun da bulunmaması durumunda vali tarafından görevlendirilecek bir kamu görevlisi tarafından yürütülür. Belediye başkanı veya başkan vekili seçimi en geç onbeş gün içinde tamamlanmadığı takdirde belediye meclisinin feshine ilişkin hükümler uygulanır.

Belediye Başkanı Görevlendirilmesi

Madde 46

Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması durumunda, seçim yapıncaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde vali tarafından görevlendirme yapılır. Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme yeterliğine sahip olması şarttır.

Dördüncü Bölüm

Organlara İlişkin Ortak Hükümler

Görevden Uzaklaştırma

Madde 47

Görevleriyle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye organları veya bu organların üyeleri, kesin hükme kadar İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir.

Görevden uzaklaştırma kararı iki ayda bir gözden geçirilir. Devamında kamu yararı bulunmayan görevden uzaklaştırma kararı kaldırılır. Görevden uzaklaştırılanlar hakkında; kovuşturma açılmaması, kamu davasının düşmesi veya beraat kararı verilmesi, davanın genel af ile ortadan kaldırılması veya görevden düşürülmeyi gerektirmeyen bir suçla mahkûm olunması durumunda görevden uzaklaştırma kararı kaldırılır.

Görevden uzaklaştırılan belediye başkanına, görevden uzak kaldığı sürece aylık ödeneğinin üçte ikisi ödenir ve bu süre içinde diğer sosyal hak ve yardımlardan yararlanmaya devam eder.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Belediye Teşkilâtı ve Personeli

Birinci Bölüm

Belediye Teşkilâtı

Madde 48

Belediye teşkilâtı, norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur.

Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.

Norm Kadro ve Personel İstihdamı

Madde 49

Norm kadro ilke ve standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir. Belediye personeli, belediye başkanı tarafından atanır. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz. Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli olarak istihdam edileceklere ödenecek net ücret, söz konusu kadro unvanı için birinci derecenin birinci kademesi esas alınmak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre tespit edilecek her türlü ödemeler toplamının net tutarının yüzde 25 fazlasını geçmemek üzere belediye meclisi kararıyla belirlenir. Genel hükümlere göre birinci dereceden kadro ihdas edilemeyen kadro unvanları için ise o kadro unvanından ihdası yapılmış en yüksek kadro derecesinin birinci kademesi esas alınır ve yapılacak ödemenin azami tutarı yukarıda belirtilen usûle göre tespit olunur. Bu fıkra hükümlerine göre çalıştırılacak personel için İçişleri Bakanlığı unvanlar itibarıyla sınırlama getirebilir.

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz. Bunlara ödenecek net ücret, aynı unvanlı kadroların birinci derecesinin birinci kademesi için yapılması gereken bütün ödemeler toplamının net tutarının yarısını geçmemek ve çalıştırılacak süre ile orantılı olmak üzere belediye meclisi kararı ile tespit edilir. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli personel olarak çalıştırılanlar için iş sonu tazminatı ödenmez ve işsizlik sigortası primi yatırılmaz. Bunlardan yaptıkları başka işler sebebiyle herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tâbi olanlar için sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primi yatırılmaz ve aynı kişi birden fazla belediye veya bağlı kuruluşta çalıştırılmaz.

Üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri uyarınca çalıştırılacak personele her ne ad altında olursa olsun sözleşme ücreti dışında herhangi bir ödeme yapılmaz ve ücret mahiyetinde aynî ya da nakdî menfaat temin edilmez. Bu personel hakkında bu Kanunla düzenlenmeyen hususlarda vize şartı aranmaksızın 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilenler hakkındaki hükümler uygulanır. Bu personele ait sözleşme örnekleri sözleşmenin imzalanmasını izleyen 30 gün içinde İçişleri Bakanlığına ve Maliye Bakanlığına gönderilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle, belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirmelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinin (B) fıkrasında öngörülen şartlar dikkate alınır. Belediyelerde bu şekilde istihdam edilen personel kurumlarından izinli sayılırlar. Bu personelin görevlendirildikleri süre zarfındaki, görevlendirildikleri kadroya ait her türlü malî hakları ile kurumları tarafından karşılanması gereken sosyal güvenlik ve benzeri diğer hakları belediye tarafından ödenir. İzinli oldukları müddet, terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır ve terfi haklarını kazananlar başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın terfi ettirilirlir. Bu şekilde

görevlendirilenler, görevlendirme süresinin sona ermesinden itibaren onbeş gün içerisinde yazılı olarak kurumlarına başvurmaları hâlinde en geç bir ay içerisinde kadrolarına veya müktesebine uygun başka bir kadroya atanırlar.

Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın; belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki, nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir. Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilir ve taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilir. Bu şekilde görevlendirme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez ve belediye meclisinin görev süresini aşamaz. Sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanır.

Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı vergi usul kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000'in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz. Yeni personel alımı nedeniyle bu oranın aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararı, zararın olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanunî faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edilir. Personelin her türlü alacakları zamanında ve öncelikle ödenir.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde onunu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayısının (20.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, hastalık ve yıllık izinleri dâhil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

Personel Devri

Madde 50

Bu Kanunun 8 ve 11 inci maddeleri uyarınca tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin kadroları ve personeli; katılma hâlinde katıldıkları belediyeye, köye dönüştürülme hâlinde ilgili il özel idaresine devredilir. Devredilen personelden kadro ve görev unvanları değişmeyenler, aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar. Devredilen personelden durumlarına uygun boş kadro olmayanların veya mevcut kadro unvanı ile atamaları yapılamayanların kadro unvanları üç ay içerisinde ilgili belediye meclisi veya il genel meclisince aynı sınıf içerisinde kalmak kaydıyla değiştirilir. Bu değişiklikten itibaren bir ay içerisinde ilgililerin durumlarına uygun kadrolara atamaları yapılır. Söz konusu personel, atama işlemleri yapıncaya kadar devredildikleri belediye veya il özel idaresince ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait aylık, ücret, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî haklarını devredildikleri belediye veya il özel idaresinden almaya devam ederler. Devredilen personelden memur statüsünde görev yapanların, atandıkları yeni kadrolarının aylık, ekgösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî hakları toplamının net tutarının, eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî hakları toplamı net tutarından az olması hâlinde aradaki fark giderilinceye kadar atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tâbi olmaksızın tazminat olarak ödenir.

Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilen sözleşmeli personelin pozisyonları, avukat unvanlı pozisyonlar hariç olmak üzere, başka bir işleme gerek kalmaksızın devredildikleri belediye veya il özel idaresi adına vize edilmiş sayılır

İkinci Bölüm

Belediye Zabıtası, İtfaiye ve Acil Durum Plânlaması

Zabitanın Görev ve Yetkileri

Madde 51

Belediye zabıtası, beldede esenlik, huzur, sağlık ve dzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.

Görevini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır. Belediye zabıta teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, meslekten çıkarılma, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile zabıta teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye, bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir.

Zabıta hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür. Zabıta personelinin çalışma süresi ve saatleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın, hizmetin aksatılmadan yürütülmesini sağlayacak şekilde düzenlenir. Belediye zabıta ve özel güvenlik hizmetlerinde fiilen çalışanlara, fazla mesai ücreti olarak yılı bütçe kanununda belirlenen üst sınırı aşmamak kaydıyla belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu tutar ödenir.

İtfaiye

Madde 52

İtfaiye teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, çalışanların görev ve yetkileri, memurluğa alınması için taşımaları gereken nitelikler, alacakları meslek içi eğitim, görevde yükselme, meslekten çıkarılma, giyecekleri kıyafet ve savunma amaçlı olarak kullanacakları aletler ile itfaiye teşkilâtında hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimler, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Belediye bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere ek düzenlemeler yapabilir.

İtfaiye hizmetleri kesintisiz olarak yürütülür. İtfaiye personelinin çalışma süresi ve saatleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen çalışma süre ve saatlerine

bağlı olmaksızın, hizmetin aksatılmadan yürütülmesini sağlayacak şekilde düzenlenir. Belediye itfaiye teşkilâtında fiilen çalışanlara fazla mesai ücreti olarak yılı bütçe kanununda belirlenen üst sınırı aşmamak kaydıyla belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu tutar ödenir.

Acil Durum Plânlaması

Madde 53

Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.

Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.

Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir. Belediye, belediye sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Belediyelerin Denetimi

Denetimin Amacı

Madde 54

Belediyelerin denetimi; faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve belediye teşkilâtının gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı duruma gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre tarafsız olarak analiz

etmek, karşılaştırmak ve ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgililere duyurmaktır.

Denetimin Kapsamı ve Türleri

Madde 55

Belediyelerde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, malî ve performans denetimini kapsar. İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılır. Ayrıca, belediyenin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından da denetlenir. Belediyelere bağlı kuruluş ve işletmeler de yukarıdaki esaslara göre denetlenir. Denetime ilişkin sonuçlar kamuoyuna açıklanır ve meclisin bilgisine sunulur.

Faaliyet Raporu

Madde 56

Belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde; stratejik plân ve performans programına göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleştirme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini ve belediye borçlarının durumunu açıklayan faaliyet raporunu hazırlar. Faaliyet raporunda, bağlı kuruluş ve işletmeler ile belediye ortaklıklarına ilişkin söz konusu bilgi ve değerlendirmelere de yer verilir.

Faaliyet raporu nisan ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulur. Raporun bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilir ve kamuoyuna da açıklanır.

Hizmetlerde Aksama

Madde 57

Belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının

talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek belediye başkanından ister.

Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali, aksaklığı öncelikle belediyenin araç, gereç, personel ve diğer kaynaklarıyla giderir. Mümkün olmadığı takdirde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının imkânlarını da kullanabilir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından İller Bankasına bildirilir ve İller Bankasınca o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

İçişleri Bakanlığının talebi üzerine sulh hukuk hâkimi tarafından alınan karara karşı ilgili belediyece asliye hukuk mahkemesine itiraz edilebilir.

Denetimle İlgili Diğer Hükümler

Madde 58

Denetimin yapılması ve faaliyet raporunun hazırlanması hususunda bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile diğer kanunların ilgili hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ KISIM

Malî Hükümler

Birinci Bölüm

Belediyenin Gelir ve Giderleri

Madde 59

Belediyenin gelirleri şunlardır:

- a) Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları.
- b) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay.

- c) Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.
- d) Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.
- e) Belediye Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet
- f) karşılığı ücretler.
- g) Faiz ve ceza gelirleri.
- h) Bağışlar.
- i) Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.
- j) Diğer gelirler.

Büyükşehir belediyelerinde büyükşehir sınırları ve mücavir alanları içinde belediyelerince tahsil edilen emlak vergisi tutarının tamamı ilgili ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından alınır. Bunlardan büyükşehir belediyesine veya özel idareye ayrıca pay kesilmez.

Belediyenin Giderleri

Madde 60

Belediyenin giderleri şunlardır:

- a) Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.
- b) Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
- c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- d) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

- f) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri.
- g) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.
- h) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri.
- i) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- j) Dava takip ve icra giderleri.
- k) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler.
- m) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri.
- n) Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
- o) Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- p) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.
- r) Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar.
- s) İmar düzenleme giderleri.
- t) Her türlü proje giderleri.

İkinci Bölüm

Belediye Bütçesi

Madde 61

Belediyenin stratejik plânına ve performans programına uygun olarak hazırlanan bütçe, belediyenin malî yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösterir, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin verir.

Bütçeye ayrıntılı harcama programları ile finansman programları eklenir. Bütçe yılı Devlet malî yılı ile aynıdır.

Bütçe dışı harcama yapılamaz. Belediye başkanı ve harcama yetkisi verilen diğer görevliler, bütçe ödeneklerinin verimli, tutumlu ve yerinde harcanmasından sorumludur.

Bütçenin Hazırlanması ve Kabulü

Madde 62

Belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçe tasarısı eylül ayının birinci gününden önce encümene sunulur ve İçişleri Bakanlığına gönderilir. İçişleri Bakanlığı belediye bütçe tahminlerini konsolide eder ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca merkezi yönetim bütçe tasarısına eklenmek üzere eylül ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına bildirir. Encümen, bütçeyi inceleyerek görüşüyle birlikte kasım ayının birinci gününden önce belediye meclisine sunar.

Meclis bütçe tasarısını yılbaşından önce, aynen veya değiştirerek kabul eder. Ancak, meclis bütçe denkliliğini bozacak biçimde gider artırıcı ve gelir azaltıcı değişiklikler yapamaz. Kabul edilen bütçe, malî yılbaşından itibaren yürürlüğe girer.

Harcama Yetkilisi

Madde 63

Belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.

Kesin Hesap

Madde 64

Her yıl bütçesinin kesin hesabı, belediye başkanı tarafından hesap döneminin bitiminden sonra nisan ayı içinde encümene sunulur. Kesin hesap, belediye meclisinin mayıs ayı toplantısında görüşülerek karara bağlanır. Kesin hesabın görüşülmesi ve kesinleşmesinde, bütçeye ilişkin hükümler uygulanır.

Bütçe Sistemi

Madde 65

Belediye bütçesi ile muhasebe işlemlerine ilişkin esas ve usûller Maliye Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Geçmiş Yıl Bütçesinin Devamı

Madde 66

Herhangi bir nedenle yeni yıl bütçesi kesinleşmemiş ise yeni bütçenin kesinleşmesine kadar geçen yıl bütçesi uygulanır. Bütçenin kabulüne kadar yapılan işlemler yeni yıl bütçesine göre yapılmış sayılır.

Gelecek Yıllara Yaygın Hizmet Yüklenmeleri

Madde 67

Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; araç kiralama, kontrollük, temizlik, güvenlik ve yemek hizmetleri; makine-teçhizat bakım ve onarım işleri; bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri; sağlıkla ilgili destek hizmetleri; fuar, panayır ve sergi hizmetleri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetler; kanal bakım ve temizleme, alt yapı ve asfalt yapım ve onarımı, trafik sinyalizasyon ve aydınlatma bakımı, sayaç okuma ve sayaç sökme-takma işleri ile ilgili hizmetler; toplu ulaşım ve taşıma hizmetleri; sosyal tesislerin işletilmesi ile ilgili işler, süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir.

Üçüncü Bölüm

Borçlanma ve İktisadî Girişimler

Borçlanma

Madde 68

Belediye, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla aşağıda belirtilen usûl ve esaslara göre borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir:

- a) Dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir.
- b) İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan belediye, ödeme plânını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası hazırlanan geri ödeme plânını yeterli görmediği belediyenin kredi isteklerini reddeder.
- c) Tahvil ihracı, yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yapılır.
- d) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır.
- e) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam yüzde onunu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı; yüzde onunu geçen iç borçlanma için ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapabilir.
- f) Belediyelerin ileri teknoloji ve büyük tutarda maddî kaynak gerektiren alt yapı yatırımlarında Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilen projeleri için yapılacak borçlanmalar (d)

bendindeki miktarın hesaplanmasında dikkate alınmaz. Dış kaynak gerektiren projelerde Hazine Müsteşarlığının görüşü alınır.

Yukarıda belirtilen usûl ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanmaya ilişkin hükümleri uygulanır.

Belediye, varlık ve yükümlülüklerinin ayrıntılı bir şekilde yer aldığı malî tablolarını üçer aylık dönemler hâlinde İçişleri Bakanlığına, Maliye Bakanlığına, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığına ve Hazine Müsteşarlığına gönderir.

Arsa ve Konut Üretimi

Madde 69

Belediye; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir.

Belediye, bu amaçla bütçesinden gerekli parayı ayırmak suretiyle işletme tesis edebilir. Arsalar hariç üretilen konut ve işyerlerinin satışı 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir. O belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya onsekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara, sanayi bölgelerinden nakledileceklere ve üyelerinin tamamı bu durumda olan kooperatiflere, bedeli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsisi yapılabilir. Durumları 775 sayılı Gecekondu Kanununun 25 inci maddesine uyan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir. Bu fıkranın uygulama esasları, İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak çerçeve yönetmeliğe uygun olarak belediye meclisleri tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Şirket Kurulması

Madde 70

Belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usûllere göre şirket kurabilir.

İşletme Tesisi

Madde 71

Belediye, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini İçişleri Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir.

Borç ve Alacakların Takas ve Mahsubu

Madde 72

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki Hazine alacakları hariç olmak üzere belediyenin genel bütçeli kuruluşlardan, sosyal güvenlik kuruluşlarından, mahallî idarelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından olan özel hukuk ve kamu hukukuna tâbi alacak ve borçları takas ve mahsup edilir. Bu amaçla kurum ve kuruluşların bütçelerine yeterli ve gerekli ödenek konur.

Bu madde gereğince yapılacak takas ve mahsup işlemlerine ilişkin esas ve usûller, İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü alınarak, Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

Birinci Bölüm

Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı

Madde 73

Belediye, kentin gelişimine uygun olarak eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek; konut alanları, sanayi ve ticaret alanları, teknoloji parkları ve sosyal donatılar oluşturmak, deprem riskine karşı tedbirler almak veya kentin tarihî ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine konu olacak alanlar, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile ilân edilir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapılarda ilgili resim ve harçların dörtte biri alınır. Bir yerin kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilân edilebilmesi için; o yerin belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması ve en az ellibin metrekare olması şarttır. Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Kentsel dönüşüm ve gelişim projesi kapsamında bulunan mülk sahipleri tarafından açılacak davalar, mahkemelerde öncelikle görüşülür ve karara bağlanır.

Yurt Dışı İlişkileri

Madde 74

Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.

Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden İçişleri Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

Diğer Kuruluşlarla İlişkiler

Madde 75

Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

- a) Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veya bu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde iş, işin yapımını üstlenen kuruluşun tâbi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.
- b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait aslî görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynî ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir.
- c) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, özürlü dernek ve vakıfları, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.
- d) Kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşlarına belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerince devir veya tahsis edilen taşınmazlar, kamu konutu ve sosyal tesis olarak kullanılamaz.

Kent Konseyi

Madde 76

Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım

Madde 77

Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yazışma

Madde 78

Belediye, kamu kurum ve kuruluşlarıyla doğrudan yazışabilir.

Belediye Tasarrufundaki Yerler

Madde 79

Diğer kanunlarla getirilen hükümler saklı kalmak üzere, mezarlıklar ile belediye sınırları içinde bulunan ve sahipsiz arazi niteliğinde olan *seyrangâh*, harman yeri, koruluk, dinlenme yerleri, meydanlar, bataklık, çöp döküm sahaları, yıkılmış kale ve kulelerin arsaları ve enkazı ve benzeri yerler belediyenin tasarrufundadır.

Belediye tarafından deniz, akarsu ve gölden doldurma suretiyle kazanılan alanlar, Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmak şartıyla Maliye Bakanlığı tarafından belediyelerin, büyükşehirler de büyükşehir belediyelerinin tasarrufuna bırakılır.

Şehirlerarası Özel Otobüs Terminali İşletmesi ve Akaryakıt İstasyonları

Madde 80

Belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, kara yolu ile yolcu taşıma hakkına sahip gerçek ve tüzel kişilerin şehirlerarası otobüs terminali kurmalarına ve işletmeleri ile her türlü akaryakıt ile sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ve sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebilir. Akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar plânında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesi şarttır. Bu istasyonlara çalışma ruhsatı büyükşehirlerde, büyükşehir belediyesi tarafından verilir.

Ad verme, Tanıtıcı Amblem ve Flama Kullanımı

Madde 81

Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine ad verilmesi ve beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin kararlarda; belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğu, bunların değiştirilmesine ilişkin kararlarda ise meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararı aranır. Bu kararlar mülkî idare amirinin onayı ile yürürlüğe girer.

Avukatlık Ücretinin Dağıtımı

Madde 82

Belediye lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle hükme bağlanarak karşı taraftan tahsil olunan vekâlet ücretlerinin; avukatlara (49 uncu maddeye göre çalıştırılanlar dâhil) ve hukuk servisinde fiilen görev yapan memurlara dağıtımı hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve *Saire* ye verilecek ücreti vekâlet Hakkında kanun hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

Yeniden Değerleme Oranının Uygulanması

Madde 83

Bu Kanunun 15, 18 ve 34 üncü maddelerinde belirtilen parasal miktarlar, her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranına göre artırılır.

Uygulanmayacak Hükümler

Madde 84

Bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak; 24.4.1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu, 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve *Selâhiyet* Kanunu, 10.6.1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, 12.9.1960 tarihli ve 80 sayılı 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15 inci Maddesinin 58 inci Bendine Tevfikane Belediyelerce Kurulan Toptancı Hal'lerinin Sureti İdaresi Hakkında Kanun, 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 14.6.1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun, 27.5.2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 10.7.2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, 1.5.2003 tarihli ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 14.7.1965 tarihli ve 657

sayılı Devlet Memurları Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.

İkinci Bölüm

Değiştirilen, Eklenen ve Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

Madde 85

- a) (8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- b) (5.1.1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)
- c) 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının mülga (d) bendi, "d) Belediye kurulması," şeklinde yeniden düzenlenmiştir.
- d) 10.7.2004 tarihli ve 5216 sayılı büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendindeki "ağaçlandırma yapmak;" ibaresinden sonra gelmek üzere "gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini," ibaresi, aynı maddenin üçüncü fıkrasının (d) bendindeki "belirtilen hizmetlerden" ibaresinden sonra gelmek üzere "775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak," ibaresi eklenmiş; 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna "Meclis kendi belirleyeceği bir ay tatil yapabilir." cümlesi ile 22 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki "büyükşehir belediyesi" ibaresinden sonra gelmek üzere "1.hukuk müşaviri ve" ibaresi eklenmiş; 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır." cümlesi ile 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki "on gün içinde" ibaresi ve 15 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen "her dönem başı toplantısında" ile 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında geçen "her yılın ilk olağan toplantısında" ibareleri madde metinlerinden çıkarılmıştır.

- e) 22.2.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine, "erozyonun önlenmesi," ibaresinden sonra gelmek üzere "kültür, sanat, turizm," ibaresi eklenmiş; (b) bendinde yer alan "kültür, turizm, gençlik ve spor" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve aynı maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır." cümlesi ile 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "on gün içinde" ibaresi madde metninden çıkarılmış; 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi "İl genel meclisi, bir yıl görev yapmak üzere üyeleri arasından en az üç, en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir." şeklinde değiştirilmiş; 24 üncü maddesinin birinci fıkrasına "Meclis" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve komisyon" ibaresi eklenmiş ve aynı fıkradaki "2600" ibaresi "6000" olarak değiştirilmiş; 36 ncı maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları madde metninden çıkarılmış ve "il özel idarelerinde sözleşmeli personel ile kısmi zamanlı sözleşmeli personel çalıştırılması hususunda Belediye Kanununun 49 uncu maddesi hükümleri uygulanır." cümlesi aynı maddeye üçüncü fıkra olarak eklenmiştir.
- f) Merkezi idare tarafından yürütülen görev ve hizmetlere ait yatırımlardan ilgili bakanlıkça uygun görülenler, il özel idareleri eliyle de gerçekleştirilebilir. Bu yatırımlara ait ödenekler, ilgili kuruluş tarafından o il özel idaresi bütçesine aktarılır. İl özel idaresi bu yatırımların yüzde yirmibeşine kadar olan kısmı için kendi bütçesinden harcama yapabilir. Merkezi idare, ayrıca, desteklemek ve geliştirmek istediği hizmetleri proje bazında gerekli kaynaklarını ilgili il özel idaresine aktarmak suretiyle onlarla işbirliği içinde yürütebilir. Bu kaynak ve ödenekler özel idare bütçesi ile ilişkilendirilmez ve başka amaçla kullanılamaz. tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.
- g) 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 38 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.
- h) 12.4.2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 4 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yürürlüğe giren mevzii imar plânına göre arazi kullanımı, yapı ve tesislerinin projelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinler ile işyeri açma ve çalışma ruhsatları OSB tarafından verilir ve denetlenir. İşyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi sırasında işyeri açma ve çalışma ruhsatına ilişkin harçlar, OSB tarafından tahsil edilerek ilgili belediye veya il özel idaresi hesabına yatırılır.

Üçüncü Bölüm

Geçici ve Son Hükümler

Geçici Madde 1

Bu Kanunun yayımı tarihinde personel giderlerine ilişkin olarak 49 uncu maddede belirtilen oranları aşmış olan belediyelerde bu oranların altına inilinceye kadar, boş kadro ve pozisyon bulunması ve bütçe imkânlarının yeterli olması kaydıyla 1.1.2005 tarihinde mevcut memur ve sözleşmeli personel sayısının yüzde onunu geçmemek üzere İçişleri Bakanlığınca zorunlu hâllere münhasır olacak şekilde verilecek izin dışında ilâve personel istihdam edilemez. Geçici iş pozisyonları için önceki yıldan fazla olacak şekilde vize yapılamaz.

Geçici Madde 2

Norm kadro uygulamasına geçilinceye kadar belediyenin, bağlı kuruluşlarının ve mahallî idare birliklerinin memur kadrolarının ihdas ve iptalleri ile boş kadro değişiklikleri, İçişleri Bakanlığının teklifi, Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır. Norm kadro uygulamasına geçilinceye kadar, Bakanlar Kurulu tarafından ihdas edilmiş mevcut kadrolar 49 uncu maddenin üçüncü fıkrasının uygulanması açısından norm kadro kabul edilir.

Sürekli işçi kadroları ile iş pozisyonları ise norm kadro uygulamasına geçilinceye kadar İçişleri Bakanlığının vizesine tâbidir. İçişleri Bakanlığı vize yetkisini valiliklere devredebilir.

Geçici Madde 3

Bu Kanunun yayımlandığı tarihte 2000 yılı genel nüfus sayımına göre nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak köye dönüştürme işlemi, bu Kanunun 8 inci maddesi uygulamasından faydalanmak isteyen belediyeler için 31.12.2006 tarihine kadar uygulanmaz. Tüzel kişiliğin kaldırılmasında, birleşme veya katılma sonrasında 2000 yılı genel nüfus sayımı sonucuna göre oluşan toplam nüfus esas alınır. 5393 sayılı Belediye Kanununun geçici 4 üncü maddesine göre yapılan işlemler bu maddeye göre yapılmış sayılır.

Geçici Madde 4

41 inci maddede öngörülen stratejik plân, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içinde hazırlanır.

Geçici Madde 5

Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile sermayesinin yüzde ellisinden fazlası belediyelere ait şirketlerin, 31.12.2004 tarihi itibariyle kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu ve özel hukuka tâbi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere 31.12.2005 tarihine kadar takas ve mahsup edilir. Bakanlar Kurulu bu süreyi altı aya kadar uzatmaya yetkilidir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin *fer'*ileri ve cezaları da kapsar.

Yukarıdaki fıkra kapsamında yer alan kuruluşların takas ve mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının yüzde kırkını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak takas, mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. (Ek ibare: 26/12/2006–5568/8 md.) 30/6/2006 tarihi itibarı ile Uzlaşma Komisyonu ile takas, mahsup ve kesinti yapılmasına ilişkin kararları imzalayan ancak Bakanlar Kurulu tarafından söz konusu kararları henüz onaylanmayan ilgili kuruluşların işlemleri 28 Şubat 2007 tarihine kadar karara bağlanır. Bakanlar

Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulatmamaya, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir. (Ek fıkra: 26/12/2006–5568/8 md.) Bu madde uyarınca takas, mahsup ve kesinti işlemine tâbi tutulan borç ve alacaklar için ilgili kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri işlemez.

İlgili kuruluşun uzlaşma ve hacizlerin kaldırılmasına dair başvurusunun uzlaşma komisyonunca kabul edilmesini müteakip 31.12.2004 tarihinden önceki borçlar için tatbik edilen hacizler kaldırılır. Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı ve İller Bankası Genel Müdürlüğünden birer temsilciden oluşur.

Geçici Madde 6 (Ek: 26/12/2006–5568/9 md.)

Belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşların, 31.12.2006 tarihi itibariyle tahakkuk etmiş olan 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip edilen Devlete olan borçları, 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanan Hazine alacağı niteliğindeki borçları ve sosyal güvenlik kuruluşlarına olan borçları ile 5393 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesi kapsamında taksitlendirilmiş bulunan veya taksitlendirilecek borçlarına karşılık, bu idareler adına her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılacak payların % 40'ını geçmemek üzere, alacaklı idarelerin talebi üzerine, ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödenir. Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanının müşterek önerisi üzerine bu maddede geçen % 40 oranını sifıra kadar indirmeye veya kanunî orana yükseltmeye ve kesintilerin alacaklı kuruluşlara dağılımına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Yürürlük**Madde 86**

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme**Madde 87**

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 2 : Türkiye Cumhuriyeti 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Kanun Numarası : 5216
Kabul Tarihi : 10/07/2004
Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi : 23/07/2004
Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı : 25531

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam ve Tanımlar¹⁴⁶

Amaç

Madde 1

Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

Madde 2

Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3

Bu Kanunun uygulanmasında;

¹⁴⁶ 5216S sayılı Büyükşehir Belediye Kanun, Kanun Numarası: 5216, Kabul Tarihi: 10/07/2004, Yayımlandığı

Resmi Gazete Tarihi: 23/07/2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 25531

- a) Büyükşehir belediyesi: En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,
- b) Büyükşehir belediyesinin organları; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,
- c) İlçe belediyesi: büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,
- d) İlk kademe belediyesi: büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyeyi, ifade eder.

İkinci Bölüm

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

Madde 4

Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir Belediyesinin Sınırları

Madde 5

Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirler'in belediye sınırlarıdır. İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır. İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamaz.

Büyükşehir Belediyesine Katılma

Madde 6

Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda belediye kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

(Değişik fıkra: 2/7/2005–5390 S.K./1.mad) Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesine, diğer belediyeler ilk kademe belediyesine dönüşür. Köylerin tüzel kişiliği kalkar ve bunların mahalle olarak katılacağı belediyeler, bakanlar kurulu kararında belirtilir.

(Değişik fıkra: 21/04/2005 – 5335 S.K./28.mad) İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilirler.

Üçüncü Bölüm

Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, İlçe ve İlk Kademe Belediyelerinin Görev ve Sorumlulukları

Madde 7

Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

- b) Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.
- c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.
- d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.
- e) Belediye Kanununun 69 ve 73 üncü maddelerindeki yetkileri kullanmak.
- f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.
- g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve

ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

- h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.
- i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.
- j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.
- k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiğı alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.
- l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.
- m) Büyükşehir'in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteğı sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.

- n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.
- o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.
- p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.
- r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ışlahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.
- s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.
- t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.
- u) İl düzeyinde yapılan plnlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plnlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.
- v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu

hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler.

İlçe ve İlk Kademe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri Şunlardır

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkarda sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkarda belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürülüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

(Değişik fıkra : 01/07/2006 - 5538 S.K/23.mad) 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunuyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar ile sivil hava ulaşımına açık havaalanları ve bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Alt Yapı Hizmetleri

Madde 8

Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Alt yapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plânı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar. Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır. Alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır.

Ulaşım Hizmetleri

Madde 9

Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksit, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer. Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Büyükşehir Belediyesinin Yetkileri ve İmtiyazları

Madde 10

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir Belediyesinin İmar Denetim Yetkisi

Madde 11

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç onbeş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama, ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci

maddelerinde belirtilen yetkilerini kullanma hakkını haizdir. Ancak 3194 sayılı Kanunun 42 nci madde kapsamındaki konulardan dolayı iki kez ceza verilemez.

Dördüncü Bölüm

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir Belediye Meclisi

Madde 12

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Meclis Toplantısı

Madde 13

Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanır. ... (Ek cümle: 03/07/2005–5393 S.K/85.mad) Meclis kendi belirleyeceği bir ay tatil yapabilir.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulur.

Meclis Kararlarının Kesinleşmesi

Madde 14

Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine ... idarî yargıya başvurabilir. Kararlar, kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir. Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

İhtisas Komisyonları

Madde 15

Büyükşehir belediye meclisi, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir. İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

Büyükşehir Belediye Encümeni

Madde 16

Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder. Büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, (12.000) gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir Belediye Başkanı

Madde 17

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, belediye kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz. Büyükşehir ve büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları görevlerinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz.

Büyükşehir Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri

Madde 18

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

- c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
- d) Bu kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.
- e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.
- f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.
- h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.
- i) Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.
- j) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.
- k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.
- l) Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek.
- m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürhüklerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürhük merkezleri oluşturmak.

Büyükşehir belediyelerinin 7 nci maddeye göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için büyükşehir belediye başkanının uygun görüşü aranır.

Belediye Başkanlığının Sona Ermesi

Madde 19

Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

Danışmanlar

Madde 20

Nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının % 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

Beşinci Bölüm

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı

Madde 21

Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu üçmilyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir. büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik plânına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanır.

Personel İstihdamı

Madde 22

Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri, genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar ise bakanlık bağımsız daire başkanları için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar.

Büyükşehir belediyesi 1.hukuk müşaviri ve daire başkanları, bağlı genel müdürlüklerin daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar. Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının % 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının (30.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

Altıncı Bölüm

Mali Hükümler

Büyükşehir Belediyesinin Gelirleri

Madde 23

Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.

Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak % 5 pay.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50'si.

Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları. 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri. 7 nci maddenin (f) bendine göre tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak %50'si.

Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

Kira, Faiz ve Ceza Gelirleri

Kamu idare ve müesseselerinin yardımları. Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler. Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hâsılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

Büyükşehir Belediyesinin Taşınır ve Taşınmaz Mal Gelirleri

1. Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.
2. Şartlı ve şartsız bağışlar.
3. Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki % 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın %75'i bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan %25'i ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığınca yapılır.

Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da uygulanır.

Büyükşehir Belediyesinin Giderleri

Madde 24

- a) Büyükşehir Belediyesinin giderleri şunlardır:
- b) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.

- c) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.
- d) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.
- e) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- f) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.
- g) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
- h) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.
- i) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.
- j) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.
- k) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- l) Dava takip ve icra giderleri.
- m) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.
- n) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.
- o) Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.
- p) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.
- r) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- s) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir Belediye Bütçesi

Madde 25

Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır. Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken; Bütçe metnindeki kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,

Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye, kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye, ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye yetkilidir. Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştay'a itiraz edilebilir. Danıştay, itirazı otuz gün içinde karara bağlar. Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Şirket Kurulması

Madde 26

Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler. Büyükşehir belediyesi, kendine ait büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir.

Yedinci Bölüm

Çeşitli Hükümler

Belediyeler Arası Hizmet İlişkileri ve Koordinasyon

Madde 27

Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon, büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir. Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 10'unu aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine malî ve aynî yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağılı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz. Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağılı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiğı ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğerkurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

Diğerk Hükümler

Madde 28

Belediye Kanunu ve diğerk ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir, Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Değıştirilen Hükümler

Madde 29

18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir. Madde 4 - Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi Büyükşehir belediye sınırları içidir. Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir.

Madde 30

2972 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendindeki "her ilçe" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve ilk kademe belediyesi" ibaresi eklenmiştir.

Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

Madde 31

27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

(Ek fıkra : 30/12/2004 - 5281 S.K./40.mad) *1* Kanunlarda ve diğer mevzuatta, 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile değişikliklerine yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır. Ek Madde 1 – (Ek Madde : 01/07/2005-5378 S.K./40.mad)

Büyükşehir belediyelerinde özürllülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere özürllü hizmet birimleri oluşturulur. Bu birimler, faaliyetlerini özürllülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde sürdürürler. Özürllü hizmet birimlerinin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve işleyişine ilişkin usûl ve esaslar Özürllüler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Geçici Madde 1

Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde Büyükşehir'in 1/25.000 ölçekli nazım imar plânlarını yapar veya yaptırır.

Geçici Madde 2

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; Büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülkî sınıridır. Diğer Büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu birmilyona kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu birmilyondan

ikimilyona kadar olan Büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu ikimilyondan fazla olan Büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı Büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur.

Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler Büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler Büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelir. Bu belediyeler hakkında bu Kanun ile Belediye Kanununun belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, Büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından Büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili Büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Birinci fıkra gereğince Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile, Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde bulunan köylerden; birinci fıkrada belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine Büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın Büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir.

Birinci fıkra gereğince Büyükşehir kapsamına alınan belediyelerin sınırlarında yerleşim düzeni gerekleri dikkate alınarak bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir sene içinde Büyükşehir belediye meclisinin talebi üzerine İçişleri Bakanlığınca gerekli değişiklikler yapılabilir. Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları Büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler. Tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları hak,

alacak ve borçları mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredilir. Büyükşehir belediye kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözülür.

Geçici Madde 3

Büyükşehir belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sermayesinin % 50'sinden fazlası Büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin; 31.12.2004 tarihi itibariyle kamu kurum ve kuruluşlarına olan kamu ve özel hukuka tabi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere 30.6.2005 tarihine kadar takas ve mahsup edilir. Bakanlar Kurulu bu süreyi altı aya kadar uzatmaya yetkilidir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin fer'ileri ve cezaları da kapsar.

Yukarıdaki fıkra kapsamında yer alan kuruluşların takas ve mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının % 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir. Bu maddeye göre yapılacak takas, mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. Bakanlar Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulatmamaya, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir.

(Ek fıkra: 21/04/2005 - 5335 S.K./28.mad) İlgili kuruluşun uzlaşma ve hacizlerin kaldırılmasına dair başvurusunun uzlaşma komisyonunca kabul edilmesini müteakip 31.12.2004 tarihinden önceki borçlar için tatbik edilen hacizler kaldırılır. Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı ve İller Bankasından birer temsilciden oluşur. Büyükşehir belediyeleri için ayrıca uzlaşma komisyonu kurulmaz. Belediyeler için kurulan komisyon Büyükşehir belediyeleri için de görev yapar.

Geçici Madde 4

Bu Kanunun yayımı tarihinde profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapan veya yönetiminde bulunan belediye başkanları, en geç 1.1.2005 tarihine kadar bu kulüplerin başkanlığından ve yönetimindeki görevlerinden ayrılırlar.

Yürürlük

Madde 32

Bu Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 1.1.2005 tarihinde, aynı maddenin ikinci fıkrası yayımını izleyen aybaşında, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 33

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Kanuna İşlenemeyen Hükümler

31/12/2004 tarih ve 26687 1. Mük. S.R.G de yayımlanan 28.12.2004 kabul tarihli ve 5277 sayılı kanunun 37/f maddesi:

f) Belediyeler ile Büyükşehir belediyelerince kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanacak su tarife bedelleri, özel işyerlerine uygulanan en düşük tarife bedelini aşamaz.

E K 3: Suriye Arap Cumhuriyeti Mahalli İdareler Kanunu

Madde 1

Bu kanunda gelen kavramların amacı, her maddenin içerdği anlamıdır.¹⁴⁷

Medine (Şehir): Sayısı yirmi bini geçen ve bir arada yaşayan coğrafi topluluğa Medine adı verilir.

Belde: Sayıları on bin ile yirmi bin arasında değişen nahiye merkezleri veya aynı yerleşim yerinde yaşayan coğrafi topluluğa belde denir.

Mahalle: Şehir veya beldenin bir tarafında bir arada yaşayan ve sayıları beş binden daha az olmayan coğrafi topluluğa mahalle denir.

Köy: Nüfusu beş yüz ile bin kişi arasında değişen ve bir arada yaşayan coğrafi topluluğa köy denir.

Taşra (Reyfiyye): Nüfusu beş binden az olmayan, tek bir idare birimi altında idare edilen mezra ve köylerden oluşan coğrafi topluluğuna taşra (Reyfiyye) birimi denilir.

Mezra: Nüfusu beş yüzden daha az olan ve resmi olarak bir köye bağlı olarak yaşayan coğrafi topluluğa mezra denir.

Toplumsal Müesseseler: Dernek, müessese, kulüp, ilim cemiyeti, kültür, eğitim, hayır ve spor gibi işler yapan ve kendi çalışmalarında kar gütmeyen kuruluşlara toplumsal müesseseler denir.

Ekonomik Müesseseler: yardımlaşma dernekleri, ekonomik kar güden müesseseler, şirketler ve ekonomik işlerde bir araya gelen oluşumlardır.

¹⁴⁷ **Suriye Arap Cumhuriyeti Yerel Yönetimler Kanunu** Tercümesi Kanundan Tam Tercümedir. Tercüme Eden Elazığ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa KIRKIZ

Kanunun Hedefleri

Madde 2

Kanunun bu maddesi, özellikle altta gelecek Şu maddeleri amaçlamaktadır. Bu, Şu Şekilde açıklanabilir. Sorumluluğu, üretim yapan halkın eline verip kendilerini işlerini yürütmeye sevk edilmesidir. Buna da demokrasi ilkesinin uygulaması için daha fazla genişlemesi demektir. Bu ilke, her Şeyi halkın iradesine bağlı bırakıp aynı zamanda halkın devamlı bir Şekilde denetim rolünü üstlenip, güzel uygulamaların ve Arap toplumunun sosyalist birliğinin gerçekteşmesinde pay almaktadır.

- Bütün seviyelerde idari birimleri, ekonomi, kültür, hizmetleri ve idari birimlerde direkt halkı ilgilendiren işlerde sorumlu kılmaktadır. Bu da genel projeler, kanunlar ve devletin öngördüğu düzenlemeler çerçevesinde olacaktır. İşte bununla toplumun genel ve yerel işlerinin aynı anda istenilmektedir.
- Devlet bu Şekilde davranıŐı ile ilgili özel birimleri yerel idareye devredip böylelikle merkezi yönetim, önemli projeler, yasalar tanzim ederek yeni uygulamalar yürütme kanununa kazandıracaktır.
- Gerçek ve yeterli paylaşım temin etmek için, toplumun yerel idareler çerçevesinde kalkınması gerekmektedir. Bu yapısal paylaşımın yeterli olabilmesi için ehliyetli kişiler tarafından yapılmalıdır.
- İdari birimlerin daha güzel görev yapabilmeleri için, yetkililer, ilgili kanunları en iyi Şekilde düzenlemeleri gerekir. Aynı zamanda söz konusu birimler, muhtaç oldukları bütün imkânları onların tasarrufuna bırakılmalıdır.

Tüzel Kişiliğe Sahip Olan İdari Birimler

İkinci bölümde, Suriye Arap Cumhuriyetinde ki yerel idari birimlerin tanzim ve tarifini, bu birimlerin nasıl kurulacağını, sorumluluk, yetki ve salahiyyet alanlarını, bu birimlerin ne Şekilde denetleneceğini, bu birimlere bağlı komisyon, kurul ve meclislerin çalışmalarının ne Şekilde yapılacağını tarif eden bölümdür. Ayrıca valilerin, il yürütme kurulu'nun, belde ve ilçe yürütme kurullarının, il, ilçe ve belde meclisleri'nin görev alanlarını belirler. Buna ilaveten Suriye de en küçük yerel yönetim olan reyfiye adı verilen tüzel kişiliğinin de görev, yetki ve sorumlulukları bu bölümde anlatılmıştır.

İdari Birimler ve Meclisleri

Madde 3

- 1- Suriye Arap Cumhuriyeti, kendi içinde aşağıda açıklanan şu idari birimlere bölünmektedir. İl, ilçe, belde, köy ve taşra (*reyfiyye*) dir.
- 2- İl, ilçe, belde ve reyfiyenin tüzel kişiliği vardır. Köy ise, eğer nüfusu beş bine ulaşıyorsa o da tüzel kişilik hakkını kazanmıştır.
- 3- Bir ilin yapısı, bir şehir konumunda olması ve sadece bir yerel meclisin onu idare etmesi ile kendi tüzel kişiliğini kazanmış olmaktadır. Böylece il meclisi ve il yürütme kurulu şeklinde görev yapacaklar. Vali kendi görevine ilaveten il meclis kurulunun başkanlı yetkilerini de yapacaktır.

Madde 4

İlçe ve beldelerin mahallelere bölündükleri gibi, iller bölgelere ve bölgeler de nahiyelere bölünmektedirler. Mıntıka nahiyeye ve mahalleler tüzel kişiliğe sahip değiller.

Madde 5

1- 1980 de yasalaşan 56. kanun muadili:

- a) Yeni iller kurulur, isimlendirilir ve merkezleri, sınırları kanun ile düzenlenir.
- b) Aşağıda gelen şartları kapsayan mintıklar, kurulur, isimlendirilir ve merkezleri, sınırları kararname ile düzenlenir. Söz konusu mintıka, kendisine bağlı olan köylerin haricinde en az iki tane nahiyenin ona bağlı olması gerekmektedir.

2- İçişleri bakanın öngördüğü şekilde genelgeyle ilçeler kurulur, isimlendirilir ve sınırları belirlenir.

3- İçişler Bakanının kararı ile nahiyeler kurulur, isimlendirilir, merkezleri ve sınırları onun kararı ile düzenlenir. İl yürütme kurulunun öngörüsü ve bakanın kararı ile

beldeler, köyler ve reyfiyeler kurulur ve isimlendirilir. Mahalle ilçe veya belde yürütme kurulunun kararı ile kurulur.

Madde 6

Ekonomik ve turistik bazı nedenlerden dolayı, kararname ile nüfus şartına bakmaksızın herhangi bir beldeyi ilçe ve herhangi köyü de belde olarak itibar edebiliriz.

Madde 7

Tüzel kişiliğe sahip olan bütün idari birimler için bir meclisin olması ve bunun merkezi de idari birimlerde bulunması gereklidir. Söz konusu meclisin üyeleri, birimde bulunan bütün seçmenler tarafından gizli ve direkt bir şekilde seçimle seçilirler.

Madde 8

Mahalli idare üyeleri, aşağıda geldiği şekilde sınırlanır:

- il meclisi üyeleri 30 dan 100 e kadar çıkabilmektedir.
- İlçe meclisi üyeleri 20 den 50 ye kadar çıkmaktadır.
- Belde, reyfiye ve köylerin meclis üyeleri, 10 dan 25 e kadar çıkabilmektedir.

Madde 9

Yerel meclis üyeleri, yukarda geçen maddenin belirlediği şekilde olmakla birlikte, her meclisin kendine has olarak aşağıda gelen çerçevede karar verilir. Meclis üyeleri, il ve ilçelerde bakanın öngördüğü şekilde kararname ile belirlenir. Belde, reyfiye ve köylerde, valinin öngördüğü şekilde bakanın kararı ile sayılar belirlenir.

Madde 10

Mahalli meclisler şu gurupların temsilcilerinden oluşurlar; çiftçi, işçi, sanatkâr, küçük iş sahipleri, öğretmen, öğrenci, ihtiyar, kadın, serbest meslek sahipleri, doktorlar, eczacılar, mühendisler, ziraat mühendisleri, avukatlar, diş hekimleri, fikir, fen ve gazete adamları, devlet görevlileri, toplumsal işlerde çalışanlar ve ekonomi çiftliklerinde

çalışanlarıdır. Bunların dışında kalanlar ise, yürütme taslağında belirlenmiştir. Bütün bu gurupları ayrı ayrı birer bölüm olarak görmek mümkün olduğu gibi, hepsini bir arada toplamak ve bir tek bölüm şeklinde görmek de mümkündür. Çiftçi, işçi, sanatkâr ve küçük işletmecilerin meclis üyelerinde temsil oranı, %60 dan daha az olamamalıdır. Söz konusu gurupların temsil oranı her seçim devresinden sonra kararname ile belirlenecektir.

Madde 11

Mahalli meclislerin süresi, dört sene ile sınırlıdır. Meclis üyeleri bu müddette boşalmayacaktır.

Madde 12

İl meclis üyeliğini, diğer her hangi bir meclis üyeliği veya yürütme kurulu ile birleştirilmesi mümkün değildir.

Madde 13

Mahalli meclislerin üyelerinin seçimi, seçim kanun hükümleri doğrultusunda yapılır.

Madde 14

Her türlü meclislerin iç yönetmenliği, ilgili bakanın kararnamesi ile çıkar.

Madde 15

Vali, il meclisine başkanlık eder. Diğer idari birimlerin meclis başkanları, seçilen üyeler arasında belirlenir. Bu uygulama, bakanın öngörüsü ile ilçe meclis başkanları ve bakanın kararı ile valinin öngörüsü ile de diğer alt meclislerin başkanları belirlenir.

Madde 16

Vali, seçimden iki hafta sonra mahalli idareleri toplantıya çağırır.

Madde 17

Meclis üyeleri göreve başlarken aşağıya çıkarılan yeminle yemin edecekler:

“Ben, içtenlikle halkın demokratik nizamını koruyacağıma, yasa ve kanunlara saygılı olacağıma, halkın maslahatını ve vatanın selameti için çalışacağıma, Arap milletin birlik, özgürlük ve sosyalistlik hedefleri gerçekleştirmesi için çalışıp mücadele vereceğime Allah adına yemin ederim” Bu yemin metni, 20/06/ 1971 senesi, 12 madde ile düzenlenmiştir.

Madde 18

1- Her mahalli meclisin bir yürütme kuruluna sahip olması gerekir. Bu kurulun işlerliği iki sene sürmektedir. Bu kanunda gelen güvencenin kaldırılmasını gözetmek gerekmektedir.

2- Yürütme Kurulu üyeleri, aşağıya çıkartılmış şekilde sınırlandırılacaklar:

- Yürütme kurulunu il ve ilçede üye sayıları: 7–11 arasında olacaklar.
- Yürütme kurulunun diğer yerleşim yerlerindeki üye sayıları ise, 5–9 arasında olacaklar.
- Yürütme kurulunun reyfiye ve köylerdeki üye sayıları, 3–7 arasında olacaklar.

Madde 19

1- Yürütme kulları aşağıya çıkartıldığı şekilde oluşurlar:

- Mahalle meclisi başkanı aynı zaman da yürütme kurulu başkanıdır.
- Üçte ikiden az olmamak koşuluyla yürütme kurulunu, kendi meclisinden seçer.
- İl ve ilçelerde ilgili bakanın kararnamesi ve öngörüsü ile üçte birden az olmamak şartıyla yürütme kuruluna tayin yapılır. Diğer yürütme kurulları ise, ilgili bakanın kararı ve valinin öngörüsü ile atanırlar.

2- Yürütme Kurulu, kendi işlerini üyeler arasında dağıtıp görevlilerini ve onların maaşlarını yürütme tasarısı ile belirleyecektir.

- 3- Yürütme kurulunda bulunan ve mahalli meclisin seçimi ile seçilenlerin dışında bu mecliste belirlenen sayıya ilaveten şahıslar, üye olarak görülür.
- 4- İl ve ilçelerdeki yürütme kurulların il merkezinde ve üyelerin iş bölüşümü Cumhurbaşkanının kararı onaylamasına bağlıdır. Diğer alt yürütme kurulların ve üyelerinin arasındaki iş bölüşümü, bakanın onayına uyulur. Söz konusu kurulların kararnamesi çıkmadan işe başlayamazlar.

Madde 20

Yerel meclisler kendi üyelerinden daimi görev yapacak komisyonlar oluştururlar. İhtisas ve deneyim sahibi olan harici kişilerden seçerler. İçişleri bakanlığı, bu komisyonların oluşması ve çalışma üslubu hakkında sınırlandırma yapmıştır. Meclisler, bazı konular hakkında geçici özel komisyonlar kurup konu hakkında görüşe bilirler.

İl Meclisi

Madde 21

Vali, yürütme tasarısı doğrultusunda, ilde devletin genel siyaseti çerçevesinde özellikle mahalli idareler işlerini direkt olarak kentsel, kültürel, sağlık, sosyal ve ekonomik alanında gelişmesine direkt olarak yol açan bütün işleri yerine getirmekle sorumludur.

Madde 22

İl meclisi aşağıya çıkartılan görevleri üstlenmelidir:

- a- İle bağlı bölümlerin çalışmaları yönlendirmeli, yürütme kurulu ile çalışmasını koordinasyon kurması ve gerekli yardımda bulunması.
- b- Alt meclislere birimlerine karşı görevini yapmak, onların çalışması için gerekli zamanlarda onları yönlendirmek ve idare etmek.
- c- Yıllık ve daha uzun süreli kamu yapıları ve sektörlerine ait ekonomik ve sosyal projeleri fabrika gibi iş sahasını onamak. Söz konusu bu işyerleri, il yürütme kurulu sorumluluğu altına girip devletin genel programı

çerçevesinde yer alması gerekir. Bunların ilkeleri aşağıya çıkartılmıştır:

- Üretimi çeşitlendirip devalı bir şekilde üretimi fazlalaştırmak, idari harçları sağlamakla masrafları aşağıya çekmekle daha fazla kar etmeyi hedeflemek.
- Devlet çiftliklerinin üretimlerini ve yardımlaşma derneklerini cesaretlendirip aralarındaki yardımlaşmayı düzenlemek.
- Hükümetin başak bir plan ve projeye tabi tutmadığı yerel sermayeyi işleme tabi tutulması. Bu bilginin kaynağı, ilgili bakanlıktır ve ancak oradan öğrenilir.
- Ortak ve önemli işlerde diğer illerle yardımlaşmak.
- İle bağlı ilçe, belde, *reyfiye* ve köylerin tüzel imkânlarını aşan önemli işleri yapmak.
- Yerel yönetimin branşların altına girmeyen bakanlık şubelerine sorumluluğunu alması gibi, devlet müessesleri, kamu sektörü ve kamuyla ortak sektörlere sorumlu olmaktır. Konuyla ilgili gerekli görüşleri, ilgili bakanlığa sunmaktır.
- Menkul ve gayrimenkul malların kullanımı, satışı, idaresi, işletmesi yürürlükte olan kanunlar ve nizamlar çerçevesinde olmalıdır.
- Merkezi hükümetin tevdi ettiği, hükümeteşel proje ve müesseselerin yönetim için kaidelerin koyulmasıdır. Bu da hükümetin bu doğrultuda çıkardığı hüküm ve talimatlara uygun olmalıdır.
- Merkezi yönetimin sorumluluğunun olmadığı her şey de yerel yönetim direk olarak sorumluluğunu alacaktır. Ancak bu kurumun, başka bir meclisin yönetim sorumluluğunun altına girmemesi gerekir.

Madde 23

İl meclisi, yukarda geçen görevlerle beraber aşağıya çıkartılan görevleri de yapma sorumluluğunu taşımaktadır;

a- Sanayi Alanlarında

- Gereken yeni cihaz ve donanımları getirmek ve bunlar en güzel şekilde

kullanmak.

- Özel girişimcileri, devletin genel politikası ve siyaseti çerçevesinde üretime cesaretlendirmek.
- Sanayi ile ilgili projeleri, ortaya koyup onların yapımı ve yönetiminde pay almak.
- İlgili tarafın uygun görmesi ile ilde yeterli ham madde bulunduğunda aynı ilde temin etmek, aynı ilde ham madde bulunmadıysa, komşu illerden onun teminine gidip işletme ve üretime geçmek.
- El sanatlarını teşvik edip cesaretlendirmek, onların üretimini devletin himayesine alıp yaşam mücadelesini yükseltmek. Bu da ancak söz konusu sanatı, teşviki için verilen kredilerin hedeflenen siyasi azimle olabilmektedir. Aynı zamanda bu gibi sanat çalışmaları il sanayi arasında uyum sağlamak gerekmektedir. Diğer taraftan söz konusu sanatları yaygınlaştırmak ve geliştirmek için gerekli alt yapıyı yapıp yardımlaşma derneklerinin kurulmaları için çaba göstermek.

b- Ziraat Alanında

Ziraatın gelişmesine sevk edecek programları kabul ederek, ziraat ve hayvansal gelişime ve üretimi için gerekli tedbirleri almak. Aynı zamanda ülke ekonomisinin güvence altına almak için aşağıya çıkartılan devletin programını uygulayarak koruma altına almak gerekir.

- Ziraat üretimini geliştirmek ve yönetimini sağlamak.
- Daha fazla ekin toprağını hizmete hazırlamak, sulama araç ve gereçlerini sağlamak, yeni toprakları verimli getirmek için çaba sarf etmek (örneğin bataklıkları kurutmak, barajları ve su kanallarını açmak)
- Meyve ağaçlarının ekimini yaygınlaştırmak, yeşillik için ağaçları dikmek ve depolama, paketleme gibi hizmetleri fazlalaştırmak.
- Hayvansal serveti ve balık üretimi geliştirmek.
- İlde veteriner hizmetleri geliştirmek.
- Ziraat makinelerinin geliştirilmesi ve kullanımları için hazırlık yapıp kullanıcıları cesaretlendirmek.
- Meraların genişletmesi ve korunması için gerekli tedbirleri almak.

- Ormanların korunması için gereken tedbiri almak, ağaçlandırmayı teşvik etmek ve cesaretlendirmek.
- Zirai yardımlaşmayı teşvik edip cesaretlendirmek.
- Reyfiye (taşra)da iskanı teşvik edip geliştirmek.
- Ziraat işçileri ve çiftçileri eğitip onlara bu konuda ehliyet kazandırmak.

c- İç Ticaret ve Tüketim Alanında

- İlde direkt olarak gıda ve iç ticareti denetlemek. Aynı zamanda bu alanda çalışan şirket ve müesseselerin geliştirilmesini sağlamak ve vatandaşların ihtiyaçlarını garanti altına alıp, ilde bulunmayan tüketim mallarını sağlamak için çaba içine girmek.
- Tüketime yardımcı olan malları, geliştirmek için üreticileri cesaretlendirmek.
- Hükümete bağlı denetleyici bölümlerin yönlendirmesi ile hükümetin aldığı kararların doğrultusunda mal fiyatlarında eşitleme siyasetini gerçekleştirmek. Kamuya ait mali sektörün bölümlerini birleştirip mümkün olan özelliklerinin kullanımına göre sağlayıp gerçekleştirmek.
- Tüketim mallarının kullanımı için vatandaşları bilinçlendirerek tüketimi bilinçli bir çerçeveye oturtmak, esnafı yapaylıktan uzaklaştırmak ve mümkün olduğu müddetçe malı dışarıya kaçtırmamak gibi önlemler almak.

d- Kültür, Eğitim ve Öğretim Alanında

- Yürütme tasarısında açıklandığı gibi, eğitimi yapmak ve ilde eğitim için gerekli olan kanun ve düzenlemeleri uygulanması.
- Talim ve terbiye arasında olan ortak bölümlerin kendi aralarında yardımlaşması için teşvikte bulunması. Aynı zamanda talim ve terbiye kurumları ve onların çalışanları arasında karşılıklı deneyimlerin paylaşılmasıdır.
- Değişik devre ve çocuk sporları için yeni binaların yapılması.
- Sosyalist halk kültürü metodunu uygulayıp okuryazarsızlığı yok etmek için gerekli tedbirlerin alınması.
- Kültürel ve sanatsal çalışmaların değişik çeşitlerini teşvik edip yaşatılması için yardımda bulunulması. Söz konusu çalışma, ancak sağlam ve düzenli

yardımlaşmanın toplumsal ortamda gerçekleşmesi ile olur.

- Kütüphane, müze, tiyatro, kültür merkezi ve halk eğitim merkezleri için gereken yapıları yapmakla mümkündür.
- Vatandaşları turizme, yazlık ve kışlık mekânlara gitmeyi, gezme bilincini onların arasında yaygınlaştırmak. Aynı şekilde onlara mevsimsel gezileri düzenlemek, turistik yapıların sorumluluğunu üstlenip bu gibi yerlerin hizmet düzeyini yükseltmektir.
- Eski eserleri korumak bunlarla ilgili ilmi dernekleri canlandırmak.
- Güzel sanatlara önem vermek, onlar için fuarlar düzenlemek ve eğlence evlerinin programlarını denetim altına alıp gözetlemek.

e- Sosyal Alanda

- Gençlere, spora, halkın çalışmasına ve boş vakitlerini değerlendirmelerine önem verip bu konuda onlara yardımcı olmak.
- Yeni kurulmakta olan hayır, kültür, spor ve sanat derneklerin yapımı için istenilen ruhsat ve kuralların yerine gelmesinde yardımda bulunup daha sonra gözetlemek.
- İhtiyar, yetimler, çocuklar ve kimsesizler için koruma evlerini yapmak.

f- Hizmet Alanında

- İl genelini su, elektrik ve alt yapı şebekelerine kavuşturmak, toplumla yardımlaşmayı düzenleyerek nehirlerin temiz tutulmasını ve sellerden korunmayı sağlamak. Yeni barajların yapımı için görüş bildirmek, dağıtılan şebeke ve kamu binalarındaki suların bilinçli bir şekilde kullanılmasını ve korunmasını sağlamak.
- Merkezi yönetimin, ilde ulaşım alanında öngördüğü plan ve projeleri uygulamak. Bunu için yol ve köprü yapımı ve korunmaları olduğu gibi, şehir içi taşımacılığını da iyi bir düzene sokmak gerekir.
- Halkın sağlıklı yaşaması için sağlık merkezleri yapmak, onların sağlığını korumak için gerekli tedbirleri almak ve onların sağlıklı çalışma ve üretim yapmaları için gerekli adımları atmak, özellikle bulaşıcı hastalıklara karşı mücadelede bulunmak ve halkın sağlıklı bir şekilde yaşamaları için sağlık kurallarına bağlı kalmalarını teşvikte bulunmak.

- Toplumsal sorumluluğu olan çocuk ve anneler için bakım evleri inşa etmek.
- Hükümetin maslahatları için olan genel müesseseler, iskân planları ve yerel yerleşim yerleri için yapılar yapmak.

g- Emniyet ve Düzeni Alanında

- Kanunlara bağlı kalmayı ve nizamaya saygı gösterilmesini teşvik etmek.
- Genel afet statüsüne giren olaylardan korunma ve ilgili kanunları uygulamak.
- Ulaşımında sorumluluğu alıp güveni sağlamak.
- Vatandaşları vatani savunmaya hazırlamak ve onlarda bu yolda mallarını, canlarını ve ruhunu geliştirmek.
- Barışta halkın selametini ve sivil savunma ihtiyaçları temin etmek. Savaşta, olağan üstü hallerde ve afet esnası için korunma ve sığınma yerlerini inşa etmek, araçları ve gerekli hazırlıkları temin etmek. Halkı bununla ilgili eğitmek ve bilinçlendirmek.

İl Yürütme Kurulu

Madde 24

İl yürütme kurulun ilde üstleneceği görevler şunlardır:

- a) İl meclisini temsil ederek onun kararlarını uygulamaya koymak
- b) Meclisin işlerini düzenlemek, meclisi, çalışma devrelerine hazırlayıp ve çalışmaya çağırarak.
- c) İlde bulunan bölümleri, idare birimleri ve kurumları yönlendirmek ve yönetmek.
- d) Alt meclislerin yürütme kurullarının çalışmalarını yönetip yönlendirmek.
- e) İlde bulunan idare ve çalışma merkezine bağlı olan yönlerinin sorumluluğunu almak. Söz konusu çalışmaları, meclisi temsil ederek onun kanunlarının çerçevesinde yapmak.
- f) İl sınırında bulunan fabrika ve sanayiler için senelik ve daha uzun vadeli sosyal ve ekonomik projeler yapmak. Aynı zamanda bu projelerin uygulanması için teferruatlı programlar yapmak.

- g) Hizmet, kültür, sosyal ve iktisadi çalışmalar yapan müesseselerin değişik bölümlerin çalışmasının birliğini sağlayıp denetimini yapmak.
- h) İl yönetim kurulu İlde yaşayan vatandaşların maslahatına uygun olduğunda, meclise bağlı olmayan bölümlerin hakkında kendi görüşünü belirtmelidir.
- i) Uygulanan kanunların ve uygulama tasarıları açıklayan durum ve sınırları içerisinde noksanlıkları icra etmek veya karşılıklı rızaya bağlı olarak akit yapıp projelerin şartlarının defteri ve projelerini kabul etmek.
- j) İlin bağlı tüzel arazileri, özel araziye çevirip ona katması.
- k) Kanuna uygun olarak hazırlanan ve halkın menfaatine olan istimlak projelerini kabul etmek.
- l) İlin lehinde veya aleyhinde açılan davalara karşı gereken tedbirleri almak.
- m) Direkt olarak ile bağlı olan idari birimlerde, mütaka komisyonun ihtisaslarını çalıştırmak ve konuyla ilgili verdiği kararların kesin olması gerekir.
- n) Meclisin toplanmadığı süre zarfında, acil olarak alınan herhangi bir karar veya tedbirin meclisin daha önce çıkardığı herhangi bir karara aykırılık teşkil etmeme koşuluyla asıl olarak il meclisi kurulunun kayıtlarına geçer. Böylece söz konusu karar, meclisin ilk toplantısında meclis heyetine sunulup görüşülecektir. Şayet meclis, bu kanunu ret ederse, kendiliğinden iptal olur. Fakat bundan dolayı oluşan müktesep haklar devam eder.

Valiler Hakkındadır

Madde 25

Her ilde bir vali görev yapar, onun atanması ve görevden alınması, kararnameyle olur. Vali, yürütme kurulunun bir üyesidir.

Madde 26

Vali göreve başlarken önce cumhurbaşkanının önünde aşağıda gelen yemin metni ile yemin eder. “ *Ben, içtenlikle halkın demokratik düzenini koruyacağıma, kanun ve yasalara saygı göstereceğime, halkın menfaatini ve vatanın selameti gözetleyeceğime, sosyalist özgürlüğü ve Arap milletinin hedeflerinin gerçekleşmesi için*

alışıp mücadele edeceğime Allah adına yemin ederim.”

Madde 27

Vali, ilde yürütme organını temsil ettiği gibi, aynı zamanda il tüzel kişiliğini temsil edip bütün bakanların adına çalışır.

Madde 28

Vali kendi makam niteliği ile merkezi yürütme yasanını altta gelecek düzeyle temsil edecek:

- a) Kendisine gelen bütün kanun düzenlemeleri, değişik idari birimlerin kurullarına geneli ve özeli, kamu veya özel sektöre bağlı olan il'e bağlı bütün bölümlere tebliğ edip devletin siyaseti doğrultusunda yürütüp güzel bir Şekilde uygular.
- b) Merkez yürütme kurulunun emirlerini ve yönlendirmelerini ilgili taraflara bildirip uygulamaları için onları takip eder.
- c) Merkezi yönetimin görevi olup valiye bırakılmasında sakınca görmediği işleride, vali, dikkatle yapar.
- d) İl genel meclisin ve yürütme kurulunun ihtisasları altına girmeyen ve içişleri bakanlığın talimatı doğrultusunda uygulanan kanun ve düzenlemeler çerçevesinde genel güvenliğin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması.
- e) Mahkemelerin aldıkları kararları, hızlı bir Şekilde uygulamalı, güvenlik durumlarını ve genel düzeni ilgilendiren meselelerde ilde olan savcıyla ilişki içerisinde olmalıdır. Savcılık görevi yapan Şahıs, valinin kendisine yönelttiği bütün sorulara cevap vermek zorundadır.
- f) Vali, il meclisine verilen ihtisaslar çerçevesinde, merkeze bağlı olan ve ilde çalışmalarını sürdüren tarafları kontrol eder.

Madde 29

Fenni düzenlemeye ve projeye ait işler ilgili bakanlığın il genel meclisin özelliklerine ve yürütme kuruluna aykırılık teşkil etmeyen düzenlemelerde vali, merkezi

yönetimin temsilcisi olarak bakanlar kurulu kararları ve bilgilerini uygular. Şayet bakanlar kurulu kanunda bir aykırılık gördüyse, onun üzerine fikrini açıklamalıdır. Şayet bakan, yazılı olarak uygulamayı ısrar ederse, hemen uygulamaya koyar ve sonra bakanlar kuruluna kendi düşüncesiyle götürür. Şayet vali, uygulamayı genel düzene veya genel güvenliğe karşı tehlike yaratıyorsa, o zaman hiç beklemeden konuyu acil bir şekilde bakanlar kurluna götürür.

Madde 30

Bir bakanlığa bağlı olup yetkileri yerel yöneticilerin idaresine verilmemiş olan müdürler ve daire başkanları, genel müesseselerin şubelerinin genel müdürleri ve kamu kurumları ile özel sektörlerin tamamı, merkezle ters düşmeyen ve halkın isteklerini içeren, valinin halkın güveni, halkın sağlığı ve halkın rahatı için istediği bütün isteklerini uygulamak zorundadırlar.

Madde 31

İldeki güvenlik kuvvetleri, valinin emirlerini yerine getirmek zorundadırlar.

Madde 32

Vali ildeki güvenliğin yetersiz olduğunu his ederse, içişleri bakanlığından ve ilgili askeri kurumlardan takviye kuvvet isteme hakkına sahiptir. Aynı zamanda bazı istisnai durumlarda merkezi yönetime ulaşmadığında direkt kendi sorumluluğu üzerine bölgedeki askeri komutandan söz konusu yardımı istediğinde, söz konusu askeri yetkili gerekli olan kuvveti onun ihtiyacına verebilir.

Madde 33

Vali, ilde yürütme kurulunun başkanı sıfatıyla önüne gelen bütün önemli işleri üstlenir.

a- Vali, yürütme kurulunu toplantıya çağırıp iç tüzüğün önerilerine göre oturumları idare eder.

b- Vali, ildeki yürütme kurulunun kararlarını uygulayıp onlara bağlı kalmasını

sağlar.

- c- Vali, yürütme kurulun aldığı karar ve tedbirleri, merkezi yönetimle ildeki yürütme kurulun arasında ulaşım halkası olarak ilişkiyi sağlar.
- d- Vali, kendisinin yetkisine bırakılan ihtisasların doğrultusunda ildeki bölümlerde çalışanlara has hükümlerle onlarla ilgili işlerini icra eder.

Madde 34

İl meclis başkanı vekili önemli işlerde ve bütün ihtisaslarda yer alıp meclis ve yürütme kuruluyla ilgili konularda valiye vekâlet ettiği gibi, vali, ilde bulunmadığı süre zarfında emniyet müdürü ona vekâlet eder. O da yürütme kurulu üyesi sıfatıyla bu görevi yapar.

Madde 35

Yüksek yargı mahkemesi, valilerin mesleki olarak yargılamaya mahsus bir mahkemedir. Bakanın soruşturma öngörüsü üzerine soruşturma ona havale edilirse yüksek yargı olmadan valilerin görevden dolayı meydana geldiği iddia edilen suç kabul edilmez.

İlçe ve Belde Meclisleri

Madde 36

Devletin genel siyaseti çerçevesinde belde ve ilçe meclisleri ve onları geliştirmeye sevk eden çalışmalara yöneliktir.

- a) Yürütme kurulu yoluyla ve yapılan işlerin denetimiyle belde veya ilçede işlerin daha iyi bir mecrada yürümesi için bunlara bağlı bölümlerin çalışmaları yönlendirmek ve yönetmektir.
- b) Belde ve müesseselerinde yapı hizmetleri; yol yapımı, aydınlatma, bahçe düzenlemesi, alt yapı, sokak ve çarşılar, arabaların çıkış merkezlerinin denetlenmesinin onanması.
- c) Belde veya ilçe sınırında il meclisinin dayandığı önemli şeyler, sosyal

duruma bağlı eğitim, kültür, sağlık, gıda denetimi, ekonomik vs. işleri yürütme tasarısının kararlaştırdığı doğrultuda ve gerekli projelerin onanması ile devletin projelerine ters düşmeyen işleri yapmak.

- d) Belde veya ilçede su arıtım tesisleri ve nakil işlemini yapıp işletmesini düzenlemek.
- e) Belde veya ilçede yer alan genel projelendirmeyi kabul etmek, söz konusu projelendirmenin ilan kurallarını ve ona itiraz yolu, itirazlardaki hükmün şekli ve onama kararlarının tümünü yürütme taslağı sınırlandırır.
- f) Belde ve ilçenin muhtaç oldukları resmi daireler için ve yerleşim birimleri projelerini, ilçe arsalarını işletimi için konulan kuralları onamak.
- g) Projelerin yapılması veya yapımında pay alması için ilgili yardımlaşma derneklerini teşvik edip desteklemeler için de yardım ve kredi kurallarını konulmasını onamak.
- h) İlde refahın, sağlığın ve genel emniyetle ilgili kuralları ile özel olarak kanun ve düzenlemelerin verdiği ihtisası da göz önünde bulundurup ilgili yöne göre onamak. Bunlar özellikle aşağıya ıkarılanlardır:
 - Ulaşımın güven ve düzen içerisinde olmasıyla ilgili konuların tümüdür.
 - Aydınlatmayla, enkaz kaldırma, i içe girmiş binaların yıkımı ve onarılmasıyla ilgili konular.
 - Defin kurumunu düzene sokup yeni mezarlıklar inşa etmek ve ilgilenmeyle birlikte iyi idare etmek.
 - Toplantı evlerinde vb. yerlerde sağlık şartlarını güvence altına alıp gerekli malzemeleri zorunlu bir şekilde bulundurmak.
 - Genel halk alanlarını denetlemek, sağlık koşullarını onların ve çalışanların selameti için koymak. ıkacak düzenlemelere göre söz konusu yerin zararlarını telafi etmek.
 - Sel ve yangına karşı koruma sebeplerinin önlemini almak.
 - Halk taşıtlarında, belde veya ilçe sınırları içerisinde, sağlık, refah ve temizlik araçlarından gerekli olanları zorunlu olarak bulundurmak.
 - Gençlere kulüp, oyun yerleri, spor salonları ve bunlarla ilgili gerekli

olan mekânları yapmak.

- Doğayı ve arkeolojiyi koruma altına alan kuralları onamak.
- Tiyatronun geliştirilmesi, onun için mekânlar inşa edilmesini teşvik edip, korumak.
- yönetimi veya başka bir yerel yönetimi ilgilendirmeyen, merkezi hükümetin sorumlu olmadığı bütün konularda kurallar ve düzenlemeler yapılmalıdır.
- Bütçe yasasını çıkarıp, üst yöneticilere sunmak ve onların da bu bütçeyi tasdik etmek.

Belde ve İlçede Yürütme Kurulu

Madde 37

İlçe ve beldede yürütme kurulu il yürütme kurulunun üstlendiği ihtisasları üstlenecek ve onlarla birlikte aşağıdaki şu ihtisasları üstlenecektir.

- a) Belde veya ilçede ulaşım, sular şirketlerini ve müesseselerini kontrol eden özel denetim makamı ve onlara bağlı olan benzer kurumlar.
- b) Yapı kararlarını ildeki yürütme kurumuna gönderip tasdik edilme ve düzeltilmesinin onanması.
- c) Plan ve projesinin tanzimine göre bina inşaatına ruhsat verme.
- d) Beldenin ve ilçenin özel ve tüzel arazilerini idare edip meclisinin aldığı kararlar doğrultusunda yönetmek.
- e) Belde ve ilçede yer alan yüksek yönetici müesseselerini yönetmek, bu da ancak ilgili makamların konuyla alakalı talimatı, yerel yetkililere verilmesiyle olur.
- f) Maddi durumu kötü olduğuna dair resmi belge isteyenlere belge vermek.

Madde 38

Yürütme kurulunun verdiği pasaport, vizeleri çekme imkânına sahiptir. Bu durumda vize ve pasaport sahibinin masrafları kendilerine geri ödenecektir. Ancak ilgili kişi bunları yasal olmayan yollarla almışsa geri ödenmesi söz konusu değildir. Vize verme kanuna aykırı davranan sorumlu, inşaat düzenine aykırı davranan yetkili veya

başka benzer konuda kanunlara muhalefet yapan her sorumlu söz konusu olaydan doğan bütün zararları öder.

Madde 39

Belde veya ilçe sınırları içerisinde yer alan arazilerin taksimi, ifrazı ve sınıflandırılmasıyla ilgili yürütme kurulunun daha önce konuyla ilgili bir nüshasını tasdiki olmadan yasaktır. Bu durumlarla ilgili yargı kararlarının, akitlerin, tapu dairesinde tescil edilmesi. Ancak yukarıda geçtiği gibi onanmış bir nüshaya dayanıp tescil yapılacaktır.

Madde 40

Özel bir mülkiyet olan bir yapıda ihtilaf çıktıysa, sağlık veya fenni bir zaruretten dolayı onda ikamet edildiyse bu da halkın maslahatını ilgilendiriyorsa yürütme kurulunun tayin ettiği taraf ilgili sahibin muhalefeti gidermesi veya yapılmak istenen işi yapmasıyla sorumlu kılar. İlgili taraf bu durumu kabul etmezse, o zaman bu taraf söz konusu muhalefeti yok etmeye çalışır veya ilgili kişiye masrafları ve onunla beraber meydana gelen zararı ekleyerek çalışmaya başlar. Bu da yürürlükte olan kanunlar doğrultusunda olmalıdır. Ama 1960'da çıkan 44 sayılı maddeye hanel getirmeden yapılacaktır.

Madde 41

Yürütme kurulunun sınırladığı üzere daha önce herhangi bir inşaat yıkım, onarım vb. işlerin yapılması için ruhsat almayan belde veya ilçe sınırları içinde yukarıda geçen konularla ilgili hiçbir şey yapmayacaktır.

Madde 42

Yürütme kurulunun belirlediği tarafın izni olmadan ve ruhsat vermeden beldenin veya ilçenin ağaçlandırılmış mıntıkadan hiçbir ağaç kesilmeyecektir. İlgili makam, ilgili kişiye ruhsat vermeden önce kestiği her ağacın yerine belli sayıda ağaç dikip gözetme sözleşmesini yapma imkânına sahiptir. İlgili kişi bu sözleşmesini ihlal ettiyse o zaman yürütme kurulu söz konusu sözleşmeyi uygulamakla birlikte meydana gelen zararları da kanunun isteği doğrultusunda ona ait edecektir.

Madde 43

Yetkili savcıdan izin aldıktan sonra yerel yönetimde çalışan kişiler için yürürlükte olan kanunlara karşı muhalefetin aile evlerini arayıp yakalamaları mümkündür. Bu da yürürlükte olan kanun doğrultusunda olmalıdır.

Tüzel Kişiliği Olan Köy ve Taşra Birimi

Madde 44

Tüzel kişiliği olan köy veya taşra birimi yerleşiminin meclisleri belde veya ilçe meclislerinin önemine haizdirler. Bu da yürütme taslağının kararlaştırdığı gibi aşağıda gelen maddelerle beraber gerçekleşmektedir:

1. Köyün ziraat geliştirme projesini önermek, ziraat derneklerinin desteklenmesi için bazı esaslar koyup gerekli yardımları yapmak için kurallar koyup desteklemek.
2. Köye veya taşraya bağlı köy birimlerinde il ziraat projesini uygulamak, hayvan terbiyesini, sulama, tohum ve sebze filizlerinin araçlarının iyileştirilmesi, bitki afetleri ve hayvan hastalıklarına karşı mücadele edilmesi, zirai ve hayvani bütün istatistiklerin yapılması, otlak ve yem temin edilmesi ve bütün bunlara önem verilmelidir.

Madde 45

Yürütme kurulu taşra birimi ve tüzel kişiliği olan köylerde aşağıda gelen alanlarda sorumlu olur:

- a) Köy meclisini ve taşra birimini temsil etmek ve kararlarını uygulamak.
- b) Köy meclisinin veya taşra biriminin çalışmalarını düzenlemek ve oturumlarını hazırlayıp katılma çağrısını yapmak.
- c) Meclis tarafından köy veya taşra biriminde kararlaştırılan hizmetleri meclis tarafından denetlemek.
- d) Sosyal, kültürel, sağlık gibi, çalışmaların üst yönetimin önerdiği şekilde yetkinin sınırları içerisinde yönlendirip yönetmek.

- e) Devletin özel tüzel kişiliğine has arazileri, köy veya taşra birimindeki müessese ve projeleri yönetmek.
- f) Ziraat geliştirme projelerini uygulamak.
- g) Köyde veya taşra birimlerinde bina yapımı düzenlemeleri onayı il yürütme kuruluna havale edip tasdik edilmesi veya düzeltilmesi, bina ruhsatını da köy nizamının yapısı doğrultusunda verilmesi.
- h) İsteyen kişiye maddi ve sosyal durumunu açıklayan belge vermek.
- i) Halkın kendi arasında ücret verdiği imamların, diğer din görevlileri, ziraat bekçileri ve normal bekçilerin ücret cetvelini tasdik etmek.
- j) Yürürlükte olan kanunlara dayanarak fakirliği belgeleyen belgeyi, isteyen taraflara vermek.
- k) Kararlaştırılan diğer önemli idari işlerin bu kanunda ve diğer kanun ve düzenlemelerde yürürlükte olan muhtar ve ihtiyar heyetinin görevini yapmak veya heyetten birisini görevlendirip sorumlu kılmak.

Tüzel Kişiliği Olmayan İdari Birimler

Madde 46

Her mıntıkada bir yönetici komisyon olup mıntıkanın ismiyle isimlendiriliyor. Bu komisyon, il meclisine bağlı bir şube olarak itibar edilir ve aşağıya çıkartılmış şekilde oluşur:

- a- Mıntıkada müdür olarak görev yapan yetkili, komisyon başkanıdır.
- b- Valinin önerisi ile yürütme taslağında bu komisyon üyelerinin görevleri ve sayıları belirlenip bölgede hükümetin maslahatlarını temsil eden görev hükmüne göre üyedirler.
- c- İlçe, belde, köy ve taşra birimlerinin üyeleri, ilçe, belde, köy ve taşra birimlerinin başkanları tarafından seçilir. Onların sayıları yürütme taslağında belirlenir ve onlara çoğunluk hakkı vardır.

Madde 47

Bölge komisyonu aşağıda gelen önemli işlere özel çalışmaktadır:

- a) Bölgede yer alan ilçe, belde, köy ve taşra birimleri arasında ortak projelerin sorumluluk ve masraflarını paylaşmak.
- b) Bölgede yer alan ve başka bir meclisin alanına girmeyen mahalli kaynakların hakkında görüş belirtmek.
- c) İl meclisinin yetkisi doğrultusunda bölgede ilin uyguladığı projenin noksanlıklarını icra edip tamamlamak.
- d) Kanal sularından faydalananların arsında ve otlakları kullanan köylüler arasında çıkan uyuşmazlıları konuyla ilgili mahkeme kararı çıkana kadar aralarındaki ihtilafı gidermeli.
- e) Kendilerinin ticaret, ziraat, sanat veya onların işlerini göre bilen birimlerin olmadığı mıntıkada karnelerini ve mili itibarlarını tasdik etmek.
- f) Vatandaşların öneri ve isteklerini bölgenin menfaati hakkında il genel meclisine sunmak.
- g) Kanunlar ve nizamlar gereği kendilerine dayanıla bilen alanların gereğini yapmak
- h) İl meclisi tarafından söz konusu meclislere isnat ettiği önemli işleri yapmak.

Madde 48

Bölge komisyonun kararları, il meclisine ait yürütme kurulunun eleştirisine açık ve uyum sağlamak zorundadır. Bunun süresi, ilan tarihinden 25 gün sonrasına ilgili kişilere tebliğ edilmesine kadar devam etmektedir. Yürütme kurulunun konuyla ilgili verdiği karar kesindir. 47Madde (d) fıkrasında geçen yargı yoluna gidilmelidir.

Bölge Müdürü Hakkındadır

Madde 49

İl ve yürütme organlarını temsil ederek her bölgede bir müdür olur. O, aynı zamanda halkın yönetimini, görevini, refah ve sağlığından sorumludur. Kanun ve nizamın uygulamasını kontrol eder. Yürürlükte olan kanunların gereği olarak kendine

havale edilen görevleri yapar. Kendi bölgesinde olan idari birimlerinden görevlerini yapanlara yardımcı olur. Böylece bütün bunlar, mahalli meclislerin ihtisaslarına ve yürütme kurullarına çelişki yapmadığı müddetçe geçerlidirler. Bölge müdürü direkt valiye bağlıdır.

Madde 50

Bölge müdürü merkez yürütme kururluna temsil etme niteliğiyle; aşağıda gelen önemli işlerden sorumlu olur:

- a) Kanun ve düzenlemeleri değişik birim genel veya özel müesses ve bölgeye bağlı organizasyonlara tebliğ etmeli.
- b) Yüksek yürütme organlarından çıkan emir ve yönlendirmeleri tebliğ edip takip etmesi.
- c) Bölgede bulunan bakanlıkların genel veya özel müesseslerin kamu veya özel şirketlerin kontrolünü yapıp bu sırada gördüklerini valiye arz etmesi.
- d) Valinin talimatları doğrultusunda yürürlükte olan kanun ve düzenlemeler sınırları içerisinde genel emniyet sağlanıp gerekli olan tedbirleri almak.

Madde 51

İç işleri güvenlik kuvvetleri, bölgede müdürün emirlerini uyguluyor. Bölge müdürünün bulunmadığı sıralarda bölgenin polis müdürü ona vekalet eder.

Nahiye Hakkında

Madde 52

1. Her nahiyede bir müdür oluyor. O burada yürütme organlarını temsil eder. Aynı zamanda o nahiyede halkın genel emniyeti, refahı ve sağlığından sorumludur.
2. Kanunların v düzenlemelerin uygulamasını kontrol eder. Aynı zamanda bunların yerel meclislerin yürütme kurulu ve ihtisaslarına ters düşmemesi gerekmektedir.
3. Nahiye müdürü, direkt bölge müdürü ile irtibata geçip onun talimatlarını uygular.
4. Nahiye müdürü geçen görevler dışında altta gelecek şu önemli görevleri

üstlenmelidir.

- Nahiyyede güvenlik kuvvetleri başkanlığını yapar.
- Yürürlükte olan kanun ve düzenlemelere göre idari ve adli kontrol görevini yapar.
- İdari birimlerin meclisi kendi işlerini yapabilmek için onlara yardımcı olacaktır.
- Müdür nahiyyede nüfus kayıt işlerini yapar.
- Kendi görevini yapmaları için değişik hükümet organizasyona yardım etmeli, özellikle vergi toplamında afetler ve hastalıklarla mücadele etmek için yardım sağlamalı.
- Müdür nahiyyede projelerin hayat geçirilmesini kontrol eder.
- Yetkisi kendisine verilmiş bütün ihtisasları yürürlükte olan kanun ve düzenlemelerin doğrultusunda ele alıp yönetmesi.
- Nahiye müdürü hazır bulunmadığı zamanlarda karakolda en yetkili kişi, ona vekalet eder.

Madde 53

Bölge müdürü, nahiye müdürünün ihtisaslarını müstakil bir müdür atanmadığı müddetçe yönetir.

Mahalle Hakkında

Madde 54

Her mahallede bir başkan ve yedi on beş arasında üyeden oluşan bir komisyondan oluşur. Bunları yürütme kurulu, ilçe veya belde meclis başkanın öngörüsü ile meclis üyeleri veya onların dışında mahallede ikame eden kişilerden olacaktır. Yürütme kurulunun gerekçeli kararı ile bu komisyonların açılması mümkündür.

Madde 55

1. Mahalle komisyonu yürütme kurulunun bir parçasıdır. Bu komisyon, ona bağlı olarak kabul edilir.

2. Mahalle komisyonu aşağıda gelen görevleri üstleniyor.

- a) İlçe veya belde projeleri için mahallede yürütme programını önermek.
- b) Mahalleye fayda ile dönen, halka hizmet işlerinde ev projelerinde halkın paylaşım programını uygulamak.
- c) Hizmetlerin yapılmasını denetlemek.
- d) Mahallenin sosyal, yapısal, sağlıksal ve kültürel işlerine zen göstermek.
- e) Vatandaşların bu konuda isteklerine dile getirmek, yürütme kuruluna halkın görüşlerini tavsiyeyle üst kurumlara sunmak.
- f) Değişik resmi organlarına bağlı beyanat ve istatistik tablolarını düzenlemek.
- g) Yürürlükte olan kanunlarda kesinleşmiş idari görevleri

yapmak. Aynı zamanda muhtar ve onun heyetinin görevlerini belirlemek. Yürütme kurulu başkanı heyetten birisini muhtarın görevi ile görevlendirme hakkına sahiptir.

Tüzel Kişiliği Olmayan Köy

Madde 56

Tüzel kişiliği olmayan köylerin üzerine mahallede uygulanan hükümler uygulanacak.

Yerel Meclislerinin yelerinin Hakları

Madde 57

Yerel meclis yeleri, komisyon çalışmaları veya meclis oturumlarında ortaya koydukları olaylar ve açıkladıkları görüşlerinden ötürü cezai ve medeni olarak sorgulanmazlar.

Madde 58

İl genel meclis yeleri, toplantı müddeti süresince dokunulmazlıktan faydalanırlar. Onların hakkında cezai bir karar almak veya onarla ceza vermek gibi bir durum ancak meclisin izni alındıktan sonra mümkündür. Ancak gözle görülür bir suç işlediklerinde

onları tevkif etmek yasaldır. Böyle bir durumda acil bir şekilde meclisi bilgilendirmek gerekir.

Madde 59

Yürütme taslağında, meclis oturumlarına hazır olan üyelerin hak ettikleri ücreti meclis çeşitlerine göre belirlenmiştir. Aynı zamanda bakan, bu karşılığın miktarını dikkat edilen itimat sınırları içerisinde buna denk olan sınırı belirleye bilmektedir.

Kontrol Etmek ve Üyeliğin Sona Ermesi

Kontrol Etmek

Madde 60

Yerel meclisler, yürütme kurulları ve hükümet organizasyonları resmi ve halk denetimine uymak zorundadır. Söz konusu kurumlar bu kontrol denetimi, bu konunun hükümleri ve yürütme taslağına uygun olmak zorundadır. Ayrıca bu bölümde ast-üst makamların çalışmaları da bu bölümde düzenlenmiştir.

Madde 61

Resmi denetimin hedefi, söz konusu kurumların kendi görev ve çalışmalarını yapıp yapmadığını iyice pekiştirmektedir. Bu denetimde yürürlükte olan kanun, düzenlemeler ve devletin genel siyasette, yerel meclislerden, yürütme kurulları ve yüksek meclislerden çıkan kararlar doğrultusunda olacaktır.

Madde 62

Resmi denetim aşağıda gelecek şekilde olması gerekir:

- Üst yerel yönetimlerden alt yerel yönetime denetim olacak.
- Yerel meclislerden yürütme kurulları komisyon ve onlardan ayrılan bölümlere denetim olacaktır.
- Bakanlar kurulundan, yürütme kurullarına ve hükümetin değişik bölümlerine denetim olacaktır.
- Üst yürütme kurullardan alt yürütme kurullarına denetim olacaktır.
- Yürütme kurullarından kendisine bağlı olan bölümlere denetim olacaktır.

- Merkezi yürütme organlarından yerel yürütme bölümlerine denetim olacaktır.
- Yerel üst bölümlerden yerel alt bölümlere denetim olacaktır.

Madde 63

İl Meclisi, ilçe meclislerinin kararları il proje, program ve kanunlar merkezine ve oradan da ilgili bakan ve bakanlara yedi gün içerisinde gönderilir. Diğer alt meclislerin aldığı kararların istişare için belirlenen müddet (7) gün içinde ilgili il'e gönderilir. Şayet il meclisinin oturumu gerçekleşmediyse, yukarda geçen iki fıkrasının kararlarına göre, söz konusu karar yürütme kuruluna vekâleten geçer.

Madde 64

Şayet il meclisi ve ilçe meclislerinin kararları il merkezinde veya vekâleten yürütme kurulunda il meclisinin toplanması gerçekleşmediğinde, devletin kanun, proje ve düzenlemelerine ters düştüyse, ilgili bakan bu kararların iptal edilmesi için kendisinde çıkarılan meclise geri iade etme hakkına sahip olur. Şayet ilgili meclis, kendi görüşü doğrultusunda ısrar ettiyse, o zaman ilgili bakan bu kararı bakanlar kuruluna götürebilir. İl meclisi, söz konusu hakkı, kendi alt meclislerine karşı kullanabilmektedir. Şayet alt meclis, görüşünde ısrar ettiyse, o zaman il meclisi söz konusu kararı, ilgili bakana sunabilmektedir.

Madde 65

Bakanlar Kurulu, yerel meclislerin aldığı karar veya onların toplantısı gerçekleşmediğinde, onların yerine yürütme kurulların aldığı kararları çıkartan kurumun ihtisaslarına girmediğini, devletin yürürlükte olan kanun ve nizamlarına ters düştüğünü veya devletin takip ettiği siyaset ve projeleri ile çeliştiğini gördüyse, onun iptali için tavsiye kararı alabildiği gibi, kendisi de onun iptalini üstlenebilir. İl merkezinde olmayan, ilçe meclisi ile ilgili yukarıda geçtiği ve açıklandığı gibi, bakanlar kuruluna verilen yetkileri, ilgili bakan tek başına kullanma hakkına sahiptir. Belde, köy ve taşra birimleri de aynı yetkiye sahiptir. Kurulları bakan tarafından iptal edilen taraflar, söz konusu kararı bakanlar kuruluna takdim ederek bakanın kararına itiraz edebilirler. Bu

meclisten çıkan kararlar bağlayıcı olup, herhangi bir meclisten meydana gelen itiraz hazır olan üyelerin üçte iki çoğunluğu ile olmalıdır.

Madde 66

İtiraz edilen kararların yürütülmesi, bu kanun gereği ilgili kurum, kesin kararını vermeyinceye kadar söz konusu karar durdurulur.

Madde 67

İptal edilen kanunların iptal tarihinden itibaren, hiç kimsenin kazanılmış hakkıdır diye sorumlu tutulamaz.

Madde 68

Cumhurbaşkanı, yerel meclislerin değişik seviyelerde fesih etme yetkisine sahiptir. Azil tarihinden itibaren altı ay zaman zarfında bunların yenilenmesi için çağrı yapılır.

Madde 69

Meclislerin tümünün veya bir kısmının fesih edilmesi yürütme kurulu çalışmayla ilgili kendi işlerini devam eder. Aynı zamanda meclis ihtisaslarının seçim yapıp yeni kuruluncaya kadar görevini de üstlenir. Ancak bu kanunun 19 madde sinde olduğu gibi, ilgili makam tarafından yeni bir yürütme kurulu geçici olarak atanmışsa, durum farklı olur.

Madde 70

Yürütme kurulları, kendilerine bağlı olan yerel meclislerin karşısında sorumludurlar. Bu meclisler, yürütme kurullarını hesaba çekip, kişisel veya topluca üçte iki çoğunlukla güvensizliği ortaya koya bilirler. Vali ve yardımcıları hakkında böyle bir yetkisi yoktur. Çünkü onlar bundan istisna olduğu gibi, meclisin onlarla tartışması mümkün değildir. Ancak merkezi yönetime onlarla hesaplaşma fikrini suna bilirler.

Madde 71

1. Yukarıda işaret edilen, yürütme kurulundan güven kaldırma kararına uyulması için aşağıda gelen meclislerin kararının onaylanması gerekir.
 - a) İl ve ilin ilçe merkezlerinde yer alan yürütme kurulu bakanlar kurulu meclisin başkanının onaylanması gerekmektedir.
 - b) Geride kalan diğer yürütme kurulları ise, ilgili bakanın onaylamasına tabidir.
2. Güven kaldırma kararının onaylanması durumunda, söz konusu karar, çıkartılmış merkeze geri iade edilir. Meclis, kendi kararının üzerinde ısrar etmesi halinde, o zaman ilgili makam, meclisin görüşünü tasdik eder veya ilgili hak sahibine meclisin fesih edeceği görüşünü takdim edecektir. Bu karar da, meclislerin feshetme hükümleri doğrultusunda olur.
3. Güven kaldırma kararının onaylanması durumunda yürütme kurulunun oluşturması içerisinde ilgili kanun doğrultusunda yapılacaktır.

Madde 72

İlgili meclis, yürütme kurulunun aldığı kararlardan her hangisinin kanun ve düzenlemelerle çeliştiğini veya meclisin proje ve programına ters düştüğünü gördüyse, iptal etme yetkisine sahiptir.

Madde 73

İl yürütme kurulu, alt yürütme kurullarının kararlarına ilgili yerel meclisin karşısında itiraz edebilmektedir. Şayet bu yürütme kurulunun, kendi görüşü dikkate alınmadıysa, ilgili bakana takdim edebilmektedir.

Madde 74

Bakanlar kurulu, ilin ilçe merkezi veya il merkezinde, yürütme kurullarının aldığı kararları feshetme yetkisine sahip olduğu gibi, iç işleri bakanı da diğer yürütme kurullarının kararlarını feshetme yetkisine sahiptir.

Madde 75

Değişik yerel alt bölümler, kendi alt bölümlerine denetim yapabilir. Bunu da, onlardan malumatlar isteyerek, teftiş ederler. Alınan neticelerle ilgili bilgiyi üst makamlara arz ederler.

Madde 76

Halkın denetimi, yerel meclisler, yürütme kurulları, komisyonlar ve bölümlerin vatandaşlara ilan ettikleri programları ve aldığı kararlarının gerçek olarak ne kadarını uyguladıklarını hedeflemektir. Söz konusu denetim, aşağıya çıkartıldığı gibi yapılır.

1. Yerel meclisler, kendi değişik seviyesine göre halka açık bazı toplantılar yaparlar. Bu arada halk, şikâyetlerini ve zulme uğrama iddialarını onlara arz eder, meclisin ortaya koyduğu çalışmalar hakkında tartışa bilirler. Aynı şekilde meclis de ortaya koyduğu çalışmalarını onlara anlatır.
2. Örgütlenen halkın yönetimi, yerel meclislerin yürütme kurullarını ve yetkili bölümlerini eleştirme ve denetleme hakkına sahiptir. Bu hakkı, onların düşünce ve görüşlerini içeren bazı raporlarla ilgili yerel makama sunarlar.
3. Gazeteciler, yerel meclis, yürütme kurulları veya yönetim bölümlerini eleştirdiklerine, eleştirilen konuları tahkik etmeleri gerekir.
4. Her vatandaş, yürütme kurulları ve yönetim bölümlerini denetleyip eleştirme hakkına sahiptir. Bu hakkı, kendi mazlumiyetini bildirmek veya şikâyetlerini takdim ederek yaparlar. Şikâyetçinin iddia ettiği mazlumiyet veya şikâyetlere kesin rastlanılmadığında, ilgili makamlar, adil ve acil bir şekilde onların bu iddialarını araştırıp cevabını vermek zorundadırlar.

Üyeliğin Feshi ve Düşüşü

Madde 77

Seçmenler seçtikleri temsilcilerinin genel siyasetten dönüş veya kendi şahsi menfaatleri için çalışıp ülke ve cumhuriyetin maslahatını unutmuş şekilde veya halka karşı güvenin korumaz duruma gelmiş olarak gördülerse, seçmen, yerel meclisin yaptığı toplantılarda söz konusu endişelerine cevaplama talebinde buluna bildikleri gibi, onun

hakkında bir rapor hazırlayıp ilgili makama suna bilirler. İlgili meclis, yapılan iddiaları araştırıp suçunu tespit ettiğinde onun üyeliğinin düşmesine karar verip onu görevden uzaklaştırır.

Madde 78

Üyenin düşürülme kararı, meclisin mutlak çoğunluğu ile veya hazır olanların üçte ikisinin onayı ile alınır. Üyeliği düşürülen kişi, eğer il meclisi veya ilin ilçe merkezi üyesi ise, bakanlar kurulu karşısında itiraz etme hakkına sahiptir. Şayet diğer yerel alt meclislerin üyesi ise, o zaman içişleri bakanı karşısında itiraz eder. Bundan dolayı çıkan karar kesindir.

Madde 79

Yerel meclisin üyeliği, şayet üye, aday olma şartlarından birisini yitirirse, üyeliği düşer.

Madde 80

Yerel yönetimlerde üyeliğin düşmesi veya ölümle kayıp edildiyse, üyelik, onun bölgesinde üyenin kendinden sonra gelen yedek üyeye geçer. Ancak ilgili yönetim, seçmenleri yeni bir seçimle üye seçimine davet ederse, o zaman yeni bir üye seçilir.

İdari Birimlerinde Çalışanlar Hakkındadır

Madde 81

İlde çalışan bölümler, idari birimlerle ilgili yürütme kuruluna bağlıdırlar. Bölümler hariç, onların yerel yönetimlerinde yaptığı görevin dışında bazı görevler yaptığından ötürü, yürütme tasarısında bakanlıklar merkezi müesseselere direkt bağlı kalmalarını kararlaştırırlar. İdari birimlerde çalışan tüzel kişiliğe sahip olan bütün bölümler, bu birimde olan yürütme kuruluna bağlıdır. Onların görevleri, söz konusu birimlere intikal etmediği için üst idari birimlere bağlı olan bölümlere bağlı kalırlar.

Madde 82

Yürütme kurulu, kendisine bağılı bulunan bölümlere emir ve tavsiyelerde bulunabilmektedir. Bu da yürürlükte olan kanun ve düzenlemelerin çerçevesinde olacaktır. Bu bölümler, kendilerine yöneltilen emir ve tavsiyelerin yürürlükte olan kanun ve düzenlemelere ters olduğunu gördüklerinde, gönderen tarafın dikkatine sunarlar. Şayet ilgili makam, ısrarla onları uygulamasını isterse, ilgili tarafın sorumluluğuna binaen uygularlar.

Madde 83

Bölümler, hangi idari birime bağılı olarak çalışırsa çalışsın, o birimde bulunan yerel meclis ile yardımlaşmaları gerekir. Meclisin aldığı kararlara saygı gösterme ve uygulamalarında ona yardım etmelidirler.

Madde 84

İdari birimlere bağılı bölümler fenni açıdan ilgili bakanlığın denetimine tabidirler. Bu bakanlık onları yönlendirme hakkına sahip olup ilde bulunan yürütme kurulu veya o bölümün ilgili yöneticisinin aracılığıyla, onlarında çalışmalarında öngörüleni ortaya koyma hakkına sahiptir. Şayet ilgili birim, bakanlığın yönlendirme ve mülahazaları dikkate almadığında, il yönetim kurulu veya gerekirse bakanlık yoluyla, söz konusu mülahazalara dikkat etmesi için tedbirler isteye bilir.

Madde 85

İdari birimlere bağılı, çalışan görevlilere, onların emsalleri olup merkezde çalışanların üzerine uygulanan kanun ve düzenlemeler uygulanır.

1. Görevliler açısından yaşam ve güvence kanununu ve görevlilerin temel kanunu uygulanır.
2. Hizmetliler açısından, hizmetlilerin temel kanunu ve devletin hizmetliler için koyduğu sigorta ve maaş kanunu uygulanacaktır.
3. Özel istihdam kanunları da, bu kanun kapsamına girenlere uygulanır.
4. İşçiler açısından, sosyal güvence (sigorta) kanunu, iş kanunu ve düzenlemeleri uygulanacaktır.

Madde 86

İlçe, belde, köy ve taşra birimi yürütme kurulu başkanları, kendi birimlerine bağlı çalışanlardan sorumludurlar.

Madde 87

1. İlgili bakan ve içişleri bakanının üzerine anlaştıkları doğrultuda, ilçe, belde, köy ve taşra meclislerinin tasarrufuna polislerden belli bir sayı verilecektir.
2. Söz konusu polis birimiyle ilgili irtibat ve işlerin konuları ve içişleri bakanın ilgili bakanla düzenleme işleri, onların ittifakla kararlaştırdığı şekilde sınırlanır.
3. Yerel yönetim yetkilileri, onların tasarrufu altına bırakılan polis biriminin bütün kanuni nafakalarını üstlenecektir.

Yerel Meclislerin Mali Hükümleri

Mal Edinim Vesileleri

Madde 88

Tüzel kişilik sahibi idari birimlerin gelirleri alta gelecek şekilde oluşur.

- Şirketler, müesseseler ve müstakil hesap sahibi olan projelerin gelirlerinden ve aynı zamanda bunlara bağlı birimlerinden oluşur.
- Yerel masraflar, vergiler ve harçlardan oluşur.
- Yerel idareler birimleri için, devletin vergi ve harçlara eklediği orandan oluşur.
- Hibe, vasiyet ve hayır olarak verilen mallardan oluşur.
- Yürürlükte olan kanunların hükümlerine göre, ilgili tüzel yere ait yapıların işletilmesi, kiraya verilmesi ve satışlarından elde edilen paradan oluşur.
- Yerel yönetimin kanunlarına muhalefetten dolayı cezalar, vergi, harç ve mahalli masraflardan ileri gelen cezalardan oluşur.
- Genel adaleti sağlamak için devletin onlara verdiği yardımdan oluşur.
- Yürürlükte olan kanunların doğrultusunda borçlar, indirimli krediler ve

elde edilen diğer gelir kalemlerinden oluşur.

Madde 89

Yerel yönetimlerde vergi ve harçlar kanunla belirlenir.

- Kanunlar, söz konusu tüzel kişiliğe sahip olan birimlerin, beldelerin ve devletin harç ve vergilerinde belli bir oran izafe edilecektir. Söz konusu birimlerde adalet sağlandığında, hangisi olursa olsun ilgili meclisin kararı ile yerel projelere verilen mali fırsatları değerlendirmek için faydalanan tarafların gerçi sayısı fazla da olsa, söz konusu oranın fazla olamaması koşuluyla bakan kararıyla il meclisinden tasdik edildikten sonra % 10 u geçmemek şartıyla, vergi ve harçlar ilave edilebilir.
- Yukarıda geçen fıkrada belirlenenden fazla bakanın kararı ile il dâhilinde ve il meclisinde kabul edilen karar doğrultusunda yeni proje ve hizmetler için bazı masraflar koyabilir. Alınan bu kararın içinde yaşanan seneye her hangi bir etkisinin olamaması koşuluyla uygulanır. Ancak gelecek seneye etkisi belirlendiyse, o zaman mükelleften atılan meblağın veya sorumluluğu doğuranın kişiden Suriye parasından 5 lira geçmemesi şartıyla alınır.
- İl genel meclisin kararı doğrultusunda ve ilgili alt meclisin kararı ile yerel masraflar yapılan bu işler ve hizmetlere bağlı köy ve taşra birimleri ve mahallelerde uygulanır.
- İdari birimlerin uyguladığı projeler yatırımı için tanıtması ilgili birimlerdeki yerel meclisler tarafından sırlandırılıp genel meclis tarafından tasdik edilir.
- Söz konusu meclislerin bu maddedeki kararları toplantıda hazır olanların üçte iki çoğunluğu ile alınır.
- Bu maddelerin (2,3) cü fıkralarında üzerinde karar verilen masrafların tahsil etme yolunu milli ve mahalli idarelerin bakanlarının üzerinde ittifak ettikleri şekilde düzenlenir. Gerektiğinde söz konusu masrafları bununla ilgili basılan damga pulunu ilgili evraka yapıştırılıp toplanır.

Madde 90

İlgili meclisin muvafakati ile borç ve indirimli kredinin söz konusu kararın sınırları içinde verilmesi mümkündür. Kanunsuz şekilde meclisler, borç verme veya

peşin olarak vermek mümkün değildir.

Madde 91

Bankada uygulanan kanunlar doğrultusunda yerleşim veya turistik projeleri uygulamak için emlak bankasından borç almak mümkündür. Bütçenin sağaldığı itimat doğrultusunda projelerin uygulanması için gerekli olan borç meblağları sınırlandırılır.

Madde 92

Projelerin uygulanması için mahalli meclislere borç vermesine izin veren banka, sendika, mahalli organların görevlilerden emekli olanların sandığı veya mahalli organların sandığı gibi kuruluşlardan borçlanmak mümkündür. Söz konusu borç, borç veren taraflarının uyduğu şartlar doğrultusunda sınırlandırıldığı gibi, bu borçların meblağı da bütçe itimadının doğrultusunda sınırlandırılır.

Madde 93

Devlet bakanlıkları üzerinde tasdik edilen kaidelere uygun ve bütçe itimadına uygun indirimli kredileri almak mümkündür. Kanun olmadan yabancı taraflardan borç elde etmek mümkün değildir.

Nafakat (Harcamalar)

Madde 94

Tüzel kişiliği olan idari birimlerin harcama yerleri alta gelecek vecihlerde sınırlandırılır.

1. Projelere yönelik mevcut olan yatırım yerlerinin fazlalaştırılması için gerçekleştirilmesi hedefleyen yatırım harcamaları.
2. İdari harcamalar ise, meclislerin tazminatları, ücretler, maaşların harcamaları ve onlara benzer meclis ve onlara bağlı bölümlere geri dönen harcamalardır.
3. Mahalli hizmetlerinin güvence altına alması için yapılan değişik projelerin harcamaları.
4. Borçları, indirimli kredileri ve bunlara bağlı faydaların taksitleri ödemek.
5. Bağımsız hesap sahibi, projeler, müessesler ve onlara bağlı şirketlerin aciz

kalması.

6. Yürürlükte olan kanun ve nizamın doğrultusunda diğer ilgili harcamalar.

Bütçenin Denk Oluşu

Madde 95

Bütün tüzel kişiliğe sahip olan birimler için temel mali kanunda üzerinde karar verilmiş genel bütçede uygulanan esaslar doğrultusunda söz konusu birimlerin harcamaları ve gelirleri içeren bütçe kanunlaşır. Bu bütçeler genel bütçelerden ayrı olmasıyla beraber temel mali kanuna göre belirlenen esaslar çerçevesi onunla irtibatlıdır. Sadelik ilkesi üzerine müstakil hesaba sahip olan projeler ve onlara bağlı müesseseler ve şirketlerin bütçelerinin sonuçlarını idari birimlerin tümünün denk olmasının içermektedir.

Madde 96

İle bağlı olan il ilçe merkezi hariç, il bütçesi, ilçe, belde, köy ve taşra birimlerini bütçelerini kapsamaktadır.

Madde 97

İdari birimlere bağlı olan birimlerin hazırlanması, söz konusu birimde bulunan yürütme kurulu tarafından yerel meclis, ilgili komisyonla ilişki kurup hazırlar.

- Yerel meclis tarafından bütçe onanır.
- Bütçelere gelecek şekilde tasdik edilir.
- İl ve ilçe bütçeleri maliye bakanı muvafakat verdikten sonra ilgili bakan tarafından kabul edilir.
- Diğer mahalli birimlerin bütçeleri il meclisinin yürütme kurulu tarafından tasdik edilir.

Madde 98

Yerel yönetimin birimlerine bağılı ilgili mali nizamın hükümleri doğrultusunda kredilerin karşılıklı nüshalarında uygulandığı gibi, bu bütçelerde de kredi borçlar paylaşılır.

Madde 99

Söz konusu bütçelerin yasaları yukarda geçen kanuna binaen maliye bakanlığın talimatı, ilkeleri ve genel maliye programı doğrultusunda bütçeye bağılı öngörülerin hazırlandığı gibi, temel maliye kanunu ve ondan çıkartılan hükümlerde açıklanan bölümlendirmenin esasları ile uyum sağılayan bölümlendirme doğrultusunda hazırlanır. Genel bütçenin hazırlanmasındaki kanunlarda yer alan projelendirme yasası, diğere yerel idari birimlerin bütçelerinin yasasında yüksek idari birimlerin meclisin yürütme kurulu tarafından projenin izlendiğı gibi, ilçe ve illerin bütçelerinin yasaları hazırlamasında da aynı şekilde gözetilmesi gerekir.

Madde 100

Maliye bakanlığında çıkan talimatlara göre kredi nüshaları bendeler ve baplar (bölüm) arasında uygulanır.

Madde 101

Genel bütçe uygulamasına bağılı temel mali kanun hükümleri, mahalli idareler birimlerinin bütçelerinin yürütmesinde uygulanır.

Genel Hükümler

Madde 102

Yürürlükte olan hükümler doğrultusunda mahalli idare birimlerinin bütçe uygulanması ve mali işlerin denetimini, mali denetimi yapan merkezi bölüm yapar.

Madde 103

Özel bir mali nizama bağı olan kuruluş, şirket, müesseseler ve yerel idari birimlerin muhasebesi, mali işlerin tümü, kredi indirimleri, borçlanmaya bağı ilgili temel kanunların düzenlenmesi, yürürlükte olan kanunlardan ayrı bir şekilde tanzim edilir. Bu da temel mali kanunun hükümlerini gözetmek ile bakanın öngörüsü üzerine bina ederek maliye bakanından bir kararla çıkar.

Madde 104

İlgili meclisin toplanmadığı dönemlerde, onun yerine başka bir birimin, bu bölümde geçen kararları almak mümkün değildir.

Sonuç ve İntikal Hükümleri

Madde 105

Bakanlar kurulu aşağıda belirtilen görevleri üstlenir;

1. Özellikle yerel meclislerin oluşmasına bağı olanların, tedrici bir şekilde bu kanunun hükümlerinin uygulanması için programların konulması ve bakanlıkların kullandığı ihtisasların idari birimlere nakil edilmesi ve bunun için gerekli mali kredileri temin etmek.
2. Yerel idareye bağı düzenlemeler ve yasaların çıkartılmasını istenilmesi.
3. Tatbik alanında yerel idari nizamının başarması için eyaletle ilgili tedbirlerini araştırılması.
4. Söz konusu bu yasaların uygulamasında yardımlaşmayı gerçekleştirmek maddeyle, yerel meclislerin kullandığı projelerle, merkezi yönetimin projeleri arasında düzenleme yapmaktır.

Madde 106

Mahalli idarelerin işlerinde tecrübe sahibi olan uzmanlardan, mahalli idareler için fenni bir komisyon, bakanın öngörüsüne binaen bakanlar kurulu başkanın kararı ile oluşturulur. Bu komisyon, sorumlu olduğu yasaların hazırlamasını yaptığı gibi, söz

konusu kanunun yürürlüğe girmesinin hükümlerinin raporlarını da hazırlar. Aynı zamanda kendisine verilen önemli başka görevleri de yapmalıdır.

Madde 107

Aşağıya çıkartılan bentler doğrultusunda bu kanunun hükümlerine göre, yerel meclislerin oluşturulmasına kadar, söz konusu meclislerin tayin yoluyla oluşturulması.

Bakanın öngörüsüne binaen il merkezi, ilçeler ve iller meclisinin meclisi, tasarı ile oluşturulur.

Valinin öngörüsüne binaen, geride kalan ilçeler, beldeler, köyler ve taşra birimlerinin meclisleri bakanın kararı ile oluşturulur.

Bu kanunun hükümleri doğrultusunda yukarıda geçen fıkarda söz konusu meclisler, kendilerine bağlı kurulları ve komisyonlarını oluştururlar.

Madde 108

Bu kanuna göre, yeni çalışma kanunu çıkmadan, yerel meclislerin oluşturulması tamamlanana kadar, değişik idari birimlerin başkanları, yürürlükte olan düzenlemeler ve kanunların tatbikini devam edecekler. Bakanlar kurulu, meclisin kararıyla bu kanunun uygulama merhaleleriyle ittifak eden kanunların, çalışma hükümleri sona erdiğini ilan eder.

Madde 109

103. maddede üzerine karar verilen idari birimlere has olan mali düzeni taşıyan maliye bakanın kararı çıktığı zaman, belediyelerde uygulanan maliye düzeni yerel idari birimlerde de uygulanır.

Madde 110

Yukarıda geçen ve bu kanunla uyum içerisinde olan hükümlere tekrar göz atıldığında, yerel yönetimdeki müstahdemlerin ve görevlilerin bağlı olduğu birime, emekli sandığı adı verilir. İlçe, belde, köy ve taşra birimin belediyelerinde çalışan müstahdem ve görevlilerinde de emekli sandığının hükümleri uygulamaya devam ettiği

gibi, farklı idari birimlerin üzerinde de beldelerin sandığında olan hükümler uygulanır ve yerel yönetimin sandığı şeklinde isimlendirilir.

Madde 111

Mahalli meclislerin aykırı davrananların üzerinde takdir ettiği cezaları ortaya koyan düzenlemelerde belirlemesi, zorunludur. Bu cezanın Suriye parasının 500 lirasını geçmemesi gerekmektedir.

Bu meclisler, her hangi bir cezanın uygulanmamasından önce, aykırılıkları düzeltmek için gerekli düzenlemeleri yapabilme hakkına sahiptirler. Kanuna aykırı davranan kişi, cezanın belli bir oranını acil ve cezanın tanziminden itibaren sekiz gün içerisinde, diğer oranı da öder. Söz konusu bu iki oran, ilgili meclis tarafından belirlenir.

Madde 112

Bakan, kendi hükümlerinin güzel uygulanmasına kefalet eden düzenlemeleri, talimatları ve kanunları koyar. Tasarı ile bu kanunun yürütme programı belirler.

Madde113

Bu kanuna muhalefet eden bütün kanunlar iptal edilir.

E K 4 : Suriye Arap Cumhuriyeti 2297 Sayılı Tasarısı

Cumhurbaşkanı

11/10/ 1971 tarihinin sayılı yasa tasarının hükümlerine binaen ve ekonomi komisyonun öngörüsüne göre: aşağıya çıkartılmış şekilde tasarı haline geliyor:¹⁴⁸

Maddel

1971- 15 sayılı bu tasarı eşliğinde, yasa tasarısı ile çıkan, mahalli idareler kanunu yürütme taslağı, uygulanır.

Madde2

Bu tasarı, resmi gazetede yayınlanır.

28.9.1971----- 8/8/ 1391

Dımişk/Şam

Genel Kurmay Başkanı

Cumhurbaşkanı

1/9/ 1971 tarihli 15 sayılı yasa tasarısıyla çıkan, yerel idare kanununun yürütme taslağı.

Birinci Kısım

Genel Bazı Hükümler

Madde 1

Mahalli idareler kanununu tatbik merhaleleri, özellikle de meclislerin teşkili, bakanlıkların kullandığı ihtisaslar, bu taslağın ve kanunun gereği ve mali kredilerin

¹⁴⁸ **2297 Sayılı Mahalli İdareler Yasası Kanun Tasarısı** 11/10/ 1971 tarihinin sayılı yasa tasarının hükümlerine binaen ve ekonomi komisyonun öngörüsüne göre: aşağıya çıkartılmış şekilde tasarı haline geliyor. 1971- 15 sayılı bu tasarı eşliğinde, yasa tasarısı ile çıkan, mahalli idareler kanunu yürütme taslağı, uygulanır. Resmi Gazetede yayın Tarihi 28.9.1971- 8/8/ 1391 /9/ 1971 tarihli 15 sayılı yasa tasarısıyla çıkan, yerel idare kanununun yürütme taslağı, Tercüme Eden Elazığ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa KIRKIZ

temin edilmesi ile nakil etmek, bakanlar kurulunun koyduğu program doğrultusunda belirlenir.

Madde 2

1- Yerel meclisler, yürütme kurulları ve onlara bağlı bölümler, yetkisi kendilerine verilen ihtisaslar çerçevesinde merkezi yönetimin gözetim ve sorumluluğu altında kendilerine ait yetkileri ve görevlerini yaparlar.

2- Merkezi yönetimden kast edilen:

a- Bakanlar kurulu

b- İlgili bakanlık

c- Mahalli idareler bakanlığı

Madde 3

Yerel meclisler, yürütme kurulları ve onlara bağlı bölümler, ilgili merkezi yönetimden çıkan talimat, karar, düzenleme ve kanunlar, devletin yerel siyasetine uygun şekilde yürütülmeleri gereklidir.

Madde 4

İl meclisi bu taslağı, çıkarttığı kararlar ve düzenlemeler yoluyla kanunda belirlenmiş yetki ve görevlerini yapar. Aynı zaman da bu meclis, en üst yetkili makamdır.

Madde 5

İlin faydası için çalışıp, merkezi yönetime bağlı olan ve ilde çalışan bölümlere yükümlülük sıfatı olduğu gibi, ilde kalan vatandaşlar, en alt idari birimleri ona bağlı yerel bölümler ve yürütme kuruluşları için yürürlükte olan düzenlemeler ve kanunlar doğrultusunda yükümlülük oluyor. Bu da il meclisini kendisiyle ilgili sınırlar çerçevesinde çıkartmış olduğu kararlar ve düzenlemelere yükümlüdürler. Diğer meclislerin sınırları içerisinde çıkartmış oldukları kararlar ve düzenlemeler, kanun ve

düzenlemelerin doğrultusunda, ilgili idari birimlerin de vatandaşlar için, yürütme kurulları ve onlara bağlı bölümler için yükümlülükleri vardır.

Madde 6

Diğer mahalli yönetimlerin ve meclislerin ilgili alanına girmeyen ve merkezi yönetimin direkt bir şekilde düzenlemesini yapmadığı bütün konularda yerel meclisler, onun tanzim sorumluluğunu üstlenirler.

Madde 7

İldeki yürütme kurulu kendi bakanlığının ilgi alanında olan ilgili bakan ve mahalli idarelerden sorumlu bakana, kendi dönemlerinde olan çalışmaları, sunmaları gerekmektedir.

Madde 8

Merkezi yönetimin faydası için çalışma yapan mahalli bölümler gibi, gerektirdiği takdirde idari birimlerde çalışma yapan bölümler de çalışmayı üstlenecekler. İlgili bakan ve mahalli idarelerden sorumlu olan bakan arasında değişik alanlarda ittifakla çıkan kaide ve esaslar doğrultusunda yardımlaşma tamamlanacaktır.

Madde 9

İlgili merkezi yönetimin koyduğu kaideler çerçevesinde ilde çalışan merkezi bölümler ile diğer mahalli bölümler arasında yardımlaşma birliği olduğu gibi, il meclisi, alt idari birimlerin mahalli bölümler arasında yardımlaşmayı sağlıyor.

Madde 10

Sorumluluk hissi ve anlayışı içerisinde uygulamaya yardım etme maksadıyla, il sorumluluğundaki idari birimlerin çalışanları için çıkmış olan kararların açıklaması ve gerekli icraatları için il meclisi sorumlu olur.

İkinci Kısım

İl Meclislerinin İlgi Alanları

Madde 11

İl meclisi; devletin kanunları, programlar ve projelerini onun genel siyaseti çerçevesinde aşağıdaki görevleri yapar.

1-Projelendirme Alanında

- Devletin projelendirme heyetinin hazırlamış olduğu bölümlendirme ışığında bu da yıllık, orta vadeli ve uzun vadeli olan projeleri kapsayan ve yönlendiren numaralara ve mekânsal projeler çerçevelerinde ve hedeflere bağlı olan talimatlar çıkartmak.
- Yürütmesini izleme, onama ve tartışması, yapılması gereken mekânsal projelerin hazırlanmasını sorumlu olmak.
- Mekânsal projelerin uygulanması gereken projeleri onamak.
- Devletin projelendirme heyetine ili ilgilendiren merkezi projelerin siyaset, yasa ve hedeflerine bağlı ön görüşleri sunmak.

2-Siyaset Alanında

- Sergi dokuma sanatı, meyve ve sebze paketleme işi gibi, komşu iller veya ilde yeterli ürünleri ve birinci kanunda olana maddeleri yapmasına dayalı sanatlara öncelik hakkı vermekle sorumludur. Onların işletilmesi yönetilmesi yapılmasında yer alan özel sektör veya komşu yerel meclislerle beraber veya devletle beraber veya ortaklaşa işletilmesi, yönetilmesi ve mahalli sanayisine alt projelerin yapılmasına önem vermek.
- İl menfaatine işletilmesi mahalli yönetime bırakılan, devletin mülkünde olan sanayilerin yapılması.
- Merkezi yönetiminin çıkarmış olduğu talimatlar doğrultusunda, sanayi yardımlaşma derneklerinin kurulması onların ruh safına ait kaideleri onamak ve onlara fenni olarak yardım edip sorumluluğu üstlenip aynı zamanda cesaretlendirmek.

- Devletin genel siyaseti çerçevesinde, üretim alanında özel teşebbüsü cesaretlendirmek, el sanatları ve yerel sanatları geliştirmek.
- Direkt yerel yönetime bağlı olmayan devletin mülkünde olan sanayi yerlerinin yönetimini denetlemek.

3-Ziraat Alanında

- Ziraat üretiminin geliştirilmesine bağlı devletin özel projelerini uygulamak ve merkezi projelerde görüş beyan etmek.
- Zirai afetlerde korunmayı ve onlarla mücadele etmeyi sağlamak.
- Tohumu çoğaltma ve sitilin çoğaltmasına gitmek.
- Ziraat topraklarını verimli yapmak programı ve proje ön görüşüne katılıp uygulamak.
- Meraların genişletilmesi, korunması hayvansal ürünleri ve servetini aşağıda gelen yollarla geliştirmek.
 - a) Tavuk çiftliklerini sığır hanları yapıp yönetmesi ve işletilmesini ortaya koyarak aynı zamanda bunların yapımı için ilgili şahısları cesaretlendirmek ve fenni açıdan onlara yardımcı olmak.
 - b) Doğal mera topraklarının sürülmesi ve otlak edinmesi gibi gayelerden ötürü, yasaklanması
 - c) Ziraatlı bölgesinde hayvanları yetiştirme faydası için ziraat döneminde yeni ziraatı için getirtmek.
 - d) Onanan merkezi proje doğrultusunda il sorumluluğunda yemlerin stoku için gereken depoları inşa edip hayvanların yemlerini temin etmek.
 - e) Kümes hayvanlarını hastalıktan korumak, veterinerlikler inşa edip onların donanımını yapmak ve hastalıklarıyla mücadele etmek için gerekli birimleri kurmak.

Aşağıya çıkartılmış yolla ormanlaştırma servetini geliştirmek:

- a) Ayakta olan ormanlığı işletmek,
- b) Yeni orman yerlerini ihdas edip işletmek,
- c) Ormanları korumak, bilgilendirme hamlelerini yapıp yangından uzaklaşmak,
- d) Yangının tehlikelerini anlatıp ormanın farklı faydalarını ormanlı

mıntıkların sakinlerine tanıtmayı hedeflemek ve keçilerin ormana ne kadar zarar verdiğini anlatıp onu sığır, koyun, arı, ipek böceği ve tavukçuluğa dönüştürmeyi veya el sanatlarını yaygınlaştırmayı teşvik etmek.

- Balık servetini korumak ve geliştirmek.
- Balık servetini fazlalaştırmak için barajları depolaması doğal su birimlerinden istifade edip, yaşamlarına uygun yeri balıkların çeşitlerini getirmek, aynı zamanda işletmesini yönetmesini yeni üretim yerleri ve gölleri inşa etmek.
- Devletin işletilmesini bıraktığı balık yerleri ve göllerini yönetmek.
- Zirai yönetim için halkı inşa eden yerleri kurmak.
- Yerel, hayvansal, zirai, müze ve fuarları düzenlemek.
- Maddi ve fenni olarak ilgili derneklere yardım edip denetimini yapmak ve ilgili merkezi yönetimin talimatları doğrultusunda, onlar için ruhsat kurallarını onamak ve balık avını, hayvanların besisini, terbiyesini meraların iyileştirme yardımlaşmasını ve zirai yardımlaşmasının bütün çeşitlerini ihdas edip çeşitlendirmek.
- Deniz, nehir ve kara avının bütün durumlarını denetlemek.
- Zirai aletlerin değiştirilmesi, tamir edilmesi için sanayi yerlerini inşa etmek.
- Bedevilileri medenileştirmek için yardım etmek ve onlara gereken hizmetleri sağlamak.

4-Tarım ve İç Ticaret Alanında

Erzak ve gıda maddelerini sağlayarak, olağan üstü durumlar için ihtiyati bir miktarı temin etmek ve iyi bir şekilde dağıtımını yapıp gözetimini yapmak.

En ucuz fiyatlarla ve en ucuz yolla vatandaşlara tüketim mallarını ulaştırılması için uygun zaman ayarlama ve ilde depolama, Pazar yerlerini kurma gibi yerleri yapıp yönetmek ve tüketme müesseselerin şubelerini kurmaktır.

İlgili merkezi yönetimin koyduğu esaslar doğrultusunda tüketimin yardımlaşma derneklerinin kurulması için cesaretlendirip ruhsatlarının kurallarını onamak, kontrol etmek mümkün olduğu kadarıyla fenni ve maddi yardımları sağlamak, tüketime hizmet eden donanımlarla geliştirmek ve araçlarını

iyileştirmek.

Genel nitelikli olan geliştirme şikâyetlerle kararı kesinleştirmek.

Bol olan kemiyetlerin sınırında denetleyici paylaşırma nizamının boyun eğmeyen eşya ve geliştirilen eşyaların alımıyla özel tavsiyeler sunmak.

En uygun fiyatlarla tüketicilere gıdasal maddeleri sunmak ve bir sene süresi üzere söz konusun maddeleri sağlamayı garantilemek ve onların istetilmesi, yönetilmesi, erzak ve gıda maddelerinin korunması için soğutma depoları inşa etmek.

Kaçakçılık ve stokçulukla mücadele etmek sınırlı fiyatlara bağı kalmak, tüketimin tanzimi üzerine çalışmada pay almak için vatandaşların yanında temini anlayışı yaymak için halk örgütleriyle yardımlaşmak.

Tüketimin genel müesseseleri ile öğütme ve hububatı genel heyetiyle çalışabilecekleri maddelerin mekânın projelerin konmasında ortak çalışmak.

5-Eğitim Alanında

- Çalışmakta olan okullar şube ve sınıfların ek yapılması, çocukların sporu ve okulları fen ve genel lise, ortaokulları taşra ilkokulların yönetilmesi, isimlendirmesi ve yapılması.
- Beden eğitimi, oyun alanları okul binalarını koruyup inşa etmek.
- Kütüphane, laboratuvar ve gerekli sergilerle okulları donatmak.
- Toplumun geliştirilmesi, ailelerin seviyesini yükseltmek amacı ile kızların eğitimine önem vermek, her iki cinse zorunlu olarak ilkokul eğitimi uygulanacak.
- Toplumsal, spor, ilim kültürel olarak öğrencilerin çalışmasını devam ettirme maksadıyla yazlık okul kulüpleri ihdas etmek ve bunun için gerekli programları koymak.
- Yürürlük alan nizamın doğrultusunda ilim keşif ve spor çalışmaları görevinden payına düşen tasarrufta bulunmak.
- Okul sağlık gözetiminin temini için gerekli araçları sağlamak.
- Eğitimin iyi bir şekilde yapılmasına, onunla ilgili tavsiyeleri ve bu konuda gerekli görüşleri sunmak ve kontrol etmek.

6-Kültür Alanında

- Halk kültürü alanında: İlin ihtiyacını kapatmak için gerekli bozuklukları gidermek için eğitim düzelterek müzik, şiir, tiyatrodaki amatör takımlarda, düğün, halk sanatları, müzik ve tiyatro takımları, ehliyet ve eğitim merkezleri, konservatuar, kütüphane, uygulama ve kurulma sanatlar merkezleri, halk kültürü enstitüleri. Arap kültür merkezlerinin ihdası ve inşasını yapıp, gerekirken cihazlarla donatarak yönetimini en güzel bir şekilde yapmak.
- İlgili taraftarlara, heyetlere ve örgütlemelerle birlikte okuryazarlığı yok etmekte devletin gerekli siyaseti yürürlüğe koymak.
- Anı abideleri yapmak.
- Sinema sunma salonları inşa ve idare etmek, kulüpleri denetlemek, tiyatrodaki arz edilenleri gözetlemek ve ruhsat vermek.
- İlgili merkezi yönetimin koyduğu esaslar doğrultusunda kültürel, edebi ve sanatsal kulüp ve derneklerin tesisini yapmak, ruhsatını onamak için halkı cesaretlendirmek. Aynı zamanda fenni ve kültürel dergilerin çıkartılması için ilgili şahısları cesaretlendirmek, diğer taraftan bunlara maddi ve manevi bütün yardımları sunmak.
- Taşra ve ilçelerde insani fikirle zengin bir yaşama kefalet eden sosyalist halkın kültürünü geliştirmesinde pay almak.
- Kültürel basının geliştirilmesi.

7-Arkeoloji Alanında

Arkeoloji ile ilgilenen ilmi derneklerine şevk verip korumaya almak, halkın klasikleri için yerel müzeler inşa etmek, bunlara ziyaret, cesaretlendirme, yeterli reklâm temin etmek, rahatlık vesilelerini ve ulaşım yollarını sağlamak.

8-Turizm Alanında

- Turistik reklâm bürolarını ihdas edip yönetmek.
- Turistik mekânlara, yazlık ve kışlık merkezlerine ve bunlara önem vermek ve bunların geliştirilmesi üzerinde kontrol etmek.

- Siyahı yapıları istirahat ve piknik yerleri otellerin yapılması yoluyla Turistik hizmetleri ve rahatlığı güven altına alan gerekli bütün her şeyi sağlamak.
- Doğayı korumak.
- Vatandaşlar arasında seyahat bilincini yaymak ve seyahat şevki için yerel komisyonları ihdas etmek.

9-Ulaşım Alanında

- Merkezi projelere girecek umuduyla yol projelerini önermek.
- Yerel şebeke yollarına bağlanan programları ve projeleri itimat edip koruma ve yürürlüğe koymak.
- Toprak ve diğer yer maddelerini araştırmak için yollarla ilgili laboratuvar, onları diğer illerdeki laboratuvarlarla birleştirme sorumluluğuna sahip olan merkezlerle birlikte inşa yapmak ve laboratuvarları araştırmalara yönlendirmek.
- Eşyaları boşaltmak, yük ve ulaşım araçlarının nakli için yardımlaşma derneklerini kurmak toplumsal çalışmayı geliştirme yoluyla kapsamlı düzenlemeye gitmek, ulaşım için yolcuları ve yük araçlarının alanında çalışanların arasında yardımlaşmayı teşvik etmek.
- Ulaştırma bakanlığı, ulusal ve uluslararası yollarını ana şebekelerin işleri olan projelendirme yapma, koruma, yolcuların eşyaların ve malların iller ve uluslararası taşmasını yapmakla sorumludur.

10- Genel İşler Alanında

- Proje doğrultusunda merkezi bölümlerin üzerine uygulaması düşen projelerin yardım etmek, devletin genel projeler çerçevesinde hükümete ait binaların yapılması ve korunması.
- Set ve benzeri bazı engelleyici yapıların yoluyla sel taşkınlarının önüne geçmek için gerekli tedbirleri almak.

11-Su Seviyesi Alanında

- İl'in ilgili merkezi yönetimi, sorumluluğunda bulunan küçük su projelerini araştırıp desteklemek, il'e has suların projelerinin yapımında yer almak.

- İl'e hizmet eden su yapılarını yönetmek, merkezi yönetim bu gibi çalışma, koruma ve işletmeden uzak olur.
- Mahalli niteliğe sahip suların yapıtlarının projelerini değişik Praglarını yürütmek, yönetmek, korumak ve işletmek.
- Su yapıtlarının işletme programlarını onamak ve yürütmek.
- Genel suları kontrol etmek, nehirlerin akış mecralarını düzelmek, genel su birikimlerini korumak, ortak su kaynağında bakanlık için bununla ilgili genel işler, su servetini ve suyun genel servetini korumak, birikimleri işlemek, iller arasında düzeni sağlamak. Bir tek ilin sınırlarını aşan sular, deniz ve nehir sularının kirlenmesini önlemek için çare bulmak. Bu alanda çalışan bölümler ve görevliler, merkeze bağlı olurlar.

12- Sağlık Alanında

- Sağlık yerlerini ve müesseselerini kontrol etmek, sağlık hizmetlerini geliştirmek, memleketin ihtiyaç ve imkânlarına uygun bir şekilde sağlık seviyesini yükseltmek. Bütün bunlar, toplumun ekonomik ve sosyal gelişmeyle uyum sağlaması gerekmektedir.
- Genel hastaneleri ve sağlık merkezleri yapmak, il merkezinin dışında ve bunları yapamayan ilçelerde sağlık ocakları yapmak.
- Genel hastaneleri, sağlık ocaklarını ve farklı sağlık merkezlerini geliştirmek, hazırlamak ve yönetmek, tıbbi malzemelerle sağlık bakanın projelerini göz önünde bulundurarak donatmak.
- Vatandaşlar için ambulanslar temin etmek, sağlık karnesinin taşınması için gerekli hizmeti yapmak.
- Öğrenci, çocuk, emziren ve hamile kadınların sağlığını gözetmek, çocuk ve annelerini gözetmek için örnek merkez ve müessesleri inşa etmek, olaylara meyli olan kişilere dikkat etmek. Aynı zamanda aciz olan insanların, iyileşme dönemini yaşayanların, kreş evlerinde, hapisanede kalanların ve işçilerin sağlığını kontrol altına almak.
- Vatandaşların arasında sağlık bilincinin yayılansında halk kuruluşları ile yardımlaşarak, bu seviyeyi yükseltmek için çalışmak, bütün propaganda ve

yayın araçlarından faydalanarak, irşat ve sağlık kültürünü her yere yaymak.

- Kronik ve bulaşıcı hastalıklarda vatandaşların korunması için, aktif bazı velileri edinip bu hastalıklarla mücadele ederek yok edilmesi için çalışmak.
- İlaç, gıda, organik tahlilleri ve araştırmaları icra etmek için yeterli fenni laboratuvarları inşa etmek.
- Hasta ve sakatlık gibi özrü olan insanları eski haline döndürmek için kurulan müesseselere tıbbi yardımda bulunmak ve onları yeniden işe hazırlayıp görev yerine geri göndermek için yardım etmek.
- Sağlık açısından il çerçevesinde gıda durumunu araştırmak, vatandaşlar için sağlıklı gıdaların seviyesini yükseltmeye çalışmak, gıda maddeleri ve içme sularının sağlığı üzerine denetleyici olmak.

13-Sosyal Alanda

- Sağlık sorunları olan, ailelerinden kaçan, kötülüğe meyil eden yetimler ve acizleri barındırmak ve onları çalıştırmak için sosyal gözetim müesseselerini ihdas etmek.
- İlgili merkezi yönetimin koymuş olduğu esaslar doğrultusunda aylık olarak çıkan kuralları onamak, sosyal canlılığın sahibi dernekleri yapmayı teşvik etmek. Aynı zamanda onları kontrol edip gerektiğinde kendi hedeflerini gerçekleştirmek için onlara maddi yardımda bulunmak.
- Ayakta olan taşra, canlandırma merkezlerini yönetmek, taşra sanatlarını teşvik ve donatmak için irşat birimlerini kurmak alakası olan idari birimle birleştirmek için çalışmak.
- İlde sosyal yardımlaşma hareketine sağlamak yeni yardımlaşma kurumları bu gaye için teşvik edip maddi olarak yardımında bulunmak.
- Çocuk gözetimi temin etmek için sosyal hizmetler tanzim etmek.
- Maddi ve fenni olarak beden eğitimi ve spora bağlı çalışmalara destek olmak.
- Çiftçilik meslek eğitim merkezleri için gereken yer ve binaları yapmak, kendi hedeflerini örgütlenme, kültürel, yönetsel, mali, yatırım ve başka açılardan ilgili taraflarla birlikte yardımda bulunmak.
- Çiftçilerin yerleşim yapıları için gerekli toprakları belirlemek, bu sektörü

tanzim etmek, merkezi idare tarafından hazırlanan örnek doğrultusunda binaların projeleri için yapmak ve bu konuda bakanlığın projesini yürürlüğe koymak.

- Sosyal güvence müessesinin yanında yerleşim yeri olarak hazırlanan kredi sınırları içerisinde, işçi meskenleri, yapmak için gerekli arazileri belirlemek.

14-İşçiler ve Çalışma Alanında

- En güzel istihdamı içeren şekilde yerel yapıları müesseselerinde çalışanların mülkünün önenmesi ve ücretin dengeli bir şekilde konulması.
- İlde çalışan kuvvetlerin projesini hazırlayıp birleşmiş olan kurumlarla beraber yardımlaşmak ve üretimin istekleriyle uyumlu olan ilde çalışan değişik kesimlerin öncülük, idari, fenni seviyelerini yükseltme amacıyla eğitim devrelerini düzenlemek ve değişik eğitim ehliyetli yapma merkezlerini inşa etmek.

15-Hizmet ve Müesseseleri

Akar ve içme suların projelerini düzenlemek, çukurları doldurmak çamur yerleri kurutmak, suların kirlenmesine mani olmak gibi çevreyi iyileştirmek, bu gibi projelerin düzenlenmesinde aciz olan idari birimlerde suların temizliğini temin etmek.

Yukarıdaki fıkra da geçen üzerinde kesin hükme varılan projelerin yürürlüğe koyulması için gerekli fenni ve mali yardımları bu yardımlara muhtaç olan idari birimlerin hepsine sunmak.

Köyler, beldeler ve ilçeler için düzenlenen projeler çerçevesinde ilgili imar gereksinimlerine uyan koruma mıntıklarına muvafakat etmek.

İdari birimlerinin mali kanunda kararlaştırılan harçların tanınmasını belirleyip içerdiği idari birimlerin meclis kararlarıyla karşılaştırmak.

Köy, belde ve ilçeler için düzenlen projeleri karşılaştırmak, bu da ilçelere bağlı mevzuda ilgili bakanın muvafakatinden sonra olacaktır.

16-İskân Alanında

Çiftçilere örnek köyler inşa etmek taşra alanında iskânı geliştirme üzerine çalışmak, yerleşim genişletme mıntıklarını belirlemek.

17-Maden Serveti ve Elektrik Alanında

- Çakıl, kum ve taşların işletilmesi.
- Elektrik kuvvetiyle yapıları ve köyleri donatmak amacıyla ildeki elektrik kuvvetinden yerel ihtiyaçları takdir etmek.
- Elektrik genel müdürlüğünün muvafakatiyle, elektrik üretim naklini yapıp dağıtmak.

18-Sivil Savunma Alanında

Sivil savunma kurumunun istediği şekilde gerekli olan tedbirleri alıp uygulamalarına geçmek.

İdari Birim Arasında Ortak Projeler

Madde 12

Ortak nitelikli bir projenin uygulanması için, iki veya daha fazla ilin bir araya gelmesiyle olur. Bu projenin işletilmesi, yönetilmesi, finanse edilmesi, takip edilmesi ve araştırılması için ortak bir heyetin ilgili birimlerin meclislerine önerilmesi ve oluşturulmasıyla beraber, ilgili bakanlar arasında ittifakın oluşması ile mümkün olabilir. Bu heyetin başkanı, bakan tarafından seçilir. Projeye alakası olan ilgili daire başkanlarının ortak olabilmesi için de, her meclisin bu heyette vereceği üye sayısını bu kararda belirlenmesi gerekmektedir.

Merkezi Yönetim Tarafından İl Meclisinin Görüşünün Öğrenilmesi Gereken Konular

Madde 13

Aşağıda çıkartıldığı üzere özel bir şekilde ve direkt olarak il sakinlerinin faydalarıyla alakası olup merkezi yönetiminin yapmak istediği bütün meselelerde il meclisinin görüşü alınmalıdır.

- İl sınırlarını değiştirmek, idari birimlerin merkezin sınırlarını ve isimlendirmesini değiştirmek.
- Merkezi projelerin; zirai, sanayi ve başkasının inşası değiştirilmesi ve proje senesi içerisinde cevaz geçilmesi mümkündür şayet bunun gereksinimi il projesiyle ilgilenmek olursa.
- Devlete ait malların satımında.
- İktisadi nitelik sahibi şubeleri iptalinde.

nc Kısım

İldeki Yürütme Kurulu

Madde 14

şehrin sicil kayıtlarına dayanan, bakanın kararı ile ye sayısı altı dan az olmamak üzere ve on'dan fazla olmamak üzere bu sayının yarısını geçer veya her yüz bin insan için başkan dışında bir tek ye il meclislerinin yürütme kuralları için belirlenmesi.

Madde 15

24/7/1972 tarihli 1349 sayılı düzenlenen tasarıyla değiştirilmiştir.

- İl meclisinin yürütme kurulu üyelerinin tümünün başka işlerden boşaltılması gerekir. Çalışanlardan boş olanlar, devlette göre hükmen temsilci olarak itibar edilir.
- İl meclisinin yürütme kurulu kendine ait işleri üyelerine dağıtır.

Madde 16

- İldeki yürütme kurulları, aşağıda gelen kurullarla görev yapar.
- İldeki projeleri, programları ve btçeleri hazırlayıp uygulamasını izlemek, bu konuda gerekli olan mali ve eşya btesi, programları ve projeleri hazırlaması gerektiği gibi, çalışan kuvvetlerin btesini de hazırlamak gerekmektedir. Dönem raporlarının yaptırılması için uygulayışını sunmak.
- Uygulanan alışmalar için gerekli zamansal program, proje ve uygulama programı için ilkleri çalışan kuvvet ve maddelerin bölümünün iyileşmesine kefil olan hükmüyle belirlemek ve bu iş cetveline göre genel noksanlıkları olan projeleri ve bunun dışındakilerin atmak.

- Devletin koyduğu genel esaslara göre daimi meclisin komisyonuyla ortak olarak il için iktisadi siyasi yolları gerekli bölümleri ile hazırlamak.
- İl, köy ve taşra birimlerinin proje çizelgesini hazırlamak.
- Deprem, bulaşıcı, mide hastalıkları, sel baskınları yangın gibi, bela ve afetlerin kurbanlarına yardım için gerekli yardımları toplayıp dağıtılmasını temin etmek.
- Altta gelen görevleri yapmak.

1-Sanayi Alanında

- Belirlenen kaidelere göre sanayi yardımlaşmanın dernekleri için ruhsat vermek.
- Yeni teknolojiyi ithal etme, yerel idareye bağlı tesis, sanayi de ilmi ilerlemenin yollarını teşvik etmek ve bu alanda karşılıklı tecrübelerin alışverişinde bulunmak.
- İlgili merkezi yönetimin koyduğu esaslar doğrultusunda özel sanayi projeleri için ruhsat vermektir.
- Sanayi odalarını izleyip yönlendirmek.

2-Ziraat Alanında

- Sulandırmayı izale etme, güzelleştirme, sınıflandırma, emlak'ın iyileştirilmesi ve ölçüm işleri için senelik programları onamak ve merkezi idarelerin onayını aldıktan sonra uygulamasını izlemek.
- Hayvansal ve zirai ruhsatları toplamak ve ilgili merkezi taraftarlara göndermek.
- Hayvansal ve zirai blokeyi uygulamak.
- Yürürlükte olan düzenleme ve kanunlara göre uygulama komisyonu idare meclisinden çıkan yetki çerçevesinde zirai ıslah kanunu ve devletin mülkiyeti ile ilgili durumları dikkate almak.
- Ziraat odalarının izlenilmesi ve yönlendirilmesi.
- Belirlenen kaideler doğrultusunda balık avı, hayvanın besiciliği, küçük hayvanların terbiyesi, meraların iyileştirilmesi yardımlaşmasını ve zirai yardımlaşma derneklerinin tüm çeşitlerine ruhsat vermek.

- Ruhsatlar aşağıda gelen şartlarla olur;
 - ❖ Zirai ilaçlar ve gübrelerle i ticarete ruhsat verilmesi ve tohum, fidan, sivil ve değişik zirai maddelerle verilmeli.
 - ❖ özel zirai sebze fidanı nlerini yapmak.
 - ❖ Belirlenen retim projelerine göre değişik ziraatlar.
 - ❖ Yürürlükte olan kanun ve düzenlemelere göre özel zirai marinalarını edinmek.

3-Gıda ve İç Ticaret Alanında

- Yerel eşyaların fiyatlarını belirlemek.
- Yerel eşya olmayan eşyaların fiyatlarını belirlemekte devletin siyasetini uygulamak.
- Belirlenen kurallara göre tüketimin yardımlaşma dernekleri için ruhsat vermek.
- İç ticaret ve gıda maddelerinde dolandırıcı ve sahtekârlıkla mücadele etmek.
- Halka açık olan dükkan, fırın, lokanta ve otelleri denetlemek ve hiç seviyesini bunlarda yükseltmek.
- Gıda eşyaları ve tüketim ihtiyaçları hakkında ilmi araştırmalar hazırlamak.
- İlin ihtiyaçları doğrultusunda fiyatlar siyasi, gıda ve ticaret odalarının denetimi ve yönlendirilmesi.

4-Eğitim Alanında

- Belirlenen kurallar dâhilinde özel akşam sınıflar, okullar, ocuk bahçeleri, ortaokul ilkokulların yapılmasını ruhsatlandırmak.
- Merkezi olarak belirlenen eğitimsel devrelerini uygulamak ve yönlendirme için toplantılar düzenlemede ilgili tarafla birlikte bu konuda ilin çocuklarından kişisel yeterlilik temin etmek üzere çalışıp onların yeterliliği yükseltme amacıyla öğretmenleri için yerel eğitim kursları düzenlemek.
- İ çerçevesinin sorumluluğunda gençlik kampları eğitmek, yönetmek ve bu kamplara iştirakten affetme komisyonları oluşturmak.
- Okuryazarlığı yok etmek için halkı kltrlendirme alanında düzenlenen çalışmalara yardımcı olmak.

5-Kültür Alanında

- Halkın örgütlemeleri ile güvenilir yardımlaşmayla vatandaşlar arasında fenni ve edebi heyet sanatları yapmaya teşvik etmek.
- Kültürel ve milli ve münasebetten dolayı törenler düzenlemek.
- Belirlenen kurallara göre kültürel, edebi, fenni kulüp ve dernekler için ruhsat vermek.
- Kültürel çatışmaları tanzim etmek ve konferans, toplantı, panayır ve yerel fuarları düzenlemek için halkı teşvik etmek.

6-Turizm Alanında

- Yerel turistik fuarları, bayram ve panayırlar düzenlemek bunların yapılması için ruhsat vermek.
- Turistik ve yolculuğa gönderme bürolarını denetlemek ve düzenlediği programları gözlemek.
- Turistik propagandayı yapıp yerel yayımlar çıkartmak.
- Açıklama yapmalarına izin vermek, çalışanı izlemek, çalışanları yönlendirmek, eski eşyaları onlara tanıtmayı üstlenen düzenlemeleri gerekli hazırlıklar için tedbirler almak.

7-Ulaşım Alanında

- Yerel şebeke yollarını projelendirmeyle ilgili merkez tarafından konulan genel usul ve kurallar sorumluluğunda gerekli dosyaları hazırlamak.
- Kara taşımacılığın araçlar bölümünün bütün görevlerini yapıp merkezi yönlendirmeleri ve uygulamasını yerinde yapmak.
- İl sorumluluğunda eşya ve mal nakli işlerini denetlemek.
- İl kapsamında yolcuların nakil çalışmalarını denetlemek.
- İller arası yolcu taşımacılığı eşya nakli hususunda merkezi idarenin talimatlarını uygulayıp yakın komşu illere transit olarak yapmak.
- Yürürlükte olan nasların gereği olarak yeni evlerin bürolarını gözetim altına almak.
- Yürürlükte olana düzenlemeler ve kanunlar doğrultusunda şehirler dışında trafik kanunu tatbik edip alaka sahibi bakanların yönlendirmeleri ve vatandaşları bu konuda pay sahibi etmek için bilinçlendirmeyi onların

arasında yaymak.

8-Su Serveti Alanında

Yürürlükte olan hüküm ve kanunlar doğrultusunda su kaynakların işletilmesi ruhsatını vermek, ilgili merkezi idarenin dönemlere ait istatistik beyanlarla donatmak.

9-Sağlık İşleri Alanında

- Vatandaş için sağlık durumlarını araştırıp hastalık sebeplerini ve bulaşıcılığın araştırılması ve onların izale edilmesi için çalışmak.
- Sağlık derneklerine bağlı veya özel klinik ve hastanelere ruhsat verilmesinin önerilmesi onları teftiş edip çalışanları sağlık bakanında denetlemek ve yürürlükte olan düzenleme kanunlar doğrultusunda kimyasal maddelerin ilaçların ticaretini denetim altına alınması.
- Eğitim merkezlerinin yapılması önerisinde bulunmak sağlık çalışması alanında değişik eğitim devrelerini çalışanların seviyesini yükseltmek için düzenlemek uzman mütehassıslardan yeterli sayıda sağlamak.
- Sağlık istatistikleri toplamak, tanzim etmesi, araştırmak ve ilgili merkezin tarafına havale etmek.

10-Sosyal Alanda

- Çocuk doğum günü anneler gününü kutlamak için düzenleme yapmak.
- Belirlenen kaideler doğrultusunda, sosyal çalışma derneklerin yaymak ve denetlemek.

11- İşçiler Hakkında

- Bulunan istihdam kurumunu yönetip, çalışma için adaylık ve tescil işlerini, çalışma tabiatına göre ve sırasına göre yapmaktır.
- Ek çalışma ruhsatı, mesainin başlangıç ve bitiş saatini düzenleme, haftalık istirahat günü, yürürlükte olan yasaların hükümleri kapsamında belirleme ve değişik maslahatlarda işçilerin çalışmasını gözleme, zirai ve işçiliğin ferdi olarak oluşan ihtilaflarının çözülmesi üzerine çalışmak.
- İstihdam düzenlemeleri ve kanunların iyi bir şekilde uygulanması güvenliği

için, sanayi ve zirai çalışmaların her iki bölümünün denetim altına alınması.

- Çalışan ellerin istihdamına bağlı esasları önermek, göçü önlemek için yerel projeleri ihdas etme yoluyla işsizlere iş sağlaması için çaba göstermek.
- Zirai ve sanayi çalışmaları için ücret belirleme komisyonu, işten çıkama komisyonu, zirai işletmeleriyle ilgili tasnif komisyonu ve bu komisyonların kurulma önerisini denetim altına almak.

12- Alt İdari Birimlerine Bağlı Olan belediyenin Müesseseleri ve Hizmet Alanında

- Yapılmayan arsalara harç konulması 1966 senesi 39. sayılı yasa tasarısında gelen aşağıdaki bölümlerin salahiyetinin kullanılması:
 - ❖ Genel müesseselere bağlanması mümkün olan mıntıklar ilan.
 - ❖ İdari birimlerin meclisleri kararlarını muvafakat etmek.
 - ❖ Uygulamaya ait talimat ve düzenlemelerin çıkartılması.
 - ❖ Üzerinde kesinleşmeyen yerlerde bu yasanın tatbik edilmesinin onanması.
- 1959 senesi 17 sayılı kanun gereği taksime muvafakat edip tadilatının yapılması.
- İyileştirmeyi kapsayan yapıların projelerine muvafakat etmek.
- Dükkânların açılmasıyla ilgili verilen ruhsatların üzerine oluşan çekişmelerin çözmek ve sayılar için belirlenen üst sınırı düzeltmek.
- Sağlık denetim için yiyecek üretiminde çalışanların hükmünün altına almayı kapsayan 1946 senesi 460 sayılı tasarıda açıklanan esnaflara yeni esnafları katmak.
- Ağaçlandırılmayan zirai veya binalardan boşalan istimplâk edilen binaların kıymetini taksitlendirmek.
- Bazı mıntıklarda çevre düzeninin uygulanmasına muvafakat etmek.
- 1946 senesi 382 sayılı tasarının hükümlerini kapsayan birinci ve ikinci sınıf dükkânlarda dâhili müesseseye ruhsat Verne kararı çıkartma.
- Şehirlerin yapımının tanzim kanunuyla ilgili yürütme kurulunun önerisi ve tahmin cetvelini tasdik etmesi.
- Bazı mıntıklarda genel dükkânlarını ruhsatlandırma nizamını taşıyan ve

1914 senesi 1457 sayılı tasarının yürürlüğe girme ilanı ile beyanat çıkartma.

- Zorunlu paylaşıma muvafakat.
- Yürütme kurallarından onama çıktıktan ve düzenlendikten sonra idari birimleri için yapılan binaların nizamına muvafakat etmek. Bu da şehir yapılarıyla ilgili bakanın muvafakatinden sonra olacaktır.

Madde 17

- Yürütme kuralı biraz önce mevzu bahis olan kendine ait ihtisaslarını genel bir şekilde kullanmak.
- Kurul üyelerinin her biri kendisine tahsis edildiği alanda kendi uzmanlığıyla ilgili sektörün denetimini yeterli bir şekil görevini yapmak için üstlenmelidir. Aynı zamanda bu sektörün alanında yürütme kurulu ve il meclisinden çıkan kararları uygulamak.
- İlgili kurumun üyesi alt seviyeden başlayarak kendi sektörünün gidişatını sorumlu olup denetlemesi.

Madde 18

1969 senesi 228 sayılı yasa tasarısıyla çıkan idari sektörü heyetlerinin akit nizamında gelen alttaki salahiyetler, il meclisi için yürütme kurulu başkanı kullanır.

- İdari birimlerde olan emanet işlerin yürütülmesine muvafakat etmek.
- Teminatların amacındaki azaltmaya muvafakat etmek.
- Geciktirme cezalarında affetme komisyonu oluşturmak.
- İdare ile sözleşme yapan taraf arasında ihtilafı çözmek için bir tahkim komisyonu oluşturmak.
- Sözleşme tarafı genel çevreyle anlaşmadan mahrum edilme önerisi ve idareyle anlaşmadan mahrum olduğunu.

Madde 19

- Aşağıda gelmek üzere tasarlanan, il için yürütme kuruluyla irtibatlı olan sosyal ve iktisadi projeler için her ilde bir meclisin oluşması.

- ❖ İlde yürütme kurulu başkanlığı vali yapan yürütme kurulunda ayrılan üyeler.
 - ❖ İlde ekonomik sosyal nitelikli fen bölümlerinin müdürleri.
 - ❖ Maliye dış ticaret ve ekonomik.
 - ❖ Sanayi iç ticaret ve gıda
 - ❖ Ziraat ve ziraatın ıslahı istatistik projelendirme sosyal işler ve çalışma eğitim ve kültür.
 - ❖ Sosyal ve ekonomi işlerinde tecrübeli ve uzman kişilerden.
 - ❖ İlde yer projelendirme müdürü (onay veren).
- Sosyal ve iktisadi olarak ilin gelişimine bağlı uzun orta süreli ve senelik projeleri hazırlamakla, bu meclisin ilgilendiği gibi. Aynı şekilde belirlenen projelerin uygulamasının uygulamasını takip etmek ve ilde devletin projesi ile uyumlu hale getirip alt idari birimlerin projeleriyle ilgilenmek.

Madde 20

İlin zirai meclisi, ilin yürütme kurulu altında görevlerini yürürlükte olan kanun doğrultusunda müşkülesini ele alıyor.

Dördüncü Kısım

Belde veya İlçe Meclislerin İhtisasları

Madde 21

Kanunda gelen ihtisasları gözetmekle birlikte, ilçe veya beldenin her birisi il meclisinsin çerçevesinde gelen ihtisasları kullanır.

- Projelendirme, kültür, arkeoloji, turistik ve elektrik alanında gelen ihtisasları kullanır.
- Aşağıda gelen diğer ihtisaslar
 - ❖ 5.inci ve 4.ncü bentler sanayi alanındadır.
 - ❖ 6.nci ve 7.nci bentler ziraat alanındadır.
 - ❖ 8 ve 3 bentleri hariç, dahili ticaret ve gıda alanında gelen ihtisaslar
 - ❖ Sağlık cihazlarını ithalat etmek için sağlık bakanın koyduğu projelerin

gözetimiyle sağlık ocakları yapmak, ilaçlarla donatmak teçhizatını ve idaresini yapmaktan fazla 1,4,5,6,9,10 bentleri sağlık kanunu hakkında.

- 1,4,5,6,9, bentleri ise, sosyal faaliyet sahibi derneklerin ihdasını teşvike izafeten sosyal alan hakkındadır. Aynı zamanda sorumluluk altına almak ve maddi manevi hedeflerini gerçekleştirmek için gerekli yardımları sunmak.

Eğitim Alanında

- Halkın hayırları ile kişisel çabayla ilkokul, ortaokul, genel lise, fen lisesi, çocuk kreşleri ve çocuk oyun bahçelerini inşa etmek.
- Değişik seviyeleri ile okulları donatıp korumak, ortak birimlerin arasında ortak olan okulların yapımı ve korunmasında pay almak.
- 3-5,7,8 bentleri, il meclisinin bu alandaki ihtisaslarıdır.

İskân Alanında

- Evlerin yardımlaşma derneklerini teşvik edip gerekli kolaylıkları bu konuda sağlayıp temin etmek.
- Özel sektörü, mesken birimlerini yapmaya teşvik edip bu sektör tarafından yapma hareketini canlandırma ve diğer gerekli kolaylıkları sağlamak.

Müesseseler ve Hizmet Alanında

- İçme suyu şebekesini, temizlik, çevre düzenlemesi, itfaiye, mezbahana, bahçeler, caddeler ve yürüme kaldırımları, genel aydınlatma ve ortak halk taşımacılığı sağlamak.
- Oturma birimlerini inşa etmek.
- Akarsuların ve boruların korunmasının üzerine gözetimi vatandaşlarla beraber ortak şekilde düzenlemek. Aynı şekilde boruların temizliği ve güvenliği için gerekli tedbirleri almak.
- 1956 senesi 232. sayılı boşatma kanununun hükümleri doğrultusunda ticari işletim için hazırlanan ve tanzim edilen iş binalarının boşatma karşılığı oranını fazlalaştırmak.
- İyileştirme karşılığı durumunda 1965 senesi 98 sayılı yasa tasarısında

kesinleştirilen işlere, genel menfaat sahibi başka çalışmaları da eklemek.

- 1945 senesi 1457 tasarısının hükümlerine yeni genel iş yerlerinin esnaflarını boyun eğdirmek.
- Sanat ve mesleği devam edebilmek için bazı düzenlemeleri koymak, sanatı devam etme veya çalışmayı durdurma adı altında, genel rahatlığı, halk sağlığının nizamına bağlı özel bazı şartlar için yeni iş yerlerini açıp içindeki çalışmayı zapt altına almak.
- Tanzim edilen ve tadilatı yapılan projelere muvafakat vermek.
- Belediyelerin mali kanunlarında kesinlik kazanan tasarımın tarifesini belirlemek.
- Yeni caddeleri ve sahaları inşa etmek, iptal etmek, düzenlemek, sınıflandırmak ve isimlendirmek.
- İptal edilen su kanalları, yolların boş ve fazlalıklarını halka satmak.
- Genel ulaşım için nakil tarifesini belirlemek.
- Alaka sahibi idari birimler için genel mülkiyette olan tahsisatını değiştirip özel mülklerin içine dâhil etmek.
- İdari birimlerinin sınırlarını koruma mıntikasına takdir edilen yapısal görevlerin sınırlandırma önerisinde bulunmak.
- Genel müesseselere bağlı olması mümkün olan mıntikalara muvafakat vermek 1966 senesi 39 yasa tasarısının hükümleri doğrultusunda ruhsatsız yapıların yapıldığında parselleyerek veya parsel olmaksızın satılansı ve aleni bir şekilde parsel ve arazileri halkın alımına sunmak.
- 1960 senesi 44 sayılı kanun ve karar hükümleri doğrultusunda muhalefet üzerine parasal ceza takdirinde yapının bir parçası veya yapının yıkılmasının karşılığını talep etmek.

Sivil Savunma Alanında

- Genel sığınma yerlerini yapmak, korumak ve ihtiyaç esnasında kullanmak, barış günlerinde de başka amaçlar için işletmek.
- Özel sığınma yerlerinin inşası ve istihdam kanunu denetlemek bununla ilgili gerekli talimatları çıkartmak.

- Devletin siyaseti çerçevesinde belirlenen müddet için felaket tıbbına has maddeleri, hazırlamak ve ilaçlardan tedbiri bir nizam koymak. Aynı zamanda belli bir müddet için normal kullanışa elverişli olan ilaçları da tedbire katmak
- Aşağıda gelen medeni koruma araçlarını temin etmek:
 - ❖ Sanayi ve ticari müesseseleri ve eğitim binaları,
 - ❖ Genel müesseseleri,
 - ❖ Yerleşim sektörünü temin etmek,
- Sivil savunma görevini yapmak için gerekli teçhizatları, ilk yardım, kurtarma ve itfaiye aletlerini temin etmek. Aynı şekilde bunlar için gerekli olan unsurları yerel olarak veya başka devletlerde temin etmek gerekir.
- Sivil savunma birimlerini teşkil eden başkan ve gönüllülerin eğitilmesi gereken eğitim merkezlerini inşa edip, savaş afeti esnasında gönüllülerin çalışmalarını tanzim etmek ve durmalarını idare etmek için önce eğitmek, daha sonra gerektiğinde onarlı çağırıp savunma için hazırlamak.
- Koruma araçlarını, genel yıkıcı niteliğe sahip olan silahlara karşı sığınmakta ve dışında temin edip, şayet bu silah memleketin her hangi bir yerine isabet etmişse, orayı onarıp temizlemek.
- Tamamı veya bir kısım yerleşimcileri boşaltmak projesini yürürlüğe koyup, merkezi yönetimle uyum içerisinde, gerektiği zaman uygulamak.
- Psikolojilik savaşın etkilerine karşı mücadele etmek ve vatanlaşalar arasında korku durumunun oluşumunu menetmek için bir heyeti teşkil etmek.
- Sivil trenlerin teşkili, gerekli hazırlık ve araçları temin edip eğitimin yapmak. Hazırlık, tamir ve koruma için zaruri olan fenni tamirhanelerin inşasını yürürlüğe koymak.
- Askeri komutayla beraber zamanlı bombaları izale etmesi ve gerekli teşkilatların hazırlığını tanzim etmek.
- Sivil savunma hazırlığı ve yönetimi için gerekli depo ve müesseselerin yapılmasını temin etmek.
- Merkezi idarenin yönlendirmesi ile, eğitim ve öğretim nizamını görevlendirmesini yapıp yürütmesini merkezi idareye dayanarak yapmak.

- Topların, afetlerin izlerini yok etmek, tamir ve koruma teşkilatını hazırlamak, zarar gören yerleri ıslah edip, hayatı yeniden normale döndürmek ve bu işleri sorumlu değişik taraflarla uyum içinde olmalıdır.
- Merkezi idare ile birlikte uyum içerisinde hava saldırılarını yürütmek.
- Genel afet ve savaş sırasında itfaiye kurtarma ve ambulans çalışmalarını düzenlemek.
- Merkezi yönetim yönlendirmeleri doğrultusunda gerekli diye icraatları ve sivil savunma tedbirlerinin tümünü almak.

Beşinci Kısım

İlçe veya Beldede Yürütme Kurulu

Madde 22

1983 senesi 283 sayılı tasarının gereği ile değişmiştir. Meclis başkanı hariç ilçe veya beldelerin meclis için yürütme kurullarının üye sayı aşağıda geldiği gibi, sınırlanır.

İl merkez nüfus sayısı yüz binden (100.000) daha fazla olursa;

Üye sayısı	Seçilen	Tayin edilen
8	6	2

Otuz bin (30.000) ile yüz bin (100.000) arasında olan ilçeler ise;

Üye sayısı	Seçilen	Tayin edilen
6	4	2

Nüfusu otuz binden (30.000) aşağı olan ilçeler ise;

Üye sayısı	Seçilen	Tayin edilen
4	3	1

Madde 23

1983 senesi 283 sayılı tasarı gereği ile değişmiş.

İlçe, belde, köylere ve taşra birimlerindeki yerel meclislerin başkanları vakitlerini buraya verirler.

İl merkezi ilçelerinin meclisleri yürütme kurallarında iki veya bir üyeyi, bakan boş bırakabilir.

Yerel meclislerin başkanlar ve yürütme kurallarındaki üyeleri ki devlette çalışanlardan il merkezi ilçesinde hükmen temsilci olarak kabul edilirler.

Madde 24

Aşağıda belirlenen ilde yürütme kurulu ihtisasları kanunundan 37Madde nin (a,b,c,d,h) fıkraları gereği kendisine verilen ihtisasların dışında ilçe veya beldede olan yürütme kurulu ilgilenir.

1.2.4.5.6. bentleri gıda ve dâhili ticaret hakkındadır.

2.4. eğitim alanındadır.

1.2.4. bentleri kültür alanındadır.

1.2.3.4.bentleri ise turizm alanındadır.

Şehir için trafik kanunu tatbik etmek, eşya ve yolcu taşımacılığını denetlemek ve taşıma müesseselerini ihdas edip idare etmek.

• 1.2.3.4. bentleri sağlık alanındadır.

• (1)bendi sağlık alanına ilaveten, sosyal çalışma sahibi olan dernekleri ilan etme ve gözetme hakkındadır.

Hizmet ve belediye müesseseleri alanındadır.

1. Faydalanamayan ve bir parçası istimplâk edilen, diğeri ise, kalmış olan bölümün istimplakine muvafakat vermek.

2. Halkın rahatını bozan, genel sağlığa zarar veren veya tehlike saçan sanayi müessesesi hakkında 1946 senesi 382 sayılı tasarı ile kesinleşen altta gelen ihtisaslarla ilgilenmek.

a) Üçüncü sınıf ticari yerlerde dahili müesseselere ruhsat vermeyi sınırlandırmak.

b) Bu tasarıya uygun müesseseleri ruhsatlandırma dilekçelerinin kabulünün ilanı.

- c) Üçüncü sınıf ticari yerlere giren müesseseleri ruhsatlandırma kararını onamak.
3. Bu tasarıya uygun ticari yerlerde sağlanan gerekli sağlık şartları ile talimatları koymaya gelince, ancak ilgili bakana mahsus olarak kalacaktır.
 4. Emlak ve malların alaka sahibi idari birimlerin gelirlerini yönetmek, hesaplarını denetlemek ve korunması için gerekli bütün çalışmaları düzenlemek.
 5. Kanun hükümleri doğrultusunda genel fayda sahibi amacın gerçekleşmesi düşüncesiyle manevi veya doğal tüzel kişiliği olan sembolik bir karşılıkla idari birimlerin emlaklerini icar verme önerisi.
 6. 1959 senesi 17 sayılı kanunun hükümleri doğrultusunda bölünen emlak için genel müesseselerine bağlı bölgenin temin etmeyi alan, yolların arzına ilişkin hükümleri düzeltmek.
 7. İdari birimlerin bazı mıntıklarında çevre düzenlemesini onamak.
 8. 1960 senesi 44 sayılı kanunun hükümlerine göre yapı kanununa muhalefet edenlere mali ceza verilmesi.
 9. Şehirlerin yapımı ve kanunun düzenlenmesinde üzerine nassa verilen belediye meclisinin salahiyetleriyle ilgilenmek.
 10. İyileştirme karşılığı hakkında 1965 senesi 98 sayılı yasa tasarısında üzerinde nassa verilen belde meclisinin salahiyetleriyle ilgilenmek.
 11. Şehir imamı ve tanzim kanunun tatbikinden doğan tali meseleleri onamak.

Madde 25

Belde ve ilçelerin meclislerinin yürütme kuralı başkanı aşağıda gelen durumlarla ilgilenir.

- Konuyla ilgili il meclisinin yürütme kurulu başkanının yetkisine bırakılan salahiyetler dışında 1969 senesi 228 sayılı yasa tasarısıyla çıkan idari birim heyetinin toplanma nizamının gereği ilgili bakana verilen salahiyetler.
- Gayrı menkul ile ilgilenen sicil kurumundan idari birimin sınırları kapsamına giren imarsız devletin arazilerini bu birimin mülkiyetine vermek.
- İstimlak kanunu doğrultusunda teşekkül eden tahkim komisyonlarının

çalışmaları için bir veya daha fazla kadıların boşalmaları çağrısını önermek ve istimlak edilen vakıf gayri menkullerinin değerini takdir eden komisyonda idari birimin temsilcisini isimlendirmek.

- Zorunlu dağıtım komisyonunu teşkil etmek ve itiraz edenlerin tahkik komisyonunda kendi temsilcilerini seçmeye çağırmak.
- Zorunlu dağıtım komisyonunun kararını gözetmek için hak sahiplerini çağırmak ve komisyonda kendi temsilcilerini seçmek ve ortaklığın izalesini açık artırımıyla satışını belirlemek komisyon kararını mülk eden dairelerin tümüne tebliğ etmek.
- 1965 senesi 98 sayılı yasa tasarısında gelen belediye başkanının yetkileri ile ilgilenmek.
- İlgili kurulun kararlarını yürürlüğe koymak ve bu kurula genelgede verilmesi bilinmeyen yürütme emirleri ile ilgilenmek.
- Kurulun yönlendirmesi doğrultusunda kanunun 37, 38, 40, 42, 43 Maddelerinde gelen ilgili kurulun yetkileriyle ilgilenmek.

Altıncı Kısım

Taşra (Reyfiye) Birimi veya Köy Meclisinin İhtisasları

Madde 26

Aşağıda açıklanan belediye ilçe meclisleri sorumluluğuna verilen ihtisasların çerçevesinde köy veya taşra biriminin meclislerinin her birini ilgilendirir. İlin genel projeleri ile çelişmeyen ve kanunun hükümleri ile ittifak içinde olan gerekli projelerin onanması.

- Hayvan terbiyesi ve besisi için çalışan yardımlaşma derneğini yapmak için halkı teşvik etmek.
- Zirai yardımlaşma derneklerinin yapmasını teşvik etmek.
- Meyve ve orman ağaçlarını korumak için vatandaşları bilinçlendirme hamleleri düzenlemek onların faydalarını öğretmek keçilerin genelde ormana ne kadar zararlı bir hayvan olduğunu açıklamak onların yerine koyun, sığır, arı, ipek böcekleri ve kümes hayvanlarının yetiştirilmesi veya el

sanatlarının geliştirmesini teşvik etmek.

- Sosyal ve milli münasebetler için merasimler düzenlemek
- Eski eserlerin korunması ve ziyaretini teşvik etmek.
- Vatandaşlar arasında turizmin bilinçlendirmesini yaymak ve canlandırması için çalışmak. Vatandaşlar için sağlık durumları araştırmak, bulaşıcı ve normal hastalıkla ilgili yöneticilere bilgi vermek.
- Vatandaşlar arasında sağlık bilincini yaymakta olan halkı örgütlemelerle yardımlaşmak.
- Vatandaşları bilinçlendirme ve gönüllüleri teşvik etme yoluyla sivil savunma tedbirlerinde pay alma.
- Taşra birimin oluşturduğu köyler veya köy imarını tanzim etmek, içme sularını, kanal sularını, bahçeleri, caddeleri, kaldırımları ve genel aydınlatmayı temin etmek. Aynı zamanda okulları, sağlık ocakları ve belediyenin diğer hizmet yerlerini inşa etmek.
- Genel rahatlığı, genel sağlığı ve genel barışıyla ilgili bağlı kaideleri onamak. Özellikle konuyla ilgili yürürlükte olan düzenleme ve kanunların verdiği ihtisasları gözetlemekle başka yönlere verilen altta gelen kaideler.
- Trafiğin seyri ve düzenine bağlı her şeyin temin edilmesi.
- Aydınlatma, enkaz kaldırma, binaların yıkımı ve yapımıyla ilgili durumları yerine getirmek.
- Sosyal mekânlar evler vs yerleşim yerlerinde sağlık şartlarını temin etmek için gerekli vesileleri sağlamak.
- İlgili duruma ait çıkan düzenlemeler doğrultusunda sosyal mekânları ve onlarla ilgili sağlık şartlarını onların selameti çalışanların selameti ve zararların defini gözetmek.
- Yangın ve afetlerden koruma sebeplerini edinmesine önem göstermek.
- Köy, taşra birimi ve genel ulaşım araçlarında sağlık ve temizlik araçlarından gerekli olanları takdir etmek.
- Gençler için toplantılar düzenlemek ve spor sahaları yapmak.
- Üst yönetim tarafından tasdik edilmesi için muvazene yarasını sunmak ve onamak.

Yedinci Kısım

Köy ve Taşra Birimindeki Yürütme Kurulları

Madde 27

Köy ve taşra biriminde yürütme kurulu üyeleri seçilen üyelerin sayısı ve atanan üyelerin sayısını-başkan hariç-aşağıdaki tabloda geldiği gibi belirlenir.

Nüfusu sekiz binden (8.000) fazla olan ilçeler ise;

Üye sayısı	Seçilen	Tayin dilen
4	2	2

Nüfusu sekiz binden (8.000) az olan ilçeler ise;

Üye sayısı	Seçilen	Tayin dilen
2	2	-

Madde 28

Yürütme kurulu kanununun 45. maddesinde kesinleşen ihtisasların köyde ve taşra biriminde ilgilenir. Bu genelgenin gereği, belde veya ilçede yürütme kurulunun başkanının yetkisine bırakılan salahiyyetleri köy veya taşra biriminde yürütme kurulu başkanı üstlenir.

Madde 29

Bu kurul için boş üyeler söz konusu değildir.

Sekizinci Kısım

İlçe Belde Köy ve Taşra Biriminde Akit ve Tanzim Projeleri

Madde 30

Genel fayda sağlayan çalışmalar ve onların sınıflandırılması, saha ve caddelerin genişletilmesi, yapılmasına bağlı düzenleme projeleri, ilgili idari

birimin koridoruna asılıp ilan edilir. Aynı zamanda şahsi tebliğ yoluyla bu yasayı bildirmek için ilgili kişileri çağırarak veya idari birimin merkezinde en çok tiraja sahip olan günlük iki gazetede yayınlamak. Bu gazetelerin seçme hakkı valiye aittir. Şayet idari birimin gazetesi yoksa başkentte yayınlanan bir gazetede yayınlanır.

İlan veya tebliğ tarihinden 15 gün sonrasına kadar söz konusu projelerin içeriğine itiraz edilebilir, söz konusu itirazda; itiraz eden kişi kendi görüşlerini ve mülahazalarını açıklar.

En çok bir ay içerisinde yürütme kurulu bu itirazlara nihai şekilde kararını kesin olarak verir.

İlde yürütme kurulu bilgisiyle fenni niteliğe sahip dairelerin olmadığı taşra birimlerinde projeleri konulur.

Madde 31

Altta gelen icraatların uyumuyla ancak tasdik edilen tanzimi projenin üzerinde herhangi bir tadilat yapılabilir.

- Tanzime tabi tutulan proje tasdik edildikten bir yıl sonra ilan edilir ve onun üzerine itirazlar takdim edilir. Geçen maddenin hükümleri doğrultusunda üzerine kesin hükme varılır.
- Söz konusu proje, bundan sonra her üç yılda bir sefer ilan edilerek üzerinde itirazlar kabul edilir. Yukarıdaki fıkrada belirlendiği gibi daha sonra üzerinde kesin hükme varılır.
- Hiçbir şekilde düzenleme projesine bağlı itiraz veya dilekçede araştırma kendisine edilmediyse kabul edilmez. Ancak söz konusu tadilat isteği, idari birimden çıkmış ve onaması yaşayan bir genel yasanın yürürlüğüne öncül olmuşsa o zaman ilgili bakan bu tadilata yeniden bakılmasının iznini oraya kabul edebilir. Bu durumda söz konusu düzenlemede geçen fıkrada açıklanan müddet ve kesin onayı göz ardı edebilir.

Dokuzuncu Kısım

Mıntıka ve Mahalle Komisyonları

Madde 32

İlçe ve beldedeki mahallelerin komisyon üyelerinin sayısı aşağıda geldiği tablo doğrultusunda belirlenir.

Sakinlerin binlerce sayısı:

Üye sayısı

- Beş binden on beş bine kadar olan nüfus sayısına----- 7
- On beş binden elli bine kadar olan nüfus sayısına----- 8
- Elli binden yüz bine kadar olan nüfus sayısına----- 11
- Yüz binden yüz elli bine kadar olan nüfus sayısına----- 13
- Yüz elli binden ve üzeri nüfus sayısına----- 15

üye düşmektedir.

Madde 33

Mıntıkanın komisyon üyesi sayısı ve hükümet maslahatlarının temsilcisinin görevleri, aşağıda geldiği gibi belirlenir.

- Hükümete ait altta gelen maslahatları, altı üye temsil eder; mali, zirai, ziraat bankası, sağlık, eğitim ve tapu dairesi. Bu maslahatların bazıları bulunmadığında, o zaman yukarda işaret edilen maslahatların temsilcisiyle iktifa edilir.
- Şayet mıntıka nüfusu 60 bini geçiyorsa, o zaman ilçe ve belde meclisleri, köy ve taşra biriminin meclis başkanları tarafından 12 üye seçilir. Şayet nüfus 60 binin altında ise, o zaman 8 üye seçilir.

Onuncu Kısım

İdari Birimlerde Çalışan Bölümler

Madde 34

Bakanlar yürütme yetkilerinden dolayı, kendi merkezlerine direkt bağlı kalacak olan idare ve altta gelen merkezi müesseseler hariç, idari birimlerde çalışan bölümleri takip etmek gerekmektedir.

- Bakanlıklar:

1- Savunma Bakanlığı (Sivil Savunma Hariç)

2-İç İşleri Bakanlığı

3- Adalet Bakanlığı

4- Sanayi Bakanlığı

5- Maliye Bakanlığı

6- Enerji Bakanlığı

7- Milli Eğitim Bakanlığı

8- Ekonomi Ticaret Bakanlığı

9- Vakıflar Bakanlığı

10- Basın Ve Yayın Bakanlığı

11- Devlet Planlama Heyeti

- Tasarı gereği idari birimlere bağlılığı nakil edilen sular, ulaşım müessesesi ve sair hariç, 1967 senesi 92 sayılı yasa tasarısıyla çıkan mali kanunun hükümleri doğrultusunda belirlenen iktisadi tabiiyetine sahip müesseseler.

- Müesseseler ve idari birimler.

1- Teftiş Merkezi Denetim İçin Merkezi Heyet

- 2- Hükümetin Hüküm İdaresi
- 3- Merkez Mali Denetim Bölümü
- 4- Gümrükler Genel Müdürlüğü
- 5- Merkez İstatistik Kurumu
- 6- Emlak Maslahatların Genel Müdürlüğü
- 7-Medeni Hallerin Genel Müdürlüğü
- 8-Müze Ve Eserler Genel Müdürlüğü
- 9-Turizm Genel Müdürlüğü
- 10-Çalışma Ve Sosyal Bakanlığa Bağlı Sanayi Ve Zirai Teftiş Bölümü
- 11-Sosyal Güvenceler Müessesesi
- 12-Çiftçilik Ve İşçi Sendikası Enstitüsü
- 13-Zirai Islahın Ve Ziraat Bakanlığına Bağlı Araştırma, Toprak Koruma, İşletme Maslahatı Ve Pamuk Kurulu Müdürlüğü

Madde 25

Bir idari birimde çalışma amacı resmi olarak ona bağlılığı olmayan çalışan bölümlere, yerel meclisle yardımlaşması, kendi ihtisasları kapsamında aldığı kararlara saygı göstermesi ve bu kararları yürütmeye koymasında yerel meclise yardımcı olması gerekir.

Madde 26

- Devletin terfi kanununda uygulanan kaideler doğrultusunda her hangi bir idari birimde çalışan işçilerin sayısını rütbelerini ve ihtisas bölümleri belirlenip, bütün idari birimler için birer görev ve rütbe belirleme listesi çıkartılır.

- İlde çalışan müesseselerin idari ve bakanlıklara bağlı bölümlerde çalışan ve o ki onu ihtisasları il meclisine nakil olmuş ilin rütbelerini, bakanın, ilgili bakanla ittifak ederek nakil için muvafakat vermek.
- İlin idaresinde boş olan kadroları ile bağlı merkezi bölümlerde çalışan kişilerden nakil yoluyla veya gerektiğinde başka kanuni bir yolla doldurulur.
- Üstte geçen iki fıkranın gereği bakanlık, idare ve genel müesseselerden her birisinin kadrolarından nakil yoluyla gelenlerden hükmen kapsamaktadır.
- İlgili validen çıkan talimatlarla alaka sahibi il'e nakil alanların büro malzemeleri nakil edileceği gibi, maliye bakanın kararı ile nakil olan çalışanların maaşları da bu kanun gereği, il meclisinsin bütçesine nakil olunur.
 - ❖ Görevlilerin esas kanunu ve kesinleşen ihtisas hakları, idari birimlere bağlı birinci halk görevlilerin durumuna bağlı konularda ilgili bakan ilgilenir.
 - ❖ İlin yürütme kurulu başkanın muvafakati ile ilden merkeze ve merkezden ile olan nakillerde olduğu gibi, bir ilden diğer bir il'e olan nakil işlerinde de her iki ilin yürütme kurullarının onayı ile olur.

Onbirinci Kısım

Denetim

Madde 37

Yüksek meclislerde, yürütme kurulundan ve yerel meclislerden çıkan kararlarını, aynı zaman da devletin genel projelerine, siyasetine, nizamlarına ve kanunlarına çelişmeyen yerel meclislerin, yürütme kurulları, onarın bölümlerinin çalışma ve görevlerini iyi yapıp, yapmadığını emin olmak için devletin kurumlarında denetim yapılır.

Madde 38

İl meclisi, altta gelen yollarla kendi alt meclisini denetime tabi tutar.

- Kanunun hükümleri doğrultusunda alt meclisin valiye göndermek zorunda

olduğu kararların incelenmesi. Vali, il meclisine kanunun gerek gördüğü, Şekilde söz konusu kararı sunması veya devletin yürürlükte olan kanun ve nizamlarına ve genel siyasetine aykırı gördüğü kararları görüşülmesi için arz eder. İl meclisi kanununun 64 Madde sinin 2. fıkrasının gereği kendine verilen yetlikleri uygular.

- Vali alt meclislerden çalışmaları plan ve programları çerçevesinde istediği bilgileri araŐtırır.

Madde 39

Meclisler denetimlerini, yürütme kurulları ve onlardan kaynaklanan komisyonlara altta gelen yolla yapacak.

- Yürütme kurulunun ve komisyonların meclis ve onlara bağlı birimlerine gönderdiği periyodik ve periyodik olmayan raporların bağlı yürütmeye koymak.
- Meclisin periyodik dönemlerinde bu kurumlarda çalışmanın seyir eden meclislerin yerlerinde yönetilen soruları ve soruların yönlendirmesi.
- Değişik sektörlerde müesseselerin seyirinden araştırmaları hazırlamak için çalışma heyetleri kurmak.

Madde 40

İlin yürütme kurulu, alt yürütme kurulların üzerinde denetimini, altta gelen yollarla yapar.

- Yerel meclislerden çıkan kararların yürütülmesine bağlı periyodik ve periyodik olmayan raporları incelemek.
- Üst yürütme kurulunun, alt yürütme kurulundan kendisine bırakılmış görevleri isteyip onunla ilgili malumat ve raporları araŐtırır.
- Yürürlükte olan muameleatları incelemek üst yönetim kurulunun yeleri, alt yönetim kuruluna kendi ihtisaslarını ilişkin denetleme gezisini düzenler. Kanununun 73Madde sinin gereği, yürütme kurulu kendi denetimine verilen yetlikleri ele alır.

Madde 41

Yürütme kurulları kendilerine bağlı bölümleri üzerinde denetimi altta gelen yollarla yapar.

- Yürütme kurulunun her biri, kendi alanında yönetme sorumluluğu üstlenir. Kendi sorumluluğuna bağlı olan bölümlerin çalışma gidişatı hakkında kurula ve sundukları raporlar ile ona verilen görevlere ilişkin her birinin kendi ihtisas alanına göre görevi üstlenir.
- Alan uzmanı yürütme kurulu üyelerin yoluyla bölümlerin periyodik veya periyodik olmayan raporlar yoluyla belirlenir.
- Yürürlükte olan kanunlarla çelişmeyen konularda yürütme kurulunun kararlaştırdığı doğrultuda teftiş ve tahkikat yapılır.

Madde 42

İlde çalışan bölümlerin işlediği muhalefetlerden teftiş ve tahkikin icra edilmesi için duruma göre mali denetime için merkezi bölüme veya teftiş ve denetim için merkezi heyetten yerel meclislere ve yönetim kurullarından talepte bulunmak.

Madde 43

Bölümlere, kurullara ve meclislerin üzerinde denetim hükümlerine esas unsur olan kanunun üzerinde kesinleştiği halk denetimi oluşturulur.

Madde 44

- Yerel meclislerin aldıkları düzenlemeler, programlar ve projelerin konulmasına bağlı kararları veya yerel meclislerin toplanmadığı dönem içerisinde yürütme kurulların onların yerine aldıkları kararlar çıkış tarihinden itibaren yedi gün içerisinde kanun 63Madde si doğrultusunda ilgili mercie gönderilecektir. Söz konusu merci, bu kararların alındığı kurumun alanına girmediğini, yürürlükte olan kanun ve düzenlemelerle ittifak etmediğini veya devletin siyaseti ve projelerine muhalefet ettiğini gördüğünde, ulaşım tarihinden itibaren, yirmi gün içerisinde onları çıkartan yürütme kurulu veya meclis tarafından iptal edilmesini istemelidir.

- Meclis veya yürütme kurulu söz konusu kararı üyelerin üçte ikisinin hazır bulunması ile doğru olduğuna ısrar ettiyse, duruma göre bakan veya il meclisi söz konusu kararın muhalefeti kesin olarak döndüğü tarihten itibaren on gün içerisinde onunla ilgili bir üst mercie göndermelidirler.

Meclis Üyeleri ve Yürütme Kurulların Tazminat Bedelleri

7.5. 1983 senesi 283. tasarısıyla düzenlenmiştir. Meclis üyeleri ve yürütme kurulların tazminat bedelleri aşağıda açıklanmış şekildedir.

Madde 45

- İlçe, belde, köy, taşra birimi başkanları için ve il meclisinin il ilçe merkezi yürütme kurulunda bulunan üyeler için genel işlerde çalışanlardan aylık maaşı istenir. Bu da kendi asıl biriminde aldığı maaş veya ve sözleşmeyle belirlenen ücrete muadil olması gerekir. Söz konusu tazminat, kendi asıl biriminde yürürlükte olan kanun ve düzenlemelerin gereğidir. Hak ettiği ücret veya maaşı tamamlayan tazminatlar ise, ihtisas tazminatı, fenni tazminat ve yakacak tazminatlarıdır.
- Çalışma veya görev yapmaya verilen tazminata ilişkin, kendi asıl biriminde aldığı diğer tazminatlara gelince, yaptığı ek işlerden aldığı tazminatlar hariç, söz konusu şahsın geçirdiği tazminatların muadili olarak kesinleşen tazminat, bakanın kararıyla ilgili yönetici verir.
- İlçe, belde, köy ve taşra birimi meclisleri başkanı ve il merkezi ilçesinin meclisinin yürütme kurulunda belirlenen üye, genel cihetlerde çalışanların dışında, söz konusu başkan ki, tayin edilmek için istenilen diplomalardan birine haizdir.
- Yürütmekte olan kanun ve nizamların gereği bu diplomaların sahiplerine tahsis edilen maaşın temeli üzerine kesinleşen aylık maaştır. Diploma aldıktan sonra her iki senede bir derece verilir. Aynı şekilde yürürlükte olan kanun ve nizamlar gereği, genel cihetlerde çalışanlardan onun emsallerini kapsayan nitelikte tazminatları da hak eder. Bunlar onun yaptığı ek işi temsil ve sevk etme görevlerin dışındaki alacak olan tazminatlardır. Bu

tazminatları maliye bakanının onayı olarak ilgili bakan belirleyecektir.

- a) Yukarıda sayılan maddelerin kapsamına girmeyen yürütme kurulu üyesi ise, aşağıdaki şekilde maaş alacaktır. İl meclisinde görev yapan + 1400 Suriye lirasını alır. İlin ilçe merkezinde görev yapıyorsa, + 1200 Suriye lirasını alır.
- b) İl meclisi yürütme kurulu yer alan veya il merkez meclisi üyesi geçen c fıkrasında belirlenen maaştan daha az almalıdır. Şayet onun maaşı daha az olduyorsa, o zaman bu açıkla ilgili idari büro tarafından karşılanır.
- c) Asıl idari birimlerde olan kanun ve nizamlarda kesinleşmiş olan terfi verme hükümleri doğrultusundan a fıkrasının hükümleri kapsayanların terfilerinin yükseltilmesi tamamlanır. Aynı şekilde terfi tablosunda isimleri gelenlerin istisnasıyla esas olan görevliler kanununda kesinleşen terfi hükümlerine göre b fıkrasının kapsamına girenlerin terfi işleri tamamlanır.
- d) Devlet görevlilerin aldıkları aile tazminatından ilçe, belde, köy ve taşra birimleri meclis başkanları ve il meclisinde veya ilin ilçe meclisinin yürütme kurulunda yer alan üyeler de faydalanırlar.
- e) Devletteki işçilerin üzerine tatbik edilen hükümler doğrultusunda ve tablonun gereği, yerel meclisler başkanları yürütme kurullarında yer alan üyeler, hak ettikleri maaş esası üzerine nakil tazminatını ve nakil ücretini alırlar.
- f) Yukarıda atıfta bulunduğu hükümlere ve işaret edilen meclislerin yürütme kurulların üyelerinden emsal maaşlarının esası üzerine iller meclis üyeleri, nakil tazminatı ve nakil ücretini alırlar.
- g) Bakan, kendi kararı ile ilçe, belde, köy ve taşra birimleri meclis başkanlarına ve yürütme kurullarında yer alan üyelere aylık 200 Suriye lirası geçmemek üzere tazminat verebilir.
- h) İl, ilçe ve belde meclislerin üyeleri bu meclislerin toplantılarına katıldıklarında tazminatı hak edebilirler. Aynı zaman da yürütme kurullarında yer almayan üyeler, bu kurulların toplantılarına katıldıklarında tazminatı hak ederler. Söz konusu bu tazminatlar, bakanın kararı ile belirlenir.
- i) İlçe, belde, köy ve taşra birimlerinin meclis başkanları ve yürütme

kurullarında yer alan üyeler asıl görevliler kanunda gelen hükümler doğrultusunda sağlık ve idari izinlerinden faydalanırlar.

- j) Yukarıda belirlenen yerel meclislerin başkanlarına izin vali tarafından verilir. Genel yerel meclislerin yürütme kurullarının üyelerine ise, ilgili yürütme kurulu başkanı tarafından verilir.

Madde 46

İlçe, belde, köy ve taşra birimlerinin meclis başkanları, il meclisleri ve ilin ilçe merkezi yürütme kurullarında yer alan üyeleri istihkakları, yürürlükte olan kanunlar gereğince buldukları kamu sektörlerine göre düzenlenir.

Madde 47

- 45.maddenin (e,f,g,h,i) fıkralarında kesinleşen maaş farkı ve diğer tazminatlar idari birimin bütçesi, üstlendiği gibi,aynı maddenin (a) fıkrasında olan hüküm gereği yanında çalışan idari birimlerin meclis başkanları ve yürütme kurullarında yer alan üyelerin maaş ve tazminatlarını,normal idari sahibi genel yönlerin bütçesi üstlenir.
- Ama bunlardan, ekonomik tabiiyete sahip genel alanlarda çalışanlardan ise onların söz konusu tazminatı ve maaşlarını ilgili idari birim üstlenir.
- Devlet işlerinde çalışmayan bu tablo gereği hak edilen maaş ve tazminatları ilgili idari birimin bütçesi üstlenir.
- Yürütme kurulları üyeleri ve yerel meclislerin başkanları üzerine düzenlenen hesaba göre genel çalışanların sigorta ve maaşları için gereklilikleri, veya sosyal güvenceler müesseselerine (duruma göre) ve onu bu iki kuruma onlardan olan gerekli düzenlemeler.

Madde 48

Meclis başkanı veya idari birimlerin meclisini yürütme kurulunda yer alan üyenin işlerini başka bir işle birleştirmek, eğer bu ikili işten ötürü asıl göreve zarar geliyorsa bu konuda kesin karar veren ilgili yürütme kurulunun ön görüşü üzerine bakana iade edilir.

Değişik Bazı Hükümler

Madde 49

Bu tabloda yer alan 24. maddenin (5,6,7,8,9,10) bentlerinde belediyenin müesseseleri hizmet alanında belirlenen yetkiler, bir tek ilçeyi kapsayan ilin yürütme kurulu üstlenir.

Madde 50

İl ilgili konularda bu tablonun (24.)maddesinin 3.bendinde geçen belediye müesseseleri ve hizmet alanlarında belirlenen yetkilerle ilin yürütme kurulu ilgilenecek.

Madde 51

Ortaklık niteliğine göre sahip yasanın yürütmesini iki veya daha fazla birimler yapmaya çalıştığında bu tablonun (12.) maddesi tatbik edilir.

Madde 52

- İlçe, belde, köy ve taşralarda yer alan yürütme kurulları,kendi ihtisaları toplu bir şekilde ele alır.
- Kurulların görevli üyeleri bulduklarında, onların her biri kendisine bağlı bulunan kamu sektöründe yeterli çalışma yapıp yapmadığını il meclisinden çıkan kararların yürürlüğe koyup koymadığı denetler. Aynı zamanda il yürütme kurulunun görevini yapıp yapmadığını denetlemesini sağlar. Diğer taraftan yerel meclisler ve yürütme kurullarında ilgili sektör hakkında söz konusu işleri yapıp yapmadığının denetlemesini üstlenir. Ayrıca çalışmanın seyri bakımından üstlenir kendi mülahazalarını ve ön görülerini konuyla ilgili raporlarını sorumlu yürütme kuruluna sunarlar.

Madde 53

Seçme hakkına sahip olan vatandaşlar, yerel idari kanununda 10Madde nin 1. fıkrasında açıklanan grupların arasında anlatılmayan bir kesimdir.

Madde 54

Toplumda yaşayan gruplar bir bölüm olarak sayıldıkları gibi, il meclislerin seçimleri alanında çiftçi, sanatkâr ve küçük iş sahipleri bir bölüm olarak sayılırlar.

Madde 55

Devlette çalışanların gıyabı yerel meclislerin onların yürütme kurullarında ve meclislerin tarafından oluşturulan komisyonların oturumlarına hazır olmayan, hazır bulunmaması yasal olarak kabul edilir. Aynı şekilde yerel idareye bağlı durumlara ilişkin görevlerin yapılmasında il meclisi ve il yürütme kurulu tarafından sorumlu tutulduklarında da onların gıyabı yasal gıyap sayılır.

Madde 56

Bu tablonun hükümlerini yürütmek için yerel idare bakanı gerekli talimatları çıkarır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

5393 Sayılı Belediye Kanunu Resmi Gazete Tarihi: 2005-07-13, Resmi Gazete Sayısı: 25874, Kabul Tarihi: 3/7/2005

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 22/2/2005 yayımlanma tarihi

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Kanun Numarası: 5216, Kabul Tarihi: 10/07/2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 23/07/2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 25531

BAŞSOY Ahmet -Enis YETER, **Belediye Başkanları ve Yerel Yönetimlerin Seçimle Göreve Gelen Diğer Görevlilerin Özlük, Mali ve Sosyal Hakları**, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Ankara 1996, s.2.

Çadırcı Musa, “**Türkiye’de Muhtarlık Teşkilatının Kurulması üzerine bir İnceleme**”, Belleten, XXXIV/135, 1970, ss. 409–420;

ÇEÇEN Anıl, “**Yerel Yönetim ve Kültür**”, Yerel yönetimler ve Demokrasi, Sosyal Demokrasi Yayınları, Ankara, 1994

ÇUKURÇAYIR M. Akif, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Yargı Yayınevi, Ankara 2000, s:258

DAĞ Ahmet Emin, **SURİYE Bilad-ı Şam’ın Hazin Öyküsü**, İlke Yayıncılık, 2005

DAVER Bülent, **Siyaset Bilimine Giriş**, Siyasal Kitabevi, 5.B., Ankara, 1993

DÖNMEZ Mustafa, **Mahalli idarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri**, Mahalli İdareler Derneği Yayın., Ankara 1996, s.4.

EMREALP Sadun-YILDIRIM Selahattin, **Yerel Yönetimde Başarının Yolları**,

BTKİB, Ankara, 1993

ERAYDIN Ayda, “**Küreselleşme-Yerelleşme ve İşlevleri Farklılaşan Kentler**”, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 25 Ankara ,2001,s:368

ERGİN Osman Nuri, “**Mecelle-i Umur-ı Belediye**”, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1995

EROĞUL Cem, **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, Ankara, İmge Kitabevi, 1991

ERYILDIZ H. Semih, **Yerel Yönetimde Yeniden Yapılanma**, TÜSES Yayını, 1989

ERYILMAZ Bilal, **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1997

ERYILMAZ Bilal, “**Türkiye’de köy ve Mahalle Muhtarlıklarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi**”, TİD, LX/378, 1988, s. 467.

GÖRGÜN Sevim; “İstanbul Metropolitan alanındaki Mahalli İdarelerin Finansman Sorunu”, **Büyük İstanbul Bölgesi Kent İşletmesi Sorunları Semineri, İstanbul 9-12 Aralık 1974, s.10.**

GÖRMEZ Kemal, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Konya, 1997

GÖZÜBÜYÜK Şeref, **Türkiye’de Mahalli İdareler**, TODAİE Yayınları, Ankara 1967, s.73.

GÖYMEN Korel, **Türkiye’de Kent Yönetimi**, Boyut Kitapları, İstanbul, 1997

GÖKÇE Gülise, “**Küreselleşme ve Yerelleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma**”, **Yerel ve Kentsel Politikalar**, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:221

GÜLER Birgül Ayman, “**Yerel Yönetimler ve Demokrasi,**” **Yerel Yönetimlere Bakış, Genel İş Yerel Yönetimler Sempozyumu (1994)**, Genel İş Yayınları, Ankara, 1995

KABAALIOĞLU Haluk, **Türkiye’nin İdari Teşkilatı**, Özdem Kardeşler Matbaası, İstanbul 1983, s.39

KAHRAMAN H. Bülent, E. Fuat Keyman, A. Yaşar Sarıbay, **Katılımcı Demokrasi, Kamusal Alan ve Yerel Yönetim**, Demokrasi Kitaplığı, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını, İstanbul,1999

KARATEPE Şükrü, **İdare Hukuku**, Anadolu Matbaacılık, İzmir 1988, s.73.

KELEŞ Ruşen, **Şehirciliğin Kuramsal Temelleri**, A.Ü. S.B.F Yayınları, No: 332, Ankara, 1972

KELEŞ Ruşen, **Türkiye’de Kent Yönetimi**, TSBD yayını, Ankara, 1988

- KELEŞ Ruşen, Fransa ve İspanya’da **Yerinden Yönetim**, TBD ve KAV yayını, Ankara, 1994
- KELEŞ Ruşen, “**Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma: Avrupa ve Türkiye**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Konferansı, TBD yayını, Ankara, 1994
- KELEŞ Ruşen, **Kentleşme**, 4.B., Ankara, İmge Kitabevi, 1997
- KELEŞ Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 3.B., Cem Yayınevi, İstanbul, 1998
- KELEŞ Ruşen, **Avrupa’nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, TBD ve KAV ortak yayını, Ankara, 1999
- KIRKIZ Mustafa, **Suriye Arap Cumhuriyeti Yerel Yönetimler Kanunu** Tercümesi Kanundan Tam Tercümedir. Tercüme Eden Elazığ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
- MENGİ Ayşegül, **Avrupa Birliği’nde Bölgeler Karşısında Yerel Yönetimler**, Ankara, İmaj Yayıncılık, 1998
- NADAROĞLU Halil, **Mahalli İdareler**, 4. Baskı, Beta Yayınları, s 302 İstanbul, 1989
- NADAROĞLU Halil, 1987:15, **Mahalli İdareler Teorisi-Ekonomisi-Uygulaması**, Beta Basım-Yayın, İstanbul
- OKTAY Cemil; **Yükselen İstемler Karşısında Türk Siyasal Sistemi ve Kamu Bürokrasisi**, İstanbul 1983, s.205.
- OKUTAN Atakan, **Türkiye’de Kentleşme ve Siyasal Yapı**, TDV, Ankara, 1995
- ORTAYLI İlber, **Tanzimat’tan Cumhuriyete Yerel Yönetim**, Fakülteler Kitabevi, İstanbul 1985, s.92-93.
- ÖKMEN Mustafa, “**Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar**”, **Yerel ve Kentsel Politikalar**, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:29
- ÖNCEL Yenal, **Mahalli İdareler Maliyesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s.12
- ÖZTUNA Yılmaz, (1983) **Büyük Türkiye tarihi**, C. 7, Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- STANFORD J. Shaw “**The Population of Istanbul in the 19th Century**”, IJMES 10/1979, s.266.
- STANFORD J. Shaw-Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, Cilt:II, İstanbul, 1983, s. 76;

ÖZTÜRK Nazif, **Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1995, s.282. Altıncı Daire-i Belediye ile ilgili uygulamanın hukuki altyapısını oluşturmak amacıyla 11 Cemaziyülevvel 1274 (28 Aralık 1857) Tarihli “Altıncı Dâire-i Belediye Nizâmâtı” (Düstûr, I. Tertip, Cilt 2, s. 460–463) ve 24 Seval 1274 (7 Haziran 1858) tarihli “Beyoğlu ve Galata Dairesi’nin Nizâm-ı Umûmisi” (Düstûr, I. Tertip, Cilt 2, s. 464–477) adlı iki kanun çıkarılmıştır

PALMER Margaret -Kenneth T. WINTERS; **İnsan Kaynakları, Kişisel Gelişim ve Yönetim Dizisi**, Rota Yayınları, İstanbul 1993, s.22.

PAKALIN Mehmet Zeki, (1993) **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Cilt 3, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul.

Stanford J. Shaw-Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, Cilt:II, İstanbul, 1983, s. 76

SOYSAL Mümtaz, **Local Government in Turkey**, TODAİE Yayını, Ankara, 1967.

2297 Sayılı Mahalli İdareler Yasası Kanun Tasarısı 11/10/ 1971 tarihli ve 15 sayılı yasası tasarının yerel idare kanunun yürütme taslağı, Tercüme Eden Elazığ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa KIRKIZ

Suriye Mahalli İdareler Bakanlığı **Suriye yerel Yönetimler Yasası** Bakanlık Yayınları, Suriye, 2006

SÖNMEZ Nezihe, **Kamu Bütçesi ve Bütçe Politikası**, Anadolu Matbaacılık, İzmir 1994.

TEKELİ İlhan, “**Cumhuriyet döneminde (1923-1973) Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi**”, İlhan Tekeli/İlber Ortaylı, Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi, Ed.: Ergun Türkcan Ankara, 1978

TEKELİ İlhan, **Türkiye’de Kentleşme Yazıları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1982

TEKELİ İlhan, “**Kent Planlaması ve Katılım Üzerine Düşünceler**,” Planlamaya Katılım Türkiye’de 14. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, İstanbul, M.Ü. Yayını, 1993

TOPRAK Zerrin, **Kent Yönetimi ve Politikası**, İzmir, ABAM Yayınları, 1988

TOPRAK Zerrin, **Yerel Yönetimler**, Bornova Belediyesi Bilim ve Kültür Etkinlikleri, Yayın No.1, İzmir 1991, s.29.

TÜRK Ömer, **Türkiye Mahalli İdareler Kanunu** İBB Yayını, İstanbul, 2005

UĞURLU M. Fatih, **Belediyelerin Yeniden Yapılandırılmaları İle İlgili Çözüm Önerileri** DPT Yayını, Ankara, 1995, s. 90.

- UYSAL Birkan, **Siyaset Yönetim Halkla İlişkiler**, TODAİE Yayını, no: 287, Ankara, 1998
- VAROL Muharrem, **Yerel Siyasetin Demokratikleşmesi**, Gündoğan Yayınları, Ankara (Tarihsiz)
- YAVUZ Fehmi, **Türk Mahalli İdarelerinin Yeniden Düzenlenmesi** TODAİE ve DPT ortak yayını, A.Ü, Basımevi, Ankara, 1966
- YAVUZ Fehmi, **Şehircilik Ders Kitabı**, SBF Yayını, Ankara, 1953
- YAYLA Yıldızhan, “**Türkiye’de Belediyelerin Temel Sorunu**”, Sıddık Sami Onar’a Armağan, İ.Ü.H.F. Yayını, İstanbul, 1977
- YAZICIOĞLU Recep, “**Yönetim Sistemimizin Yeniden Düzenlenmesi(I)**”, ÇYYD, C:1, S:2, TODAİE, Ankara, 1992
- YILDIRIM Selahattin, **Yerel Yönetim ve Demokrasi**, BTKİB, Ankara, 1993
- YÜCEKÖK Ahmet N. **Siyaset’in Toplumsal Tabanı** (Siyaset Sosyolojisi), A.Ü. SBF, Ankara, 1987

SÜRELİ YAYINLAR VE MAKALELER

- ALTABAN Özcan**, “**1960-1973 Dönemi Belediyeciliğine Genel Bakış**”, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.322.
- Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi**, Çev: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Yayın No: 10, Ankara, 1996
- BAŞSOY Ahmet -Enis YETER**, **Belediye Başkanları ve Yerel Yönetimlerin Seçimle Göreve Gelen Diğer Görevlilerin Özlük, Mali ve Sosyal Hakları**, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Ankara 1996, s.2.
- BAYRAMOĞLU Yıldırım Ferzan** (Ed.), **Gençlik ve Kent Yönetimi**, İstanbul, WALD 2004
- ÇADIRCI Musa**, “**Türkiye’de Muhtarlık Teşkilatının Kurulması** üzerine bir İnceleme”, Belleten, XXXIV/135, 1970, ss. 409–420;

CAN Hasan H.- YILDIZ Nihat, (2004) **Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyelerine Temel Bilgiler**, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

ÇOKER, Ziya, "**Yerel Yönetim Reformu**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 2, S. 4, Temmuz 1993, s. 8.

ÇUKURÇAYIR M. Akif, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Yargı Yayınevi, Ankara 2000, s:258

DELCAMP Alain, "**Fransa'da Yerinden Yönetim, Adem-i Merkeziyet, Desantralzasyon**", **Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma**, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.95.

DEMİR Firuz, "**Hızlı Kentleşmenin Sonuçları ve Belediyelerin Kurumsal, Örgütsel Yönetimsel Olanakları**", Amme İdaresi Dergisi, Cilt:24, Sayı:3, Eylül 1991, s.163

DOĞAN M. Emin, **Belediye ve Belediye Bütçesinin Denetimi**, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara 1997, s.15.

DİK, **Suriye Ülke Raporu**, 2005

DPT, **1997 Yılı Programı**, DPT Yayını, Ankara 1996, s. 88 vd.

DPT, **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı**, DPT Yayını No.2174, Ankara 1989, s.320

DPT, **Yerel Yönetimler**, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara 2001, s.10.

DPT, **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1963, s. 173.

DPT, **İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1968, s.184

2 Eylül 1967 tarih ve 6/8247 Sayılı Bakanlara Kurulu Kararı.

DPT, Mahalli İdareler ve Büyükşehir Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara 1994, s.29

DPT; Ekonomik ve Sosyal Göstergeler(1950-1998), Ankara 1997, s.148.

EMREALP Sadun; **Belediyelerde Mali Yönetim**, IULA-EMME Uluslar arası Yerel Yönetim Birliği-Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Kent Basımevi, İstanbul 1994, s.35.

- EMREALP Sadun -Selahattin YILDIRIM, **Yerel Yönetimlerde Başarının Yolları**, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Kent Basımevi, İstanbul 1993
- ERAYDIN Ayda, “**Küreselleşme-Yerelleşme ve İşlevleri Farklılaşan Kentler**”, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 25 Ankara ,2001,s:368
- ERBAY Yusuf, “**Kavram Olarak Globalleşme**”, Yeni Türkiye, 1998, Sayı:19, s:170
- ERDURLU Güngör, **Büyükşehir Belediyeleri Araştırması**, Ankara, DPT Yayını, 1993
- ERGİN Osman Nuri. (1995) **Mecelle-i Umur-ı Belediye**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi
- ERYILMAZ Bilal, “**Türkiye’de Köy ve Mahalle Muhtarlıklarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi**”, TDD, LX/378, 1988, s. 467.
- GERAY Cevat, **Şehir Planlamasının Başlıca Tatbik Vasıtaları** (Genel Olarak ve Türkiye’de, SBF Yayını, No: 111-93, Ankara, 1960
- GERAY Cevat, “**Belediyelerin Hızlı Kentleşmeye Yenik Düştüğü Dönem (1945-1960)**, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.218.
- GERAY Cevat ve Can Hamamcı, **Belediyecilik Eğitimi**, Ankara, Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, 1994
- GERAY Cevat, “**Yerel Demokrasi, Özerklik ve Halk Katılımı**”, YTD, S:4, Ankara, 1995
- GOLDSMITH Michael, “**AB ve Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkiler**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.42, s.46.
- GÖKÇE Gülise, “**Küreselleşme ve Yerelleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma**”, Yerel ve Kentsel Politikalar, Çizgi Kitapevi Konya 2003, s:221
- GÖRMEZ Kemal, “**Mahalli İdareler ve Demokrasi**”, GÜ İİBF Dergisi, C. 3, S. 1-2, Yıl: 1987, s. 133-134.
- GÖZÜBÜYÜK Şeref, **Türkiye’de Mahalli İdareler**, TODAİE Yayınları, Ankara 1967, s.73.

HOFFSCHULTE Heinrich, “**Yerel Demokrasiye Almanya’nın Katkısı**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 1-2 Aralık 1994, Ankara 1995, s.135

İlber Ortaylı, / Tekeli İlhan, **Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi**, Ed.: Ergun Türkcan, TİD Yayını, Ankara, 1978

İnalcık Halil ve M. Aktepe “**İstanbul’un Nüfus Meselesine Daire Bazı Vesikalar**”, i. I. Edebiyat Fakültesi, Tarık Dergisi C. IX, sayı 13 Eylül 1918, s. 1-30’da 18. , s.239 asır başlarında şehirde Anadolu ve Rumeli’den göç edenlerin ve aile göçünün arttığı belirtiliyor.

İNAN Atilla “**Mahalli İdareler Kanun Taslağına Göre Demokratik Kitle Örgütlerinin Yerel Yönetimlere Demokratik Katılımı**”, ÇYYD, C: 7, S: 2, TODAİE, Ankara, 1998

KARAMAN Zerrin T., **Yerel Yönetimler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1996, s. 11.

KARAMAN Zerrin Toprak, “**Türkiye’de Siyasetin Kent Yönetimine Etkisi**”, Yeni Türkiye Dergisi, S. 4, Mayıs-Haziran 1995, s. 545.

KARAMAN Zerrin Toprak, **Yerel Yönetimler**, Bornova Belediyesi Bilim ve Kültür Etkinlikleri Yayın No.1, İzmir 1991, s.9.

KALAYCIOĞLU Ersin, Ali Yaşar Sarıbay, “**Tanzimat: Modernleşme Arayışı ve Siyasal Değişme**”, Türkiye’de Siyaset: Süreklilik ve Değişim, Der.: Ersin Kalaycıoğlu/ Ali Yaşar Sarıbay, Der Yayınları, İstanbul, (Tarihsiz)

KARACA Ayça “**Kent - Kentleşme ve Siyasal Yapı**”, Ed. Atakan Okutan, Türkiye’de Kentleşme ve Siyasal Yapı, TDV, Ankara, 1995

KARAYALÇIN Murat, **Demokrasinin Tabana Yayılmasında Yerel Yönetimlerin Önemi** konulu uluslararası konferansta yapılan sunuş, SAV yayını, Ankara, 1994

KAYA Yalçın **Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu**, TODAİE Yayını no: 247, Ankara, 1992

KAYA Yalçın **Genel Rapor**, TODAİE Yayını: 238, Ankara, 1991

KELEŞ Ruşen, “**Türkiye’de Anakent Yönetimi**”, AİD, C.18, S.2, Ankara, 1985

KELEŞ Ruşen, “**Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik**”, ÇYYD, C:1, S: 2, TODAİE, Ankara, 1992

KELEŞ Ruşen, **Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992)**, IULA-EMME (Yerel Yönetim Dünyası) Yayını, İstanbul, 1993,

KELEŞ Ruşen, “**Yerel Demokrasinin Neresindeyiz?**”, YTD, S:4, Ankara, 1995

KELEŞ Ruşen; “**Belediye Gelirleri ve Mali Denkleşme**”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, Mart 1972, s.60 vd.

KELEŞ Ruşen, **Yerel Özerklik, Demokrasi ve Halkın Katılımı** Konulu Yuvarlak Masa Toplantısında Yapılan Konuşma, Ankara, TBD ve KAV Yayını, 1995

KELEŞ Ruşen, “**Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek olay**”, AÜ SBF Yayınları, No: 500, Seha L. MERAY’a Armağan, C. 2, Ankara, 1982, s. 412

KELEŞ Ruşen, “**Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Avrupa ve Türkiye**”, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Yerel Yönetimler Semineri, 1-2 Aralık 1994, Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı Yayını, Ankara 1995, s.26.

KÖSE H. Ömer, “**Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü**”, Sayıştay Dergisi, 2003, Sayı:49, s:25

Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

MUMCU Ceyhan -Halil ÜNLÜ, “**İdare Hukuku Açısından Belediye Kanunu**”, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum, Ankara 23-24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.111.

NADAROĞLU Halil, **Mahalli İdareler Teorisi, Ekonomisi ve Uygulaması**, Beta Basım Yayım, 5. Bası, İstanbul 1994, s.166. Başbakanlık aylık bülteni, 1998, 291Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, DPT Yayını, 1994,

OKUTAN Atakan, **Türkiye’de Kentleşme ve Siyasal Yapı**, TDV, Ankara, 1995

ORTAYLI İlber, **Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-18778)**, TODAİE yayını, Ankara, 1974

ORTAYLI İlber, “**Tanzimat Adamı ve Tanzimat Toplumu**”, Türkiye’de Siyaset: Süreklilik ve Değişim, Der: Ersin Kalaycıoğlu/A. Yaşar Sarıbay, Der Yayınları, (tarihsiz), İstanbul

ORTAYLI İlber. (1979) **Türkiye İdare Tarihi**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü yayını , Doğan Basımevi, Ankara.

ORTAYLI İlber, “Yerel Yönetim: Devraldığımız Miras”, **Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyum**, Ankara 23- 24 Kasım 1990, Metropol İmar A.Ş.-IULA-EMME, , Ankara 1990, s.63.

PLAMPER, Harald, **Global Ekonomide Güçlü Yerel Yönetimler**, Çev. M. Akif Çukurçayır, Belediye Dergisi, C:4, S: 5, 1997

PRIORE Ricardo , “**Avrupa Konseyi’nin Yerel Yönetimler Konusundaki Çalışmaları**”, Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler, Uluslararası Yerel Yönetimler Konferansı, , Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Vakfı, 13-14 Temmuz 1995, Ankara 1996, s.37

PUTTEN Han Van, “**Altmış Yıllık Bir Perspektif İçinde Üçüncü Dünya Ülkelerinde Yerinden Yönetim**”, Türk Belediyeciliği’nde 60 Yıl, Uluslararası Sempozyum, Maya Matbaacılık, Ankara 1990, s.259.260

SAKAL Mustafa, “**21.Yüzyıla Girerken Yerel Yönetimlerde Finansman ve Hizmetlerin Etkinliği Sorunu**”, 21.Yüzyılın Eşiğinde İzmir, Sorunlar ve Çözümler Sempozyumu, İzmir Büyükşehir Belediyesi, E.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir Ticaret Odası, 9-10 Ekim 1997, Doğruluk Matbaacılık, İzmir 1998, s.105.

SANDAL Ahmet, “**Çevre ve Katılnalı Yönetim: Yerel Yönetimlerde Gönüllü Çevre Kuruluşlarının Yönetime Katılması**,” **Yerel Yönetim ve Denetim**, İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını, C:3, S: 5, Ankara, 1998

Stanford J. Shaw-Ezel Kural Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, Cilt:II, İstanbul, 1983, s. 76,

T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Suriye Ülke Raporu**, İstanbul, 2002

TEKELİ İlhan “**Türkiye’deki Belediyecilik Deneyiminin Genel bir Değerlendirmesi ve Yeni Model Arayışı**”, Yeni Bir Belediyeciliğe Doğru, Editör: Ergun Türkcan, Türk İdareciler Derneği Yayını, 3. Kitap, 1982, Ankara

TEKELİ, İlhan, “**Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’ de Belediyelerin Gelişimi**”, Amme İdaresi Dergisi, C. 16, S. 2, Haziran 1983, s. 3-4.

- TEKELİ İlhan -İlber ORTAYLI, **Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi**, Türk İdareciler Derneği Bilimsel Araştırma Dizisi:2, Ankara 1978, s.184.
- TODAİE, **Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA)** Genel Rapor, TODAİE Yayını, Ankara 1991, s.3 vd
- TORTOP Nuri, **Mahalli İdareler**, TODAİE, Yayın No: 211, Ankara, 1984
- 6, S:2, Ankara, 1983
- TORTOP, Nuri, “**Özerk, Üretken ve Katılımcı Mahalli İdare Anlayışı**”, AİD, C: 24, S:4, Ankara, 1991
- TORTOP Nuri, "**Demokratik Mahalli İdare Anlayışının İlkeleri**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, s: 3, Mayıs 1992, s. 3.
- T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Suriye Ülke Raporu**, İstanbul, 2002
- TÜGİAD, **Yerel Yönetimler Sorunlar ve Çözüm Yolları**, Simge Matbaacılık, İstanbul 1993, s.4.
- UĞURLU M. Fatih, **Belediyelerin Yeniden Yapılandırılmaları İle İlgili Çözüm Önerileri**, DPT Yayını, Ankara, 1995, s. 90.
- UYSAL-SEZER, Birkan, "**Yerel Yönetimler ve Halkla İlişkiler**", ÇYYD, C:5, S:6, Ankara, 1996
- YALÇINDAĞ Selçuk, **İlçe Özel Yönetimi: Kırsal Yörelere İçin Yeni Bir Demokratik Yerel Yönetim Birimi Denemesi**, TODAİE, yayın no: 157, Ankara, 1977
- YALÇINDAĞ Selçuk, **Yerel Yönetimler-Sorunlar ve Çözümler**, TÜSİAD Yayını, İstanbul 1992
- YALÇINDAĞ Selçuk, **Belediyelerimiz ve Halkla İlişkileri**, TODAİE Yayını, Ankara, 1996
- YALÇINDAĞ Selçuk, "**Çağdaş Belediye**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 1, S. 1, Ocak 1992, s. 8.
- YALÇINDAĞ Selçuk, **Yerinden Yönetim ve Kalkınma**, Birleşmiş Milletler Yerinden Yönetim Araştırma Grubu Raporu, TODAİE Yayını, Ankara 1975, ss.71-72.

YAŞAMIŞ Firuz Demir “**Kamu Yönetimi Kuramında ve Uygulamasında Yeni Gelişmeler**: “Administration”dan “Management”a...”, TİD, S: 417, 1997

YAŞAMIŞ Firuz Demir, "**Belediye Reformu**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 2, S. 2, Mart 1993, s. 19-20.

YAŞAMIŞ Firuz Demir, "**Hızlı Kentleşmenin Sonuçları ve Belediyelerin Kurumsal, Örgütsel Yönetimsel Olanakları**", Amme İdaresi Dergisi, Cilt:24, Sayı:3, Eylül 1991, s.163.

YILDIRIM Selahattin “**Yerel Yönetim ve Demokrasi**”, IULA-EMME Yayın Birimi, İstanbul,1994, s:153

İNTERNET ADRESLERİ

Türkiye’de Yeni Bir Dönem: Yerel Yönetimler Reformu Pendik Belediye Başkanı Erol KAYA E.T 01.04.2007 <http://www.pendik.bel.tr/tr/tab.aspx?tabid=454>

Vali Olivier Philip E.T 01.07.2006

<http://www.ambaftr.org/ecrire/upload/fis/fis2.html> E.T 13.05.2007

Belediyelerin Hukuki yapısı ve tanımlamaları

Yerel Yönetim Kanunu http://www.turkhukuksitesi.com/makale_248.htm

E.T 01.01.2006

Muhtarlığın Tarihçesi <http://www.mahalli->

[idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_baskan](http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_baskan)

E.T 01.06.2007

Köy Kanunu <http://www.avastefanos.com/MUHTARLIK%20TARİHCESİ.htm>

E.T.02.07.2006

Mahalli İdareler <http://www.ankara-bel.gov.tr/mahalli/30.htm> E.T 22.04.2007

Köy Yönetimi <http://www.mahaliidareler.gov.tr/Mahalli/KoyYonetimi.aspx> E.T

21.05.2007

Kentleşme ve Belediyelerin durumu Pendik Belediye Başkanı ve Türk Dünyası

Belediyeler Birliği Başkanı Erol KAYA

http://www.pendik.bel.tr/documents/custom/SABANCI%20NVERSTES_TEMM

[UZ%202005.doc](http://www.pendik.bel.tr/documents/custom/SABANCI%20NVERSTES_TEMM_UZ%202005.doc) E.T 29.05.2006

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası <http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm> E.T
01.03.2007

İl İdaresi Kanunu <http://www.khgm.gov.tr/mevzuat/Kanun/ilidaresikanunu.htm>,
E.T 15.10.2006

Belediyelerde Demokrasi Geleneği, ve Değişim ihtiyacı, Belediyelerin Kuruluş
Amaçları, Hizmet Bakımından Yerinden Yönetim Teşkilatı, Kent Sosyolojisi
<http://www.kutuphanem.com> E.T 02.05.2007

Suriye Arap Cumhuriyeti, Suriye Hakkında Genel Bilgiler E.T 01.03.2007
www.enfal.de/suriye.htm

San Remo Konferansı E.T 02.03.2007 <http://www.ataturk.net/imp/sanremo.html>,
Tarihsel Süreçte Suriye E.T 04.02.2006 <http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/surec.html>,
Darbeler ve Ordunun Yükselişi
<http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/darbeler/darbeler.html>, E.T 04.02.2006

Suriye Arap Cumhuriyetinde Baas'lı Dönem
<http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/baas/baas.html>, E.T 04.02.2006

Küreselleşme, Yerelleşme Etkileşimde Yerel Haklar Öğr. Görv. Elif KARAKURT
<http://sbmyo.uludag.edu.tr/11-03-sosyalce/ekarakurt1.html> E.T 13.04.2006

Bölgesel Gelişme <http://www.gurcanbanger.com/calismalarim/yazi01.html>
01.04.2007

Belediyeler ve İl Özel İdaresi arasındaki Yönetim, Hizmet ve İdari Vesayet İlişkileri
<http://www.ekitapyavin.com/> E.T 03.03.2007

Türkiye ve Suriye Arasında Yürütülen Bölgeler Arası İşbirliği Yönetmeliği
http://www.yerelnet.org.tr/yy_mevzuati/tuze_detay.php?kod=215&turu=yo E.T
18.10.2006

Yerel yönetim reformu ve desantralizasyon [www.uclg-mewa.org/tr/UCLG-MEWA-
Constitution-Tur-.pdf](http://www.uclg-mewa.org/tr/UCLG-MEWA-Constitution-Tur-.pdf) E.T 15.02.2007

Yerel Yönetimlerde Gelişme www.uclg-mewa.org/tr/Paristoplantisi.htm - 50k E.T
02.04.2006

Suriye Yerel Yönetimlerinin Modernizasyonu <http://www.tdbb.org.tr/> E.T
23.09.2006

Mahalli İdarelerde Yapılanma
<http://www.mahalliidarelerdergisi.com/in2.asp?Hbr=31> E.T 01.06.2007

Mahalli İdareler, Vali, İl Genel Meclisi, İl Özel İdaresi Belediye Başkanı, Belediye
Meclisi <http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Home.aspx> E.T 04.03.2006

Suriye Yerel Yönetim Bakanlığı <http://www.mlae-sy.org/nobcms/index.php> E.T
28.09.2006

Büyük Şehir Belediye Mevzuatı ve Büyük Şehir Belediye Kanunu

<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/BilgiHizmetleri/Mevzuat/> E.T 4.3.2006

Yerel Yönetimde kullanılan tanımlar <http://tr.wikipedia.org> E.T 20.05.2007

Şam Valiliği ve Şehir Yapısı <http://www.damascus.com> E.T 26.06.2006

Yerel Yönetim Kavramları Reyfiye <http://www.tdk.org.tr> E.T 29.05.2007

Valilerin görev ve sorumluluk alanları

http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_248.htm E.T 22.5.2007

Belediye Başkanı ve Görevleri <http://www.mahalli->

[idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_baskan](http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/BldYonetimi.aspx#bld_baskan) E.T 21.04.2007

Suriye Ülke Raporu

<http://abmankara.org.tr/ulkeler/Suriye%20Ulke%20Raporu.doc> E.T.

20.03.2006

Suriye Ülke Raporu [http://www.foreigntrade.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/sur/sur-
rap-dig-vi2.doc](http://www.foreigntrade.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/sur/sur-
rap-dig-vi2.doc) E.T. 14.02.2007

Muhtar tanımı ve görevleri <http://www.avastefanos.com/muhtarliktarihcesi.htm>
E.T. 20.03.2006

Yönetişim <http://www.canaktan.org/politika/yonetisim/tanim.htm> E.T 01.04.2007

Yerel Yönetimler <http://www.cevreorman.gov.tr/ekitap/04.pdf> E.T 05.05.2007

Maastricht Antlaşması, 10 Aralık 1991 tarihinde Maastricht'te düzenlenen Zirve'de Topluluk, daha önce toplanmış olan Hükümetlerarası iki konferans çerçevesinde varılan sonuçları temel alarak yeni bir Avrupa Toplulukları Antlaşması yapılmasına karar vermiştir. 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği adını almıştır. AB'ni kuran Maastricht Antlaşması'yla Avrupa Topluluklarına yeni boyutlar kazandırılmış ve AB'nin "üç temel direği" oluşturularak, yeni bir hukuksal yapı düzenlenmiştir.

KARAKURT, Elif, "Küreselleşme Yerelleşme Etkileşimde Yerel Haklar" <http://sbmyo.uludag.edu.tr/11-03-sosyalce/ekarakurt1.html> E.T
13.04.2006

BANGER, Gürcan, "Bölgesel Gelişme ve Eskişehir",

<http://www.gurcanbanger.com/calismalarim/yazi01.html>, E.T 02.04.2006

9 Mayıs 1916 tarihinde (I. Dünya Savaşı sırasında), İngiltere ve Fransa arasında yapılan ve Osmanlı Devleti nin paylaşılmasını öngören bir gizli antlaşma. 1915 'te

Arabistan yarımadasını ele geçiren İngiltere, Osmanlı devletine karşı ayaklanan Mekke Şerifi Hüseyin'i destekleyerek Irak ve Filistin toprakları üzerinde kendisine bağımlı bir Arap devleti kuracaktı. Fransa böyle bir plana karşı çıkıp İngiltere'ye baskı yaparak yeni bir antlaşma yapılmasını istedi. Rusya'nın onayı ile imzalanan bu antlaşmaya göre, Rusya'ya, Trabzon , Erzurum , Van ve Bitlis ile Güneydoğu Anadolu'nun bir kısmı, Fransa'ya, Doğu Akdeniz bölgesi, Adana , Antep , Urfa , Diyarbakır , Musul ile Suriye kıyıları, İngiltere'ye Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Güney Mezopotamya verilecektir. Fransa ile İngiltere'nin elde ettiği topraklarda Arap devletleri konfederasyonu veya Fransız ve İngiliz denetiminde tek bir Arap devleti kurulacak, İskenderun serbest liman olacak, Filistin'de, kutsal yerleşim yeri olması nedeniyle bir uluslar arası yönetim kurulacaktır.

www.ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait2032004/I6.pdf, E.T 20.03.2006

I. Dünya Savaşından sonra, 19 Nisan 1920'de İtalya'nın San Remo kasabasında Osmanlı topraklarının durumunu belirlemek için bir konferans toplandı. 26 Nisana kadar süren görüşmeler sonunda, Lübnan ve Suriye, Fransızların, Irak, Filistin ve Musul, İngilizlerin korumasına giriyordu. Doğu Anadolu'da, bağımsız Ermenistan ve Özerk Kürdistan devletlerinin kurulması kararlaştırıldı. Ayrıca, Trakya ve Batı Anadolu Yunanistan'a bırakılıyordu.<http://www.ataturk.net/imp/sanremo.html>, E.T 25.06.2007

1928 yılında Fransız yönetimi, birçok milliyetçi grubu bünyesinde barındıran Ulusal Grup oluşumunu tanımak zorunda kaldı. (İbrahim Hannanu ve Haşim Atassi tarafından başı çekilen grup, içinde en aşırı uçtaki, Şükrü el-Kuvvetli tarafından yönetilen ve eskiden Osmanlı yönetiminden kopmak için gizli bir faaliyet başlatan Al-Fatat Teşkilatı'nın yeni versiyonu durumundaki İstiklal Partisini de barındırıyordu)
<http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/surec.html>, E.T 20.03.2007

Mart 1949 tarihinde General Hüsni Zaim tarafından gerçekleştirilen darbe sonucunda askerlerin galibiyeti ile son buldu. İngiliz ve Fransızlar tarafından desteklenen Hüsni Zaim, tüm partileri feshederek tek başına katıldığı Temmuz seçimlerinde başkan seçilse de, ülkede yıllarca sürecek olan kirli bir iktidar mücadelesinin ilk örneğini ortaya koyduğu için, muhaliflerince aynı yöntem kullanılarak düşürülmesi gecikmeyecekti.<http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/darbeler/darbeler.html>, E.T 04.04.2007

Baas'ın iki kanadı arasındaki rekabet 1963 yılında Emin el-Hafız'ın iktidara gelmesinden sonra daha da arttı. Emin el-Hafız, geleneksel Baas anlayışının asli fikir

ve politikalarından oldukça sapmış olan yeni bir Baas rejimi kurdu. Daha çok küçük kasabalar ve köylerdeki alt sınıf Sünni Müslümanlar, Alevi, Dürzi ve İsmaili gibi toplumun birçok kesimine mensup kişilerin sempatisini kazanan bu liderlik, bir Arap birliğinden çok “Suriye ulusalcılığı” kavramına öncelik verdi. Ayrıca Sosyalist ve Marksist doktrinleri, Baas’ın gelenekselleşmiş sosyal yenilikçi fikirlerine tercih etti. Bunlara ilaveten, Baas’ın eski yöneticilerinden Bitar’ı kabineden çıkararak el-Hafız, Eflak’ı da yurt dışına kaçmak zorunda bırakınca eski Baasçıların tepkisini üzerine çekmeye başladı. <http://suriye.ihh.org.tr/tarihsel/baas/baas.html>, E.T 15.04.2006

Suriye Ülke Analizi

<http://www.abmdenizli.org/default.asp?kid=130&iid=134&page=2> E.T 17.02.2007

Suriye Ülke Raporu

<http://abmankara.org.tr/ulkeler/Suriye%20Ulke%20Raporu.doc> E.T 16.02.2007

AB giriş Suriye Raporu <http://www.foreigntrade.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/sur/sur-rap-dig-yi2.doc> E.T 18.03.2007

Mehmet Canıtatlı Suriye Yerel Yönetimlerinin Modernizasyonu Konulu Köşe Yazısı

<http://www.bugun.com.tr/haberler/070707/p26451v147.asp> E.T 07.07.2007

İyi Yönetişim ve Demokrasi, E.T. 06.04.2007,

<http://www.canaktan.org/politika/yonetisim/yonetisim-demokrasi.htm>

Maastricht Antlaşması, 10 Aralık 1991 tarihinde Maastricht’te düzenlenen Zirve’de Topluluk, daha önce toplanmış olan Hükümetlerarası iki konferans çerçevesinde varılan sonuçları temel alarak yeni bir Avrupa Toplulukları Antlaşması yapılmasına karar vermiştir. 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve Kasım 1993’te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği adını almıştır. AB’ni kuran Maastricht Antlaşması’yla Avrupa Topluluklarına yeni boyutlar kazandırılmış ve AB’nin “üç temel direği” oluşturularak, yeni bir hukuksal yapı düzenlenmiştir Yerel Yönetim Kavramları <http://www.ikv.org.tr/sozluk2.php?ID=1224> E.T. 17.03.2007

Yerel Yönetimler <http://www.kantinim.com/?p=9> E.T 01.06.2007

Avrupa Antlaşmaları Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

http://www.avrupakonseyi.org.tr/antlasma/aas_122.htm E.T 25.05.2007

BANGER, Gürcan, “Bölgesel Gelişme ve Eskişehir”,

<http://www.gurcangebanger.com/calismalarim/yazi01.html>, E.T 02.04.2006